

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

ARBETSMARKNAD SAMT ARBETS-
OCH LÖNEFÖRHÅLLANDEN

LÖNESTATISTISK ÅRSBOK

FÖR

SVERIGE

1949

UTGIVEN AV

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1951

ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

517050

INLEDNING

TILL

Lönestatistik årsbok för Sverige / Socialstyrelsen. – Stockholm, 1931-1953. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1929-1951.

1929-1949 med innehållsförteckning, sammanfattning och parallelltitel på franska: Annuaire statistique des salaires de la Suède. - 1950-1951 med innehållsförteckning, sammanfattning och parallelltitel på engelska: Year book of wage statistics in Sweden.

Föregångare:

Arbetartillgång, arbetstid och arbetslön inom Sveriges jordbruk / Socialstyrelsen. – Stockholm, 1912-1929. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1928.

Sociala meddelanden. – Stockholm : Norstedt, 1912-1967. – 1912-1953 utgör Statistiska meddelanden. Ser. F, Sociala meddelanden.

Här publicerade Socialstyrelsen uppgifter om löneförhållandena inom industri och hantverk m.m.

Efterföljare:

Löner. Del. 1: Tjänstemän inom privat sektor / Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1954-1986. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1953-1985

Löner. Del 2: Arbetare inom privat sektor / Statistiska centralbyrån. – Stockholm,

1954-1986. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1952-1985

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950 / Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1960.

Lönestatistik årsbok för Sverige 1949. – (Sveriges officiella statistik).

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2011.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

ARBETSMARKNAD SAMT ARBETS-
OCH LÖNEFÖRHÅLLANDEN

LÖNESTATISTISK ÅRSBOK

FÖR

SVERIGE

1949

UTGIVEN AV

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1951

ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

517050

Annuaire statistique des salaires de la Suède en 1949.

Pour la table des matières voir page 5

Pour le résumé en français voir page 6

De i föreliggande publikation ingående redogörelserna för undersökningar av löneförhållandena avser 1949 med undantag av undersökningen för förvaltningspersonal inom industri som avser september 1950. För arbetare inom jordbruk, trädgårdsodling, vägväsende och skogsbruk samt för arbetare inom industri, hantverk m. m. ansluta sig undersökningarna i fråga om innehållet i det väsentliga till Lönestatistisk årsbok 1948. I fråga om uppställningen har dock i flera fall ändringar vidtagits. Redogörelserna för löneförhållandena beträffande privatanställda ha delvis omarbetats. Någon sammanfattande redogörelse för löneutvecklingen beträffande privatanställd personal har ej kunnat verkställas på grund av de senare årens omläggning av statistiken för dessa yrkesgrupper.

Preliminära redogörelser ha tidigare publicerats i Sociala Meddelanden och i Meddelanden från socialstyrelsens utredningsbyrå.

I föreliggande berättelse ha redogörelserna beträffande löneförhållandena för lantarbetare samt för förvaltningspersonal inom industri utarbetats av amanuensen *Ingrid Reinhard*, redogörelserna för arbetarpersonal inom industri, hantverk m. m. samt inom trädgårdsskötsel, skogsbruk och vägväsende samt för personal inom den enskilda varuhandeln av amanuensen *Karl-Erik Friberg* samt redogörelserna beträffande löneförhållandena för personal vid konsumtionsföreningar samt vid banker och försäkringsbolag av amanuensen *Ewa Herner*.

Stockholm i maj 1951.

ERNST BEXELIUS

ANDERS TWENGSTRÖM.

Innehållsförteckning

<i>Sammanfattning på franska</i>	6
I. Löneförhållandena för arbetare inom jordbruk, trädgårdsodling, skogsbruk och vägväsende	
A. Lantarbetare	
a. Undersökningens tillkomst och utförande	11
b. Materialets omfattning, sammansättning och representativitet	12
c. Arbetstiden år 1949	19
d. Lönenivåns förändringar åren 1913—1949	24
e. Kollektivavtalens lönesatser 1946—1950	28
f. Faktiska löneinkomster år 1949	29
g. Jordbrukets arbetskraftsåtgång, sysselsättningsvolym och lönebudget åren 1939—1949	42
B. Trädgårdsarbetare	49
C. Skogsarbetare	67
D. Vagarbetare	70
II. Löneförhållandena inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m.	
A. Löneförhållandena för arbetarpersonal.	
a. Undersökningens primärmaterial	73
b. Löneutvecklingen i allmänhet	78
c. Löneutvecklingen 1939—1949 inom olika industrigrenar	83
d. Löneinkomster per timme	83
e. Arbetstid samt löneinkomster per år	98
f. Arbetslöner inom olika yrortsgrupper, inom företag av olika storlek samt å olika orter	103
g. Löneinkomster vid statens anläggningsarbeten	113
B. Industrins sysselsättningsvolym och lönebudget	113
C. Löneförhållandena för privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.)	
a. Löneförhållandena i september 1949 för anställda inom den enskilda varnhandeln	121
b. Löneförhållandena för personal vid konsumtionsföreningar september 1949	135
c. Löneförhållandena år 1949 för anställda vid banker och försäkringsbolag	139
d. Löneförhållandena i september 1950 för anställda inom industri	142
<i>Bilaga.</i>	
Formulär till uppgifter för den industriella lönestatistiken	148

Rättelse.

Tab. 71, sid. 140 bör vara:

Kvinnor

Befordrade o. obefordrade ord. tjänstemän	1 565	i stället för:	3 914
därav i yrortsgrupp 2	233		456
3	502		1 416
4	170		678
5	633		1 334

Table des matières

<i>Résumé en français</i>	6
I. Salaires des ouvriers dans l'agriculture, le jardinage, l'exploitation forestière et la voirie	
A. Ouvriers agricoles	
a. Origine et élaboration de l'enquête	11
b. Etendue, composition et valeur représentative de la documentation	12
c. Durée du travail en 1949	19
d. Variations du niveau des salaires pendant les années 1913—1949	24
e. Salaires fixés par les conventions collectives les années 1946—1950	28
f. Salaires réels en 1949	29
g. Demande de main-d'œuvre de l'agriculture, volume de l'emploi et budget des salaires les années 1939—1949	42
B. Ouvriers jardiniers	49
C. Ouvriers forestiers	67
D. Ouvriers des travaux de voirie	70
II. Salaires dans l'industrie et l'artisanat, le commerce et les transports, les services publics, etc.	
A. Salaires des ouvriers.	
a. Documentation primaire de l'enquête	73
b. Mouvement des salaires en général	78
c. Mouvement des salaires 1939—1949 par branches d'activité économique	83
d. Salaires horaires	83
e. Durée du travail et salaires annuels	98
f. Salaires dans les différentes localités de vie chère, dans des entreprises par nombre des ouvriers et dans différentes localités	103
g. Salaires dans les travaux d'aménagement de l'Etat	113
B. Volume de l'emploi dans l'industrie et budget des salaires	113
C. Salaires des employés d'entreprises privées (personnel administratif, etc.).	
a. Salaires des employés des entreprises commerciales privées en septembre 1949	121
b. Salaires des employés des coopératives de consommation en septembre 1949	135
c. Salaires des employés des banques et des entreprises d'assurances en 1949	139
d. Salaires des employés de l'industrie en septembre 1950	142
<i>Supplément:</i>	
Questionnaire servant à la statistique industrielle	148

Résumé

I. Salaires des ouvriers occupés dans l'agriculture, le jardinage, l'exploitation forestière et la voirie en 1949

Salaires des ouvriers agricoles. Les statistiques ne visent que les exploitations d'une certaine importance qui emploient régulièrement un personnel ouvrier. Pour cette raison les fermes inférieures à 10 hectares, dont la plupart n'occupent que les membres de la famille, en ont été exclues, et celles de 10—20 hectares, dont beaucoup se tirent d'affaire soit avec de l'aide temporaire, soit avec un ou deux domestiques, n'y sont représentées que dans une proportion assez faible.

La documentation provient de 3 651 exploitations agricoles indiquées comme «typiques» par les Sociétés d'économie rurale des divers départements. Environ 30 % de ces exploitations avaient plus de 50 hectares de terres cultivables, 45 % en avaient de 20 à 50 hectares et environ 25 % de 10 à 20 hectares. Cette répartition est évidemment très différente de celle de l'ensemble des fermes, dont 77 $\frac{1}{4}$ % ont moins de 10 hectares.

Les exploitations qui ont fourni des données primaires à l'enquête occupaient en tout 17 573 ouvriers. Des données individuelles ont été obtenues pour 14 637 de ces ouvriers. 12 826 en étaient des hommes et 1 811 des femmes. Les hommes représentaient environ 17 % du nombre total des ouvriers masculins travaillant, selon le recensement général de l'année 1945, dans les fermes supérieures à 10 hectares. En ce qui concerne uniquement ceux qui travaillaient dans des fermes comprenant de 10 à 50 hectares (5 069), la proportion correspondante était de 14 %, alors que, pour ceux qui étaient occupés dans des fermes supérieures à 50 hectares (7 757), elle se montait à 21 %. On peut en conclure que les données se rapportent en premier lieu aux exploitations importantes, qui sont organisées plus ou moins sur une base quasi-industrielle, et qu'elles ne représentent qu'à un degré moindre les exploitations d'importance moyenne.

La forme de la rémunération des ouvriers varie sensiblement suivant l'importance des fermes (voir tableau 3, p. 16). Ainsi, dans les fermes supérieures à 100 hectares, 92 % des ouvriers masculins et 81 % des ouvrières touchaient uniquement un salaire horaire en espèces. C'était également le cas dans les fermes comprenant de 50 à 100 hectares, pour 77 % des ouvriers et 61 % des ouvrières. Par contre, dans les fermes inférieures à 50 hectares, la majorité des ouvriers sont retribués aussi bien en espèces qu'en nature; beaucoup ont reçu, selon les données à l'étude, au moins la nourri-

ture en plus d'un salaire en espèces; les domestiques logés et nourris par le patron constituaient à eux seuls, dans les fermes appartenant à ce groupe, environ 30 % du personnel masculin et 50 % du personnel féminin.

Autrefois, les grandes exploitations de la Suède méridionale et centrale avaient l'habitude d'embaucher des ouvriers pour l'année entière et de leur fournir, en plus d'un salaire mensuel en espèces, certaines allocations en vivres, ainsi qu'un logement familial et le bois de chauffage. Dès 1946 cette forme de rétribution a été supprimée dans les conventions collectives, et elle ne joue plus, dans la pratique, qu'un rôle subordonné.

L'évolution des diverses formes de rémunération depuis l'année 1939 ressort du graphique de la page 17.

Les heures de travail sont fixées par la loi. En vertu d'une loi entrée en vigueur à partir du 1er novembre 1948 et s'appliquant à toutes les exploitations ayant au moins un ouvrier, les heures de travail hebdomadaires sont limitées à 45 pour la période novembre—février et à 50 pour la période mars—octobre, le maximum journalier étant toujours de 10 heures. Le personnel occupé aux soins du bétail peut travailler 96 heures par période de deux semaines, mais toujours pas plus de 9 heures par jour. En plus de la durée ordinaire du travail ainsi limitée par la loi, on peut demander au personnel de faire des heures supplémentaires, dans certaines limites également fixées par la loi.

Selon les données à l'étude, si l'on prend en considération toute l'année 1949, il semble que la journée de travail moyenne des ouvriers agricoles se soit élevée à environ huit heures et demie; cette moyenne n'accuse pratiquement pas de variations ni par rapport à l'importance des exploitations, ni suivant les spécialités professionnelles (voir tableau 5, p. 22). Seules les ouvrières occupées à la traite des vaches n'avaient travaillé qu'environ quatre heures par jour, en moyenne. Il y a lieu de noter que les heures supplémentaires ont été comprises dans le calcul de ces moyennes. Un tiers des ouvriers masculins adultes, à ce qu'il paraît, avaient effectué des heures supplémentaires à raison d'environ une demi-heure par jour en moyenne.

Dans les grandes exploitations, les salaires et autres conditions du travail sont généralement réglés en vertu de conventions collectives. Suivant les données statistiques relatives à l'an-

née 1949, dans les exploitations supérieures à 100 hectares, pas moins de 96 % du personnel ouvrier travaillait sous le régime de telles conventions; dans les exploitations comprenant de 50 à 100 hectares c'était aussi le cas pour 78 % du personnel. Par contre, dans les fermes comprenant de 20 à 50 hectares, le pourcentage correspondant ne s'élevait qu'à 29, et, dans les fermes comprenant de 10 à 20 hectares, 5 % des ouvriers, seulement, avaient des contrats collectifs avec les patrons. Toutefois, on peut constater sur la base de ces mêmes données que, aussi dans les fermes qui n'avaient pas adhéré au système des conventions collectives, les conditions étaient la plupart du temps similaires à celles qui étaient stipulées dans les conventions collectives, à cette exception près, semble-t-il, qu'il n'était souvent pas tenu compte des heures supplémentaires.

Les conventions collectives en vigueur en 1949 fixaient les taux minima des salaires horaires à 1,64 couronne pour les manœuvres et à 1,80 couronne pour les ouvriers occupés aux soins du bétail. Quant aux ouvrières, elles devaient toucher un salaire minimum de 1,25 ou de 1,27 couronne par heure. Ceci pour le personnel qui ne touchait aucune rémunération en nature. Les heures supplémentaires devaient être payées selon le salaire ordinaire, plus un supplément de 0,60 couronne les jours ouvrables et de 0,90 couronne les veilles de jours fériés, les dimanches et jours fériés, ainsi que pour le travail de nuit.

Pour établir, sur la base des données statistiques, le gain effectif par heure, on a pris en considération aussi bien le gain ordinaire que la rétribution additionnelle pour heures supplémentaires. D'autre part, ni les vacances payées (à raison d'un jour ouvrable par mois, selon la loi), ni les journées d'absence pour maladie, fussent-elles payées ou non, n'ont été comprises dans le calcul des heures de travail effectuées.

Considérons d'abord les ouvriers qui touchaient un salaire uniquement en espèces. Dans les fermes qui avaient introduit le régime des conventions collectives, le gain effectif de ces ouvriers s'est élevé en moyenne à 1,74 couronne par heure pour les manœuvres, et à 1,98 couronne par heure pour les ouvriers occupés aux soins du bétail. Dans les fermes sans contrats collectifs, les montants correspondants étaient légèrement inférieurs, soit 1,71 et 1,90 respectivement. Les ouvrières ont gagné en moyenne 1,37 couronne par heure dans les fermes avec contrats collectifs, contre 1,23 couronne par heure dans les fermes sans contrats collectifs (1,36 par heure, toutefois, pour celles qui étaient occupées aux travaux des champs).

Ces données ont été empruntées au tableau 9 (pages 30 et 31), qui indique également le gain effectif des ouvriers spécialisés et des mineurs. En ce qui concerne les ouvriers qui touchaient un salaire mixte, les moyennes (portées à part dans le tableau) comprennent la valeur de leur rétribution en nature, estimée sur des bases uniformes.

On trouve, en étudiant ce tableau, que les

maîtres-valets obtinrent les gains effectifs les plus élevés (2,52 ou 2,19 couronnes par heure, pour ceux qui étaient préposés aux soins du bétail, suivant qu'ils touchaient un salaire mixte ou uniquement un salaire en espèces; soit 2,41 ou 2,07 couronnes par heure, respectivement, pour ceux qui étaient préposés aux travaux des champs). Les gains effectifs les plus bas (environ 1,60 couronne par heure, y compris la contre-valeur estimée des bénéfices en nature) étaient obtenus par les valets de ferme nourris et logés par le patron. Les ouvrières adultes occupées aux travaux des champs ont gagné en moyenne 1,36 couronne par heure, mais les servantes nourries et logées par le patron seulement 0,97 couronne par heure (rétribution en nature comprise pour les unes comme pour les autres).

Pour les ouvriers qui avaient travaillé chez le même patron au moins 250 jours pendant l'année 1949, on a établi le gain annuel moyen. Ces moyennes ont été portées dans les dernières colonnes du tableau 9. En voici les plus intéressantes:

	Salaire en espèces	Salaire total (évalué)
<i>Ouvriers adultes.</i>		
COURONNES		
Sans rétribution en nature	4 565	4 566
Avec nourriture	2 621	3 340
Idem, plus le logis (domestiques)	2 568	3 661
Avec vivres et logement (soit l'un ou l'autre)	4 062	4 902
Moyennes générales	4 172	4 450
<i>Ouvriers au-dessous de</i>		
18 ans	2 459	2 896
<i>Ouvrières adultes.</i>		
Sans rétribution en nature	2 008	2 012
Avec » » »	1 440	2 386
Moyennes générales	1 596	2 283
<i>Ouvrières au-dessous de</i>		
18 ans	1 161	2 124

Le gain annuel des ouvriers spécialisés (forgerons, menuisiers, chauffeurs de camions, jardiniers etc.) s'est élevé à 4 560 couronnes (rétribution en nature comprise), tandis que les ouvriers occupés aux soins du bétail avaient gagné 4 957 couronnes et ceux qui étaient occupés aux travaux des champs 4 253 couronnes. On trouve évidemment, surtout dans les petites fermes, beaucoup d'ouvriers qui sont employés pour divers travaux. Ceux-là n'avaient gagné que 3 992 couronnes, en moyenne.

Par ailleurs, les gains annuels progressent assez rapidement pour les ouvriers masculins jusqu'à l'âge de 30 ans. Entre 30 et 55 ans, ils demeurent à peu près constants pour diminuer sensiblement après l'âge de 55 ans (voir tableau 13).

Prenant en considération l'ensemble des ouvriers masculins adultes, on trouve que pour 13 % le gain annuel a varié entre 3 000 et 3 800 couronnes; pour 60 % il a varié entre 3 800 et

5 000 couronnes et pour 22 % il a été supérieur à 5 000 couronnes.

Le mouvement des salaires depuis 1913 peut être étudié dans le tableau de la page 25 et, pour la période 1936—1949, dans le tableau 7 (page 26). Pour l'ensemble des ouvriers masculins adultes, les salaires horaires avaient augmenté de 175 % et les salaires annuels de 178 % par rapport à l'année 1939. Etant donné que l'indice du coût de la vie n'accuse pendant la même période qu'une augmentation de 68 %, on peut en conclure, quand bien même cet indice ne serait pas applicable sans réserve aux conditions rurales, que le niveau de vie des ouvriers agricoles a subi une amélioration très sensible en comparaison de l'avant-guerre.

Salaires des ouvriers jardiniers. 771 patrons occupant 4 467 ouvriers, ont fourni des données statistiques représentant environ un dixième des exploitations horticoles et environ 40 % de l'ensemble des ouvriers jardiniers. Pour les ouvriers adultes (contremaîtres, ouvriers professionnels, manœuvres, élèves et ouvriers spécialisés) le salaire horaire moyen a été de 2,02 et le salaire journalier de 16,44 couronnes. Le salaire annuel moyen des ouvriers qui avaient

travaillé au moins 250 jours chez le même patron, s'est élevé à 4 915 couronnes. Les ouvrières adultes avaient gagné en moyenne 1,52 couronne par heure et 3 311 couronnes par an.

Salaires des ouvriers forestiers. Sur la base de renseignements fournis par les inspecteurs de district des forêts, les gains effectifs moyens pendant l'hiver 1949/50 ont été évalués à 17,76 couronnes par jour pour les bûcherons et à 32,46 couronnes par jour pour les charretiers (y compris la rétribution pour la mise à disposition d'un cheval). Ces montants impliquent une diminution de 5 et de 4 %, respectivement, par rapport à l'année précédente.

Salaires dans les services de la voirie. Les statistiques ont été établies par la Direction générale des Ponts et Chaussées sur la base de données fournies par les directions départementales de la voirie. Il en ressort que, pendant l'année 1949, le salaire moyen par heure s'est élevé à 2,58 couronnes pour les ouvriers occupés à l'entretien des routes, à 2,82 couronnes pour les ouvriers occupés à la construction de routes et de ponts, et à 2,54 couronnes pour les ouvriers des ateliers, des garages et des dépôts.

II. Salaires dans l'industrie, les métiers manuels, le commerce, les services publics, les services de transport etc., en 1949

Salaires des ouvriers. Les données primaires ont été fournies par 9 028 entreprises occupant 607 443 ouvriers, dont 489 817 employés dans l'industrie proprement dite, 38 150 dans l'industrie du bâtiment, 70 967 dans les services de l'Etat et des communes (usines d'électricité et de gaz, distribution d'eau potable, tramways, omnibus, travaux de construction, divers ateliers etc.) et 8 509 dans certains services de transport (lignes d'omnibus privées, arrimage etc.).

En ce qui concerne l'industrie proprement dite, les données représentent environ un tiers des entreprises et environ trois quarts du personnel ouvrier dont il est rendu compte dans les statistiques annuelles sur les activités industrielles, publiées par la Direction générale du Commerce. Voici le pourcentage des ouvriers auxquels se rapportent les présentes statistiques concernant les salaires, par rapport à l'ensemble des ouvriers occupés dans les établissements de différente importance, suivant les statistiques industrielles sus-nommées: établissements occupant 1—10 ouvriers 20 %, 11—50 ouvriers 64 %, 51—200 ouvriers 85 %, 201—500 ouvriers 98 %, plus de 500 ouvriers 88 %.¹ On voit que les statistiques sur les salaires ne couvrent qu'à un degré très insuffisant les ouvriers occupés dans les petites entreprises. Il est difficile de dire dans quelle mesure le résultat en est affecté.

Le questionnaire utilisé est reproduit en fac-similé à la page 149. Il prévoit, en somme, que l'effectif du personnel et le montant global des salaires soient indiqués à part pour

les hommes et les femmes, et de même pour les chefs d'équipe, les ouvriers adultes et les ouvriers mineurs. On demande aussi que, pour chaque groupe, le montant des salaires et le nombre d'heures de travail effectuées soient répartis sur le travail payé à forfait et sur le travail payé à l'heure. Il faut y ajouter certains paiements additionnels se rapportant à l'indemnité de vie chère, aux heures supplémentaires, aux vacances payées etc.

Le tableau 40 (pages 89—94) contient les données correspondantes pour les différentes industries auxquelles les statistiques se rapportent. Nous donnons ci-dessous, en guise de résumé, le gain effectif total des ouvriers adultes, hommes et femmes, dans les principales branches industrielles:

	Hommes	Femmes
	(Couronnes par heure)	
Industries à base de:		
minerais et métaux	2,75	1,92
pierre et terre	2,42	1,66
bois	2,31	1,75
cellulose (y compris industrie graphique)	2,62	1,91
matières alimentaires	2,49	1,86
» textiles	2,43	1,85
cuir, poils et caoutchouc	2,67	1,89
matières chimiques	2,64	1,78
Industrie du bâtiment	3,32	—
Services industriels de l'État	2,84	2,07
» » des communes	3,44	2,69
» de transport privés	3,07	—

¹ Cette comparaison se rapporte à l'année 1947. Toutefois, la composition des données concernant les salaires n'a pas changé sensiblement depuis lors.

Le niveau des gains effectifs dépend, dans une certaine mesure, de l'importance du travail à forfait, qui permet à l'ouvrier de mettre à profit ses aptitudes physiques ou sa capacité professionnelle. Pour l'ensemble des entreprises qui ont participé à l'enquête, 53,6 % des heures de travail effectuées par les ouvriers avaient été allouées au travail à forfait. Celui-ci est assez peu fréquent dans certaines branches, par exemple dans l'industrie alimentaire où il ne comprend que 12,6 % des heures de travail effectuées, mais il est par contre très important dans l'industrie métallurgique, où il atteint 65,8 %; dans certaines activités il dépasse même 80 % (voir tableau de la page 97).

Aussi bien les taux des salaires horaires que les taux des salaires à la pièce sont fixés dans les conventions collectives. Les taux qui étaient valables en 1948 avaient en général été prorogés dans les conventions conclues pour l'année 1949. Néanmoins on trouve que les gains effectifs par heure accusent une augmentation moyenne d'environ 3 %. Par rapport à l'année 1939, l'augmentation des gains effectifs par heure s'élève à 93 % pour les ouvriers adultes et à 123 % pour les ouvrières.

La nature des données primaires ne permet d'établir les salaires annuels moyens que pour les industries qui ne subissent pas de variations saisonnières par trop importantes. Après avoir écarté les entreprises dont les activités ont été sujettes à des réductions sensibles au cours de l'année, on a établi pour les ouvriers un salaire annuel moyen de 6 065 couronnes et pour les ouvrières adultes un salaire annuel moyen de 4 034 couronnes. Limité à l'industrie proprement dite, le même calcul donne pour les hommes une moyenne de 5 916 couronnes et pour les femmes une moyenne de 4 014 couronnes. En comparaison de l'année 1939, ces montants impliquent une augmentation de 95 %. Etant donné que l'indice du coût de la vie s'est accru de 55 % pendant la même période, on peut en conclure que les salaires réels des ouvriers de l'industrie ont subi, par rapport à l'avant-guerre, une augmentation d'environ 28 %.

Salaires des employés.

1. En 1949, 5 550 entreprises industrielles ont fourni des données concernant les salaires qu'elles avaient payés pendant le mois de septembre à 109 533 de leurs employés. Ce nombre doit correspondre à environ deux tiers de l'ensemble du personnel administratif de l'industrie. Pour l'année 1950, les mêmes données ont été fournies par 5 100 entreprises concernant 105 523 employés. Voici les salaires mensuels moyens établis pour différentes catégories de ces employés:

	Hommes		Femmes	
	1949	1950	1949	1950
Personnel technique				
supérieur	1 121	1 189	711	737
subalterne	600	628	384	390
Contre-mâtres	787	813	551	573
Chefs d'équipe	651	678	476	495

	Hommes		Femmes	
	1949	1950	1949	1950
Personnel de bureau				
qualifié	934	973	553	579
subalterne	517	537	357	372
Huissiers	483	496	.	325

(Couronnes par mois)

De 1939 à 1949, les salaires des employés hommes s'étaient accrus de 70 % et ceux des employées femmes de 95 %. (De 1949 à 1950, il y a eu une augmentation de 4 % tant pour les employés hommes que femmes.)

2. Une enquête spéciale a été effectuée concernant les employés du commerce privé. Elle porte sur 4 310 entreprises commerciales occupant 44 960 employés. Les salaires annuels moyens pour le personnel de bureau et le personnel de magasin qui ne bénéficiaient pas de commission étaient comme suit:

	Salaires annuels	Hommes	Femmes
Personnel de bureau	8 036	4 735	
Personnel de magasin	5 927	3 946	

Pour les employés hommes de bureau, les salaires avaient augmenté d'environ 67 %, et pour les employées de bureau d'environ 90 % depuis l'année 1939. Pour le personnel de magasin engagé, l'augmentation avait été de 71 % pour les hommes et de 93 % pour les femmes.

3. Sur la base de données concernant 7 100 employés des coopératives de consommation, on a établi des salaires médians, en septembre 1949, dans les cinq groupes de localités groupées selon la cherté du coût de la vie pour différentes catégories d'employés (adultes et mineurs): chefs du personnel de bureau et chefs de rayon, caissiers et comptables, personnel de bureau, qualifié et subalterne, directeurs de magasin, commis de magasin, chefs de dépôts magasiniers, messagers etc. (voir tableau 66.). Les tableaux 67—70 indiquent en outre les conditions de salaire des directeurs de magasin et des employés de magasin adultes.

4. Concernant les employés de banque et les employés des entreprises d'assurances, les organisations patronales ont fourni des données complètes indiquant leurs salaires pendant l'année 1949. Il s'agit d'un personnel d'un effectif d'environ 13 300. Pour différentes catégories d'employés des banques commerciales, des caisses d'épargne et de ceux des compagnies d'assurance, on a donné le milieu de l'intervalle de 100 couronnes où se trouve le salaire médian (cf. tableaux 71—73). Les salaires moyens des années 1948—1949 ont été indiqués pour les employés de banque; les employés promus avaient gagné, en 1949, 13 637 couronnes en moyenne, tandis que les employés non promus avaient gagné 9 974 couronnes et les huissiers 7 381 couronnes. Les femmes, d'autre part, avaient reçu un salaire annuel de 6 492 couronnes.

I. Löneförhållandena för arbetare inom jordbruk, trädgårdsodling, skogsbruk och vägväsende

A. Lantarbetare

a) Undersökningens tillkomst och utförande

Socialstyrelsens årliga undersökningar angående lantarbetarnas löneförhållanden baserades från begynnelsen år 1911 t. o. m. år 1936 på summariska uppskattningar av lönerna för de viktigaste lantarbetargrupperna; primäruppgifterna inhämtades t. o. m. år 1928 från samtliga landskommuner i riket och därefter från häradena. År 1937 skedde en omläggning av statistiken, så till vida som primäruppgifterna alltsedan detta år införskaffats från vissa lantarbetare genom hushållningssällskapen i länen; dessa skola enligt kungl. kungörelse den 8 oktober 1937 anskaffa uppgifter från omkring en tjugondel av samtliga brukningsdelar med en åkerareal överstigande 10 ha. Uppgifterna, som insamlas årligen, avse för varje enskild jordbruksarbetare — s. k. individuella uppgifter — arbetstid och arbetslön under ifrågavarande redovisningsår; uppgiftsblanketterna skola före den 15 november insändas till hushållningssällskapen, som efter granskning och erforderlig komplettering vidarebefordra dem till socialstyrelsen.

Socialstyrelsens undersökning av lantarbetarnas löner år 1949 har utförts efter i huvudsak samma plan som tidigare undersökningar sedan år 1937. På uppgiftsblanketterna, som skulle besvaras av vederbörande arbetsgivare, efterfrågades för varje enskild arbetare — även för tillfälligt anställda — namn, ålder, löneform, yrkesspecialitet, antal under året utgjorda arbetstimmar och dagsverken och slutligen den utbetalda lönen, fördelad på kontantlön och det uppskattade värdet av naturaförmåner. För brukare och deras familjemedlemmar, som deltagit i jordbruksarbetet, efterfrågades familjeställning och ålder samt antalet utgjorda dagsverken och arbetstimmar. Vidare efterfrågades antalet skördehjälpsarbetare och av dessa utgjorda dagsverken samt motsvarande lönesumma. I övrigt upptog blanketten även uppgifter om egendomens storlek och förekomsten av kollektivavtal.

Frågeblanketterna utsändes i oktober 1949 till samtliga hushållningssällskap. Genom dessas förmedling inkommo sedermera uppgifter från inalles 3 698 brukningsdelar, varav vid granskningen 47 uteslötos; primärmaterialet består sålunda av uppgifter från 3 651 brukningsdelar med inalles 17 573 anställda arbetare. Uppgifterna avse år 1949 eller det bokförings- eller tjänsteår, som närmast sammanfaller därmed (i regel 1 nov. 1948—31 okt.

1949). Materialets statistiska bearbetning har utförts enligt hålkortsmetoden.

En preliminär redogörelse för undersökningsresultatet har publicerats i Sociala Meddelanden (1950, sid. 535). Vissa beräkningar ha även utförts angående arbetskraftsåtgången och lönebudgeten inom jordbruket; preliminära resultat härav ha redovisats i Meddelande från socialstyrelsens utredningsbyrå (1950, nr 12).

b) Materialets omfattning, sammansättning och representativitet

Redovisade brukningsdelar. De 3 651 egendomarnas relativa fördelning inom olika jordbruksområden, dels efter åkerarealens storlek, dels efter belägenheten i kommuner av olika näringstyper, framgår av tab. 1. Som jordbrukskommuner räknas kommuner, där minst 75 % av folkmängden tillhör huvudgruppen »jordbruk med binäringar»; som blandade kommuner räknas sådana med 50—75 % jordbruksbefolkning och som industrikommuner räknas sådana med mindre än 50 % jordbruksbefolkning. Tabellen utvisar även, i vilken utsträckning kollektivavtal förekom på de redovisade egendomarna.

Kollektivavtal har enligt uppgifterna tillämpats på 1 261 eller 34,5 % av egendomarna. Den relativa utbredningen av kollektivavtal varierar betydligt såväl inom olika storleksgrupper av egendomar som inom skilda jordbruksområden. Av gårdar med minst 50 ha åkerjord hade sålunda 76,8 % kollektivavtal, medan sådana avtal tillämpades på endast 15,2 % av gårdar med mindre åkerareal än 50 ha. Även inom jordbruksområden med relativt betydande inslag av större brukningsdelar förekom en jämförelsevis låg procent egendomar med kollektivavtal, särskilt på Vänerslätten samt i Mälar- och Hjälmabygden, medan motsvarande procenttal för Östgötaslätten samt Skånes och Hallands slättbygder lågo förhållandevis högt.

Procenttalen i den sista kolumnen av tab. 1 utvisa, att brukningsdelar av sådan storlek, att de kunna antagas sysselsätta lejd arbetskraft i någon större utsträckning, voro företrädda i en omfattning som tämligen väl motsvarade sådana brukningsdelars geografiska fördelning enligt 1944 års jordbruksräkning. En jämförelse av de till socialstyrelsens löneundersökning redovisade brukningsdelarna med totala antalet brukningsdelar enligt 1944 års jordbruksräkning, inom olika storleksgrupper, synes ge vid handen, att de större och medelstora brukningsdelarna voro betydligt bättre företrädda i undersökningen än de mindre. Procenttalen för de olika storleksgrupperna voro: för brukningsdelar med en åkerareal av 1) 10—20 ha 1,4 %, 2) 20—49 ha 5,9 %, 3) 50—99 ha 15,0 % och 4) 100 ha och däröver 16,6 %. Det bör emellertid observeras, att bland jordbruksräkningens brukningsdelar med minst 10 ha åker även ingå brukningsdelar utan någon anställd arbetarpersonal. Å andra sidan bör nämnas, att i socialstyrelsens löneundersökning även ingår ett mindre antal (52) brukningsdelar med en åkerareal understigande 10 ha.

Tab. 1. Översikt över antalet redovisade brukningsdelar

Naturliga jordbruksområden ¹	Antal brukningsdelar	D ä r a v (i %)								Redovisade brukningsdelar i % av brukningsdelar med minst 10 ha åker ²
		belägna i			med en åkerareal (i ha) av				med kollektivavtal	
		jordbr.-kom.	blandkom.	indkom.	intill 20	20—49	50—99	100 o. över		
Södra o. mellersta Sveriges slättbygder	2 163	36.9	45.2	17.9	13.2	47.3	25.3	14.2	42.9	3.6
däruv:										
Skånes och Hallands slättbygder	254	29.1	50.4	20.5	11.8	55.5	22.8	9.9	51.6	2.3
Sydsvenska mellanbygden	182	16.5	55.5	28.0	15.4	46.2	25.3	13.1	50.0	2.5
Öland och Gotland	185	42.7	48.1	9.2	15.1	60.0	18.4	6.5	17.8	4.3
Östgötaslätten	157	45.9	45.2	8.9	2.5	45.2	33.8	18.5	86.6	4.3
Vänerslätten	528	52.4	29.2	18.4	11.0	45.3	28.8	14.9	33.3	3.8
Mälar- och Hjälmarsbygden	857	31.2	50.6	18.2	16.0	44.1	23.8	16.1	42.0	4.4
Södra o. mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1 129	24.6	46.9	28.5	30.5	45.1	17.6	6.8	26.6	4.0
Norra Sverige	359	23.4	54.3	22.3	66.3	29.3	3.6	0.8	9.2	5.0
Hela riket	3 651	31.8	46.6	21.6	23.7	44.9	20.8	10.6	34.5	3.8
med koll.-avtal utan	1 261	30.1	45.6	24.3	2.3	27.9	41.2	28.6	100.0	—
utan	2 390	32.7	47.1	20.2	35.1	53.8	10.0	1.1	—	—

Antal redovisade arbetare. Av de i undersökningen ingående 17 573 arbetarna voro 14 637 nominativt redovisade, medan summariska uppgifter lämnats för 2 892 arbetare. Förmän, som deltaga i arbetet, ha medtagits i undersökningen, men ej annat arbetsbefäl. — Antalet redovisade arbetare per egendom utgjorde i medeltal 4,8. En del av de tillfälliga arbetarna ha dock sannolikt dubbelräknats.

Tab. 2 utvisar de nominativt redovisade lantarbetarnas procentuella fördelning på brukningsdelar inom olika jordbruksområden, med särskiljande efter belägenhet (i kommuntyp) och efter åkerarealens storlek. Av samtliga dessa arbetare voro 87,6 % män och 12,4 % kvinnor; 58 % voro anställda på gårdar med minst 50 ha åker och 60 % på gårdar med kollektivavtal. Enligt 1945 års folkräkning uppgick hela antalet arbetare inom jordbruk och boskapsskötsel till 248 457 personer,³ av vilka omkring 120 000⁴ voro medhjälpande familjemedlemmar och omkring 128 000⁴ anställda arbetare. Dessutom redovisades omkring 26 000 förvärvsarbetande kvinnor (hembiträden m. fl.) inom jordbruket under rubriken »husligt arbete»⁵; en stor del av dessa torde i större eller mindre utsträckning deltaga i jordbruksarbetet. Enligt samma folkräkning⁵ uppgick det totala antalet anställda arbetare inom det större och medelstora jordbruket (brukningsdelar med minst 10 ha åker) till omkring 80 000 och antalet förvärvsarbetande kvinnor (hembiträ-

¹ Jfr Jordbruksräkningen år 1944, sid. 11 och 332. — ² Enligt 1944 års jordbruksräkning. — ³ 1945 års folkräkning, II: 3, tab. 1 (tolvtedelssamplingen). — ⁴ Dessa tal ha erhållits genom uppskrivning av tal hämtade ur 1945 års folkräkning, II: 1, tab. 8 a (tolvtedelssamplingen). De i tabellen redovisade talen avse c:a 8 % av befolkningen. — ⁵ Råtabeller.

Tab. 2. Översikt över antalet nominativt redovisade lantarbetare

Naturliga jordbruksområden	Antal redovisade arbetare			Därav (i %) anställda & brukningsdelar							
				belägna i			med en åkerareal (i ha) av				
	män	kvinnor	tillhoppa	jordbr.-kom.	blandkom.	indkom.	intill 20	20—49	50—99	100 o. över	
Skånes o. Hallands slättbygder	1 154	543	1 497	30·2	47·4	22·4	4·2	39·6	26·7	29·5	
brukningsdelar med koll.-avtal	819	209	1 028	30·9	46·7	22·4	0·5	21·4	35·2	42·9	
» utan »	335	134	469	28·8	48·8	22·4	12·4	79·5	8·1	—	
Sydsvenska mellanbygden	807	168	975	17·0	56·0	27·0	7·6	26·1	23·8	42·5	
brukningsdelar med koll.-avtal	634	103	737	16·3	56·0	27·7	0·1	17·8	25·9	56·2	
» utan »	173	65	238	19·3	55·9	24·8	30·7	52·1	17·2	—	
Öland och Gotland	600	153	753	41·2	50·6	8·2	12·9	49·7	20·6	16·8	
brukningsdelar med koll.-avtal	200	59	259	33·6	51·0	15·4	0·4	30·1	27·0	42·5	
» utan »	400	94	494	45·1	50·4	4·5	19·4	60·0	17·2	3·4	
Östgötaslätten	792	60	852	50·6	43·9	5·5	1·0	23·7	38·6	36·7	
brukningsdelar med koll.-avtal	742	54	796	50·7	43·6	5·8	—	19·4	41·3	39·3	
» utan »	50	6	56	48·2	50·0	1·8	14·3	85·7	—	—	
Vänerslätten	1 894	187	2 081	50·6	30·6	18·8	4·5	25·7	33·0	36·8	
brukningsdelar med koll.-avtal	1 124	79	1 203	46·8	30·5	22·7	0·2	5·2	37·7	56·9	
» utan »	770	108	878	55·7	30·7	13·6	10·2	53·9	26·7	9·2	
Mälär- och Hjälmbygderna	2 924	201	3 125	26·9	51·3	21·8	2·2	21·4	26·6	49·8	
brukningsdelar med koll.-avtal	2 284	111	2 395	27·8	49·2	23·0	0·3	7·2	29·0	63·5	
» utan »	640	90	730	24·1	58·2	17·7	3·8	67·9	18·6	4·7	
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	3 725	455	4 180	24·1	46·4	29·5	14·1	35·9	27·5	22·5	
brukningsdelar med koll.-avtal	1 960	155	2 115	19·0	44·9	36·1	1·4	18·3	33·0	42·3	
» utan »	1 765	300	2 065	29·3	47·9	22·8	27·1	53·8	16·8	2·3	
Norra Sverige	930	244	1 174	19·0	56·0	25·0	46·2	41·1	9·5	3·2	
brukningsdelar med koll.-avtal	204	29	233	13·3	42·1	44·6	11·6	30·5	41·6	16·3	
» utan »	726	215	941	20·4	59·4	20·2	54·7	43·7	1·6	—	
Hela riket	12 826	1 811	14 637	30·6	46·8	22·6	10·5	31·5	26·6	31·4	
brukningsdelar med koll.-avtal	7 967	799	8 766	29·6	45·2	25·2	0·8	14·6	34·2	50·4	
» utan »	4 859	1 012	5 871	32·3	49·1	18·6	24·9	56·8	15·3	3·0	

den m. fl.) inom jordbruket under rubriken »husligt arbete» vid brukningsdelar av nämnda storleksordning till omkring 15 000. I socialstyrelsens lantarbetarstatistik för år 1949 redovisas 17 573 arbetare, inklusive tillfälligt anställda, vilket torde motsvara omkring 20 % av det totala antalet anställda jordbruksarbetare (inkl. hembiträden m. fl.) på gårdar med minst 10 ha åker år 1945.

Av efterföljande tablå framgår fördelningen av de i socialstyrelsens löneundersökning ingående manliga lantarbetarna jämförd med motsvarande fördelning av det totala antalet lantarbetare år 1945:

	Samtliga	D ä r a v	
		å egend. med en åkerareal (i ha) om 10—49	minst 50
Antal redovisade manliga lantarbetare i % av samtliga manliga arbetare å egendomar om minst 10 ha åker enligt 1945 års folkräkning	23·4	20·5	24·3
Dito för manliga arbetare, för vilka nominativa uppgifter föreligga	17·2	13·5	20·9

Observeras bör även i detta sammanhang, att många av de mindre gårdar, som ingå i folkräkningens material, helt sakna lejd arbetskraft.

Löneformer. Efter det större jordbrukets uppsving omkring mitten av 1800-talet var statlönesystemet länge den dominerande löneformen inom det svenska jordbruket. Under inflytande av den ekonomiska och sociala utvecklingen har emellertid statlönen — med dagspenning som övergångsform — i allt större utsträckning utbytts mot timlön med eller utan naturaförmåner.¹ Mellan löneformerna statavlönning och timavlönning utan naturaförmåner ha uppkommit flera övergångsformer. I lönestatistiken ha dessa övergångsformer sammanförts till tre huvudgrupper, nämligen arbetare med fri kost, arbetare med kost och logi samt arbetare med livsförnödenheter och/eller bostad. Enligt en mellan Svenska lantarbetsgivareföreningen och Svenska lantarbetareförbundet hösten 1944 träffad överenskommelse skall lönesystemet inom jordbruket förenklas, främst genom naturalönesystemets successiva avveckling. Överenskommelsen har bl. a. inneburit, att statlönesystemet avskaffats inom det kollektivavtalsbundna jordbruket fr. o. m. den 1 november 1945.²

Sedan statlönesystemet avskaffats inom det avtalsbundna jordbruket genomfördes i och med 1946 års löneundersökning en ändring i den dittills använda indelningen i löneformer. Hur den äldre och den nyare löneformsindelningen svarar mot varandra framgår av följande uppställning.

Den fr. o. m. år 1946 använda löneformsindelningen	Motsvarande grupper i den tidigare använda löneformsindelningen
Arbetare utan naturaförmåner	Arbetare utan naturaförmåner
arbetare med kost och logi	arbetare i kost
arbetare med fri kost	övriga ³ arbetare med naturaförmåner
arbetare med livsförnödenheter och/eller bostad..	statavlönade arbetare och övriga ³ arbetare med naturaförmåner.

Då år 1946 lönestatistiken utvidgades till att avse individuell redovisning även av tillfälliga arbetare, medförde detta en stark ökning av antalet arbetare med fri kost, vilket motiverade att denna grupp (som dittills ingått i gruppen övriga arbetare med naturaförmåner) bröts ut till en särskild huvudgrupp. Ett icke obetydligt antal tidigare summariskt redovisade tillfälliga arbetare torde fr. o. m. år 1946 ha hänförts till gruppen arbetare utan naturaförmåner, vilket beträffande denna löneform försvårar jämförelser med tidigare undersökningar.

I tab. 3 ha de nominativt redovisade lantarbetarna fördelats efter löneform på olika jordbruksområden, kommuntyper, brukningsdelar av olika storlekar och yrkesspecialiteter. Enligt tabellen utgjorde antalet manliga arbetare utan naturaförmåner väl tre femtedelar och antalet manliga arbetare med kost och logi nära en sjundedel av samtliga redovisade man-

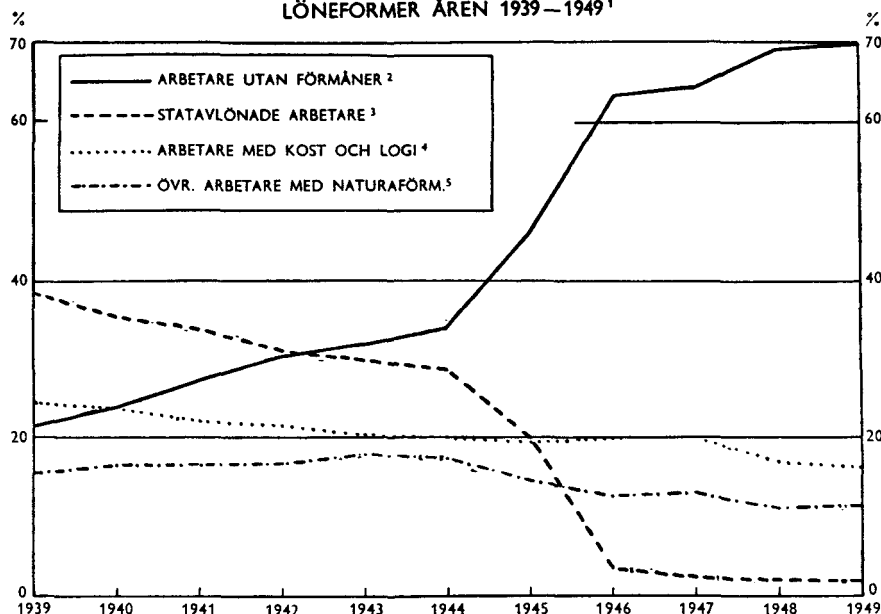
¹ Beträffande förskjutningarna mellan olika löneformer sedan år 1937 hänvisas till de i Lönestatistisk årsbok för år 1942, sid. 18—21, lämnade uppgifterna. De mera fast anställda arbetarnas fördelning på löneformer under åren 1939—1949 redovisas i diagram I (sid. 17). — ² Fr. o. m. 1948 innehålla kollektivavtalen lönesatser endast för kontantavlönade arbetare. — ³ Andra än arbetare i kost och statavlönade arbetare.

Tab. 3. Nominativt redovisade lantarbetare fördelade efter löneform

	Antal manliga arbetare	Därav (i %)				Antal kvinnliga arbetare	Därav (i %)			
		arbetare utan nat.-form.	arbetare m. fri kost	arbetare med kost o. logi	arb. med livsf. o./el. bostad		arbetare utan nat.-form.	arbetare m. fri kost	arbetare med kost o. logi	arb. med livsf. o./el. bostad
<i>a) Jordbruksområden m. m.</i>										
Skånes o. Hallands slättbygder	1 154	71·5	10·1	12·4	6·0	343	75·5	4·7	15·7	4·1
Sydsvenska mellanbygden	807	82·6	5·5	8·1	3·8	168	74·4	7·1	16·7	1·8
Öland och Gotland	600	44·3	33·4	17·8	4·5	153	45·1	25·5	28·8	0·6
Östgötaslätten	792	86·4	2·1	5·1	6·4	60	41·7	—	58·3	—
Vänerslätten	1 894	65·5	9·9	16·5	8·1	187	34·2	8·6	56·1	1·1
Mälar- och Hjälmbygderna	2 924	76·0	6·5	9·5	8·0	201	45·3	6·5	46·7	1·5
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	3 725	58·3	15·1	18·5	8·1	455	35·8	16·3	45·0	2·9
Norra Sverige	930	38·2	31·1	21·7	9·0	244	18·9	11·9	52·0	17·2
Hela riket	12 826	65·8	12·5	14·3	7·4	1 811	46·5	11·0	38·2	4·3
därav anställda å egendomar:										
med koll.-avtal	7 967	86·7	2·3	4·1	6·9	799	70·5	1·2	25·0	3·3
utan »	4 859	31·4	29·3	31·0	8·3	1 012	27·6	18·7	48·6	5·1
belägna i:										
jordbr.-kommuner	3 982	63·9	14·6	14·9	6·6	503	38·6	13·5	44·3	3·6
bland. kommuner	5 950	64·0	13·4	14·8	7·8	896	43·5	12·6	39·1	4·8
ind.-kommuner	2 894	71·8	7·8	12·5	7·9	412	62·6	4·4	28·9	4·1
med nedanstående areal:										
under 20 ha	1 176	22·9	47·8	26·4	2·9	360	16·4	28·9	48·3	6·4
20—49 »	3 893	40·5	22·8	29·0	7·7	716	37·9	11·7	46·5	3·9
50—99 »	3 476	76·7	4·3	9·7	9·3	422	61·4	2·6	32·9	3·1
100 ha o. däröver	4 281	91·5	0·2	1·4	6·9	313	80·8	—	14·7	4·5
<i>b) Yrkspecialiteter</i>										
Rättare	399	49·1	1·5	12·0	37·4	—	—	—	—	—
Fördrängar	300	76·7	1·0	12·3	10·0	—	—	—	—	—
Körkarlar	1 887	75·3	2·4	16·8	5·5	—	—	—	—	—
Traktorskötare	793	86·9	3·5	6·8	2·8	—	—	—	—	—
Dagsverkare	4 626	62·9	24·7	9·7	2·7	706	74·4	23·2	2·0	0·4
Arbetare med blandat arbete	1 802	45·1	16·3	33·2	5·4	148	54·0	16·2	12·2	17·6
Ladugårdsförmän	410	72·9	—	2·5	24·6	—	—	—	—	—
Djurskötare	1 790	69·5	0·3	15·8	14·4	278	75·2	3·2	4·3	17·3
Fodermarskar	82	90·2	—	4·9	4·9	—	—	—	—	—
Stalldrängar	92	82·6	—	8·7	8·7	—	—	—	—	—
Specialarbetare	497	80·5	8·6	1·6	9·3	15	93·3	—	—	6·7
Hembiträden	—	—	—	—	—	646	—	—	100·0	—
Övriga arbetare	148	54·7	25·7	12·8	6·8	18	77·8	11·1	11·1	—

liga arbetare. Antalet manliga arbetare med fri kost samt med livsförnödenheter och/eller bostad uppgick vardera till omkring en tiondel av samtliga. Avlöningsformen »utan naturaförmåner» var starkt dominerande vid egendomar med en areal av 50 ha och däröver; vid egendomar under 20 ha var större delen av de redovisade manliga arbetarna att hänföra till löneformen »med fri kost». Manliga arbetare utan naturaförmåner voro i majoritet inom samtliga jordbruksområden. Manliga arbetare med kost och logi liksom med fri kost förekommo mest på Öland och Gotland samt i norra Sverige. — Av de kvinnliga arbetarna voro nära hälften arbetare utan naturaförmåner och inemot två femtedelar arbetare med kost och

DIAGRAM I. ANTALET FAST ANSTÄLLDA LANTARBETARE (i %) MED OLIKA LÖNEFORMER ÅREN 1939—1949¹

logi (hembiträden); den förstnämnda löneformen dominerade starkt bland kvinnliga arbetare vid gårdar över 50 ha, medan sistnämnda löneform var den vanligaste bland kvinnliga arbetare vid mindre gårdar.

Då mer än en femtedel av de redovisade arbetarna haft en genomsnittlig arbetstid under året av mindre än 50 arbetsdagar (500 arbetstimmar), bli de löneformer underrepresenterade, som användas för de års- eller månadsavlönade arbetarna. Beträffande tillfälliga arbetare bör framhållas, att dessa sannolikt i viss utsträckning blivit dubbelräknade i den mån de tjänstgjort på flera i undersökningen representerade gårdar under samma år.

I diagram I belyses den procentuella fördelningen av antalet lantarbetare inom olika löneformsgrupper under åren 1939—1949. För att underlätta jämförelser med tidigare år ha därvid arbetare, som gjort mindre än 50 dagsverken (tillfälliga arbetare), ej medräknats.

De olika löneformernas användning i relation till anställningstidens längd framgår även av tab. 6. Andelen helårsarbetare (varmed här menas arbetare, som utgjort minst 250 dagsverken under året) inom löneformen arbetare utan naturaförmåner var påfallande liten vid gårdar utan kollektivavtal, vilket sammanhänger med att helårsarbetarna vid dessa går-

¹ Ouvriers agricoles employés d'une façon permanente: pourcentage d'ouvriers jouissant de diverses formes de salaire — ² Ouvriers sans allocations en nature. — ³ Ouvriers jouissant d'une habitation familiale et d'allocations de vivres (»stat»). — ⁴ Ouvriers logés et nourris. — ⁵ Autres ouvriers jouissant d'allocations en nature.

dar i större utsträckning än helårsarbetarna vid kollektivavtalsbundna gårdar avlönas enligt andra löneformer. Flertalet arbetare med fri kost hade en anställningstid understigande 50 arbetsdagar. Bland arbetare med kost och logi liksom bland arbetare med livsförnödenheter och/eller bostad (däribland de statavlönade) voro däremot helårsarbetarna i majoritet. I materialet ingår som tidigare nämnts 2 892 tillfälliga arbetare, som ej redovisats nominativt; då endast summariska dagsverksuppgifter finnas för dessa, ha de icke inbegripits i denna del av lönestatistiken (jfr dock sid. 42), varför säsongarbetarna äro underrepresenterade.

Av tab. 6 framgår, att ackordslönesättning i viss utsträckning börjat tillämpas även inom jordbruket. Antalet ackordsdagsverken i procent av samtliga dagsverken utgjorde för kvinnorna 10 % och för männen 1 %.

Yrken. Lantarbetarna ha i föreliggande undersökning fördelats på fem huvudgrupper av yrken, nämligen egentliga jordbruksarbetare, arbetare med blandat arbete, stall- och ladugårdspersonal, specialarbetare och övriga arbetare. Till gruppen egentliga jordbruksarbetare ha räknats rättare, fördrängar, körkarlar, traktorskötare och dagsverkare; till gruppen stall- och ladugårdspersonal, ladugårdsförmän, djurskötare, fodermarskar och stalldrängar. Gruppen arbetare med blandat arbete omfattar sådana arbetare, som äro sysselsatta både med egentligt jordbruksarbete och med arbete i stall och ladugård. Bland specialarbetarna äro de vanligaste yrkena snickare, smeder, lastbilsförare och trädgårdsarbetare. I gruppen övriga arbetare ha sammanförts sådana arbetare, för vilka yrke ej närmare angivits. Kvinnorna grupperas på motsvarande sätt; dock ha hembiträden i lantushållningen särskilt från den egentliga ladugårdspersonalen och redovisas för sig.¹

Av de nominativt redovisade manliga arbetarna voro 62,4 % egentliga jordbruksarbetare, 14,0 % arbetare med blandat arbete, 18,5 % stall- och ladugårdspersonal och 3,9 % specialarbetare. Återstoden, 1,2 %, har förts till gruppen »övriga, ej specificerade arbetare».

Kvinnornas yrkesfördelning var väsentligt olik männens. Av samtliga nominativt redovisade kvinnliga arbetare voro 39,0 % egentliga jordbruksarbetare, 15,4 % mjölkerskor samt 35,7 % hembiträden. Den övervägande delen av de kvinnliga egentliga jordbruksarbetarna hade endast kortvarig anställning. Av kvinnliga arbetare med minst 250 dagsverken utgjordes endast 0,4 % av egentliga jordbruksarbetare, medan mjölkerskor och hembiträden tillsammans utgjorde 88,3 %.

Alder. De nominativt redovisade lantarbetarnas åldersfördelning framgår av tab. 4. För 2,1 % av de manliga och 4,1 % av de kvinnliga arbetarna saknas åldersuppgifter; bortsett från dessa utgjorde de manliga arbetarna under myndighetsåldern (21 år) 11,4 % och de kvinnliga 23,4 % av samtliga; de tre äldsta åldersgrupperna (55 år och däröver) omfattade tillhoppa för männen 19,0 % eller omkring $\frac{1}{5}$ och för kvinnorna 9,3 % av hela antalet.

¹ Den fullständiga yrkesgrupperingen framgår av tab. 9, sid. 30.

Av samtliga manliga arbetare voro närmare 30 % under 30 år och närmare 30 % över 50 år. Motsvarande relationstal voro för kvinnorna 42 % och 18 %. Beträffande åldersfördelningen inom olika löneformsgrupper må framhållas, att de äldsta åldersgrupperna voro relativt starkt företrädda bland arbetare med fri kost ävensom bland arbetare med livsförnödenheter och/eller bostad, medan däremot löneformsgruppen »med kost och logi» visade en förhållandevis stor andel av yngre arbetare, särskilt bland de icke kollektivavtalsbundna, av vilka över hälften voro under 30 år.

Inom de olika yrkesgrupperna förelågo vissa utpräglade olikheter i fråga om åldersfördelningen; för några grupper är dock uppgiftsmaterialet av så ringa omfattning, att en jämförelse med övriga grupper icke blir statistiskt tillförlitlig. Det starkaste inslaget av yngre arbetskraft återfanns inom grupperna »dagsverkare» och »arbetare med blandat arbete»; inom den förra hörde cirka $\frac{1}{3}$ av samtliga till åldersgrupperna under 30 år. En förhållandevis hög andel av äldre arbetare, främst i åldersgrupperna över 50 år, kännetecknade sådana yrkeskategorier som djurskötare, fodermarskar, stalldrängar och specialarbetare. Att rättare och ladugårdsförmän övervägande tillhörde de mellersta åldersgrupperna sammanhänger med dessa yrkens rekrytering inom lantarbetarkåren efter yrkeserfarenhet och arbetsduglighet.

De båda viktigaste kvinnliga yrkesgrupperna — mjölkerskor och hembiträden — visade helt olika åldersfördelningar. Mjölkerskorna — ofta lantarbetarhustrur, vilka ha mjölkkningsarbetet som en extra inkomstkälla — tillhörde till 75 % åldersgrupperna mellan 30 och 60 år, medan hembiträdena till 70 % tillhörde åldersgrupperna under 30 år.

c) Arbetstiden år 1949

Arbetstiden vid jordbruket regleras sedan år 1936 av en särskild lantarbetstidslag. Den nu gällande lagen trädde i kraft den 1 november 1948 och gäller med vissa inskränkningar för jordbruk, som i regel sysselsätter minst en arbetare. Enligt denna skall den ordinarie arbetstiden utgöra högst 10 timmar per dygn, medan arbetstiden per vecka skall utgöra högst 45 timmar under tiden november—februari samt högst 50 timmar under tiden mars—oktober. För arbetare med s. k. blandat arbete är arbetstiden per vecka högst 47 timmar under tiden november—februari; för djurskötare må arbetstiden icke överstiga för dygn 9 timmar och för två arbetsveckor i följd 96 timmar.

För nominativt redovisade arbetare med uppgift om antalet utgjorda arbetstimmar under år 1949 lämnas i tab. 5 en procentuell fördelning efter antalet arbetstimmar. I tabellen meddelas dessutom genomsnittliga totala antalet arbetstimmar per år och dag samt belyses övertidsarbetets omfattning inom jordbruket och det genomsnittliga antalet övertidstimmar per arbetare resp. arbetsdag.

För vuxna manliga arbetare utgjorde den genomsnittliga arbetstiden (inkl. övertidsarbete) 1 597 timmar under hela året. Medeltalen grunda sig på uppgifter för 9 204 arbetare. Av dessa hade 23,4 % gjort mindre än 500 arbetstimmar under året, 31,2 % mindre än 1 000 timmar, 32,7 % mellan 1 000 och 2 300 timmar, medan 36,1 % hade minst 2 300 timmar. Arbetstiden för olika yrkesgrupper varierade betydligt. Den längsta genomsnittliga arbetstiden per år hade fodermarskar med kollektivavtal (2 382) och rättare utan kollektivavtal (2 313 timmar per år). Den kortaste arbetstiden per år hade grupperna specialarbetare och dagsverkare utan kollektivavtal (293 resp. 531 timmar per år).

Arbetstiden för de båda huvudgrupperna av kvinnliga arbetare, mjölkerskor och hembiträden, utgjorde i medeltal för hela året 820 och 1 792 timmar. För kvinnliga dagsverkare utgjorde 178 arbetstimmar genomsnittet under året. I genomsnitt per dag hade mjölkerskorna den kortaste arbetstiden (3,9 timmar) och hembiträdena den längsta (8,5 timmar) bland alla redovisade yrkesgrupper av någon betydande storleksordning.

Det framgår av tab. 5, att de lejda arbetarnas årsarbetstid i allmänhet var längre på större än på mindre brukningsdelar. Av manliga arbetare, som under året utgjort mindre än 50 dagsverken, voro sålunda endast 30 % sysselsatta på gårdar med mer än 50 ha åker.

För att tillgodose det med årstiden starkt växlande arbetsbehovet inom jordbruket är, som ovan nämnts, den ordinarie arbetstiden olika lång under olika månader. Under de brådaste arbetsperioderna brukar dessutom tillfällig arbetskraft anställas i stor utsträckning. I vad mån övertidsarbete förekommit under året framgår av tab. 5. Det bör framhållas, att på uppgiftsblauketten endast sådan övertid redovisas, för vilken särskild ersättning utgått. På gårdar med kollektivavtal, där med få undantag allt övertidsarbete enligt avtalets bestämmelser skall betalas, kan redovisningen av övertidstimmar antagas vara ganska fullständig, på övriga gårdar däremot icke. Uppgifterna i tab. 5 att övertidsarbetet skulle ha varit vanligare på gårdar med än på gårdar utan kollektivavtal bör sannolikt snarare tolkas så, att särskild ersättning för övertidsarbetet på de senare gårdarna i många fall ej utgått. Enligt tabellen hade 36,5 % av de vuxna manliga arbetarna haft övertidsarbete. Särskilt vanligt var övertidsarbetet bland traktorskötare, fördrängar och körkarlar, vilket särskilt beträffande de båda sistnämnda grupperna torde sammanhänga därmed att i statistiken s. k. förberedelse- och avslutningsarbeten sammanslagits med annat övertidsarbete. Bland kvinnliga arbetare var övertidsarbete sällsynt. Tabellen ger vid handen, att övertidsarbetet berörde en relativt större andel av arbetarna vid de större gårdarna. Övertidsarbetets betydelse, uttryckt i procent övertidstimmar av det totala antalet arbetstimmar, varierade däremot obetydligt, med någon övervikt för de större gårdarna.

Tab. 6. De nominativt redovisade lantarbetarnas fördelning efter antalet utgjorda dagsverken och förekomsten av ackordsarbete

Löneformer, storleksgrupper av egendomar m. m. (m. k. = med kollektivavtal u. k. = utan)	Antal arbetare	Därav (i %) arbetare med följande antal dagsverken under året										Arb., som under året utgjort minst 250 dagsv.		Arb., som under året haft ackord	
		in- till 50	50- 99	100- 149	150- 199	200- 249	250- 279	280- 299	300- 319	320 o. över	antal	i % av samtliga	antal	antal ackordsdagsv.	
														i % av samtliga dagsv.	
<i>Manliga arbetare fyllda 18 år.</i>															
Arbetare utan naturaförmåner	m. k.	6 645	12.1	7.4	6.1	6.2	10.8	15.6	20.1	16.0	5.7	3 811	57.4	1 229	1.6
	u. k.	1 425	47.5	10.0	7.5	6.0	5.9	5.6	5.5	9.3	2.7	329	23.1	178	2.9
Arbetare med fri kost	m. k.	172	66.3	11.6	8.1	0.6	5.8	2.9	1.2	2.3	1.2	13	7.6	4	0.4
	u. k.	1 288	76.3	9.5	4.4	2.9	2.2	1.3	0.9	2.3	0.2	60	4.7	44	1.9
Arbetare med kost o. logi	m. k.	316	9.8	7.9	7.9	5.1	7.9	10.1	13.6	31.3	6.4	194	61.4	15	0.5
	u. k.	1 354	13.5	11.2	7.5	7.9	8.0	7.1	10.6	27.1	7.1	703	51.9	17	0.1
Arbetare med livsförn. och/eller bostad	m. k.	545	5.0	5.5	4.6	4.0	8.1	10.8	22.9	29.5	9.6	397	72.8	61	1.1
	u. k.	404	3.2	4.7	4.2	6.2	10.2	7.9	11.6	35.9	16.1	289	71.5	11	0.4
därav:															
m. livsförn.	m. k.	101	4.0	5.9	8.9	7.9	9.9	15.8	24.8	15.9	6.9	64	63.4	18	3.5
	u. k.	48	14.6	12.5	6.2	6.2	16.7	2.1	4.2	18.7	18.8	21	43.8	1	0.1
» livsf. o. bostad	m. k.	118	—	8.5	3.4	1.7	3.4	11.0	16.9	43.2	11.9	98	83.0	11	0.2
	u. k.	14	1.4	3.6	5.7	7.9	5.7	10.7	13.6	35.7	15.7	106	75.7	3	0.1
» bostad	m. k.	250	9.2	5.2	3.2	4.4	12.0	9.6	24.4	24.0	8.0	165	66.0	30	1.1
	u. k.	91	4.4	6.6	6.6	9.9	20.9	13.2	7.7	21.9	8.8	47	51.6	5	1.5
» stat	m. k.	76	—	1.3	5.3	1.3	—	7.9	25.0	44.7	14.5	70	92.1	2	0.0
	u. k.	125	—	1.6	—	1.6	4.8	3.2	15.2	52.8	20.8	115	92.0	2	0.1
Samtliga	m. k.	7 678	12.7	7.4	6.1	5.8	10.5	14.7	19.6	17.3	5.9	4 415	57.5	1 309	1.5
	u. k.	4 471	41.5	9.7	6.3	5.7	5.9	5.0	6.3	15.1	4.5	1 381	30.9	250	1.1
	tillh.	12 149	23.3	8.2	6.2	5.8	8.8	11.1	14.7	18.5	5.4	5 796	47.7	1 559	1.4
Egendomar															
under 20 ha	m. k.	59	32.2	11.8	10.2	6.8	6.8	11.8	10.2	6.8	3.4	19	32.2	3	1.5
	u. k.	1 015	63.2	8.5	4.6	3.5	2.9	2.0	3.5	8.9	2.9	176	17.3	44	1.0
med 20—49 ha	m. k.	1 060	26.2	8.1	6.9	3.6	8.6	9.1	12.0	17.2	8.3	494	46.6	103	1.7
	u. k.	2 555	40.7	10.4	6.4	5.9	6.1	5.0	5.6	15.4	4.5	778	30.5	154	1.2
» 50—99 »	m. k.	2 588	17.1	9.0	7.6	5.8	8.6	11.2	15.8	18.7	6.2	1 344	51.9	470	1.2
	u. k.	739	22.5	9.1	7.7	7.3	8.1	7.9	9.7	20.7	7.0	335	45.3	40	0.7
» 100 ha o. över	m. k.	3 971	6.0	6.1	4.8	6.5	12.2	18.6	24.3	16.5	5.0	2 558	64.4	733	1.5
	u. k.	162	5.5	9.9	9.9	8.0	9.9	12.4	17.3	22.8	4.3	92	56.8	12	1.3
<i>Minderåriga manliga arb.</i>		677	38.4	13.1	9.8	8.1	9.6	6.8	6.2	7.1	0.9	142	21.0	48	1.3
<i>Kvinnliga arb. fyllda 18 år</i>		1 592	40.6	12.8	6.7	4.6	5.1	2.6	3.0	12.7	11.9	450	30.2	269	9.7
därav:															
Mjölkerskor		276	8.4	11.2	12.0	7.6	8.3	6.2	1.4	15.6	29.3	145	52.5	56	23.3
Hembiträden		510	8.8	10.8	7.5	7.8	10.4	3.5	7.3	27.2	16.7	279	54.7	—	—
Dagsverkare		631	81.8	13.3	3.6	0.8	0.2	—	0.2	0.1	—	2	0.3	196	37.1
<i>Minderåriga kvinnliga arb.</i>		219	38.4	15.5	9.1	6.4	5.9	5.5	3.7	11.4	4.1	54	24.7	17	2.4

Arbetarnas relativa fördelning efter antalet övertidstimmar under år 1949 framgår av följande tablå:

	Antal arbetare med övertidsarbete	Därav (i %) med följande antal övertidstimmar under år 1949						
		intill 51	51—100	101—150	151—200	201—250	251—300	301 o. över
På samtliga egendomar	3 358	37.8	29.1	13.9	11.8	6.6	3.7	6.1
därav med koll.-avtal	3 168	38.0	20.1	14.0	11.8	6.6	3.5	6.0
» utan »	190	35.3	20.5	12.1	11.6	6.3	6.8	7.4

För övertid utöver 200 timmar per år skall arbetsrådets medgivande inhämtas i varje särskilt fall. Av hela antalet arbetare, som gjort mer än 200 timmars övertid under redovisningsåret, tillhörde drygt hälften yrkesgrupperna fördrängar, körkarlar och traktorskötare. Tiden för förberedelse- och avslutningsarbeten medräknas icke i de utan särskilt medgivande tillåtna övertidstimmar; då sådana förberedelse- och avslutningsarbeten i avsevärd utsträckning utföras av fördrängar och körkarlar, torde antalet arbetare med över 200 timmars övertidsarbete i arbetstidslagets mening vara betydligt mindre än som framgår av ovanstående tablå. Detta framgår även därav, att arbetsrådet under 1949 endast i ett fåtal fall lämnat särskilda medgivanden om övertidens ytterligare utsträckning.

Vid beräkningen av genomsnittliga årslöner ha endast medtagits arbetare med minst 250 dagsverken under året (årsarbetare). Då andelen årsarbetare inom olika yrkesgrupper, åldersgrupper etc. varierar betydligt, bli fördelningen efter löneform, yrke och ålder delvis annorlunda för årsarbetarna än för alla arbetare sammantagna. En viss uppfattning om betydelsen av dessa förskjutningar kan man få av tab. 6, där de redovisade arbetarna fördelats efter antalet utgjorda dagsverken.

d) Lönenivåns förändringar åren 1913—1949

Efter den omläggning av lantarbetarstatistiken från summarisk till individuell statistik, som skedde år 1937, äro genomsnittslönerna för de olika lantarbetargrupperna ej utan vidare jämförbara med motsvarande löner för tidigare år.¹ För år 1936 företogs emellertid vid sidan om den årliga summariska lantarbetarstatistiken en på individuella uppgifter grundad specialundersökning² av löneläget inom jordbruket. Det visade sig därvid, att årslönerna för årsanställda arbetare (tillhörande de dåvarande löneformerna arbetare i kost och statavlönade arbetare) överensstämde relativt väl enligt de båda undersökningarna. Vid sammanställningar för efterföljande tablå ha grupperna körkarlar med kost och logi (resp. för tiden 1937—1945 körkarlar i kost) samt hembiträden ansetts motsvara de före 1937 existerande grupperna manliga och kvinnliga arbetare i kost (tjä-

¹ Jfr sid. 11. — ² Undersökning rörande löneläget och lönevariationerna inom jordbruket 1935—1936 av Kungl. Socialstyrelsen.

Å r	M ä n					K v i n n o r		
	Körkarlar ¹ med kost o. logi		Statavlönade körkarlar		Tillf. arbetare i egen kost	Hembiträden ¹		Tillf. arbetare i egen kost
	kontant årslön	total årslön	kontant årslön	total årslön	sommar- daglön	kontant årslön	total årslön	sommar- daglön
1913	318	667	320	710	2:97	190	470	1:77
1929	560	1 119	627	1 329	4:73	424	891	3:27
1931	567	1 093	633	1 260	4:57	434	880	3:15
1932	556	1 060	629	1 247	4:43	425	860	3:08
1933	525	1 003	617	1 213	4:33	405	817	3:04
1934	512	971	615	1 208	4:36	399	798	3:06
1935	521	980	625	1 229	4:50	408	807	3:12
1936 a ²	545	1 010	643	1 263	4:85	423	826	3:39
1936 b	555	1 020	698	1 286	4:27	389	805	2:95
1937	650	1 144	801	1 457	5:10	429	882	3:39
1938	718	1 221	962	1 526	5:53	471	924	3:58
1939	772	1 282	899	1 581	5:98	500	964	3:95
1940	831	1 407	971	1 745	6:68	537	1 057	4:12
1941	920	1 591	1 080	1 995	7:50	571	1 182	4:74
1942	1 056	1 828	1 194	2 173	8:36	618	1 346	5:42
1943	1 206	2 046	1 353	2 379	9:13	718	1 523	6:47
1944	1 364	2 225	1 428	2 480	9:30	803	1 629	6:37
1945	1 578	2 486	1 665	2 750	10:45	877	1 739	7:26
1946	1 878	2 764	—	—	11:88	1 031	1 856	8:56
1947	2 093	3 012	—	—	13:28	1 139	1 974	9:95
1948	2 447	3 498	—	—	14:88	1 345	2 304	10:69
1949	2 563	3 656	—	—	15:94	1 339	2 393	10:99

nare). Fr. o. m. år 1946 ingå emellertid icke längre traktorskötare i gruppen körkarlar med kost och logi, vilket i någon mån försvårar jämförelser med tidigare år. För körkarlar med kost och logi samt för hembiträden har i jämförelse med förhållandena år 1929 en lönestegring ägt rum med

Å r	Antal manliga arbetare, som fyllt 18 år	Därav (i %) med en totallön per år, kr										Genomsnittlig årslön, kr	Index-tal, om 1939 = 100
		under 1 600	1 600-1 999	2 000-2 399	2 400-2 799	2 800-3 199	3 200-3 599	3 600-3 999	4 000-4 399	4 400-4 799	4 800 och över		
1939	11 693	47.9	42.9	7.2				2.0				1 602	100
1940	10 140	29.5	48.4	17.4	3.7	0.7	0.2	0.1				1 761	110
1941	9 632	16.1	33.3	38.1	9.5	2.1	0.5	0.3	0.1			1 986	124
1942	8 879	8.3	20.6	40.0	23.5	5.6	1.3	0.5	0.1	0.1		2 207	138
1943	9 433	4.0	10.6	30.1	38.2	12.7	2.8	1.0	0.4	0.2		2 435	152
1944	8 657	2.4	7.2	23.0	40.6	18.5	5.7	1.5	0.7	0.3	0.1	2 573	161
1945	7 873	1.2	4.0	9.0	23.4	34.1	18.4	6.6	2.1	0.7	0.5	2 940	184
1946	7 823	0.5	2.3	5.2	10.8	21.8	31.4	17.2	6.7	2.6	1.5	3 296	206
1947	6 828	0.3	1.4	3.2	6.5	13.4	24.8	25.5	14.0	6.2	4.7	3 603	225
1948	5 914	0.0	0.3	1.5	3.4	4.4	7.4	14.4	23.9	20.4	24.3	4 301	268
1949	5 796	0.0	0.2	1.0	2.5	3.6	5.9	12.5	22.0	21.5	30.8	4 450	278

¹ Angående siffrornas jämförbarhet se texten å föregående sida. — ² a = ortsuppgifter, b = individuella uppgifter. Se texten å föregående sida. — De individuella årslönerna år 1936 grunda sig på uppgifter för arbetare med minst 200 arbetsdagar under året mot 250 för senare år. Detta torde dock ej nämnvärt minska jämförbarheten.

Tab. 7. Lönenivåns förändringar inom jordbruket åren 1936—1949

Genomsnittlig arbets- inkomst (kontant och naturaförmåner) för arbetare fyllda 18 år	Arb. ut. nat.-förm.		Arb. med kost o. logi	Samtliga manliga arbetare	Kvinnliga arbetare		
	körkarlar ¹	dags- verkare			körkarlar ¹	hem- biträden	mjölk- skor
<i>Årslön.</i>		a) Absoluta tal, årslön, kr					
År 1936 ²	1 202	1 074	1 020	1 291	805	611	713
» 1937	1 393	1 314	1 144	1 456	882	656	747
» 1938	1 480	1 427	1 221	1 540	924	673	780
» 1939	1 557	1 432	1 282	1 602	964	692	783
» 1940	1 706	1 543	1 407	1 761	1 057	836	926
» 1941	1 909	1 764	1 591	1 986	1 182	934	1 031
» 1942	2 247	2 075	1 828	2 207	1 346	1 012	1 151
» 1943	2 502	2 285	2 046	2 435	1 523	1 062	1 284
» 1944	2 607	2 427	2 225	2 573	1 629	1 154	1 412
» 1945	2 940	2 782	2 486	2 940	1 739	1 350	1 585
» 1946	3 223	3 054	2 764	3 296	1 856	1 355	1 713
» 1947	3 476	3 306	3 012	3 603	1 974	1 439	1 844
» 1948	4 181	3 998	3 498	4 301	2 304	1 705	2 184
» 1949	4 245	4 051	3 656	4 450	2 393	1 779	2 283
		b) Indextal om 1939 = 100					
År 1936	77	75	80	81	84	88	91
» 1937	89	92	89	91	91	95	95
» 1938	95	100	95	96	96	97	100
» 1940	110	108	110	110	110	121	118
» 1941	123	123	124	124	123	135	132
» 1942	144	145	143	138	140	146	147
» 1943	161	160	160	152	158	153	164
» 1944	167	169	174	161	169	167	180
» 1945	189	194	194	184	180	195	202
» 1946	207	213	216	206	193	196	219
» 1947	223	231	235	225	205	208	236
» 1948	269	279	273	268	239	246	279
» 1949	273	283	285	278	248	257	292
<i>Timlön.</i>		c) Absoluta tal, timlön, kr					
År 1939	0·67	0·66	0·54	0·67	0·35	0·53	0·48
» 1940	0·73	0·71	0·58	0·72	0·38	0·56	0·49
» 1941	0·84	0·81	0·65	0·82	0·44	0·59	0·53
» 1942	0·96	0·92	0·74	0·91	0·50	0·66	0·60
» 1943	1·07	1·02	0·88	1·01	0·56	0·77	0·67
» 1944	1·11	1·07	0·91	1·06	0·60	0·89	0·74
» 1945	1·25	1·21	1·01	1·21	0·63	0·95	0·79
» 1946	1·36	1·29	1·14	1·35	0·72	0·99	0·94
» 1947	1·45	1·42	1·24	1·47	0·79	1·09	1·04
» 1948	1·74	1·69	1·43	1·77	0·90	1·30	1·07
» 1949	1·78	1·74	1·59	1·84	0·97	1·33	1·15
		d) Indextal om 1939 = 100					
År 1940	109	108	107	107	109	106	102
» 1941	125	123	120	122	126	111	110
» 1942	143	139	137	136	143	125	125
» 1943	160	155	154	151	160	145	140
» 1944	166	162	169	158	171	168	154
» 1945	187	183	187	181	180	179	165
» 1946	203	195	211	201	206	187	196
» 1947	216	215	230	219	226	206	217
» 1948	260	256	265	264	257	245	223
» 1949	266	264	294	275	277	251	240

¹ Exklusive traktorskötare åren 1946—1949. — ² De individuella årslönerna år 1936 grundas sig på uppgifter för arbetare med minst 200 arbetsdagar under året mot 250 för senare år. Detta minskar dock ej nämnvärt jämförbarheten.

223 resp. 175 %.¹ Medräknas traktorskötare i gruppen körkarlar med kost och logi, ökas stegringen med ytterligare några procent. — Sommardag-lönen för tillfälliga arbetare i egen kost är för samtliga år beräknad på grundval av summariska uppgifter.

Tack vare nyssnämnda specialundersökning av löneläget inom jordbruket år 1936 samt de fr. o. m. år 1937 på individuella uppgifter grundade årliga löneundersökningarna kunna mera detaljerade uppgifter om löneutvecklingen lämnas för åren 1936—1949 än för tidigare år. I tab. 7 belyses utvecklingen av medellönerna under åren 1936—1949 för olika grupper av lantarbetare.

En uppfattning om lönernas förändring sedan 1939 ger även tablån å sid. 25 rörande de individuella årslönernas variationer för den vuxna manliga lantarbetarstammen under åren 1939—1949.

Sedan år 1939 har den genomsnittliga årslönen för lantarbetare stigit från 1 602 kr till 4 450 kr. Skillnaden i lönenivåerna hänför sig dels till kontanta löneökningar, dels till prisstegringar på de jordbruksprodukter m. m., som ingå i naturaförmånerna.

Efterföljande sammanställning ger en jämförelse mellan löneutvecklingen för lantarbetare och för vissa andra grupper av arbetare på landsbygden:

Å r	Lantarbetare		Skogsarbeta-re	Trädgårdsarbeta-re	Vägarbeta-re	Industriarbetare på lägsta dyrt	
	tillfälligt anställda arbetare	mera fast anställda arbetare	huggare	yrkesarbetare	grovarbetare	jord- o. stenindustri	träindustri
	Medellön per dag för manliga arbetare, kr						
1936	4·27	—	4·97	—	6·32	7·28	6·56
1937	5·10	4·72	6·25	—	7·12	7·60	6·88
1938	5·53	5·00	7·51	6·63	7·60	8·16	7·28
1939	5·98	5·80	6·92	7·07	7·84	8·32	7·84
1940	6·68	5·89	7·73	7·15	8·00	9·12	8·32
1941	7·50	6·72	8·97	7·71	8·80	9·92	9·12
1942	8·86	7·49	10·62	8·83	9·68	11·04	10·16
1943	9·13	8·26	12·52	9·61	10·32	11·76	10·72
1944	9·30	8·73	12·62	10·04	10·56	12·64	11·20
1945	10·45	9·91	12·50	11·05	11·20	13·36	12·08
1946	11·88	11·03	13·77	12·05	13·04	14·56	14·08
1947	13·28	12·16	15·89	13·70	16·32	16·64	16·24
1948	14·88	14·48	17·42	15·63	17·76	17·84	17·44
1949	15·94	15·08	18·74	16·06	—	18·00	18·00
	Indextal, om tillfälligt anställda lantarbetares dagsförtjänst = 100						
1936	100	—	116	—	148	170	154
1939	100	89	116	118	131	139	131
1941	100	90	120	103	117	132	122
1942	100	90	127	106	116	132	122
1943	100	90	137	105	113	129	117
1944	100	94	136	108	114	136	120
1945	100	95	120	106	107	128	116
1946	100	93	116	101	110	123	119
1947	100	92	120	103	123	125	122
1948	100	97	117	105	119	120	117
1949	100	95	118	101	—	113	113

¹ Det bör dock observeras, att dessa procenttal icke erhållits genom en direkt jämförelse mellan lönerna 1949 och 1929. Hänsyn har nämligen tagits till den ovan nämnda omläggningen av statistiken på så sätt, att serien 1929—1936 a och serien 1936 b—1949 sammankopplats enligt den s. k. kedjemetoden (jfr tablån överst å sid. 25.) Vidare bör observeras, att i avsaknad av fortlöpande statistik över pris- och levnadskostnadsförhållandena på landsbygden några siffror ej kunna lämnas rörande reallönens utveckling.

Av tabblån framgår, att löneökningen i kronor för lantarbetare varit mindre än för skogsarbetare men större än för övriga grupper av arbetare, som i tabblån jämföras med lantarbetarna.

e) Kollektivavtalens lönesatser 1946—1950

Utom för de organiserade lantarbetarna (f. n. cirka 40 000) torde jordbrukets kollektivavtal reglera löner och arbetsförhållanden för ett stort antal ej organiserade arbetare. Enligt Svenska lantarbetareförbundets beräkningar skulle f. n. omkring 50 000 anställda inom jordbruket ha sina löner direkt eller indirekt reglerade av kollektivavtal.

I tab. 8 lämnas en översikt över kollektivavtalens minimilöner under åren 1946—1950 för vuxna manliga lantarbetare inom olika yrkesgrupper. Uppgifterna avse endast arbetare utan naturaförmåner.

Tab. 8. Minimilöner (inkl. rörligt tillägg) för manliga arbetare fyllda 20 år enligt kollektivavtal vid jordbruket i södra och mellersta Sverige under åren 1946—1950

Yrkesgrupper	Timlön (öre) för vuxna manliga arbetare utan naturaförmåner				
	1946 ¹	1947 ²	1948 ³	1949 ⁴	1950 ⁵
Rättare	139·5	147·0	⁶ 181·0	⁶ 183·0	⁶ 189·0
Fördrängar	125·5	133·0	164·0	166·0	172·0
Körkarlar och dagsverkare	123·5	131·0	162·0	164·0	170·0
Arbetare med blandat arbete	125·5	133·0	164·0	167·0	173·0
Ladugårdsförmän	138·5	148·0	⁶ 179·0	⁶ 184·0	⁶ 190·0
Fodermarskar	133·5	143·0	180·0	185·0	191·0
Djurskötare	132·5	142·0	175·0	180·0	186·0
Slöjdare och smeder m. fl.	136·5	144·0	175·0	177·0	183·0
Lastbilsförare	129·5	137·0	168·0	170·0	176·0
Motorkunnig traktorförare	128·5	136·0	167·0	169·0	175·0

Genom tidigare omnämnda överenskommelse mellan partsorganisationerna inom jordbruket genomfördes fr. o. m. år 1946 en successiv avveckling av naturalönesystemet vid avtalsbundna gårdar, och fr. o. m. 1948 innehålla avtalen inga andra lönesatser än för arbetare utan naturaförmåner. De s. k. dolda förmåner i form av nedsatta priser på mjölk och bränsle samt sjukkassebidrag, flyttningsbidrag och fria skjutsar, som tidigare även avtalsbundna lantarbetare åtnjoto, avskaffades för dessa arbetares del fr. o. m. den $\frac{1}{1}$ 1948, varvid de manliga arbetarna kompengerades med en lönehöjning på 11 öre per timme. Månadsavlönade arbetare erhöilo motsvarande löneökningar. Höjningen i 1949 års minimitimlöner jämfört med 1948 års utgjorde kompengation för den förkortning av lantarbetarnas ar-

¹ Lönesatserna gällde tiden $\frac{1}{3}$ — $\frac{31}{8}$ 1946. — ² Lönesatserna gällde tiden $\frac{1}{3}$ — $\frac{31}{10}$ 1947. — ³ Härav äro 11 öre ersättning för de avlösta s. k. dolda förmånerna. Lönesatserna gällde tiden $\frac{1}{11}$ 1947— $\frac{31}{10}$ 1948. — ⁴ Lönesatserna gällde tiden $\frac{1}{11}$ 1948— $\frac{31}{10}$ 1949. — ⁵ Lönesatserna gällde tiden $\frac{1}{3}$ — $\frac{31}{10}$ 1950. — ⁶ Oskolade.

betstid, som den nya lantarbetstidslagen medförde; höjningarna voro avpassade så, att årslönerna för de berörda grupperna skulle bli oförändrade.

Minimitimlönerna för fullt arbetsföra kvinnliga arbetare utan naturaförmåner framgå av följande sammanställning för åren 1946—1950:

	1946 ¹	1947 ²	1948 ³	1949 ⁴	1950 ⁵
Vid arbete i ladugård (öre)	94·4	101	127	127	133
Vid övriga arbeten (öre)	92·4	99	125	125	131

Ackordslönerna ha under den ovan angivna tidsperioden undergått ungefär motsvarande förändringar som minimilönerna. Till de angivna löneökningarna komma förbättringar av de extra ersättningarna för övertidsarbete, förberedelse- och avslutningsarbete, rykt m. m.

f) Faktiska löneinkomster år 1949

Löneuppgifternas beskaffenhet m. m. På frågeblanketten begärdes uppgifter dels om den kontanta lönen under året och dels om naturaförmånernas värde. Den kontanta lönen skulle redovisas uppdelad på ordinarie lön (inkl. indextillägg), övertidstillägg, ackordsförtjänst samt semesterlön och övriga kontanta ersättningar. Som sådana skulle räknas provision, tillägg för förskjuten arbetstid, djurskötsel under veckohelg, bortaliggning, traktorkörning samt sjukkassebidrag, sjukavlönning m. fl. av arbetsgivaren gjorda utbetalningar.

Naturaförmånerna fördelades på fyra huvudposter, nämligen 1) fri kost, 2) fria livsförnödenheter, 3) bostad, bränsle och potatisland samt 4) kost och logi. Enligt särskilda anvisningar skulle potatis och andra livsmedel samt bränsle värderas efter ortens partipriser; mjölk skulle värderas efter det pris, som fastställts i kollektivavtalet.

Medellöner för de nominativt redovisade lantarbetarna redovisas i tab. 9, 13 och 15. Medeltimlönerna ha erhållits genom att lönesummorna (inkl. ovan angivna extra förtjänster och förmåner) slagits ut på antalet arbetade timmar. För en del tillfälliga arbetare återgivas medelförtjänsterna per dag på sid. 42. Genomsnittliga årsförtjänster ha endast beräknats för arbetare med minst 250 arbetsdagar under året (jfr sid. 24). Medellöner, som grunda sig på uppgifter för mindre än 10 arbetare ha ej publicerats; sådana som grunda sig på uppgifter för minst 10 men högst 24 arbetare ha tryckts med medieval stil. Spridningstal för de individuella års- och timlönerna redovisas i tab. 10 och 11. I tab. 10 ha de vuxna arbetarna inom vissa grupper fördelats efter de individuella årslönernas storlek, i tab. 11 ha vuxna arbetare med uppgift om antalet utgjorda arbetstimmar fördelats efter de individuella timlönernas storlek. I tabellerna angivas även för varje grupp medianlön och normala variationsgränser.

I efterföljande redogörelse för lantarbetarnas faktiska löner 1949 behandlas först de nominativt redovisade lantarbetarnas löneförhållanden. För de summariskt redovisade tillfälliga arbetarnas löneförhållanden lämnas en redogörelse på sid. 42.

¹⁻⁵ Se noterna 1—5 & föregående sida.

Tab. 9. Medellöner för lantarbetare

Löneformer och yrkes- specialiteter	Medellön, kronor ¹													
	Redovisade arbetare						per timme vid tidlönsarbete			per år ²				
	därau vid egendomar		med minst 250 ar- bets- dagar		därau vid egendomar		därau vid egendomar		därau vid egendomar		därau vid egendomar			
	med uppg. om an- talet ut- gjorda arbets- tim- mar	med koll.- avtal	utan koll.- avtal	under året	med koll.- avtal	utan koll.- avtal	kontant (inkl. indexstillgä. semesterlön, övertid m. m.)	totalt (kontant och värde- t av förmåner)	med koll.- avtal	utan koll.- avtal	kontant (inkl. indexstillgä. semesterlön, övertid m. m.)	totalt (kontant och värde- t av förmåner)	med koll.- avtal	utan koll.- avtal
Manl. arbetare fylda 18 år.														
a) utan naturaförmåner	6 806	5 829	977	4 140	3 811	329	1'86	1'86	1'87	1'78	4 565	4 566	4 587	4 326
Eg. jordbruksarbetare	4 366	3 717	649	2 303	2 120	183	1'79	1'80	1'80	1'76	4 298	4 300	4 313	4 149
därau:														
rättare	155	144	11	161	147	14	2'07	2'07	2'08	2'06	5 021	5 025	4 983	5 471
fördrängar	205	195	10	190	184	6	1'85	1'85	1'85	1'88	4 506	4 509	4 515	.
körkarlar	1 263	1 154	109	909	837	72	1'78	1'78	1'79	1'71	4 243	4 245	4 261	4 062
traktorskötare	618	573	45	437	415	22	1'84	1'84	1'84	1'87	4 398	4 400	4 397	4 459
dagsverkare	2 125	1 651	474	606	537	69	1'74	1'74	1'74	1'71	4 050	4 051	4 076	3 860
Arbetare m. bland. arb.	618	450	168	310	262	48	1'79	1'79	1'81	1'73	4 428	4 434	4 516	3 983
Stall- och ladugårdsp.	1 428	1 327	101	1 298	1 203	95	2'01	2'01	2'02	1'93	5 087	5 037	5 107	4 832
därau:														
ladugårdsförmän . . .	250	239	11	248	235	13	2'19	2'19	2'20	2'03	5 590	5 594	5 602	5 453
djurskötare	1 050	963	87	922	843	79	1'98	1'98	1'98	1'90	4 985	4 983	5 008	4 724
fodermarskar	68	66	2	66	64	2	1'97	1'97	1'97	.	4 956	4 956	4 962	.
stalldrängar	60	59	1	62	61	1	1'88	1'88	1'88	.	4 732	4 734	4 724	.
Specialarbetare . . .	352	310	42	211	208	3	1'90	1'90	1'90	1'92	4 520	4 521	4 520	.
därau:														
smeder, snickare m. fl.	254	223	31	143	141	2	1'93	1'93	1'93	1'92	4 479	4 481	4 478	.
lastbilsförare	41	40	1	40	39	1	1'88	1'88	1'88	.	4 723	4 723	4 728	.
trädgårdsarbetare . . .	24	23	1	14	14	—	1'67	1'67	1'67	.	4 148	4 148	4 148	—
övr. specialarbetare . .	29	20	9	8	8	—	1'98	1'98	1'98	.	.	.	.	—
Övriga arbetare	42	25	17	18	18	—	1'64	1'65	1'63	1'77	3 888	3 888	3 888	—
b) med fri kost ³ . . .	957	118	839	73	13	60	1'31	1'60	1'62	1'60	2 621	3 340	3 830	3 234
Eg. jordbruksarbetare	741	101	640	42	10	32	1'33	1'62	1'63	1'62	2 725	3 445	3 877	3 310
därau:														
körkarlar	23	6	17	15	3	12	1'24	1'51	.	1'50	2 550	3 221	.	3 215
traktorskötare	22	3	19	1	1	—	1'68	1'96	.	2'18	.	.	.	—
dagsverkare	693	92	601	19	2	17	1'34	1'63	1'62	1'63	2 527	3 254	.	3 254
Arbetare m. bland. arb.	166	14	152	27	3	24	1'27	1'58	1'62	1'57	2 529	.	.	3 204
Specialarbetare	23	2	21	1	—	1	1'85	2'14	.	2'18	.	.	.	—
Övriga arbetare	24	1	23	1	—	1	1'36	1'65	.	1'78	.	.	.	—
c) med kost o. logi ⁴ . .	829	194	635	897	194	703	1'13	1'59	1'80	1'51	2 568	3 661	4 247	3 499
Eg. jordbruksarbetare	410	112	298	433	103	330	1'15	1'61	1'81	1'52	2 569	3 652	4 229	3 472
därau:														
rättare	27	24	3	27	22	5	1'48	1'94	1'96	.	3 623	4 746	4 846	.
fördrängar	23	6	17	29	7	22	1'20	1'66	.	1'60	2 913	4 007	.	3 908
körkarlar	157	44	113	194	45	149	1'13	1'59	1'73	1'54	2 563	3 656	4 037	3 541
traktorskötare	32	15	17	33	15	18	1'24	1'69	1'77	1'62	2 862	3 919	4 149	3 728
dagsverkare	171	23	148	150	14	136	1'07	1'52	1'85	1'48	2 255	3 322	3 918	3 260
Arbetare m. bland. arb.	262	24	238	268	20	248	1'04	1'50	1'67	1'48	2 411	3 519	3 962	3 484
Stall- o. ladugårdsp.	147	55	92	193	69	124	1'21	1'67	1'83	1'56	2 780	3 876	4 367	3 603
därau:														
djurskötare	136	47	89	175	57	118	1'18	1'64	1'80	1'55	2 719	3 818	4 283	3 594

¹ Medellöner, som grunda sig på uppgifter för minst 10 men högst 24 arbetare, äro tryckta med medieval stil.
² Årsinkomsterna grunda sig på uppgifter för arbetare med minst 250 arbetsdagar under året. — ³ Utesluten grupp: stall- och ladugårdspersonal (3 arb. m. timuppgifter). — ⁴ Uteslutna grupper: specialarbetare och övriga arbetare (tills. 10 arb. m. timuppgifter).

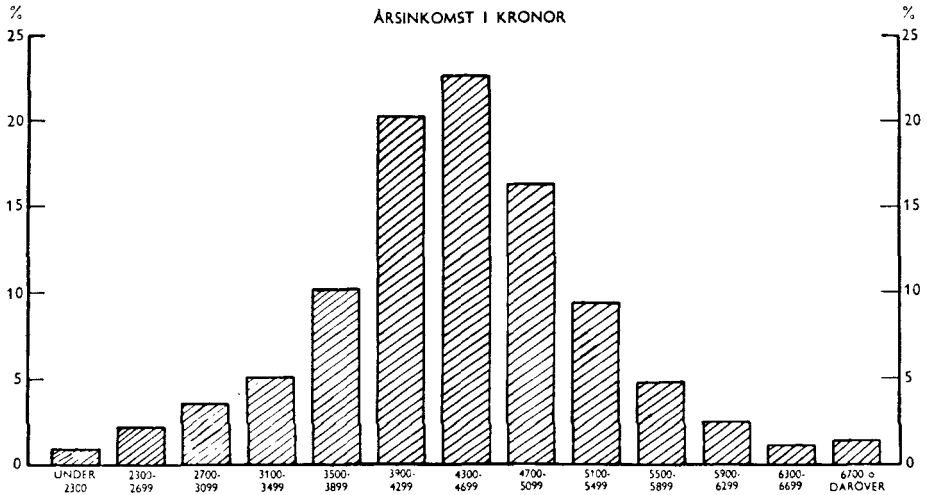

Tab. 9 (forts.). Medellöner för lantarbetare

Löneformer och yrkes-specialiteter	Redovisade arbetare														Medellön, kronor ¹											
	med uppg. om antalet utgjorda arbetstimmar				därav vid egendommar				med minst 250 arbets-dagar under året		därav vid egendommar				per timme vid tidlönsarbete				per år ²							
	med koll.-avtal		utan koll.-avtal		med koll.-avtal		utan koll.-avtal		med koll.-avtal		utan koll.-avtal		med koll.-avtal		utan koll.-avtal		med koll.-avtal		utan koll.-avtal							
	med koll.-avtal		utan koll.-avtal		med koll.-avtal		utan koll.-avtal		med koll.-avtal		utan koll.-avtal		med koll.-avtal		utan koll.-avtal		med koll.-avtal		utan koll.-avtal							
														semesterlön, övertid m. m.)	kontant (inkl. indexstillägg, semesterlön, övertid m. m.)		totalt (kontant och värdet av förmåner)		därav vid egendommar		semesterlön, övertid m. m.)		totalt (kontant och värdet av förmåner)		därav vid egendommar	
d) med livsförn. och/eller bostad ³	612	383	229	686	397	289	170	202	212	184	4062	4902	5231	4450												
Eg. jordbruksarbetare	283	179	104	281	170	111	172	200	210	183	4132	4912	5224	4434												
däruv:																										
rättare	94	81	13	127	102	25	208	241	245	214	4962	5768	5920	5150												
fördränkare	22	11	11	22	12	10	170	196	198	195	3934	4751	4765	4734												
körkarlar	69	30	39	72	27	45	143	175	177	173	3260	4105	4090	4113												
traktorskötare	17	13	4	17	9	8	166	190	191		4045	4699														
dagsverkare	81	44	37	43	20	23	146	169	163	176	3278	3900	3707	4069												
Arbetare m. bland. arb.	65	29	36	68	28	40	136	170	174	166	3203	4129	4190	4086												
Stall- o. ladugårdsp.	231	143	88	299	162	137	177	211	224	191	4225	5102	5556	4565												
däruv:																										
ladugårdsförmän	71	61	10	92	77	15	221	252	252	249	5319	6107	6182	5718												
djurskötare	151	73	78	198	76	122	158	193	204	183	3767	4683	5099	4423												
Specialarbetare	30	30	—	33	33	—	172	204	204	—	4038	4850	4850	—												
Tillhopa (a—d)	9204	6524	2680	5798	4415	1381	176	184	188	167	4172	4450	4628	3884												
däruv:																										
eg. jordbruksarbetare	5800	4109	1691	3059	2403	656	173	179	181	167	4016	4253	4372	3816												
arbetare m. bland. arb.	1111	517	594	673	313	360	153	169	179	167	3425	3992	4444	3599												
stall- och ladugårdsp.	1809	1525	284	1792	1434	358	192	200	203	181	4692	4957	5122	4295												
specialarbetare	409	344	65	246	242	4	188	192	192	195	4445	4560	4565													
övrige arbetare	75	29	46	26	23	3	156	165	160	179	3366	3656	3677													
Manliga minderåriga arb.	483	239	224	142	73	69	112	125	127	121	2459	2896	3074	2707												
utan naturaförmåner	288	226	62	77	64	13	127	127	127	124	3038	3044	3074	2897												
med naturaförmåner	175	13	162	65	9	56	082	121	128	121	1775	2720		2663												
Kvinnliga arb. fylla 18 år.																										
utan naturaförmåner	497	374	123	132	110	22	135	135	137	123	2008	2012	2135	1395												
med naturaförmåner	334	59	275	348	105	243	063	103	105	103	1440	2386	2510	2333												
Tillhopa	831	433	398	480	215	265	091	115	126	105	1596	2283	2318	2255												
däruv:																										
eg. jordbruksarbetare	389	214	175	2	1	1	131	136	135	136																
arbetare m. bland. arb.	79	46	33	52	29	23	129	138	143	127	2637	3050	3232	2822												
mjölkenskor	161	105	56	145	99	46	121	133	136	128	1596	1779	1844	1639												
specialarbetare	13	12	1	2	2	—	120	127	128																	
hembiträden	175	49	126	279	84	195	058	097	101	096	1389	2393	2534	2333												
övrige arbetare	14	7	7	—	—	—	126	127																		
Kvinnliga minderåriga arb.	91	26	65	54	19	35	051	091	096	088	1161	2124	2151	2124												
Samtliga manliga arbetare																										
år 1949	9667	6763	2904	5938	4488	1450	174	182	187	165	4131	4413	4602	3828												
år 1948	9827	6949	2878	6074	4640	1434	165	174	179	152	3978	4259	4458	3616												
Samtliga kvinnliga arbetare																										
år 1949	922	459	463	534	234	300	086	113	124	102	1552	2267	2305	2238												
år 1948	1138	534	604	593	239	354	074	106	124	093	1443	2160	2191	2139												

¹ Se not 1 sid. 30. — ² Se not 2 sid. 30. — ³ Utom bostad i regel även bränsle. — Utesluten grupp: övrige arbetare (3 arb. m. timuppgifter).

DIAGRAM II. ANTALET VUXNA MANLIGA LANTARBETARE (i %) MED 250 DAGSVERKEN UNDER ÅRET FÖRDELADE EFTER ÅRSLÖNENS STORLEK UNDER ÅR 1949.¹

Lönenivån år 1949. För samtliga *manliga* lantarbetare utgjorde enligt tab. 9 den totala årslönen i genomsnitt 4 413 kr år 1949 mot 4 259 kr år 1948. Från 1948 till 1949 steg den sålunda med 3,6 %. För enbart vuxna manliga arbetare var den genomsnittliga årslönen 4 301 kr år 1948 och 4 450 kr år 1949, vilket innebar en ökning med 3,5 %. Sistnämnda år var enligt tab. 10 medianlönen 4 434 kr och den typiska lönen låg inom klassintervallet 4 200—4 599 kr. Av samma tabell framgår vidare, att de normala variationsgränserna för årslönen år 1949 voro 3 983 och 4 925 kr. Den genomsnittliga daglönen var för vuxna manliga arbetare 15,02 kr vid tidlönsarbete, 19,10 kr vid ackordsarbete och 15,03 kr vid allt arbete oavsett löneform. Sistnämnda siffra innebär en stegring med 4,1 % från år 1948, då genomsnittliga dagsförtjänsten utgjorde 14,48 kr. Medeltimlönen år 1949 för vuxna manliga arbetare uppgick till 1,84 kr mot 1,77 kr föregående år, motsvarande en ökning med 4,0 %.

Under år 1949 utgjorde de vuxna *kvinnliga* arbetarnas årslöni i genomsnitt 2 283 kr eller 4,5 % mer än årslönen föregående år (2 184 kr). En betydande del av de redovisade kvinnliga arbetarna består av mjölkerskor, som i genomsnitt endast arbetat 3,9 timmar dagligen, varför anförda medelårslöni icke anger lönenivån för heltidsanställda kvinnor. Mera tillförlitlig som mätare härav är genomsnittslönen för den största gruppen heltidsanställda kvinnliga arbetare, hembiträderna, vilkas årslöni i genomsnitt under år 1949 uppgick till 2 393 kr, vilket innebär en ökning med 3,9 % jämfört med föregående år (2 304 kr). Hembiträdernas årslöni uppgick sålunda till knappt 3/4 av årslönen för manliga dagsverkare med kost och logi.

¹ Ouvriers agricoles (hommes adultes) ayant effectué au moins 250 journées de travail pendant l'année, répartis d'après le montant du salaire annuel, en 1949.

Timplönen för de vuxna kvinnliga arbetarna var i genomsnitt 1,15 kr år 1949. Mjölkerskor hade i medeltal 1,33 kr och hembiträden 0,97 kr per timme, vilket överstiger motsvarande timplöner föregående år med 2,3 resp. 7,8 %.

Omkring en tredjedel av de arbetare, vilkas löner ligga till grund för beräkningarna av genomsnittliga timplöner, åtnjöt vid sidan om den kontanta lönen olika slag av naturaförmåner. Då löneuppgifterna för dessa arbetare delvis grundades på uppskattningar av naturaförmånernas värde och då ju lantarbetarna i allmänhet leva på orter med relativt låga levnadskostnader, möter en direkt jämförelse mellan lantarbetares och industriarbetares medellöner stora svårigheter. Genom att medellönen för vuxna manliga lantarbetare utan naturaförmåner jämföres med motsvarande medellön för industriarbetare på lägsta dyrort samt på de båda lägsta dyrorterna tillsammans (I och II), kan emellertid skillnaden i löneläget för de båda grupperna i viss mån belysas. Den genomsnittliga timplönen för vuxna manliga lantarbetare, 1,84 kr, är 19 % lägre än industriarbetarlönen (inkl. byggnadsverksamhet m. m.) på lägsta dyrort (2,28 kr) och 24 % lägre än industriarbetarlönen på de två lägsta dyrorterna tillsammans (2,42 kr). Vid jämförelsen, som bygger på ovägsda medelvärden, bortser man emellertid från skillnaderna i faktiska levnadsomkostnader vid lika levnadsstandard. Sannolikt äro lantarbetarnas levnadsomkostnader fortfarande något lägre än industriarbetarnas,¹ varför ovan beräknade skillnad mellan gruppernas nominella löner torde vara större än skillnaden i reallönenivå. Å andra sidan bortser man vid jämförelsen från industriarbetarlönernas större spridning, som gör genomsnittslönerna på lägsta dyrort föga representativa.

Kontant- och naturaavlönning. Vid olika löneformer utgår en varierande del av lönen in natura. Inom löneformen kost och logi är naturaförmånernas betydelse störst. Sedan statlönesystemet avskaffats inom det avtalsbundna jordbruket fr. o. m. tjänsteåret 1945/46 är emellertid denna löneform av väsentligt mindre betydelse än tidigare. Fr. o. m. år 1948 upptagas inga löneformer med naturaförmåner i kollektivavtalet.

Till grund för uppgiftslämnarnas beräkning av naturaförmånernas värde ligga uppskattningar, som ofta torde vara tämligen godtyckliga. För vuxna manliga arbetare med sådana förmåner uppgick värdet av förmånerna under år 1949 till i genomsnitt 972 kr, för vuxna kvinnliga arbetare till 947 kr, motsvarande 23 resp. 40 % av totalavlönningen. I följande översikt belyses närmare naturaförmånernas omfattning och beräknade värden, i genomsnitt vid angivna löneformer.

¹ Enligt beräkningar utförda av Lindahl och Lemne (SOU 1944: 1) voro år 1941 levnadskostnaderna för lantarbetare cirka 7 % lägre än för industriarbetare å landsbygden. Sedan dess har emellertid de s. k. dolda förmånerna avskaffats för de kollektivavtalsbundna arbetarna, vilket medfört en höjning av levnadskostnadsnivån för denna grupp.

Löneform	Naturaförmånernas andel i lönen för					
	Manliga arbetare fyllda			Kvinnliga arbetare fyllda		
	total	18 år		total	18 år	
(m. k. = med kollektivavtal u. k. = utan)	årslönen	därav	nat.-förm.	årslönen	därav	nat.-förm.
	kr	kr	%	kr	kr	%
Arbetare med fri kost . . .	{ m. k. 3 830	733	19.1	.	.	.
	{ u. k. 3 234	716	22.1	.	.	.
Arbetare med kost o. logi .	{ m. k. 4 247	1 148	27.0	2 525	988	39.1
	{ u. k. 3 499	1 078	30.8	2 349	1 014	43.2
Arbetare med livsf. och/eller	{ m. k. 5 231	741	14.2	2 495	416	16.7
bostad	{ u. k. 4 450	975	21.9	2 283	703	30.7
därav:						
med livsförnödenheter .	{ m. k. 4 816	208	4.3	.	.	.
	{ u. k. 4 373	197	4.5	.	.	.
med livsförnödenheter	{ m. k. 5 256	934	17.8	.	.	.
och bostad	{ u. k. 4 248	883	20.8	2 223	787	35.4
	{ m. k. 5 559	563	10.1	.	.	.
med bostad	{ u. k. 4 739	517	10.9	.	.	.
	{ m. k. 4 793	1 374	28.7	—	—	—
med stat	{ u. k. 4 533	1 390	30.7	—	—	—
Samtliga vuxna arbetare med	{ m. k. 4 885	872	17.9	2 510	886	35.3
naturaförmåner	{ u. k. 3 745	1 029	27.5	2 333	973	41.7
	{ tillh. 4 161	972	23.4	2 386	947	39.7

Extra förtjänster. Den genomsnittliga storleken av extra förtjänster uppgick under år 1949 till 212 kr för vuxna manliga och 43 kr för vuxna kvinnliga arbetare. Förekomsten av extra förtjänster (inkl. semesterlön och semesterersättning) medför, att lönestatistikens uppgifter om tim- och daglöner ej kunna direkt jämföras med kollektivavtalens lönesatser. Medeltimlönen för vuxna körkarlar utan naturaförmåner utgjorde sålunda enligt statistiken 1,78 kr mot kollektivavtalets minimilön, 1,64 kr, under samma år. Skillnaden torde till största delen bero därpå, att i lönestatistiken även inberäknats extra förtjänster utan motsvarande redovisad arbetstid. En modifiering av denna metod förberedes. I övrigt bidra individuella löneförbättringar på grund av bristen på arbetskraft till att höja medelvärdet för lönen över kollektivavtalets minimilön.

Medellöner vid olika löneformer. Av tab. 9 framgår vissa skillnader i lönens höjd mellan de olika löneformerna. Eftersom dessa lönedeltal icke äro vägda med hänsyn till ålders- och yrkesfördelning, ger en direkt jämförelse mellan olika yrkesgrupper efter löneform en riktigare bild av lönernas inbördes storleksförhållanden. I tab. 12 har en dylik jämförelse gjorts för körkarlar och dagsverkare.

Medellöner inom olika yrken. De *manliga* arbetarna ha i tab. 9 fördelats efter yrke på fem huvudgrupper. Av dessa uppvisade stall- och ladugårdspersonalen den högsta genomsnittliga årslönen (4 957 kr), varefter i tur och ordning kommo specialarbetare, egentliga jordbruksarbetare, arbetare med blandat arbete samt övriga arbetare (med 4 560, 4 253, 3 992 resp. 3 656 kr). Bland de egentliga jordbruksarbetarna hade rättarna den högsta genomsnittliga årslönen och efter dem i tur och ordning fördrängar, traktorskötare,

körkarlar och dagsverkare. Lönedifferenserna mellan yrkesgrupperna betingas emellertid av flera olika faktorer, såsom åldersfördelningen m. m.

Beträffande de individuella årslönernas variationer inom olika yrkesgrupper hänvisas till tab. 10.

I tab. 9 redovisas även genomsnittliga timlöner för olika yrkesgrupper; en jämförelse av dessa uppgifter ger i stort sett samma bild av löneläget som jämförelsen mellan årslönerna. För närmare detaljer hänvisas till tab. 9 och 11.

I fråga om de *kvinnliga* arbetarnas genomsnittslöner erinras om att mjölkerskorna vanligen icke ha full arbetstid per dag, varför deras årslöner icke bli jämförbara med de heltidsanställda hembiträdernas. Av kvinnorna uppnådde arbetare med blandat arbete den högsta medellönen per timme (1,38 kr). Mjölkerskorna förtjänade 1,33 kr i timmen och hembiträderna 0,97 kr.

Arbetslöner inom olika åldrar m. m. I tab. 13 ha genomsnittliga löner beräknats för manliga och kvinnliga arbetare inom olika yrkes- och åldersgrupper.

Tabellen visar, att de manliga arbetarnas timlöner före trettioårsåldern stego tämligen hastigt med arbetarnas ålder. I åldrarna mellan 30 och 55 år höllo de sig ungefär oförändrade för att därefter minskas betydligt. Kvinnornas timlöner lågo på en tämligen jämn nivå i åldrarna från 25 till 60 år. Topplönen (1,25 kr) låg i åldersklassen 30 till 35 år och motsvarade genomsnittslönen för minderåriga manliga arbetare.

I tab. 14 redovisas antalet lantarbetare inom olika åldersgrupper med fördelning efter löneformer och yrkesgrupper. Översikten omfattar endast arbetare med minst 250 arbetsdagar under året, tillsammans 5 938 manliga och 534 kvinnliga arbetare, eller något mindre än hälften resp. tredjedelen av samtliga nominativt redovisade arbetare. Av tabellen framgår, att de yngre åldersgrupperna (under 30 år) bland manliga arbetare representerade en avsevärt mindre del (20,4 %) än bland de kvinnliga (43,8 %). De äldsta åldersgrupperna, 55 år och därutöver, voro betydligt starkare företrädna bland männen, särskilt inom grupperna dagsverkare, djurskötare och körkarlar. Bortsett från dessa grupper, torde åldersfördelningen i allmänhet endast obetydligt påverka löneomedelvärdena.

Lönenivån inom olika områden m. m. I tab. 15 redovisas genomsnittslöner för vissa viktigare arbetargrupper inom olika jordbruksområden m. m.¹ En särskild fördelning har gjorts av i översikten ingående uppgifter efter antalet arbetare inom motsvarande områden. Av denna fördelning framgår, att medellönerna för vissa yrkesgrupper inom några jordbruksområden ha beräknats på relativt få uppgifter, varför de slutsatser, som kunna dragas av dessa medelvärden, vid jämförelse med andra, äro ganska begränsade.

¹ Ang. jämförbarhet med tidigare år, se sid. 43, not 1.

Tab. 11. Redovisade lantarbetare fyllda 18 år fördelade efter timförtjänstens storlek

	Santliga vuxna arb. med uppg. om antalet arbetstimmar under året		D ä r a v								
			m ä n							kvinnor	
	män	kvinnor	fördrängar	körkarlar	traktor-skötare	dagsverkare	arb. m. bland. arb.	ladugårdsförmän	djurskötare	hembiträden med kost o. logi	mjölkterskor utan förmän
S:a arb. på gårdar med koll-avtal	6 524	433	195	1 154	573	1 651	450	239	963	49	102
därav i % med en timlön av											
under 70 öre . . .	0.0	0.4	—	—	—	0.1	—	—	—	2.0	1.0
70—80 > . . .	0.0	1.4	—	—	—	0.1	—	—	—	12.3	—
80—90 > . . .	0.1	2.6	—	0.1	—	0.3	—	—	—	12.3	1.0
90—100 > . . .	0.1	2.6	—	0.2	—	0.2	0.2	—	—	20.4	1.0
100—110 > . . .	0.5	2.1	—	—	0.2	1.1	1.1	—	—	16.3	—
110—120 > . . .	0.5	4.4	—	0.3	—	0.9	0.7	—	0.1	16.3	8.8
120—130 > . . .	0.9	35.3	—	0.2	—	1.5	1.1	—	0.2	10.2	22.5
130—140 > . . .	1.0	24.7	0.5	0.4	—	1.4	1.4	—	0.3	8.2	33.3
140—150 > . . .	1.1	9.9	—	1.0	0.5	1.6	0.7	—	0.4	—	13.7
150—160 > . . .	2.5	7.6	—	1.7	0.7	3.9	4.0	—	0.3	—	6.9
160—170 > . . .	11.0	3.9	5.7	12.5	4.5	22.7	14.0	0.8	1.8	—	6.9
170—180 > . . .	25.5	2.3	33.3	44.8	32.3	34.7	31.3	2.1	5.1	—	2.9
180—190 > . . .	19.3	0.7	33.3	22.2	37.3	15.3	17.3	4.2	18.7	—	1.0
190—200 > . . .	14.9	0.7	15.9	9.1	13.4	6.4	15.3	14.2	36.1	—	1.0
200—210 > . . .	9.3	0.7	4.6	5.1	7.9	5.5	6.9	13.0	18.8	—	—
210—220 > . . .	4.5	0.7	3.6	1.5	1.6	1.3	2.9	18.4	8.6	2.0	—
220—230 > . . .	3.2	—	1.6	0.4	0.7	1.6	2.2	17.1	4.8	—	—
230—240 > . . .	1.8	—	0.5	0.2	0.7	0.4	0.2	10.5	1.9	—	—
240—250 > . . .	1.3	—	0.5	0.1	—	0.3	0.7	8.8	1.0	—	—
250 o. över . . .	2.5	—	0.5	0.2	0.2	0.7	—	10.9	1.9	—	—
medellön, kr . . .	1.88	1.26	1.85	1.79	1.84	1.74	1.81	2.20	1.98	1.01	1.36
medianlön, kr . . .	1.83	1.30	1.82	1.77	1.81	1.73	1.78	2.17	1.96	1.03	1.35
Normala variationsgränser, kr	1.73—1.97	1.25—1.41	1.77—1.90	1.72—1.85	1.77—1.89	1.65—1.83	1.70—1.91	2.01—2.33	1.89—2.05	0.88—1.16	1.27—1.44
S:a arb. på gårdar utan koll-avtal . . .	2 680	398	10	109	45	474	168	11	87	126	30
därav i % med en timlön av											
under 70 öre . . .	—	2.8	—	—	—	—	—	—	—	6.4	3.3
70—80 > . . .	0.1	7.5	—	—	2.2	—	0.6	—	—	19.8	10.0
80—90 > . . .	0.3	3.8	—	1.8	—	0.4	—	—	—	10.3	3.3
90—100 > . . .	0.6	6.0	—	—	—	—	0.6	—	—	15.1	—
100—110 > . . .	2.0	12.8	—	2.8	—	2.7	3.0	—	1.2	19.8	20.0
110—120 > . . .	2.6	7.0	—	—	—	0.9	2.4	—	2.3	9.5	6.7
120—130 > . . .	5.3	21.1	—	1.8	—	3.2	3.0	—	1.2	11.9	13.3
130—140 > . . .	5.7	12.6	—	0.9	2.2	1.5	1.8	—	2.3	4.0	10.0
140—150 > . . .	6.8	9.3	—	2.8	—	3.8	4.2	—	—	2.4	6.7
150—160 > . . .	10.6	8.0	10.0	7.3	4.4	12.0	7.7	—	3.5	0.8	16.7
160—170 > . . .	13.8	2.8	10.0	13.8	11.1	21.1	14.3	—	3.4	—	3.3
170—180 > . . .	13.0	3.5	20.0	39.5	17.8	17.5	23.8	—	8.0	—	6.7
180—190 > . . .	10.0	1.3	10.0	17.4	15.6	10.1	5.9	18.2	21.8	—	—
190—200 > . . .	5.9	0.5	20.0	5.5	4.5	2.5	5.9	36.3	23.0	—	—
200—210 > . . .	8.1	0.5	20.0	3.7	24.4	12.9	11.9	18.2	18.4	—	—
210—220 > . . .	4.4	—	—	1.8	6.7	4.0	3.0	9.1	8.0	—	—
220—230 > . . .	3.3	—	10.0	—	6.7	3.6	4.8	9.1	5.7	—	—
230—240 > . . .	2.6	0.3	—	—	—	1.3	1.8	9.1	1.2	—	—
240—250 > . . .	1.5	—	—	0.9	2.2	0.4	—	—	—	—	—
250 o. över . . .	3.2	0.2	—	—	2.2	2.1	5.3	—	—	—	—
medellön, kr . . .	1.67	1.05	1.38	1.71	1.87	1.71	1.73	2.03	1.90	0.96	1.18
medianlön, kr . . .	1.71	1.25	1.37	1.75	1.85	1.71	1.74	1.98	1.92	0.97	1.26
Normala variationsgränser, kr	1.50—1.96	1.01—1.40	1.69—2.02	1.66—1.81	1.73—2.00	1.60—1.96	1.62—2.00	1.92—2.11	1.81—2.04	0.79—1.12	1.04—1.50

Tab. 12. Redovisade körkarlar och dagsverkare fyllda 18 år fördelade efter löneinkomstens storlek vid olika löneformer

Yrke och löneformer (m. k. = med kollektivavtal u. k. = utan kollektivavtal)	Antal arbetare m. minst 250 dagar	Därav (i %) med en årsinkomst av kr:										Me del-lön (kr) ²	Me dian-lön (kr) ²	Lönernas normala variationsgränser (kr) ²		
		under 2 500	2 500—2 599	2 600—2 999	3 000—3 399	3 400—3 799	3 800—4 199	4 200—4 599	4 600—4 999	5 000—5 399	5 400—5 799				5 800 o. öfver	
<i>Körkarlar.</i>																
Arb. utan nat.-förm.	m. k.	837	—	0·1	0·1	1·1	8·9	32·7	39·4	16·1	1·2	0·3	0·1	4 261	4 269	4 035—4 495
	u. k.	72	4·2	1·4	4·2	2·8	12·5	30·5	25·0	13·9	5·5	—	—	4 062	4 157	3 802—4 512
Arb. med fri kost	m. k.	3	—	—	33·3	33·4	33·3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	u. k.	12	8·3	8·3	25·0	25·0	8·4	16·7	—	8·3	—	—	—	3 215	3 108	2 700—3 796
Arb. m. kost o. logi	m. k.	45	—	2·2	—	20·0	11·1	24·5	26·7	11·1	2·2	—	2·2	4 037	4 040	3 499—4 429
	u. k.	149	1·3	5·4	11·4	25·5	20·8	19·4	9·4	5·4	0·7	—	0·7	3 541	3 500	3 072—4 000
Arbetare med livsf. och/eller bostad	m. k.	27	—	—	—	3·7	7·4	18·5	33·4	11·1	18·5	7·4	—	4 090	4 093	3 608—4 600
	u. k.	45	2·2	—	2·2	6·7	20·0	17·8	31·1	11·1	8·9	—	—	4 113	4 225	3 761—4 486
Samtliga	m. k.	912	—	0·2	0·3	2·3	9·3	32·3	37·9	15·9	1·4	0·2	0·2	4 241	4 260	4 014—4 495
	u. k.	278	2·5	3·6	8·6	16·6	18·0	21·9	16·6	8·6	3·2	—	0·4	3 755	3 814	3 256—4 262
	tillh.	1 190	0·6	1·0	2·3	5·6	11·3	29·8	32·9	14·2	1·8	0·2	0·3	4 128	4 195	3 883—4 461
<i>Dagsverkare.</i>																
Arb. utan nat.-förm.	m. k.	537	0·6	0·9	2·0	4·5	16·2	34·8	27·0	11·4	2·0	0·6	—	4 076	4 091	3 817—4 331
	u. k.	69	2·9	2·9	2·9	15·9	27·5	17·4	13·0	8·7	7·3	—	1·5	3 860	3 773	3 408—4 381
Arb. med fri kost	m. k.	2	—	—	—	50·0	50·0	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	u. k.	17	5·9	5·9	23·5	29·4	11·8	17·6	—	5·9	—	—	—	3 254	3 100	2 810—3 546
Arb. m. kost o. logi	m. k.	14	—	7·2	—	21·4	—	42·9	14·8	7·1	7·1	—	—	3 918	3 949	3 370—4 301
	u. k.	136	3·7	13·2	22·8	19·9	17·6	13·2	7·4	2·2	—	—	—	3 260	3 178	2 730—3 765
Arbetare med livsf. och eller bostad	m. k.	20	5·0	10·0	10·0	10·0	15·0	20·0	15·0	5·0	5·0	5·0	—	3 707	3 812	3 002—4 410
	u. k.	23	—	4·4	4·4	4·3	17·4	34·8	17·4	4·3	8·7	4·3	—	4 069	4 100	3 669—4 558
Samtliga	m. k.	573	0·7	1·4	2·3	5·2	15·9	34·4	26·2	11·0	2·2	0·7	—	4 056	4 080	3 797—4 382
	u. k.	245	3·3	9·0	15·5	18·0	20·0	16·7	9·4	4·5	2·8	0·4	0·4	3 504	3 508	2 898—4 050
	tillh.	818	1·5	3·7	6·2	9·1	17·1	29·1	21·2	9·0	2·4	0·6	0·1	3 891	3 982	3 528—4 345

För vuxna *manliga* lantarbetare sammantagna var medellönen högst på Östgötaslätten samt i Mälar- och Hjälmbygderna och lägst på Öland och Gotland. För vuxna körkarlar och dagsverkare utan naturaförmåner samt för vuxna dagsverkare med fri kost låg däremot medellönen högst i norra Sverige. Lönedifferenserna för *kvinnliga* arbetare de olika områdena emellan voro delvis av annat slag; för vuxna kvinnliga lantarbetare sammantagna var medellönen högst i sydsvenska mellanbygden samt i Skånes och Hallands slättbygder; lägst var den på Vänerslätten och Östgötaslätten. Värdet av regionala jämförelser för hembiträden och mjölkerskor begränsas starkt av det ringa antalet uppgifter.

I vad mån lantarbetarnas löner påverkas av traktens högre eller lägre grad av industrialisering, belyses av de i tab. 15 beräknade medellönerna för lantarbetare i kommuner av olika näringstyp. I allmänhet framträder en tendens till högre löner i industrikommuner.

Tab. 15 utvisar slutligen genomsnittslöner för vissa grupper av lantarbetare, fördelade efter bruksningsdelens storlek. I allmänhet steg lönen med

¹ Arbetare fyllda 18 år. — ² Se not 1 sid. 30.

Tab. 13. Medellöner för lantarbetare inom olika åldersgrupper

(m. k. = med kollektiv- avtal u. k. = utan kollektiv- avtal)	Antal redo- visade arbe- tare	Medellön (i kr) ¹ för arbetare i åldern:													Ge- nom- snitt- lig lön, kr
		un- der 18år	18— 20år	21— 24år	25— 29år	30— 34år	35— 39år	40— 44år	45— 49år	50— 54år	55— 59år	60— 64år	65 år o. över		
Manliga arbetare.															
Arbetare utan nat.-förm.	{m. k. 3 875 u. k. 342}	3 074	3 991	4 348	4 536	4 665	4 712	4 697	4 642	4 664	4 571	4 420	3 988	4 562	
Arbetare med fri kost	{m. k. 13 u. k. 71}	2 361	—	—	—	3 425	—	—	—	—	—	—	—	3 830	
Arbetare med kost o. logi	{m. k. 201 u. k. 748}	3 840	4 233	4 462	4 529	4 515	4 206	4 144	4 475	3 908	3 531	—	—	4 200	
Arb. m. livsf. och/eller bost.	{m. k. 399 u. k. 289}	—	—	—	5 523	5 807	5 619	5 517	5 490	5 036	5 041	4 759	3 522	5 223	
Samtliga	{m. k. 4 488 u. k. 1 450}	3 074	3 928	4 309	4 589	4 759	4 800	4 761	4 708	4 691	4 585	4 422	3 909	4 602	
därav:	{m. k. 5 938 u. k. 2 896}	3 664	4 052	4 382	4 616	4 653	4 603	4 581	4 575	4 465	4 295	3 725	4 413	—	
Rättare	{m. k. 274 u. k. 46}	—	—	—	5 151	5 570	5 478	5 564	5 337	5 076	5 092	5 411	—	5 315	
Fördrängar	{m. k. 204 u. k. 39}	—	—	—	—	4 576	4 654	4 542	4 545	4 393	4 397	4 428	—	4 523	
Körkarlar	{m. k. 923 u. k. 285}	3 382	3 877	4 196	4 308	4 321	4 290	4 312	4 317	4 193	4 182	4 125	3 991	4 231	
Traktorskötare	{m. k. 443 u. k. 50}	4 050	4 191	4 428	4 411	4 444	4 415	4 430	4 399	4 454	—	—	—	4 393	
Dagsverkare	{m. k. 615 u. k. 261}	2 812	3 777	4 100	4 196	4 251	4 256	4 156	4 155	4 155	4 110	3 808	3 322	3 971	
Arbetare m. bl. arbete	{m. k. 321 u. k. 396}	2 684	3 280	3 708	3 725	3 949	3 884	3 547	3 625	3 422	3 668	4 153	3 755	4 409	
Ladugårdsförmän	{m. k. 318 u. k. 30}	—	—	—	5 769	5 931	5 820	5 747	5 737	5 655	5 655	5 477	—	5 740	
Djurskötare	{m. k. 983 u. k. 328}	—	—	4 709	4 930	4 999	5 066	5 111	4 992	5 038	4 963	4 750	4 388	4 963	
Fodermarskar	{m. k. 70 u. k. 4}	—	—	—	—	—	—	—	4 990	5 182	—	—	—	4 873	
Stalldrängar	{m. k. 70 u. k. 3}	—	—	—	—	—	—	4 803	—	—	4 304	4 804	4 097	4 645	
Specialarbetare	{m. k. 243 u. k. 4}	—	—	—	—	4 945	4 748	4 795	4 673	4 525	4 552	4 378	3 702	4 558	
Kvinnliga arbetare	{m. k. 234 u. k. 300}	2 151	2 438	2 664	2 398	2 552	2 115	2 426	1 870	2 381	2 151	2 248	—	2 305	
därav:	Tillhoppa	534	2 124	2 365	2 490	2 420	2 425	2 244	2 272	2 017	2 275	2 011	2 091	1 779	
Mjölkerskor	{m. k. 99 u. k. 47}	—	—	—	—	1 986	1 773	2 086	1 639	1 847	1 918	—	—	1 844	
Hembiträden	{m. k. 103 u. k. 229}	2 151	2 362	2 601	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 463	
Total tidlön per timme.															
Manliga arbetare	{m. k. 6 763 u. k. 2 904}	1·27	1·70	1·79	1·88	1·92	1·93	1·93	1·92	1·91	1·87	1·82	1·64	1·87	
Tillhoppa	9 667	1·25	1·60	1·74	1·83	1·89	1·90	1·90	1·89	1·89	1·85	1·78	1·60	1·82	
Kvinnliga arbetare	{m. k. 459 u. k. 463}	0·96	1·13	1·07	1·34	1·35	1·24	1·35	1·34	1·31	1·24	1·33	—	1·24	
Tillhoppa	922	0·91	1·00	1·04	1·19	1·25	1·21	1·20	1·21	1·23	1·23	1·17	1·21	1·13	

¹ Se not 1 sid. 30.

gårdens storlek, vilket torde böra ses i samband med förekomsten av kollektivavtal på större resp. mindre gårdar (jfr tab. 1). I tablån här nedan ha medellönerna för vuxna manliga arbetare inom vissa viktigare lantarbetargrupper fördelats efter egendomarnas storlek och förekomsten av kollektivavtal.

Arbetslöner vid egendomar med och utan kollektivavtal. Kollektivavtalens inflytande på lönerna framgår av uppgifter i tab. 9—15, där medellöner och spridningstal redovisas för olika yrkesgrupper och lönformer vid gårdar med resp. utan kollektivavtal. För vissa viktigare grupper av lantarbetare redovisas dessutom i nedanstående tablå genomsnittslöner¹ vid större resp. mindre brukningsdelar med och utan kollektivavtal.

Lönerna lågo genomgående högre vid gårdar med kollektivavtal. Skillnaden mellan de individuella lönernas spridning kring medellönen för gårdar med och utan kollektivavtal framgår av tab. 10 och 11. Enligt uppgifterna i sista kolumnen av tab. 10 voro lönernas normala variationsgränser inom de olika grupperna betydligt snävare vid gårdar med kollektivavtal.

Bland de individuella löneuppgifter, som ligga till grund för beräkningen av medellönerna, ingå sannolikt i vissa fall även löner till icke fullgoda arbetare. Dessa löner äro lägre än kollektivavtalens lönesatser, som gälla fullt

Manliga arbetare fyllda 18 år	Egendomar utan koll.-avtal				Egendomar med koll.-avtal			
	Redov. arb. med uppgr. om antalet utgjorda arbetstimmar	Genomsn. löneinkomst per timme vid tidlönsarbete, kr	Redov. arb. med minst 250 arbetsdagar under året	Genomsnittlig årlösn, kr	Redov. arb. med uppgr. om antalet utgjorda arbetstimmar	Genomsn. löneinkomst per timme vid tidlönsarbete, kr	Redov. arb. med minst 250 arbetsdagar under året	Genomsnittlig årlösn, kr
Körkarlar utan naturaförmåner	109	1.71	72	4 062	1 154	1.79	837	4 261
därav vid egendomar med under 50 ha . . .	60	1.71	34	4 060	149	1.78	102	4 281
" " " " 50 ha o. över	49	1.71	38	4 064	1 005	1.79	735	4 258
Dagsverkare utan naturaförmåner	474	1.71	69	3 860	1 651	1.74	537	4 076
därav vid egendomar med under 50 ha . . .	301	1.71	26	3 850	180	1.75	29	4 195
" " " " 50 ha o. över	173	1.70	43	3 865	1 471	1.74	508	4 069
Djurskötare utan naturaförmåner	87	1.90	79	4 724	963	1.98	843	5 008
därav vid egendomar med under 50 ha . . .	43	1.86	37	4 676	148	1.98	134	5 039
" " " " 50 ha o. över	44	1.94	42	4 767	815	1.98	709	5 002
Körkarlar med kost o. logi	113	1.54	149	3 541	44	1.73	45	4 037
därav vid egendomar med under 50 ha . . .	89	1.51	125	3 527	30	1.72	33	4 031
" " " " 50 ha o. över	24	1.62	24	3 616	14	1.76	12	4 056
Dagsverkare med fri kost	601	1.63	17	3 254	92	1.62	2	.
därav vid egendomar med under 50 ha . . .	565	1.64	14	3 217	50	1.60	2	.
" " " " 50 ha o. över	36	1.57	3	.	42	1.65	—	—

¹ Medeltalen äro ovägda och därför ej utan vidare jämförbara med motsvarande löner för tidigare år. T. o. m. 1948 ha medellönerna för motsvarande tablå beräknats under antagande, att arbetarnas åldersfördelning varit densamma vid brukningsdelar med och utan kollektivavtal.

Tab. 14. Antal lantarbetare inom olika åldersgrupper

(m. k. = med kollektiv- avtal u. k. = utan kollektiv- avtal)	Antal redo- visade arbe- tare	Därav i åldern:												ej angi- ven ålder
		un- der 18 år	18- 20 år	21- 24 år	25- 29 år	30- 34 år	35- 39 år	40- 44 år	45- 49 år	50- 54 år	55- 59 år	60- 64 år	65 år o. över	
Manliga arbetare														
Arbetare utan nat- förm. :	{ m. k. 3 875 u. k. 342	64	74	113	323	423	503	547	541	485	357	258	149	38
Arbetare med fri kost	{ m. k. 13 u. k. 71	—	1	2	3	3	—	—	1	2	—	—	—	—
Arbetare med kost o. logi	{ m. k. 201 u. k. 748	7	16	27	31	29	20	19	12	11	15	11	2	1
Arb. med livsf. och eller bostad	{ m. k. 399 u. k. 289	2	2	3	25	45	61	61	56	47	36	31	28	2
Samtliga	{ m. k. 4 488 u. k. 1 450 tillh. 5 938	73	93	145	382	500	584	627	610	544	410	300	179	41
därav :														
Rättare	{ m. k. 274 u. k. 46	—	—	2	29	43	39	34	36	37	29	15	9	1
Fördrängar	{ m. k. 204 u. k. 39	—	—	5	8	21	33	31	40	33	15	11	6	1
Körkarlar	{ m. k. 923 u. k. 285	11	38	37	90	94	103	139	136	114	88	41	28	4
Traktorskötare	{ m. k. 443 u. k. 50	3	11	26	66	87	80	70	51	22	17	2	3	5
Dagsverkare	{ m. k. 615 u. k. 261	42	23	31	52	51	55	58	82	54	61	57	41	10
Arbetare m. bl. arb.	{ m. k. 321 u. k. 396	8	9	11	28	30	37	39	27	51	40	28	11	2
Ladugårdsförmän	{ m. k. 318 u. k. 30	—	1	2	16	37	55	57	56	50	24	14	4	2
Djurskötare	{ m. k. 983 u. k. 328	7	7	25	80	115	145	151	125	119	87	72	37	13
Fodermarskar	{ m. k. 70 u. k. 4	—	—	—	3	3	2	7	14	16	8	9	7	1
Stalldrängar	{ m. k. 70 u. k. 3	—	—	1	2	3	2	12	8	9	11	10	12	—
Specialarbetare	{ m. k. 243 u. k. 4	1	3	5	7	14	31	28	34	38	28	38	14	2
Kvinnliga arbe- tare	{ m. k. 234 u. k. 300	19	30	19	17	21	22	18	20	28	17	10	6	7
därav :	Tillhoppa	534	54	76	61	43	38	47	49	43	51	30	22	9
Mjölkerskor	{ m. k. 99 u. k. 47	—	1	—	6	11	13	10	17	15	12	7	5	2
Hembiträden	{ m. k. 103 u. k. 229	19	28	18	9	5	4	3	2	7	—	2	1	5
Arbetare med uppgift om antalet utgjorda arbetstim- mar.														
Manliga arbetare	{ m. k. 6 763 u. k. 2 904	239	275	387	630	695	785	822	780	702	541	440	368	99
Tillhoppa	9 667	463	537	659	1 006	994	1 059	1 048	971	901	690	618	551	170
Kvinnliga arbetare	{ m. k. 459 u. k. 463	26	27	32	47	51	54	62	43	49	31	14	8	15
Tillhoppa	922	91	82	76	97	85	95	110	75	82	49	31	17	32

arbetsföra, dugliga och yrkesvana arbetare. Inslaget av icke fullt arbetsföra arbetare torde sannolikt vara något större på de icke kollektivavtalsbundna gårdarna, vilket kan tänkas ha något bidragit till skillnaden i lönenivå mellan dessa gårdar och de kollektivavtalsbundna.

Löneförhållandena för tillfällig arbetskraft. I princip skall nominativa uppgifter lämnas på socialstyrelsens frågeblankett för samtliga arbetare (även tillfälliga), som varit anställda vid den redovisande egendomen under redovisningsåret. Den redogörelse för undersökningsresultaten, som lämnats i det föregående, avser endast de sålunda nominativt redovisade arbetarna. Emellertid har för ett stort antal tillfälliga arbetare, som varit sysselsatta endast några dagar hos en och samma arbetsgivare — t. ex. för sådd och skörd — endast erhållits summariska uppgifter, nämligen om deras antal, sammanlagda antal dagsverken och totala lönesumma. På grundval av dessa uppgifter har den genomsnittliga daglönen beräknats för 1 708 tillfälliga arbetare, vilka tillhoppa gjort 27 383 dagsverken. En sammanställning av dessa tillfälliga arbetares daglöner lämnas här nedan:

Genomsnittlig dagsförtjänst för tillfälliga arbetare ¹ (kr)	Östra Sverige ²	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket	Därav vid egendomar med en åkerareal av				
							intill 20 ha	20—49 ha	50—100 ha	100 ha o. över	
Män	m. k.	16.79	16.37	18.81	17.47	14.17	17.57	—	19.28	15.52	18.39
	u. k.	14.51	14.27	16.81	13.53	16.02	14.97	15.71	14.45	14.04	.
	tillhoppa	15.87	15.21	18.22	14.70	15.83	15.94	15.71	15.73	15.13	18.34
Kvinnor	m. k.	10.66	12.67	13.31	11.73	11.90	12.53	.	12.77	11.79	13.03
	u. k.	10.55	9.83	11.72	11.63	8.75	10.10	10.44	9.91	10.03	—
	tillhoppa	10.62	11.64	12.98	11.68	9.84	11.60	10.52	10.69	11.42	13.03
Minderåriga	m. k.	9.31	10.69	10.22	8.94	.	9.72	.	10.72	9.49	10.01
	u. k.	.	10.30	.	6.37	8.09	7.67	6.89	9.66	.	.
	tillhoppa	9.19	10.58	10.36	7.48	8.60	8.88	6.93	10.07	9.49	9.05

Tillfälliga *manliga* arbetare förtjänade således år 1949 i genomsnitt 15,94 kr per dag, vilket var något mer än vad de nominativt redovisade arbetarna utan naturaförmåner förtjänade (15,56 kr) och 7,1 % mer än de tillfälliga arbetarnas daglön år 1948. För tillfälliga *kvinnliga* arbetare uppgick medeldaglönen år 1949 till 11,60 kr, vilket var avsevärt högre än motsvarande lön för hembiträden (7,85 kr) och 0,3 % högre än motsvarande lön föregående år.

g) Jordbrukets arbetskraftsåtgång, sysselsättningsvolym och lönebudget åren 1939—1949

För bedömning av jordbrukets lönekostnader erfordras kännedom om såväl lantarbetarnas löner som arbetskraftsåtgången. Till komplettering av de i det föregående lämnade uppgifterna om lantarbetarnas löner har därför på grundval av lantarbetarstatistikens material gjorts en beräkning av ar-

¹ Se not 1 sid. 30. — ² Härvid sammanföres Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands och Västmanlands län till östra Sverige; Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotlands län till Småland och öarna; Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län till södra Sverige; Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Skarmlands och Örebro län till västra Sverige; Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län till norra Sverige.

Tab. 15. Medellöner per timme vid tidlönsarbete för lantarbetare, som fyllt 18 år, inom olika jordbruksområden m. m. (jämfte antalsstabell)¹

Jordbruksområden m. m.	Arbetare utan naturaförmåner			Körkarlar med kost o. logi	Dagsver-kare med fri kost	Samtliga manliga arbetare	Hembiträden i lant-hus-håll	Mjölker-skor	Samtliga kvinnliga arbetare
	Körkarlar	Dagsver-kare	Djur-skötare						
Timlön, kr									
Skånes o. Hallands slättbygder	1.81	1.74	2.01	1.76	1.67	1.85	1.12	1.34	1.24
Sydsvenska mellanbygden	1.77	1.71	1.96	.	1.72	1.83	.	.	1.31
Öland och Gotland	1.77	1.76	1.95	.	1.59	1.79	1.02	1.43	1.23
Ostgötaslätten	1.78	1.72	1.99	.	1.49	1.87	.	.	1.08
Vänerslätten	1.76	1.74	1.94	1.73	1.53	1.81	0.90	1.34	1.08
Mälard. o. Hjälmarsbygden	1.79	1.72	1.98	1.50	1.56	1.87	0.96	1.24	1.12
Södra o. mell. Sveriges skogs-o. dalbygder	1.77	1.76	1.97	1.54	1.58	1.82	0.95	1.35	1.13
Norra Sverige	1.83	1.84	1.97	.	1.82	1.85	1.01	1.33	1.17
Hela riket	1.78	1.74	1.98	1.59	1.63	1.84	0.97	1.33	1.15
Egendomar belägna i									
jordbrukskommuner	1.76	1.72	1.99	1.63	1.58	1.82	0.97	1.36	1.09
bland. kommuner	1.79	1.73	1.96	1.56	1.65	1.84	0.98	1.32	1.17
industrikommuner	1.80	1.76	1.98	1.60	1.68	1.87	0.97	1.33	1.21
Egend. med en åkerareal av									
under 20 ha	1.73	1.76	.	1.47	1.61	1.60	0.95	1.31	1.06
20—49 »	1.77	1.73	1.96	1.58	1.64	1.73	1.00	1.26	1.09
50—99 »	1.78	1.73	2.00	1.67	1.61	1.85	0.90	1.35	1.17
100 ha o. över	1.79	1.74	1.97	.	.	1.89	1.09	1.38	1.32
Egend. med koll.-avtal									
» utan »	1.79	1.74	1.98	1.73	1.62	1.88	1.01	1.36	1.26
» utan »	1.71	1.71	1.90	1.54	1.63	1.67	0.96	1.28	1.05
Antal arbetare									
Skånes o. Hallands slättbygder	125	218	98	20	48	816	12	10	127
Sydsvenska mellanbygden	112	181	85	6	15	629	3	9	84
Öland och Gotland	42	52	17	3	87	336	11	10	79
Ostgötaslätten	100	152	101	3	11	627	9	1	24
Vänerslätten	166	351	152	19	80	1345	29	22	94
Mälard. o. Hjälmarsbygden	353	525	320	26	61	2273	23	25	83
Södra o. mell. Sveriges skogs-o. dalbygder	330	547	263	71	231	2599	53	48	237
Norra Sverige	35	99	14	9	160	579	35	36	103
Hela riket	1 263	2 125	1 050	157	693	9 204	175	161	831
Egendomar belägna i									
jordbrukskommuner	381	608	328	62	255	2 869	64	28	229
bland. kommuner	559	982	445	79	356	4 158	82	80	402
industrikommuner	323	535	277	16	82	2 177	29	53	200
Egend. med en åkerareal av									
under 20 ha	11	94	3	12	271	682	50	24	161
20—49 »	198	387	188	107	344	2 247	79	32	278
50—99 »	443	717	336	33	76	2 607	36	54	232
100 ha o. över	611	927	523	5	2	3 668	10	51	170
Egend. med koll.-avtal									
» utan »	1 154	1 651	963	44	92	6 524	49	105	433
» utan »	109	474	87	113	601	2 680	126	56	398

¹ Tabellen redovisar den totala lönen (inkl. indextillägg, semesterlön, övertids- och ryktersättning samt naturaförmåner) vid tidlönsarbete. Medietal stil anger att lönesiffran är grundad på mindre än 25 men fler än 9 uppgifter. Medeltalen är oavägda och därför ej utan vidare jämförbara med motsvarande lönesiffror för föregående år. T. o. m. år 1948 ha medellönerna för arbetare inom olika jordbruksområden och storleksgrupper av brukningsdelar beräknats under antagande, att arbetarnas åldersfördelning inom ifrågakvarande grupper varit densamma som inom hela riket, oavsett storleksgrupp.

Tab. 16. Av brukarna själva, deras familjemedlemmar och anställda arbetare utgjorda dagsverken per 100 ha åker inom olika områden¹

Naturliga jordbruksområden m. m.	An- tal egen- do- mar	Genomsnittligt antal dagsverken per år och 100 ha åker å egendomar med en åkerareal (i ha) av								Genomsn. antal dagsv. per 100haåker å samtliga egendomar
		10— 19	20— 29	30— 39	40— 49	50— 99	100— 199	200— 399	400 o. över	
<i>Manliga vuxna arbetare</i>	3 651	3 211	2 600	2 179	2 038	1 792	1 649	1 625	1 548	1 973
däruv i % lejd arbetskraft		25.9	38.4	50.1	60.0	74.5	92.0	99.4	100.0	66.5
Södra o. mellersta Sveriges slättb. däruv i % lejd arbetskraft	2 163	2 960	2 453	2 045	1 933	1 736	1 596	1 601	1 467	1 817
		16.5	32.5	45.1	57.9	72.0	91.4	99.2	100.0	68.8
Skånes o. Hallands slättbygder	254	2 792	2 518	2 298	2 054	1 917	1 643	1 744	1 633	1 981
Sydsvenska mellanbygden	182	3 226	2 863	2 582	2 327	1 872	1 636	1 813	1 700	2 019
Öland och Gotland	185	2 837	2 588	1 976	1 987	1 512	1 338	2 148	782	1 801
Östgötaslätten	157		2 798	2 262	2 092	2 002	1 684	1 727	—	1 946
Vänerlätten	528	2 936	2 371	1 872	1 778	1 674	1 443	1 478	1 342	1 688
Mälar- och Hjälmbygden	857	2 990	2 298	1 918	1 880	1 670	1 669	1 550	1 562	1 788
Södra o. mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1 129	3 384	2 789	2 383	2 308	1 884	1 853	1 727	1 906	2 248
däruv i % lejd arbetskraft		32.2	44.3	56.5	63.4	79.0	93.8	100.0	100.0	65.2
Sydsvenska höglandet	540	3 539	2 919	2 537	2 351	1 930	1 842	1 825	—	2 368
Ostsvenska dalbygden	46			2 620	2 238	2 259		1 941	—	2 289
Västsvenska	171	3 765	2 943	2 274	2 203	1 902	1 526	—	—	2 372
Södra Bergslagen	71		2 209	2 609	3 041	1 497	1 493	1 350	2 205	1 894
Västsvenska dalsjöområdet	72	3 439	2 791	2 203	2 043	1 622	1 704	1 392	—	1 975
Norra Bergslagen	87	2 559	2 758	2 112	2 422	1 816	2 549	—	1 764	2 225
Östra Dalarna-Gästrikland	142	3 015	2 286	1 988	2 183	1 601	2 035	2 879	—	2 129
Norra Sverige	359	3 285	2 782	2 331	2 302	2 848	1 920	—	—	2 934
däruv i % lejd arbetskraft		27.3	47.9	69.9	70.4	97.0	100.0	—	—	48.6
Egendomar belägna i										
Jordbrukskommuner ²	1 161	3 189	2 595	2 061	1 921	1 674	1 539	1 585	1 117	1 846
Blandade kommuner	1 701	3 203	2 548	2 222	2 061	1 786	1 651	1 649	1 762	2 000
Industrikommuner	789	3 261	2 723	2 284	2 179	1 957	1 830	1 660	1 876	2 111
Egendomar med koll.-avtal	1 261	3 515	2 991	2 516	2 219	1 872	1 676	1 625	1 548	1 818
„ utan „	2 390	3 199	2 553	2 081	1 914	1 600	1 364	—	—	2 220
<i>Kvinnliga o. minderåriga arbetare</i>	3 651	1 563	988	704	497	306	165	117	146	458
däruv i % lejd arbetskraft		31.1	36.3	39.1	47.2	62.2	80.1	99.3	100.0	47.2
Södra o. mellersta Sveriges slättb. däruv i % lejd arbetskraft	2 163	1 368	917	752	505	298	168	116	132	382
		21.7	32.4	36.2	44.2	60.2	76.9	99.1	100.0	47.8
Skånes o. Hallands slättbygder	254	1 332	1 020	816	744	480	403		392	574
Sydsvenska mellanbygden	182	1 562	1 032	814	676	589	278			520
Öland och Gotland	185	1 245	1 361	1 161	691	498				718
Östgötaslätten	157			376	341	194	192			252
Vänerlätten	528	1 375	644	627	485	247	147			312
Mälar- och Hjälmbygden	857	1 378	890	762	396	220	108			318
Södra o. mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1 129	1 463	1 015	603	427	310	152			527
däruv i % lejd arbetskraft		26.8	38.6	45.0	53.2	63.2	93.2		100.0	45.4
Norra Sverige	359	1 995	1 304	715	768	617				1 347
däruv i % lejd arbetskraft		44.9	45.5	52.8	61.7	99.2				48.4
Egendomar belägna i										
Jordbrukskommuner ²	1 161	1 527	843	674	475	299	176	121		417
Blandade kommuner	1 701	1 598	1 025	715	526	317	152	135	160	488
Industrikommuner	789	1 543	1 094	730	463	295	173		262	458
Egendomar med koll.-avtal	1 261	1 222	732	531	474	268	167	117	146	236
„ utan „	2 390	1 576	1 019	754	512	399	136			813

¹ Medieval stil anger, att medeltalen grunda sig på uppgifter från mindre än 10 brukningsdelar eller på uppgifter för minst 10 men högst 24 arbetare. — ² Med jordbrukskommuner förstås kommuner, i vilka minst 75 % av befolkningen ha sin utkomst av jordbruket och dess binäringar. Jfr sid. 12.

betskraftsåtgången, uttryckt i antal utgjorda dagsverken per 100 ha åker, vid egendomar av olika storleksklasser och belägna inom olika jordbruksområden; resultatet redovisas i tab. 16. Arbetskraftsåtgångens förändringar från föregående år belysas i tab. 17 genom en sammanställning av medeltal dagsverken per 100 ha åker samt medeltal fasta arbetare (med minst 300 dagsverken på samma gård) per egendom för åren 1948 och 1949 vid brukningsdelar, som redovisats i lantarbetarstatistiken båda åren och vilkas åkerareal var oförändrad från år 1948. Förändringarna mellan år 1948 och år 1949 i den totala lönebudgeten och sysselsättningsvolymen vid nyssnämnda egendomar framgå av tab. 18.

Under år 1949 uppgick det genomsnittliga antalet av vuxna män utgjorda dagsverken per 100 ha åker å samtliga egendomar till 1 973, varav 67 % hade utgjorts av lejda arbetare och resten av brukarna själva och deras familjemedlemmar. För kvinnor och minderåriga var motsvarande antal 458, och av dessa hade 47 % utgjorts av lejda arbetare. Av tab. 16 synes framgå, att familjemedlemmarnas insatser betydde mest på de mindre och medelstora gårdarna. Uppgifterna om antalet dagsverken, som utgjorts av brukarna och deras familjemedlemmar, torde emellertid i många fall grunda sig på tämligen grova uppskattningar och äro sannolikt ofullständigare än uppgifterna om de lejda arbetarnas dagsverken.

Arbetsförbrukningen per arealenhet var störst på de minsta brukningsdelarna och sjönk med stigande egendomsstorlek. Den var lägst i södra och mellersta Sveriges slätthygder, betydligt högre i södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder och högst i norra Sverige. Antalet av vuxna män utförda dagsverken per 100 ha åker var större på gårdar med kollektivavtal inom alla storleksgrupper med över 10 ha åker. För alla storleksgrupper sammantagna var förhållandet det motsatta, vilket beror på att de mindre gårdarna voro relativt flera bland gårdar utan kollektivavtal.

Olikheterna mellan brukningsdelarna i fråga om arbetskraftsåtgång per 100 ha åker betingas av ett flertal faktorer, såsom produktionens inriktning och intensitet, graden av rationalisering m. m. Det bör observeras, att de i tab. 16 lämnade uppgifterna avse arbete utfört av alla lantarbetarkategorier; uppgifterna avse även i viss utsträckning dagsverken för nyanläggningsarbeten m. m. samt sådant icke ackordsatt skogsarbete, som utförts av lantarbetare. Dagsverken, utgjorda av arbetare, som betecknats som skogsarbetare, ha dock ej medräknats.

Vid beräkningarna i tab. 17 och 18 rörande förändringarna mellan år 1948 och 1949 i jordbrukets totala sysselsättningsvolym och lönebudget ha endast medtagits gårdar med uppgifter för båda åren. Som mått på sysselsättningsvolymen användes antalet lejda arbetare och antalet utgjorda dagsverken. I tab. 17 har uträknats medeltalet dagsverken per 100 ha åker under åren 1948 och 1949.

I antalet arbetare ingå de mycket få torpare, som finns med i materialet; deras dagsverken ingå i totala antalet dagsverken. Däremot ha till torpare utbetalda löner icke inräknats i de totala lönesummorna. Beräkningarna avse

Tab. 17. Medeltal dagsverken per år och 100 ha åker samt medeltal helårsarbetare¹ per egendom åren 1949 och 1948 vid brukningsdelar, varifrån uppgifter föreligga för båda åren²

	Brukningsdelar med en åkerareal (i ha) av								Tillhopa
	10— 19	20— 29	30— 39	40— 49	50— 99	100— 199	200— 399	400 o. över	
Medeltal dagsverken per 100 ha åker utförda av vuxna o. minderåriga av båda könen									
a) inkl. brukare o. familjemedl.									
År 1949	4 815	3 648	2 938	2 599	2 113	1 824	1 774	1 572	2 464
, 1948	5 034	3 715	2 991	2 657	2 189	1 915	1 894	1 732	2 555
Indextal om 1948 = 100	96	98	98	98	97	95	94	91	96
b) exkl. brukare o. familjemedl.									
År 1949	1 384	1 365	1 333	1 528	1 539	1 654	1 767	1 572	1 546
, 1948	1 447	1 413	1 433	1 594	1 616	1 742	1 880	1 732	1 623
Indextal om 1948 = 100	96	97	97	96	95	95	94	91	95
vuxna män									
a) inkl. brukare o. familjemedl.									
År 1949	3 245	2 634	2 197	2 112	1 824	1 671	1 659	1 457	2 005
, 1948	3 321	2 607	2 250	2 135	1 866	1 743	1 747	1 640	2 058
Indextal om 1948 = 100	98	101	98	99	98	96	95	89	97
b) exkl. brukare o. familjemedl.									
År 1949	883	1 011	1 101	1 280	1 362	1 530	1 653	1 457	1 332
, 1948	900	1 026	1 143	1 307	1 419	1 598	1 740	1 640	1 387
Indextal om 1948 = 100	98	99	96	98	96	96	95	89	96
kvinnor o. minderåriga									
a) inkl. brukare o. familjemedl.									
År 1949	1 571	1 015	741	487	289	153	114	114	459
, 1948	1 713	1 108	741	522	323	171	147	.	497
Indextal om 1948 = 100	92	92	100	93	89	89	78	.	92
b) exkl. brukare o. familjemedl.									
År 1949	502	354	292	248	177	124	113	114	214
, 1948	548	387	291	287	197	143	141	.	236
Indextal om 1948 = 100	92	91	100	86	90	87	80	.	91
Medeltal lejda helårsarbetare ¹ per egendom									
vuxna manliga									
År 1949	0.16	0.29	0.52	0.73	1.19	1.85	4.00	5.67	0.74
, 1948	0.16	0.28	0.55	0.87	1.34	2.14	4.00	7.17	0.82
Indextal om 1948 = 100	100	104	95	84	89	86	100	79	90
kvinnor o. minderåriga									
År 1949	0.10	0.11	0.13	0.15	0.13	0.21	0.32	—	0.13
, 1948	0.12	0.13	0.13	0.18	0.16	0.19	.	.	0.14
Indextal om 1948 = 100	83	85	100	83	81	111	.	.	93

2 410 egendommar, som sysselsatte 15 922 lejda arbetare med en sammanlagd lönesumma av 25,7 milj. kr under år 1949.

Av tab. 17 framgår, att arbetskraftsåtgången per 100 ha åker minskades med 4 % mellan 1948 och 1949. Nedgången var större för kvinnliga och minderåriga än för vuxna manliga arbetare.

¹ Med helårsarbetare avses här arbetare, som under året gjort minst 300 dagsverken på en och samma gård. — ² Se not. 1 sid. 44.

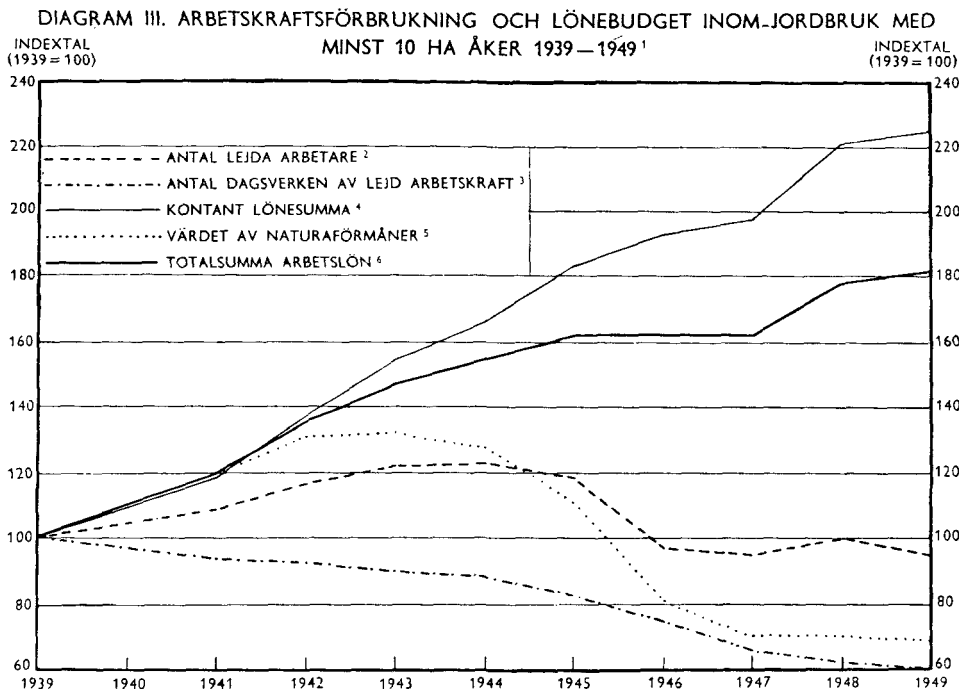
Tab. 18. Förändringar i arbetarantal, dagsverken och lönesumma 1948—1949 vid brukningsdelar, varifrån uppgifter föreligga för båda åren

Jordbruksområden, kommungrupper och storleksklasser av jordbruk	Indextal för år 1949 om 1948 = 100 ¹													
	Antal brukningsdelar	Därav					Därav utgjorda av					Naturaförmånernas värde (lejd arbetskraft)	Total lönesumma (lejd arbetskraft)	
		Antal lejda arbetare	vuxna manliga hel- årsarbetare ²	övriga vuxna man- liga arbetare	övriga kvinnliga och minderåriga arbetare	kvinnliga och minder- åriga helårsarbetare ³	Antal dagsverken	lejda vuxna manliga arbetare	lejda kvinnl. o. minder- åriga arbetare	vuxna manliga familjemedlemmar	övriga kvinnliga och minder- åriga familjemedl.			Kontant lönesumma (lejd arbetskraft)
Södra o. mellersta Sveriges slättbygder	1 353	95	91	98	90	90	96	96	90	100	93	100	96	100
Skånes o. Hallands slättb.	153	102	97	99	84	111	97	97	92	97	106	99	99	99
Sydsvenska mellanbygden	112	98	100	86	75	113	94	94	90	98	82	99	105	99
Öland och Gotland . . .	127	84	81	80	70	93	98	94	93	107	94	101	95	100
Östgötaslätten	114	92	75	99	99	86	97	96	110	93	118	103	78	102
Vänerslätten	323	108	89	123	88	84	97	97	82	106	82	101	96	100
Mälar- och Hjälmärbgden	554	87	95	92	98	63	96	96	88	97	96	100	99	100
Södra o. mellersta Sveriges skogs- o. dalbygder	792	103	90	99	96	116	98	96	93	102	98	100	99	100
Norra Sverige ³	235	78	82	85	87	66	93	95	86	99	86	96	97	96
Hela riket	2 410	95	90	97	91	94	96	96	91	100	94	100	97	100
Egendomar med koll.-avtal	836	93	88	94	95	91	94	95	88	99	87	98	99	98
» utan »	1 574	98	95	100	89	97	99	99	93	101	95	106	97	104
Egendomar belägna i: jordbrukskommuner . . .	763	102	88	108	83	98	97	96	87	102	94	100	96	100
blandade kommuner . . .	1 132	94	92	93	101	95	96	96	96	99	93	100	98	100
industrikommuner	515	90	90	90	86	90	96	96	84	100	95	99	99	99
Egendomar med åkerarealen under 20 ha	593	93	103	92	83	94	96	98	92	98	92	103	102	103
20—49 ha	1 055	100	92	103	91	96	98	97	93	101	96	103	99	102
50—99 ha	497	94	88	97	83	92	96	96	90	103	90	100	93	100
100 ha o. över	265	92	89	92	113	93	95	95	87	97	95	98	97	98

Sammanlagda antalet lejda arbetare minskade med 5 % enligt tab. 18. Minskningen berörde framför allt arbetare med mer än 300 dagsverken under året. Totala antalet dagsverken sjönk med 4 %; för enbart manliga vuxna familjemedlemmar var antalet dagsverken oförändrat. Den kontanta lönesumman var oförändrad, värdet av naturaförmånerna sjönk med 3 % och den totala lönesumman (kontant och värdet av naturaförmåner) var oförändrad.

Ovan omtalade förändringar i sysselsättningsvolym och lönebudget åter- spegla i huvudsak förhållandena vid det större jordbruket. Ett mått på motsvarande utveckling för samtliga gårdar med minst 10 ha åker erhålles, om ett vägt medeltal av indextalen för de olika storleksklasserna av gårdar uträknas. Som vikter användes den sammanlagda åkerarealen inom respek-

¹ Se not 1 sid. 44. — ² Se not 1 sid. 46. — ³ Inkl. fjäll- och moränbygden.

tive storleksklasser av egendomar enligt 1944 års jordbruksräkning.⁷ Enligt denna beräkning skulle antalet lejda arbetare ha minskat med 5 % och antalet av dessa arbetare utgjorda dagsverken med 4 % sedan föregående år. Hela antalet dagsverken (inräknat brukarnas och deras familjemedlemmars arbetsdagar) hade minskat med 3 %. Samtidigt hade den utbetalda kontanta lönesumman stigit med 2 %, värdet av naturaförmånerna sjunkit med 1 % och den totala lönesumman (kontant och värdet av naturaförmåner) stigit med 2 % sedan 1948.

På grundval av de enligt ovanstående metod vägda indextalen för arbetarantal, antal dagsverken och lönesumma år 1949 inom jordbruk med minst 10 ha åker har enligt kedjemetoden uträknats en indexserie med utgångspunkt från år 1939 (se sid. 49).

Såsom framgår av tablån och diagram III, minskade arbetskraftsförbrukningen i dagsverken räknat under krigsåren 1941—1944 med 1 %, om man tar hänsyn till dagsverken utgjorda av såväl lejda arbetare som brukare och familjemedlemmar, och med 5 %, om hänsyn togs endast till dagsverken utgjorda av lejda arbetare. Den nedåtgående tendensen accentuerades starkt under de närmast följande tre åren för att därefter åter bli mindre påfallande. Sedan år 1939 hade antalet dagsverken av lejda arbetare minskat

¹ Main-d'œuvre salariée utilisée dans les fermes d'au moins 10 hectares 1939—1949. — ² Nombre d'ouvriers. — ³ Journées de travail effectuées. — ⁴ Montant globale des salaires en espèces. — ⁵ Valeur globale des allocations en nature. — ⁶ Valeur globale de la rétribution des ouvriers. — ⁷ Det använda viktsystemet torde medföra en viss undervärdering av småbruket på grund av den arbetskrävande boskapsskötselns relativt större omfattning inom det mindre jordbruket.

Förändringar i sysselsättning och löner 1941—1949
 Index tal (1939 = 100)

År	Antal lejda arbetare	Antal dagsverken av		Kontant lönesumma	Värdet av naturaförm.	Total lönesumma
		lejda arb., brukare o. familjemedlemmar ¹	enbart lejda arbetare			
1941	109	99	94	119	120	120
1942	117	100	93	138	131	136
1943	122	99	90	154	132	147
1944	123	98	89	166	128	155
1945	119	95	83	183	111	162
1946	97	86	75	193	81	162
1947	95	81	66	197	73	162
1948	100	79	62	221	70	178
1949	95	76	60	225	69	181

med 40 %. Det torde emellertid observeras, att indexserien icke ger en adekvat bild av rationaliseringen inom jordbruket, då ju index talen påverkas av åtskilliga andra faktorer, såsom växlingarna i skördeutfall och väderleksförhållanden samt tillgången på arbetskraft m. m. under de olika åren. Den stora ökningen av antalet lejda arbetare under tidigare år synes ha upphört fr. o. m. år 1946. År 1949 låg i detta hänseende 5 % under 1939 års nivå. Totalsumman arbetslöner (kontant och värdet av naturaförmåner) hade stigit med 81 % från år 1939.

Om hänsyn tages även till brukarnas och deras familjemedlemmars dagsverken, blir nedgången i arbetskraftsförbrukningen betydligt mindre. Uppgifter rörande antal dagsverken, utgjorda av brukare och deras familjemedlemmar, föreligga för de undersökta egendomarna sedan år 1941. Då emellertid detta år hade en speciell karaktär av missväxtår, har år 1942 ansetts lämpligare som basår för indexserien.

B. Trädgårdsarbetare

Undersökningens tillkomst m. m. Den yrkesmässiga trädgårdsodlingen, som tidigare varit en relativt obetydlig binäring till jordbruket, har under de senaste årtiondena utvecklats till en självständig näringsgren med 12 000—13 000 arbetare enligt 1945 års folkräkning. Uppgifter om lönerna till trädgårdsarbetare, anställda hos jordbrukare, ha erhållits i samband med de årliga undersökningarna av lantarbetarnas löner (jfr tab. 9). Rörande arbets- och löneförhållandena för arbetare inom den mer fristående trädgårdsodlingen har socialstyrelsen för år 1949 liksom för åren 1938—1948, utfört en särskild undersökning.

Uppgifter om trädgårdsarbetarnas löner år 1949 ha lämnats på blanketter, som uppgjorts i samråd med representanter för trädgårdsnäringsens arbetsgivar- och arbetarorganisationer. För varje arbetare efterfrågades namn, ålder, yrkesspecialitet, antal arbetstimmar och dagsverken under år 1949

¹ År 1942 = 100.

samt den kontanta lönen och naturaförmånernas värde under året. Uppgifterna om arbetstid och arbetslön skulle lämnas med fördelning på arbete mot tidlön och mot ackordslön. Vidare begärdes bl. a. uppgifter om företags specialitet, trädgårdens totala areal och växthusens och drivbänkarnas areal. Uppgiftslämnaren skulle även meddela, om kollektivavtal tillämpades eller ej.

Blanketterna utsändes i mars 1950 till 1 295 trädgårdsodlare. Av dessa ha sedermera 771 återsänt bearbetningsbara uppgifter. Den statistiska bearbetningen har utförts enligt hålkortsmetoden.

En preliminär redogörelse för undersökningens resultat har publicerats i Sociala Meddelanden (1950 sid. 782).

Undersökningens omfattning. Hos de 771 trädgårdsodlare, som besvarat blanketterna, sysselsattes år 1949 sammanlagt 4 467 arbetare.¹ Arbetarnas fördelning på olika landsdelar samt deras andel i procent av det faktiska antalet trädgårdsarbetare enligt 1945 års folkräkning visas i nedanstående tablå.

	Hela riket	Östra Sverige ²	Småland o. Öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige
Antal i löneundersökningen redovisade trädgårdsarbetare	4 467	1 346	266	1 591	973	291
Det i % av antalet trädgårdsarbetare enligt 1945 års folkräkning . . .	36.5	34.4	26.9	45.6	33.1	31.6

I löneundersökningen har således redovisats väl en tredjedel av det totala antalet trädgårdsarbetare enligt den senaste folkräkningen. Om man endast tar hänsyn till antalet är Södra Sverige överrepresenterat, medan motsatsen gäller för Småland och Öarna.

Antalet handelsträdgårdar och plantskolor skulle enligt 1943 års arealinventering uppgå till 7 496.³ Undersökningen omfattar sålunda omkring 10 % av samtliga trädgårdsföretag. Då antalet redovisade arbetare utgjorde omkring 40 % av samtliga arbetare inom trädgårdsnäringen enligt 1945 års folkräkning, måste tydligen de större företagen vara överrepresenterade i undersökningen.

De redovisade trädgårdarnas sammanlagda areal utgjorde 1 969 ha⁴ eller 34 % av trädgårdsarealen vid handelsträdgårdar och plantskolor enligt 1943 års arealinventering. Om trädgårdarna fördelas efter arealens storlek, befinnas 27 % ha mindre areal än 1 ha, 33 % 1—2 ha, 27 % 2—5 ha och 13 % 5 ha och däröver.

I efterföljande tablå jämföres den redovisade växthus- och bänkgårdsarealen med arealen trädgårdsväxter under glas i 1943 års arealinventering.

	Östra Sverige ²	Småland o. Öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket
Växthus- och bänkgårdsareal (m ²)	299 370	59 690	417 834	214 577	59 369	1 050 840
i % av hela arealen	22.9	15.2	27.0	25.6	28.8	24.5

¹ De tillfälligt anställda arbetarna, som ofta byta arbetsgivare, ha sannolikt i viss utsträckning dubbelräknats. Det angivna totala antalet arbetare torde därför vara något för högt. — ² Se not 1 sid. 42. — ³ S.O.S. Arealinventeringen, kreaturräkningen och trädgårdsinventeringen den 1 juni 1943. —

⁴ Utom arealen av trädgårdar med enbart fruktodling (318 ha).

Tab. 19. Antal redovisade handelsträdgårdar och trädgårdsarbetare inom olika ortstrupper

Företagens belägenhet och storlek m. m. (m. k. = företag med kollektivavtal u. k. = företag utan kollektivavtal)	Stockholm med omnejd ¹		Göteborg med omnejd ²		Malmö med omnejd ³		Övr. städer inkl. förorter		Landskommuner				Hela riket		
									Köpingar o. m:en ⁴		Övriga				
	antal före- tag	antal arbe- tare	antal före- tag	antal arbe- tare	antal före- tag	antal arbe- tare	antal före- tag	antal arbe- tare	antal före- tag	antal arbe- tare	antal före- tag	antal arbe- tare	antal före- tag	antal arbe- tare	
Östra Sverige ⁵	101	631	—	—	—	—	81	388	14	54	72	273	268	1 346	
Småland o. öarna	—	—	—	—	—	—	40	161	6	8	30	97	76	266	
Södra Sverige	—	—	—	—	26	184	71	601	19	155	77	651	193	1 591	
Västra Sverige	—	—	23	141	—	—	64	414	12	35	65	333	164	973	
Norra Sverige	—	—	—	—	—	—	25	109	9	23	36	159	70	291	
Hela riket	m. k.	47	517	12	108	13	105	112	1 116	11	134	93	1 084	288	3 064
	u. k.	54	114	11	33	13	79	169	557	49	141	187	479	483	1 403
	tillh.	101	631	23	141	26	184	281	1 673	60	275	280	1 563	771	4 467
Därav företag med:															
1—5 arbetare	m. k.	28	82	5	12	7	22	60	246	7	42	45	156	152	560
	u. k.	50	81	9	19	9	10	157	326	41	75	161	259	427	770
6—10 »	m. k.	8	63	4	34	2	20	28	224	2	18	28	283	72	642
	u. k.	4	33	2	14	3	35	10	189	6	41	20	150	45	462
11—50 »	m. k.	10	218	3	62	4	63	23	554	2	74	19	493	61	1 464
	u. k.	—	—	—	—	1	34	2	42	2	25	6	70	11	171
51 o. fl. »	m. k.	1	154	—	—	—	—	1	92	—	—	1	152	3	398
	u. k.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Företag med:															
Köksväxtodling		15	89	3	14	4	54	33	141	1	4	42	123	98	425
Blomsterodling		17	66	9	47	3	25	74	415	21	129	26	75	150	757
Fruktodling		4	27	1	13	—	—	2	24	3	41	23	249	33	354
Plantskolerörelse		2	158	2	43	1	10	18	347	2	25	15	267	40	850
Anläggningsarbeten		7	58	1	8	7	31	2	10	—	—	1	11	18	118
Köksväxt- o. blomsterodl.		39	185	4	9	9	42	100	488	23	43	103	332	278	1 099
Köksväxt o. fruktodling		2	3	—	—	—	—	10	34	1	—	20	249	33	286
Blomster- o. fruktodling		2	14	—	—	1	2	2	92	—	—	3	25	8	133
Allsidig trädgårdsrörelse		11	28	3	7	1	20	37	117	9	33	44	225	105	430
Ej angiven odling		2	3	—	—	—	—	3	5	—	—	3	7	8	15

Löneundersökningens växthus- och bänkgårdsareal uppgick till nära en fjärdedel av motsvarande areal i 1943 års arealinventering. Av de 771 redovisade trädgårdsföretagen saknade 9 % växthus och drivbänkar. Hos 76 % av trädgårdsodlingar med växthus var växthusens areal mindre än

¹ Till Stockholm med omnejd räknas Hammarby, Fresta och Vallentuna i Vallentuna härad, Österåker i Åkers skeppslag, Boo i Värmdö skeppslag, Danderyds skeppslag, Sollentuna, Färentuna och Svartlösa härad, Västerhaninge, Österhaninge och Tyresö i Sotholms härad samt städerna Solna, Sundbyberg, Djursholm, Lidingö och Vaxholm. — ² Till Göteborg med omnejd räknas Sävédals härad, Råda, Källered, Askim och Västra Frölunda i Askims härad, Östra Hisings härad, Torslanda, Björlanda, Säve, Backa och Rödbo i Västra Hisings härad samt städerna Mölndal och Kungälv i Göteborgs och Bohus län. Släp, Tölö och Lindome i Fjäre härad av Hallands län samt Nödinge i Ale härad och Angered, Bergum och Lerum i Vättna härad av Älvsborgs län. — ³ Till Malmö med omnejd räknas Tottarp, Lomma, Burlöv och Görslöv i Bara härad samt Särslöv, Södra Sallerup, Oxie, Glostorp, Lockarp, Bunkeflo, Västra Klagstorp och Tygelsjö i Oxie härad. — ⁴ Exkl. förorter till städer. Jfr Folkräkningen 1940, del 1, sid. 237, samt Jordbruksräkningen år 1937, sid. 320. — ⁵ Se not 1 sid. 42.

1 000 m², hos 14 % 1 000—1 999 m², hos 4 % 2 000—2 999 m² och hos 6 % minst 3 000 m².

Enligt tab. 19 ligger en tredjedel av de redovisade företagen i östra Sverige, medan omkring en fjärdedel av företagen finns i södra resp. västra Sverige och omkring en tiondel i Småland resp. norra Sverige. Över halva antalet (56 %) redovisade trädgårdsföretag låg i eller i närheten av städer, 8 % i köpingar och municipalsamhällen och 36 % i ej agglomererade landskommuner. Av hela antalet trädgårdar låg omkring en femtedel, sysselsättande 21 % av samtliga arbetare, i de tre största städerna med omnejder. Denna koncentration kring städer och andra befolkningscentra är en följd av den yrkesmässiga trädgårdsodlingens beroende av goda avsättningsmöjligheter.

Trädgårdsföretagen ha i tab. 19 även fördelats efter odlingens inriktning. Därvid har först skilts på trädgårdsföretag med huvudsakligen köksväxtodling, blomsterodling, fruktodling, plantskolerörelse och anläggningsarbeten. Mycket ofta överväger dock ej någon av dessa odlingsspecialiteter. Sådana företag ha sammanförts i fyra grupper, nämligen företag med köksväxt- och blomsterodling, med köksväxt- och fruktodling, med blomster- och fruktodling samt med »allsidig trädgårdsrörelse». De mindre specialiserade odlingsformerna voro enligt tabellen vanligast. Sålunda bedrev ungefär halva antalet företag köksväxt- och blomsterodling eller »allsidig trädgårdsrörelse». Relativt många företag (19 %) hade blomsterodling som specialitet, medan företag med enbart fruktodling och plantskolerörelse voro jämförelsevis få (4 resp. 5 %).

Kollektivavtal tillämpades vid 37 % av de undersökta företagen omfattande 69 % av de redovisade arbetarna (tab. 19). Större företag hade oftare kollektivavtal än mindre.

Löneformer, yrken och ålder. De i undersökningen nominativt redovisade arbetarna (utom anläggningsarbetarna) ha i nedanstående tablå fördelats på olika löneformer och yrkesgrupper.

(m. k. = med koll.-avtal u. k. = utan)		Nominativt redovisade arbetare ¹ med och utan naturaförmåner							Kvinnliga arb.
		Manliga arb.	förmän ²	yrkesarb.	grovarb.	elever o. lärlingar	spec.- arb.	övr. arb.	
Med naturaförmåner	m. k.	188	31.9	37.3	2.1	21.8	6.9	—	9
	u. k.	188	18.1	37.2	10.1	30.8	2.7	1.1	8
Utan	m. k.	1 736	7.9	55.1	14.4	14.3	5.8	2.5	582
	u. k.	694	7.6	43.5	23.3	19.2	3.2	3.2	245
Samtliga	m. k.	1 924	10.3	53.3	13.2	15.1	5.9	2.2	591
	u. k.	882	9.9	42.2	20.5	21.6	3.1	2.7	253
	tillh.	2 806	10.1	49.8	15.5	17.2	5.0	2.4	844

Tablå visar bl. a., att ungefär hälften av de manliga trädgårdsarbetarna betecknats som yrkeskunniga arbetare (yrkesarbetare).

¹ Exkl. anläggningsarbetare. — ² Till förmän räknas även avlönade trädgårdsmästare, som deltaga i arbetet.

Tab. 20. Nominativt redovisade trädgårdsarbetare fördelade efter ålder

(m. k. = med kollektivavtal u. k. = utan)	Antal redo- visa- de arb.	Därav (i %) i åldern											65 år ej an- o. där- given över ålder
		under 16 år	16- 17 år	18- 19 år	20 år	21 år	22- 29 år	30- 39 år	40- 49 år	50- 59 år	60- 64 år	65 år	
<i>Män.</i>													
Förmän	{ m. k. 202	—	—	—	—	—	12.4	38.6	30.2	13.9	4.4	0.5	—
	{ u. k. 89	—	—	—	—	—	14.6	34.8	24.7	20.2	2.3	3.4	—
Yrkesarbetare	{ m. k. 1 097	—	—	—	—	3.4	37.6	23.1	16.7	8.7	4.6	4.3	1.6
	{ u. k. 404	—	—	—	—	5.0	36.1	23.5	12.9	9.6	4.0	5.9	3.0
Grovarbetare	{ m. k. 256	5.9	3.5	6.2	3.5	5.1	23.8	12.1	9.8	11.7	9.4	7.8	1.2
	{ u. k. 181	9.4	6.1	9.4	2.8	2.2	11.1	8.3	9.9	8.8	12.7	18.2	1.1
Elever och lärlingar	{ m. k. 294	12.3	26.5	32.0	17.7	2.0	8.5	1.0	—	—	—	—	—
	{ u. k. 192	12.5	29.7	32.8	15.1	2.1	6.8	0.5	—	—	—	—	0.5
Specialarbetare	{ m. k. 114	—	—	1.8	0.9	—	13.2	30.7	28.9	17.5	2.6	3.5	0.9
	{ u. k. 27	—	—	—	3.7	—	7.4	26.0	18.5	11.1	7.4	14.8	11.1
Övriga arbetare	{ m. k. 44	9.1	13.6	11.4	4.5	2.3	22.7	13.6	6.8	6.8	4.6	4.6	—
	{ u. k. 24	20.8	16.7	—	—	4.2	4.1	4.2	16.7	4.1	12.5	16.7	—
Samtliga	{ m. k. 2 007	2.7	4.6	5.9	3.3	2.7	27.3	20.3	15.2	8.8	4.4	3.7	1.1
	{ u. k. 917	5.0	7.9	8.7	4.0	2.9	21.3	16.4	11.0	8.4	5.0	7.4	2.0
	tillh. 2 924	3.5	5.6	6.8	3.5	2.8	25.4	19.0	13.9	8.6	4.6	4.9	1.4
Stockholm	{ m. k. 339	0.8	2.8	6.5	4.5	4.3	32.8	19.0	12.5	7.3	4.0	4.5	1.0
	{ u. k. 72	—	4.2	9.7	4.2	1.4	19.4	18.1	19.4	9.7	1.4	9.7	2.8
Göteborg	{ m. k. 95	1.0	1.1	4.2	—	1.1	31.6	24.2	16.8	8.4	6.3	5.3	—
	{ u. k. 23	—	4.4	4.4	—	—	30.4	26.1	4.3	—	17.4	8.7	4.3
Malmö	{ m. k. 78	3.8	1.3	2.6	—	2.6	16.7	20.5	28.2	11.5	5.1	6.4	1.3
	{ u. k. 57	—	1.7	5.3	5.3	5.3	19.3	29.8	19.3	3.5	3.5	7.0	—
Övr. städer med för- ortsbebyggelse	{ m. k. 801	1.4	4.9	5.4	3.6	2.0	29.4	19.6	15.6	9.1	4.6	3.9	0.5
	{ u. k. 323	3.1	7.1	5.6	2.2	3.7	23.2	14.2	12.4	11.2	7.7	7.1	2.5
Köpingar och men	{ m. k. 98	—	2.0	3.1	1.0	2.0	17.3	27.6	18.4	10.2	8.2	2.0	8.2
	{ u. k. 109	7.4	10.1	11.9	4.6	1.8	17.4	16.5	7.3	8.3	2.8	10.1	1.8
Övr. landskommuner	{ m. k. 536	6.9	7.3	7.5	3.4	3.0	22.6	20.1	13.8	8.8	3.3	2.4	0.9
	{ u. k. 333	8.4	9.9	11.4	5.7	2.7	20.8	15.0	8.1	6.9	3.3	6.3	1.5
Företag med 1—5 arbetare	{ m. k. 351	2.0	4.6	4.9	3.7	2.0	25.9	23.7	16.8	8.8	3.4	3.1	1.1
	{ u. k. 544	4.6	8.6	9.2	4.4	2.9	21.7	15.5	11.8	7.9	4.6	6.6	2.2
Företag med 6—10 arbetare	{ m. k. 426	2.3	4.2	6.3	3.1	3.1	25.8	21.6	13.6	10.1	5.4	3.8	0.7
	{ u. k. 233	7.3	7.3	7.7	3.9	2.6	15.0	17.6	10.3	9.9	6.4	9.4	2.6
Företag med 11—50 arbetare	{ m. k. 987	3.5	4.7	5.8	3.1	2.5	28.4	19.8	15.3	7.8	4.5	3.1	1.5
	{ u. k. 140	2.8	5.7	8.6	2.8	3.6	30.0	17.9	9.3	7.9	4.3	7.1	—
Företag med 51 ar- betare o. över	{ m. k. 243	1.2	5.4	7.0	3.7	3.7	27.6	15.2	15.2	10.3	4.1	6.6	—
<i>Kvinnor.</i>													
Yrkesarbetare	{ m. k. 306	—	—	—	—	6.5	20.2	22.9	25.2	15.7	3.3	2.9	3.3
	{ u. k. 129	—	—	—	—	0.8	7.8	25.6	37.2	17.8	3.1	2.3	5.4
Grovarbetare	{ m. k. 167	7.8	6.0	6.6	2.4	3.0	10.2	18.5	20.3	12.0	3.0	1.8	8.4
	{ u. k. 97	12.4	9.3	3.1	1.0	3.1	7.2	12.4	20.6	14.4	10.3	2.1	4.1
Elever och lärlingar	{ m. k. 112	19.6	25.0	30.4	11.6	2.7	8.0	1.8	—	—	—	—	0.9
	{ u. k. 21	4.8	47.6	19.0	23.8	—	—	—	4.8	—	—	—	—
Övriga arbetare	{ m. k. 6	16.7	16.7	—	—	—	50.0	—	16.6	—	—	—	—
	{ u. k. 6	33.3	16.7	16.7	—	—	—	16.6	16.7	—	—	—	—
Samtliga	{ m. k. 591	6.1	6.6	7.6	3.1	4.6	15.4	17.4	19.0	11.5	2.5	2.0	4.2
	{ u. k. 253	5.9	7.9	3.2	2.4	1.6	6.7	18.2	27.7	14.6	5.5	2.0	4.3
	tillh. 844	6.0	7.0	6.3	2.8	3.7	12.8	17.7	21.6	12.4	3.4	2.0	4.3

Av de redovisade manliga trädgårdsarbetarna avlönades 13 % och av de kvinnliga trädgårdsarbetarna 2 % delvis in natura.

Tabell 20 visar de nominativt redovisade arbetarnas fördelning på olika åldersgrupper. Mellan en fjärdedel och en femtedel av de manliga arbetarna var under 22 år, d. v. s. hade ej uppnått den ålder, som enligt kollektivavtalet är ett av villkoren för att arbetare skall erhålla lön som utlärard trädgårdsarbetare; en fjärdedel var i åldern 22—29 år och en tredjedel i åldern 30—49 år. Av förmännen var endast ett fåtal under 30 år men av yrkesarbetarna var detsamma fallet för omkring två femtedelar. Så gott som samtliga elever tillhörde åldrarna under 22 år.

Arbetstid. För arbetare vid självständigt trädgårdsföretag, som sysselsätter minst 1 arbetare, regleras arbetstiden i lantarbetstidslagen (av 4 juni 1948). Enligt bestämmelserna i denna lag får arbetstiden för trädgårdsarbetare uppgå till högst 10 timmar per dygn och 48 timmar per vecka. Under tiden mars—oktober kan arbetstiden utökas till 50 timmar per arbetsvecka, om den under tiden november—februari inskränkes till 45 timmar per arbetsvecka.

Trädgårdsarbetarnas faktiska arbetstid år 1949 belyses i tab. 21, där de i undersökningen redovisade arbetarna med uppgifter om antalet utgjorda arbetstimmar fördelats efter årsarbetstidens längd. I tabellen meddelas dessutom genomsnittliga antalet arbetstimmar och övertidstimmar per person och år för olika grupper av arbetare.

Under år 1949 utgjorde antalet arbetstimmar per person (inkl. övertidstimmar) för vuxna män i genomsnitt 1 528 och för vuxna kvinnor 786. För 32 % av de vuxna manliga arbetarna och för 73 % av de kvinnliga var arbetstiden under året kortare än 1 000 timmar. Av männen hade 43 % och av kvinnorna 8 % gjort mer än 2 000 timmar. Att de manliga trädgårdsarbetarnas genomsnittliga årsarbetstid är kortare än t. ex. lantarbetarnas och att de individuella årsarbetstidernas spridning kring medeltalet är särskilt stor inom vissa grupper av trädgårdsarbetare, sammanhänger med att trädgårdsarbetet är i hög grad säsongbetonat. Den genomsnittliga årsarbetstiden var längst för yrkesgruppen förmän och kortast för grovarbetare.

Av de manliga arbetarna hade 36 % haft betalt övertidsarbete under år 1949. Antalet sådana övertidstimmar i medeltal per arbetare med övertidsarbete uppgick till 90. Hur övertidsarbetets längd varierade för de enskilda arbetarna framgår av efterföljande tablå.

Det bör nämnas, att en stor del av övertidsarbetet inom trädgårdsskötseln torde bestå av s. k. vaktjänst, för vilken enligt lantarbetstidslagen högst 7 timmars övertid per vecka och arbetare får uttagas.

	Antal arbetare med övertidsarbete	Därav (i %) med följande antal övertidstimmar under år 1949						
		intill 51	51—100	101—150	151—200	201—250	251—300	301 o. över
Samtliga företag . . .	725	46·9	19·7	12·3	9·9	5·7	2·2	3·3
därav med koll.-avtal	680	46·5	19·8	12·2	10·0	5·9	2·4	3·2
» utan »	45	53·3	17·8	13·3	8·9	2·2	—	4·5

Övertidsarbete var enligt tab. 21 vanligare i trädgårdar i närheten av Stockholm och Göteborg än i andra trädgårdar. Det relativa antalet arbetare med övertidsarbete steg med trädgårdarnas storlek. Då endast sådan övertid redovisas, för vilken särskild ersättning utgått, torde den i tabellen framträdande skillnaden mellan övertidsarbetets förekomst i trädgårdar med och utan kollektivavtal sannolikt bero på att särskild betalning för övertidsarbete oftare erhålles i de kollektivavtalsbundna än i de icke kollektivavtalsbundna trädgårdarna.

Lönenivåns förändringar åren 1939—1949. I efterföljande tablå och i diagram IV (sid. 57) redovisas löneutvecklingen för trädgårdsarbetare åren 1939—1949. Beräkningarna ha gjorts under antagande att arbetarnas fördelning på ortsgrupper (se tab. 19) alla åren varit densamma som 1939.

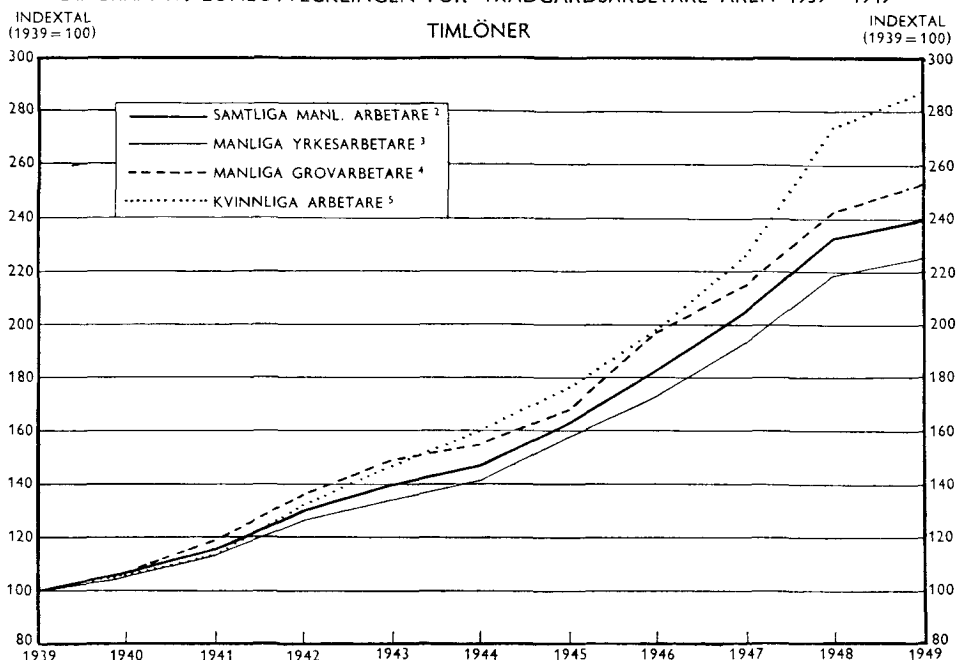
Medelförtjänst ¹ för arbetare fyllda 18 år																		
År	m ä n														kvinnor			
	förmän		yrkesarbetare		grovarbetare		elever		samtliga		Kr per tim.	Indextal = 100	Förög. år = 100	Kr per tim.	Indextal = 100	Förög. år = 100		
	Kr per tim.	Indextal = 100	Förög. år = 100	Kr per tim.	Indextal = 100	Förög. år = 100	Kr per tim.	Indextal = 100	Förög. år = 100	Kr per tim.							Indextal = 100	Förög. år = 100
1939	1·12	100	98	0·91	100	110	0·73	100	99	0·59	100	109	0·83	100	105	0·53	100	93
1940	1·20	107	107	0·96	105	105	0·78	107	107	0·63	107	107	0·89	107	107	0·56	106	106
1941	1·35	121	113	1·03	113	107	0·87	119	112	0·69	117	110	0·96	116	108	0·60	113	107
1942	1·44	129	107	1·15	126	112	0·99	136	114	0·78	132	113	1·08	130	113	0·70	132	117
1943	1·54	138	107	1·22	134	106	1·09	149	110	0·85	144	109	1·16	140	107	0·78	147	111
1944	1·62	145	105	1·28	141	105	1·13	155	104	0·93	158	109	1·22	147	105	0·85	160	109
1945	1·76	157	109	1·44	158	113	1·23	168	109	0·99	168	106	1·35	163	111	0·94	177	111
1946	1·93	172	110	1·57	173	109	1·44	197	117	1·23	208	124	1·52	183	113	1·05	198	112
1947	2·16	193	112	1·76	193	112	1·57	215	109	1·42	241	115	1·71	206	113	1·20	226	114
1948	2·37	212	110	1·99	219	113	1·77	242	113	1·64	278	115	1·93	233	113	1·45	274	121
1949	2·55	228	108	2·05	225	103	1·85	253	105	1·65	280	101	1·99	240	103	1·52	287	105

Sedan 1939 har medeltimförtjänsterna för de i tablå redovisade yrkesgrupperna oavbrutet stigit. För samtliga vuxna manliga arbetare utgjorde ökningen 140 % och för vuxna kvinnliga arbetare 187 %. Mellan 1948 och 1949 steg timlönen med 3 % för männen och med 5 % för kvinnorna.

För ungefär 4 500 trädgårdsarbetare, anställda hos omkring 1 000 arbetsgivare regleras lönerna genom kollektivavtal mellan å ena sidan Svenska trädgårdsarbetsgivareföreningen och Trädgårdsarbetsgivarnas riksförbund och å andra sidan Svenska lantarbetareförbundet. Avtalen skilja på tre »dyrortsområden», nämligen Stockholms- och Göteborgstrakten, övriga städer och landet i övrigt. De egentliga trädgårdsarbetarna indelas efter ålder och yrkeskunnighet i fem grupper, varav den första gruppen omfattar arbetare, som fyllt 22 år och ha minst 5 års praktik. De övriga grupperna

¹ Inkluderar även anläggningearbetarnas löner.

DIAGRAM IV. LÖNEUTVECKLINGEN FÖR TRÄDGÅRDSARBETARE ÅREN 1939—1949¹

omfatta trädgårdsarbetare under 4:e, 3:e, 2:a och 1:a anställningsåret. Dessa lönegrupper erhålla enligt avtalen 90 resp. 80, 70 och 60 % av timlönen i den högsta lönegruppen.

Kollektivavtalens lönesatser (inkl. dyrtidstillägg) 1949 för vissa yrkesgrupper framgår av nedanstående uppställning.

	Avtalsenlig timlön 1949, öre, inom		
	Stockholms- och Göteborgstrakten ⁶	Övriga städer	Landet i övrigt
Trädgårdsarb., som fyllt 22 år och med minst 5 års praktik	195	185	178
Övr. arbetare, som fyllt 20 år	184	173	166
Kvinnliga arbetare	143	133	128

Faktiska arbetsförtjänster år 1949. Genomsnittsförtjänsterna per timme, per dag och per år för olika grupper av trädgårdsarbetare redovisas i tab. 22, 25 och 26. De individuella lönernas spridning kan studeras i tab. 23 och 24, där även medianlönerna och de s. k. normala variationsgränserna⁷ beräknats. I det följande redogöres först för de nominativt redovisade arbetarnas löneförhållanden. Genomsnittliga dagsförtjänster för de tillfälliga arbetarna anföras i tablån på sid. 65. Till grund för de beräknade genomsnitts-

¹ Mouvement des salaires des ouvriers jardiniers de 1939 à 1949. Salaire nominal par heure. —

² Ensemble des ouvriers (hommes). — ³ Ouvriers qualifiés (hommes). — ⁴ Manœuvres. — ⁵ Ouvrières. — ⁶ Hit räknas även arbetsplatser belägna inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. — ⁷ Jfr sid. 29.

Tab. 22. Genomsnittliga löner för trädgårdsarbetare

	Redovisade arbetare		Genomsnittlig lön (i kronor)											
			per timme					per dag		per år ²				
			samtliga	med uppgift om antalet utgjorda arbetstimmar	med minst 250 dag- verken under året	kontant lön inkl. index- låg o. övertidsers.	kontant inkl. index- låg o. övertidsers. hckord inkl. index- låg o. övertidsers.	totalt inkl. natura o. övr. förmåner ¹		kontant och in natura ¹	kontant	totalt ¹	därav vid företag	
								oavsett löne- form	därav vid företag				m. k.	u. k.
Arbetare fylla 18 år.														
<i>Män</i> ³	2 540	1 903	1 169	1 90	3 17	2 02	2 06	1 83	16 44	4 786	4 915	5 046	4 531	
Trädgårdsarbetare	2 351	1 749	1 063	1 89	3 17	2 00	2 05	1 83	16 35	4 754	4 889	5 021	4 526	
därav: förmän	284	159	244	2 26	—	2 52	2 54	2 42	20 60	5 825	6 095	6 208	5 821	
yrkesarbetare	1 398	1 079	668	1 90	3 61	1 99	2 02	1 85	16 06	4 577	4 655	4 776	4 255	
grovarbetare	383	297	71	1 80	2 84	1 83	1 89	1 66	14 39	4 171	4 224	4 372	3 619	
lärlingar	12	9	3	—	—	—	—	—	11 51	—	—	—	—	
elever	274	205	77	1 51	1 89	1 65	1 75	1 43	13 35	3 503	3 781	3 897	3 669	
Specialarbetare	141	117	90	1 98	3 26	2 15	2 20	1 75	17 60	5 109	5 177	5 239	4 772	
därav: snickare	16	9	8	—	—	—	—	—	17 38	—	—	—	—	
chaufförer	44	41	28	2 08	—	2 33	2 33	—	19 20	5 492	5 571	5 571	—	
eldare	24	17	20	2 06	—	2 22	2 26	—	18 25	5 520	5 520	5 391	—	
hästkörare	57	50	34	1 86	—	1 98	2 04	—	16 13	4 651	4 738	4 875	—	
Övriga arbetare	48	37	16	2 00	—	2 15	2 21	1 74	16 39	5 099	5 162	5 338	—	
<i>Manliga anläggningsarbetare</i>	118	113	23	2 47	—	2 54	2 55	2 52	20 42	5 516	5 516	5 387	—	
därav: förmän	7	7	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
yrkesarbetare	103	98	20	2 43	—	2 50	2 51	2 47	20 08	5 323	5 323	5 280	—	
grovarbetare	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
elever	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
<i>Kvinnor</i> ³	734	609	65	1 41	2 50	1 52	1 54	1 84	11 79	3 277	3 311	3 367	—	
Trädgårdsarbetare	727	607	61	1 41	2 50	1 52	1 54	1 85	11 79	3 268	3 288	3 345	—	
därav: yrkesarbetare	435	368	52	1 43	2 45	1 50	1 52	1 85	11 89	3 357	3 366	3 414	—	
grovarbetare	220	177	—	1 38	—	1 68	1 76	1 36	12 04	—	—	—	—	
elever	71	61	9	1 33	—	1 40	1 40	—	10 86	—	—	—	—	
Övriga arbetare	7	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Minderåriga arbetare²														
Manliga	266	198	58	1 06	1 55	1 16	1 21	1 08	9 10	2 331	2 532	2 707	2 317	
Kvinnliga	110	89	4	1 04	—	1 24	1 29	0 94	9 23	—	—	—	—	
Samtliga arbetare år 1949 ³														
män	2 806	2 101	1 227	1 85	3 06	1 96	2 02	1 75	15 94	4 670	4 803	4 963	4 353	
kvinnor	844	698	69	1 37	2 52	1 49	1 52	1 30	11 55	3 267	3 298	3 349	—	
Samtliga arbetare år 1948 ³														
män	2 946	2 160	1 229	1 77	2 99	1 88	1 95	1 58	15 24	4 447	4 589	4 866	3 875	
kvinnor	919	798	77	1 33	1 98	1 42	1 46	1 21	11 19	3 076	3 100	3 329	2 351	

¹ Inkl. semesterlön, sjuklön m. m. — ² Årslönerna grundas sig på uppgifter för arbetare med minst 250 arbetsdagar under året. — ³ Exkl. anläggningsarbetare.

Tab. 23. Redovisade trädgårdsarbetare fördelade efter timlönens storlek

Yrkesgrupper (m. k. = med kollektivavtal u. k. = utan)	Antal arbeta- rare ¹	Därav (i %) med en timlön (kontant och naturaförmåner) av kr										Lönernas normala variations- gränser. kr			
		in till 1-20	1-20-1-39	1-40-1-59	1-60-1-79	1-80-1-99	2-00-2-19	2-20-2-39	2-40-2-59	2-60-2-79	2-80 och över				Medel- lön, kr
Vuxna arbetare fyllda 16 år															
<i>Män²</i>															
Trädgårdsarbet.	{ m. k. 1330	1-0	2-0	3-7	15-0	31-4	25-4	11-1	5-9	1-6	2-9	2-05	1-97	1-82	-2-17
	{ u. k. 419	7-9	7-6	15-0	24-4	18-4	17-4	3-6	2-6	1-7	1-4	1-83	1-75	1-51	-2-00
därav:															
förmän	{ m. k. 124	—	—	0-8	2-4	7-3	15-3	15-3	21-8	10-5	26-6	2-54	2-45	2-19	-2-32
	{ u. k. 35	—	2-8	—	2-9	14-3	28-6	11-4	11-4	14-3	14-3	2-42	2-21	2-06	-2-68
yrkesarbetare .	{ m. k. 862	0-7	1-4	1-9	11-1	33-5	31-5	12-8	5-7	0-8	0-6	2-02	2-00	1-87	-2-17
	{ u. k. 217	4-6	3-2	9-2	25-4	27-2	22-1	3-7	3-2	0-9	0-5	1-85	1-86	1-69	-2-00
grovarbetare .	{ m. k. 193	0-5	1-0	5-2	29-5	44-6	13-0	4-2	1-0	0-5	0-5	1-89	1-84	1-73	-1-95
	{ u. k. 104	10-6	10-6	20-2	31-7	10-6	13-4	2-9	—	—	—	1-66	1-66	1-49	-1-81
elever	{ m. k. 145	3-4	7-6	13-8	29-6	22-8	15-2	6-9	0-7	—	—	1-75	1-75	1-58	-1-98
	{ u. k. 60	16-7	20-0	36-6	21-7	3-3	1-7	—	—	—	—	1-43	1-50	1-33	-1-60
Specialarbetare	{ m. k. 101	—	—	2-0	5-9	24-7	21-8	25-7	11-9	4-0	4-0	2-20	2-15	1-95	-2-36
	{ u. k. 16	—	—	25-0	18-8	25-0	6-2	—	18-8	6-2	—	1-75	1-35	1-60	-2-41
Övriga arbetare	{ m. k. 27	—	—	7-4	7-4	51-9	14-8	3-7	—	—	14-8	2-21	1-96	1-85	-2-12
	{ u. k. 10	10-0	—	10-0	30-0	—	10-0	40-0	—	—	—	1-74	1-88	1-61	-2-26
Samtliga	{ m. k. 1458	0-9	1-8	3-6	14-8	31-4	25-0	11-9	6-2	1-7	3-2	2-06	1-98	1-83	-2-18
	{ u. k. 445	7-6	7-2	15-3	24-3	18-2	16-9	4-3	3-1	1-8	1-3	1-83	1-75	1-52	-2-00
tillh. 1949	1903	2-5	3-0	6-4	16-6	28-3	23-1	10-1	5-5	1-7	2-8	2-02	1-95	1-75	-2-15
> 1948	1950	3-8	5-5	9-5	18-8	25-3	19-6	8-7	4-0	2-2	2-6	1-94	1-90	1-68	-2-10
Anläggnings- arbetare	{ m. k. 78	—	—	—	—	—	14-1	12-8	51-3	15-4	6-4	2-55	2-51	2-33	-2-58
	{ u. k. 35	—	—	—	—	—	42-9	17-1	11-4	5-7	22-9	2-52	2-23	2-00	-2-68
tillh. 1949	113	—	—	—	—	—	23-0	14-2	38-9	12-4	11-5	2-54	2-49	2-20	-2-59
> 1948	101	—	—	—	1-0	2-0	10-9	19-8	36-6	19-8	9-9	2-54	2-48	2-26	-2-64
<i>Kvinnor²</i>															
Trädgårdsarbet.	{ m. k. 469	4-5	36-5	41-6	11-1	4-3	0-8	0-4	0-4	—	0-4	1-54	1-41	1-34	-1-52
	{ u. k. 138	19-6	43-5	31-9	2-9	1-4	—	—	—	—	0-7	1-35	1-35	1-25	-1-48
Samtliga	{ m. k. 469	4-5	36-5	41-6	11-1	4-3	0-8	0-4	0-4	—	0-4	1-54	1-41	1-34	-1-52
	{ u. k. 140	20-7	42-9	31-4	2-9	1-4	—	—	—	—	0-7	1-34	1-34	1-25	-1-48
tillh. 1949	609	8-2	37-5	39-3	9-2	3-6	0-7	0-3	0-3	—	0-5	1-52	1-40	1-33	-1-50
> 1948	738	12-8	38-6	31-0	10-7	3-1	1-9	0-7	0-8	0-3	0-1	1-44	1-39	1-29	-1-52
Minderåriga arbetare.²															
Manliga	{ m. k. 123	48-8	23-6	17-9	7-3	1-6	—	0-8	—	—	—	1-21	1-20	1-02	-1-42
	{ u. k. 75	70-7	16-0	10-7	1-3	1-3	—	—	—	—	—	1-08	1-06	0-81	-1-25
tillh. 1949	198	57-1	20-7	15-2	5-0	1-5	—	0-5	—	—	—	1-16	1-18	0-95	-1-35
Kvinnliga	{ m. k. 67	64-2	22-4	11-9	1-5	—	—	—	—	—	—	1-29	1-07	0-90	-1-32
	{ u. k. 22	77-3	13-6	9-1	—	—	—	—	—	—	—	0-94	1-00	0-79	-1-13
tillh. 1949	89	67-4	20-2	11-3	1-1	—	—	—	—	—	—	1-24	1-04	0-82	-1-30

förtjänsterna per år ligga endast löner till arbetare, som gjort minst 250 dagsverken under året. Anläggningsarbetarna, vilkas löner avsevärt avvika från övriga trädgårdsarbetares, redovisas i regel för sig. Medellöner för mindre än 10 arbetare ha uteslutits i tabellerna, medan medellöner, som grunda sig på uppgifter för minst 10 men högst 24 arbetare, äro tryckta med medieval stil.

¹ Arbetare med uppgift om antalet utgjorda arbetstimmar. — ² Exkl. anläggningsarbetare.

Löneuppgifterna inkludera även extra förtjänster o. d., såsom semesterlön, sjuklön och ersättning för övertidsarbete. Vid beräkningarna av de totala tim- och dagsförtjänsterna ha även extra förtjänsterna utslagits per arbetad timme resp. dag.

Som mått på den *allmänna lönenivån* inom trädgårdsodlingen kunna de beräknade genomsnittsförtjänsterna för samtliga vuxna trädgårdsarbetare användas. Den genomsnittliga totala timförtjänsten (inkl. semesterlön, sjuklön, övertidstillägg, naturaförmånernas värde o. dyl.) för vuxna manliga arbetare (exkl. anläggningsarbetare) utgjorde år 1949 2,02 kr och den genomsnittliga årsförtjänsten 4 915 kr enligt tab. 22. Tab. 23 och 24 ge vid handen, att medianlönen per timme och år var något lägre (1,95 resp. 4 800 kr). Mer än två femtedelar av arbetarna hade en timlön mellan 1,80 och 2,20 kr och en årslön mellan 4 000 och 5 000 kr. Vuxna kvinnliga arbetare förtjänade i medeltal per timme 1,52 kr och per år 3 311 kr. Medianlönen per timme var tolv öre lägre än medellönen. För 77 % av de kvinnliga arbetarna varierade timlönen mellan 1,20—1,60 kr. Uppgifterna om de individuella lönerns spridning visa således, att koncentrationen kring medellönerna är tillräckligt stor, för att medellönerna skola anses representativa för de faktiska lönerna.

För trädgårdsarbetare med naturaförmåner (jfr sid. 52) visas i efterföljande tablå *naturaförmånernas värde*.

Genomsnittlig total årslön (kr) för	M a n l i g a a r b e t a r e ¹							Minder- åriga manliga	
	Förmän	Yrkes- arbetare	Grov- arbetare	Elever	Special- arbetare	Övriga arbetare	Samtliga		
Arbetare utan natura- förmåner	m. k.	6 216	4 770	4 327	3 973	5 253	5 338	4 986	2 673
	u. k.	6 390	4 341	3 917	3 719	5 019	·	4 662	2 310
	tillh.	6 260	4 683	4 264	3 862	5 223	5 358	4 916	2 539
Arbetare med natura- förmåner	m. k.	6 189	4 869	·	·	·	·	5 491	·
	u. k.	5 086	3 957	·	3 590	·	·	4 217	·
	tillh.	5 782	4 406	·	3 579	4 843	·	4 911	2 506
Nat.-förmånernas värde ²	m. k.	794	634	·	·	·	·	738	·
	u. k.	769	927	·	953	·	·	851	·
	tillh.	785	783	·	976	560	·	789	974
Nat.-förmånernas värde i % av totallönen ² .	m. k.	12·8	13·0	·	·	·	·	13·4	·
	u. k.	15·1	23·4	·	26·5	·	·	20·2	·
	tillh.	13·6	17·8	·	27·3	11·6	·	16·1	38·9

Naturaförmånernas andel av totallönen var störst för elever. För vuxna manliga arbetare med naturaförmåner utgjorde naturaförmånernas värde i genomsnitt 16 % av hela lönen.

Medellöner för olika yrkesgrupper redovisas i tab. 22. Om man bortser från anläggningsarbetarna, uppvisade förmännen den högsta medelförtjänsten per timme (2,52 kr). Förmännens årslön (6 095 kr) var högre än anläggningsarbetarnas (5 516 kr). Det bör i detta sammanhang erinras om att anställda trädgårdsmästare räknats som förmän. Manliga yrkesarbetare förtjänade i genomsnitt 1,99 kr per timme, grovarbetare 1,83 och elever 1,65 kr. Årslönerna för dessa grupper voro resp. 4 655, 4 224 och 3 781 kr. De kvinnliga yrkesarbetarnas genomsnittliga timförtjänst har beräknats till 1,50 kr och understeg således de manliga yrkesarbetarnas med 25 %. I tab. 22

¹ Exkl. anläggningsarbetare. — ² I genomsnitt för arbetare med dylika förmåner.

redovisas även timförtjänsten vid tidlöns- resp. ackordsarbete. Då ackordsarbete inte förekommit i någon större utsträckning, böra jämförelser göras med stor försiktighet. De individuella lönernas variationer inom varje yrkesgrupp kunna studeras i tab. 23 och 24.

Det har ovan (sid. 55) omtalats, att kollektivavtalen indelar trädgårdsarbetarna i fem lönegrupper alltefter ålder och antal år i yrket. Av tablån på sid. 63 framgår, att bland manliga yrkesarbetare, fyllda 22 år, hade de med minst 5 års praktik väsentligt högre lön än de med ett mindre antal praktikår.

De i lantarbetarstatistiken redovisade trädgårdsmästarna förtjänade i genomsnitt per timme 2,10 kr och trädgårdsarbetarna 1,70 kr. Dessa timförtjänster voro 17 resp. 15 % lägre än i förevarande undersökning beräknade medellöner för förmän och yrkesarbetare inom landskommuner (exkl. köpingar och municipalsambällen). Härtill bör dock anmärkas, att en stor del av lantarbetarstatistikens trädgårdsarbetare av åldersfördelningen att döma sannolikt består av elever eller grovarbetare. Jämförelsen torde dock visa, att lönerna inom den självständiga trädgårdsodlingen ligga högre än inom trädgårdsodling i samband med jordbruk.

Sambandet mellan lön och ålder kan studeras i tab. 25. Lönen steg för manliga arbetare successivt upp till 50-årsåldern, varefter löneminskning inträdde.

Emellertid bero lönerna ej enbart på arbetskraftens kvalitet (yrkeskunighet, ålder m. m.) utan också på omständigheter, som ha med själva företaget att göra. Man kan härvid peka på avtalens indelning av landet i löneområden. Företagets belägenhet har alltså inflytande på lönerna. Andra omständigheter, som i detta sammanhang böra uppmärksammas, äro företagets art och storlek samt förekomsten av kollektivavtal.

Lönernas beroende av företagets belägenhet belyses i första avdelningen av tab. 26, där genomsnittliga timlöner beräknats för bl. a. olika yrkes- och ortsg grupper. Tabellen visar, att timförtjänsterna i allmänhet voro högre i närheten av städer än på landsbygden. De högsta lönerna förekommo i Stockholm och Malmö med omnejd.

Timförtjänstens storlek för yrkesarbetare inom olika landsdelar framgår av nedanstående tablå.

Yrkesarbetare fyllda 18 år vid företag	Östra Sverige ¹	Småland o. Öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige
med kollektivavtal	2.05	2.05	1.99	2.03	1.97
utan >	1.90	1.81	1.86	1.84	1.75

För yrkesarbetare över 22 år ha i tablån på sid. 63 uträknats medellöner inom olika landsdelar och olika storleksgrupper av företag, dels för arbetare med minst 5 års praktik i yrket och dels för arbetare med mindre än 5 års praktik.

Även vid denna långt gående uppdelning av materialet framträder den högre lönenivån omkring städerna.

¹ Se not 1 sid. 42.

Tab. 24. Vuxna trädgårdsarbetare fördelade efter årslönens¹ storlek

Yrkesgrupper (m. k. = med kollektivavtal u. k. = utan)	Redo- visa- de arb. med minst 250 dagsv.	Därav i % med en årslön (kontant och naturaförmåner) av kr								Medelö- n per år, kr	Medianlö- n per år, kr	Lönernas normala variations- gränser, kr	
		under 3 000	3 000—3 499	3 500—3 999	4 000—4 499	4 500—4 999	5 000—5 499	5 500—5 999	6 000 o. över				
Vuxna manliga arb. fyllda 18 år²													
Trädgårdsarb.	{ m. k. u. k.	780 283	1·0 10·2	3·2 12·0	8·1 16·3	19·0 15·2	25·6 17·7	19·9 11·3	8·7 7·4	14·5 9·9	5 021 4 526	4 871 4 377	4 367—5 423 3 600—5 030
därav:													
förmän	{ m. k. u. k.	173 71	— —	0·6 4·2	0·6 5·6	5·8 5·6	8·1 21·1	15·6 24·0	20·2 9·9	49·1 29·6	6 208 5 821	5 983 5 190	5 333—6 903 4 616—6 156
yrkesarbetare	{ m. k. u. k.	512 156	1·2 10·2	2·5 12·2	7·4 16·7	19·9 19·2	33·4 21·8	24·2 9·6	5·1 5·8	5·3 4·5	4 776 4 258	4 801 4 229	4 397—5 180 3 643—4 800
grovarbetare	{ m. k. u. k.	57 14	1·8 28·6	1·7 14·3	21·0 14·3	43·9 35·7	22·8 7·1	3·5 —	3·5 —	1·8 —	4 372 3 619	4 341 3 615	4 009—4 613 2 842—4 375
elever	{ m. k. u. k.	38 39	2·6 20·5	26·3 20·5	31·6 35·9	28·9 10·8	5·3 —	5·3 —	— —	— —	3 897 3 669	3 905 3 600	3 394—4 297 3 160—3 895
Specialarbetare	{ m. k. u. k.	78 12	— —	1·3 16·7	5·1 25·0	7·7 16·7	24·4 —	38·5 8·3	10·2 25·0	12·8 4 772	5 239 4 230	5 245 4 230	4 816—5 495 3 616—6 528
Samtliga	{ m. k. u. k.	872 297	1·0 10·1	3·1 12·1	7·7 16·5	18·2 15·2	25·2 16·8	21·5 11·1	8·7 7·8	14·6 10·4	5 046 4 531	4 895 4 377	4 397—5 448 3 600—5 092
	tillh. 1949	1 169	3·3	5·4	9·9	17·5	23·1	18·8	8·5	13·5	4 915	4 800	4 205—5 398
	, 1948	1 168	7·0	6·6	10·5	18·6	21·7	17·8	7·0	10·8	4 701	4 658	4 022—5 280

Tab. 25. Genomsnittlig timlön för trädgårdsarbetare inom olika åldersgrupper

Yrkesgrupper (m. k. = med koll.-avtal u. k. = utan)	Antal redo- visade arbe- tare	Medelavlönning (i kr) för arbetare i åldern												
		under 16 år	16— 17 år	18— 19 år	20 år	21 år	22— 29 år	30— 39 år	40— 49 år	50— 59 år	60— 64 år	65 år o. över	ej an- given ålder	
Manliga arbetare²														
Samtliga	{ m. k. u. k.	1581 520	1·04 0·96	1·29 1·13	1·69 1·40	1·84 1·58	1·94 1·71	2·00 1·90	2·17 2·06	2·21 2·02	2·09 1·86	1·96 1·71	1·81 1·60	2·00 1·65
därav:	tillh.	2 101	1·01	1·23	1·59	1·77	1·86	1·98	2·16	2·19	2·05	1·91	1·74	1·90
Förmän	{ m. k. u. k.	124 35	— —	— —	— —	— —	— —	2·36 —	2·47 —	2·61 2·40	2·69 —	— —	— —	— —
Yrkesarbetare	{ m. k. u. k.	862 217	— —	— —	— —	— —	1·97 1·70	2·01 1·88	2·07 1·92	2·10 1·80	1·99 1·71	1·90 1·83	1·80 1·71	1·97 —
Grovarbetare	{ m. k. u. k.	210 124	1·03 1·05	— —	1·69 1·49	— —	1·80 —	1·89 1·84	1·95 1·95	1·90 1·66	1·87 1·70	1·90 1·55	1·84 1·54	— —
Elever	{ m. k. u. k.	242 107	1·06 0·94	1·30 1·13	1·69 1·40	1·84 1·55	— —	1·71 —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Kvinnliga arbe- tare²	{ m. k. u. k.	536 162	1·01 0·74	1·40 —	1·48 —	1·55 —	1·47 —	1·62 1·34	1·59 1·32	1·56 1·37	1·59 1·34	1·41 —	1·38 —	1·43 —
	tillh.	698	0·94	1·37	1·46	1·55	1·47	1·50	1·55	1·52	1·53	1·42	1·33	1·41

¹ Årslönerna grundas sig på uppgifter för arbetare med minst 250 arbetsdagar under året. — ² Exkl. anläggningsarbetare.

Tab. 26. Genomsnittlig timlön (kr) för trädgårdsarbetare inom olika orter och storleksgrupper av företag

Trädgårdsarbetare fyllda 18 år (m. k. = med koll.-avtal u. k. = utan)	Stock- holm med om- nejd	Göte- borg med om- nejd	Malmö med om- nejd	Övriga städer med för- orter	Köp. och muni- cipal- samh.	Övriga lands- kom- muner	Hela riket	Därav inom företag med nedanstående antal arbetare					
								1-3	4-5	6-10	11-50	51 o.fl.	
<i>Män.¹</i>													
Förmän . . .	m. k.	2'82	.	.	2'53	2'60	2'42	2'54	2'08	2'38	2'40	2'68	.
	u. k.	.	—	.	2'26	.	.	2'42	2'24	2'27	.	.	—
Yrkesarbetare .	m. k.	2'18	2'07	2'01	2'00	1'99	1'99	2'02	1'91	1'92	1'96	2'06	2'13
	u. k.	1'93	.	.	1'85	1'69	1'85	1'85	1'78	1'84	1'95	2'06	—
Grovarbetare .	m. k.	2'02	.	.	1'88	1'96	1'85	1'89	.	1'78	1'80	1'92	1'92
	u. k.	.	.	.	1'74	1'50	1'62	1'66	1'65	1'60	1'68	1'67	—
Elever	m. k.	2'00	.	—	1'67	.	1'66	1'75	.	1'62	1'69	1'75	1'99
	u. k.	.	—	.	1'56	1'35	1'40	1'43	1'40	.	1'51	.	—
Specialarbetare	m. k.	2'66	.	.	2'13	2'24	2'11	2'20	.	.	.	2'11	2'49
	u. k.	.	.	.	.	.	.	1'75	.	.	.	.	—
Övriga arbetare	m. k.	.	—	—	2'26	.	1'89	2'21	—	—	.	2'08	.
	u. k.	—	—	—	.	.	.	1'74	.	.	.	.	—
Samtliga	m. k.	2'24	2'08	2'00	2'03	2'10	2'01	2'06	1'90	1'98	2'02	2'09	2'18
	u. k.	2'03	1'95	2'49	1'87	1'63	1'75	1'83	1'73	1'87	1'86	2'04	—
	tillh.	2'22	2'06	2'15	2'00	1'95	1'95	2'02	1'80	1'93	1'99	2'09	2'18
Anläggningsarb.	m. k.	2'59	.	2'43	.	—	—	2'55	2'53	.	2'47	2'59	—
	u. k.	3'00	—	.	.	—	2'05	2'52	.	.	2'84	2'05	—
<i>Kvinnor¹</i>	m. k.	1'60	.	1'51	1'49	1'37	1'58	1'54	1'35	1'39	1'41	1'62	1'59
	u. k.	1'49	.	.	1'38	1'16	1'26	1'34	1'33	1'27	1'41	1'29	—

Lönernas ev. beroende av trädgårdarnas storlek framgår även av medelförtjänsterna i tab. 26. Timlönen synes sålunda stiga med företagets storlek. Den mer detaljerade uppdelningen av materialet, som redovisas i nedanstående tablå, utvisar, att ifrågavarande tendens kvarstår. Det bör framhållas, att en dylikt långt driven uppdelning av det lönestatistiska materialet medför, att medellönerna komma att baseras på relativt få uppgifter.

Timlöner för yr- kesarbetare (exkl. anläggn.-arbetare) fyllda 22 år, kr	Arbetare med 5 el. 6 års praktik vid företag med utan koll.- avtal	Arbetare med 5 el. 6 års praktik vid företag med . . . arbetare			Arbetare med 0-5 års praktik vid företag med utan koll.- avtal					
		1-5	6-10	11-50	1-5	6-10	11-50	1-5	6-10	11-50
Stockholm m. omnejd	2'19	.	2'10	2'16	.	2'12	1'85	1'91	2'19	2'08
Göteborg » »	2'13	.	.	.	.	2'03	.	.	.	2'08
Malmö » »	—	.	.	—	—	2'01	.	1'83	.	2'09
Övr. städer m. förorter därav:										
i södra Sverige . .	2'03	.	1'93	2'04	2'03	1'90	.	—	1'78	1'99
i mellersta » . .	2'11	1'98	1'92	2'06	2'20	1'93	1'74	1'75	1'98	1'93
Landskommuner därav:										
i södra Sverige . .	2'11	.	.	1'97	2'15	1'96	1'83	1'71	1'81	2'01
i mellersta » . .	1'99	1'89	1'85	2'03	2'19	1'97	1'81	1'80	1'68	1'94
Hela riket	2'08	1'90	1'92	2'05	2'16	1'99	1'80	1'80	1'86	2'00

¹ Exkl. anläggningsarbetare.

Kollektivavtalens inflytande på lönerna kan studeras i tab. 22—26. Medellönerna voro nästan alltid högre i trädgårdar med än i trädgårdar utan kollektivavtal. De individuella lönerna till arbetare, vilkas löner regleras i kollektivavtal, visade starkare koncentration omkring medellönen än lönerna till arbetare, för vilka kollektivavtal ej gällde (tab. 23 och 24). Av samtliga vuxna manliga yrkesarbetare förtjänade de med kollektivavtalsreglerade löner i genomsnitt 2,02 kr per timme under år 1949 och de utan avtalsreglerade löner 1,85 kr. I fråga om de förra varierade lönerna för den »mellersta» hälften av antalet arbetare mellan 1,87—2,17 kr och för de senare mellan 1,69—2,00 kr per timme.

Lönegrupper (m. k. = med koll.-avtal u. k. = utan)	Stockholm och Göteborg		Övriga städer		Landet i övrigt		Hela riket									
	kontant timlön, kr	total timlön, kr	kontant timlön, kr	total timlön, kr	kontant timlön, kr	total timlön, kr	kontant timlön, kr	total timlön, kr								
	m. k. u. k.	m. k. u. k.	m. k. u. k.	m. k. u. k.	m. k. u. k.	m. k. u. k.	m. k. u. k.	m. k. u. k.								
<i>Egentl. trädgårdsarbetare</i>																
Förmän	2·71	2·80	2·43	2·45	2·51	2·51	2·33	1·97	2·46	2·19	2·44	2·30	2·54	2·42		
Arb., som fyllt 22 år och har minst 5 års praktik	2·15	2·01	2·17	2·05	2·07	1·89	2·08	1·93	2·04	1·75	2·04	1·84	2·07	1·84	2·08	1·90
Arb. med 3 eller flera års praktik	1·95	1·95	1·81	1·81	1·84	1·81	1·83	1·83	1·83	1·84	1·84	1·82	1·86	1·84		
Arb. med 2 års praktik Arb. med 1 års praktik	—	—	—	—	—	—	1·83	1·83	—	—	1·84	1·68	1·87	1·70		
Elever	1·98	1·99	1·65	1·53	1·67	1·55	1·52	1·22	1·67	1·38	1·67	1·31	1·75	1·43		
Grovarb., som fyllt 20 år 18—19 år	1·99	2·03	1·88	1·75	1·88	1·75	1·89	1·52	1·89	1·56	1·89	1·65	1·90	1·67		
Kvinnliga arbetare fyllda 18 år	1·60	1·50	1·60	1·50	1·49	1·38	1·49	1·38	1·56	1·23	1·57	1·24	1·54	1·34	1·54	1·34

För att underlätta en jämförelse mellan kollektivavtalets lönesatser och de faktiska timförtjänsterna ha trädgårdsarbetarna fördelats i överensstämmelse med avtalets lönegrupper i ovanstående tablå. Härvid erinras om att i de faktiska timförtjänsterna även inräknats semesterlön, sjuklön och övertidstillägg per utförd arbetstimme.

Liksom inom jordbruket sysselsättes ett stort antal tillfälliga arbetare inom trädgårdsodlingen. På frågeformuläret ha i en del fall endast erhållits summariska uppgifter om sammanlagda antalet dagsverken och totala lönesumman för dylika tillfälliga arbetare. Med användande av sådana uppgifter för tillhoppa 735 arbetare ha i nedanstående tablå beräknats genomsnittsförtjänster per dag för tillfälliga arbetare.

Genomsnittlig dagsförtjänst för tillfälliga arbetare (kr)								
M ä n			K v i n n o r			M i n d e r ä r i g a		
m. k.	u. k.	tillh.	m. k.	u. k.	tillh.	m. k.	u. k.	tillh.
16·25	15·13	15·96	13·28	11·73	12·67	8·30	7·16	7·70

Redovisningen av de tillfälliga arbetarnas arbetsdagar och löner torde ofta vara bristfällig och ofullständig. Varsamhet är därför påkallad vid användande av ovanstående siffror.

Orts- och företaggrupper	Antal före- tag	Indextal för år 1949 om 1948 = 100		
		Totala träd- gårdsarealen	Växthus- arealen	Bänk- arealen
Stockholm med omnejd	69	90	99	98
Göteborg » »	14	100	100	102
Malmö » »	15	100	100	119
Övr. städer med förorter	190	99	106	114
Köpingar o. m:en	35	100	101	100
Övriga landskommuner	175	100	101	97
Hela riket	498	98	103	105
Företag med				
1—5 arbetare	367	96	103	101
6—10 »	75	100	100	98
11—50 »	51	100	106	130
51 o. fl. »	5	.	.	.
Företag med				
köksväxtodling	67	100	102	95
blomsterodling	85	100	101	108
fruktodling	25	92	101	86
plantskolerörelse	25	98	106	99
anläggningsarbete	13	—	—	—
köksväxt- och blomsterodling	188	100	107	112
köksväxt- och fruktodling . .	21	100	98	101
blomster- och fruktodling . .	3	.	.	—
allsidig trädgårdsrörelse . . .	67	100	102	103
ej angiven	4	.	.	.

Trädgårdsnäringens areal, sysselsättningsvolym och lönebudget år 1949. På grundval av uppgifter från företag, som redovisas i trädgårdsarbetarstatistiken både 1948 och 1949, ha i ovanstående tablå samt i tab. 27 uträknats indextal över total trädgårdsareal, växthus- och bänkareal, arbetarantal, antal utgjorda dagsverken och utbetald lönesumma 1949 med 1948 som bas. Indexberäkningarna avse 498 företag, som 1949 sysselsatte 2 975 arbetare, till vilka utbetalats en lönesumma av 6,7 milj. kr.

Den totala trädgårdsarealen hade minskat med 2 %, medan växthus- och bänkarealen ökade. Mätt i totala antalet utgjorda dagsverken synes sysselsättningen ha varit ungefär densamma 1949 som 1948. Den totala lönesumman steg med 5 %.

Om indextalerna för år 1949 anknytas till motsvarande indextal för åren 1941—1948 enligt den s. k. kedjemetoden, får man följande siffror med år 1940 som basår (1940 = 100).

År	Antal arbetare	Antal dagsverken		Total lönesumma
		inkl. fam.-medl. ¹	exkl. fam.-medl.	
1941	118	100	105	115
1942	123	102	103	129
1943	129	108	112	148
1944	126	108	113	160
1945	145	113	123	189
1946	103	106	113	198
1947	94	100	104	208
1948	97	101	103	243
1949	93	101	107	255

¹ Då jämförbara uppgifter saknas för 1940, ha förhållandena under 1941 använts som utgångspunkt för indexberäkningen (1941 = 100).

Tab. 27. Förändringar i arbetarantal, dagsverken och lönesumma mellan 1948 och 1949 vid trädgårdar, varifrån uppgifter föreligga för båda åren

Orts- och företagsgrupper	Antal företag	Indextal för år 1949 om 1948 = 100											
		Antal arb. (lejd arbetskraft)	därav			Antal dagsverken	därav utförda av				Kontant lönesumma (lejd arbetskraft)	Naturaförmårnas värde (lejd arbetskraft)	Total lönesumma (lejd arbetskraft)
			Årarbetare	vuxna manl. arbetare	vuxna övr. kvinnl. arbet.		vuxna manl. arbetare	vuxna kvinnl. familjemedl.	vuxna kvinnl. familjemedl.				
Stockholm med omnejd	69	98	89	95	104	101	99	105	98	129	100	116	100
Göteborg » »	14	79	.	75	.	96	102	.	101	94	96	172	96
Malmö » »	15	95	67	104	120	88	84	136	93	91	87	67	87
Övr. städer m. förorter .	190	95	101	84	108	101	98	113	106	104	105	89	104
Köpingar och m:en . .	35	114	116	104	123	109	111	125	98	95	115	121	115
Övriga landskommuner	175	97	86	102	92	98	97	96	101	108	112	91	111
Hela riket	498	96	98	92	100	100	99	104	102	107	105	96	105
Företag med													
1-5 arbetare . . .	367	108	106	113	89	103	101	106	105	110	108	87	107
6-10 » . . .	75	101	86	98	108	93	94	94	88	106	112	100	112
11-50 » . . .	51	86	94	79	97	99	98	110	100	68	102	113	102
51 o. fl. » . . .	5	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Företag med													
köksväxtodling . . .	67	108	64	131	97	99	99	112	103	101	102	85	101
blomsterodling . . .	85	87	104	74	106	100	99	108	99	110	103	93	102
fruktodling . . .	25	98	133	94	87	96	94	101	98	101	98	92	98
plantakolerörelse . . .	25	105	72	102	113	105	103	112	101	84	106	108	106
anläggningsarbete . .	13	77	.	79	.	85	83	—	105	—	83	—	83
köksväxt- o. blomsterodling	188	97	98	90	109	102	98	110	108	110	117	106	116
köksväxt- o. fruktodling	21	84	.	94	107	93	93	113	92	80	98	59	96
blomster- o. fruktodling	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
allsidig trädg.-rörelse .	67	97	108	98	81	96	103	76	90	174	103	85	102
ej angiven	4	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	—	.

Sysselsättningsvolymen har t. o. m. år 1945 varit i så gott som oavbruten stegring sedan 1940. År 1946 började emellertid en nedgång göra sig gällande, som även fortsatt under åren 1947, 1948 och 1949. Antalet dagsverken av lejd arbetskraft är 1949 endast 7 % större än 1940, d. v. s. ungefär det samma som 1941. Medräknas ägarnas och deras familjemedlemmars dagsverken, framträder någon stegring sedan 1941. Den totala lönesumman inom trädgårdsnäringsen har sedan 1940 stigit med 155 %. Det må framhållas, att ovanstående indexserier icke fullständigt kunna återspegla förändringarna i sysselsättningsgraden, enär de bl. a. ej taga hänsyn till de förändringar i sysselsättningsvolymen, som betingas av nytillkomna och nedlagda företag.

¹ Arbetare, som under året gjort minst 300 dagsverken hos företaget.

C. Skogsarbetare

I landsdelar, där skogsbruket är en huvudnäring, t. ex. i mellersta och norra Sverige och på sydsvenska höglandet, bruka vissa grupper av landsbygdens arbetare, alltefter arbetssåsongens växlingar, än syssla med jordbruksarbete och än med skogsarbete. Efterföljande uppgifter om skogsarbetarnas arbetsförtjänster kunna därför i viss mån betraktas som ett komplement till den tidigare lämnade redogörelsen för lantarbetarnas löneförhållanden.

Sedan vintern 1917/18 har socialstyrelsen årligen från jägmästarna i reviren (f. n. 105) inhämtat uppgifter om de normala dagsförtjänsterna vid skogsarbete för huggare och körare (häst och karl). Sådana uppgifter ha före år 1943 begärts både i februari och i augusti men fr. o. m. år 1943 endast i augusti efter drivningarnas slutlikvidering. Uppgifterna avse närmast förtjänsterna vid arbete i kronoparkerna.

I syfte att stimulera till en ökad avverkning utgick under tidigare år ett ortstillägg till arbetare, som överflyttat från annat yrkesområde. Detta till-

Tab. 28. Skogsarbetarnas medelförtjänster vintersåsongerna 1918/19—1949/50

Vintern	Huggare			Körare			Vintern	Huggare			Körare		
	Kr per dag	Indextal		Kr per dag	Indextal			Kr per dag	Indextal		Kr per dag	Indextal	
		1939/40	Föreg. år		1939/40	Föreg. år			1939/40	Föreg. år		1939/40	Föreg. år
	=100	=100		=100	=100		=100	=100		=100	=100		
1918/19	11·68	151	143	29·00	201	155	1934/35	4·89	63	104	8·95	62	103
1919/20	9·99	129	86	23·73	164	82	1935/36	4·97	64	102	9·03	62	101
1920/21	10·67	138	107	23·44	162	99	1936/37	6·25	81	126	11·70	81	130
1921/22	5·00	65	47	10·17	70	43	1937/38	7·51	97	120	13·93	96	119
1922/23	5·22	68	104	10·41	72	102	1938/39	6·92	90	92	12·96	90	93
1923/24	5·47	71	105	10·80	75	104	1939/40	7·73	100	112	14·46	100	112
1924/25	5·27	68	96	10·13	70	94	1940/41	8·97	116	116	17·42	120	120
1925/26	5·87	69	102	10·39	72	103	1941/42	10·62	137	118	20·93	145	120
1926/27	5·28	68	98	10·08	70	97	1942/43	12·52	162	118	24·15	167	115
1927/28	5·28	68	100	10·12	70	100	1943/44	12·62	163	101	24·63	170	102
1928/29	5·16	67	98	9·96	69	98	1944/45	12·50	162	99	23·82	165	97
1929/30	5·51	71	107	10·28	71	103	1945/46	13·77	178	110	26·63	184	112
1930/31	5·19	67	94	9·78	68	95	1946/47	15·89	206	115	30·94	214	116
1931/32	4·66	60	90	8·72	60	89	1947/48	17·42	225	110	31·82	220	103
1932/33	4·40	57	91	8·21	57	94	1948/49	18·74	242	108	33·89	234	107
1933/34	4·68	61	106	8·73	60	106	1949/50	17·76	230	95	32·46	224	96

lägg ingick emellertid ej i de löneuppgifter, som låg till grund för beräkningarna. Med ingången av andra kvartalet 1949 upphörde detta tillägg helt och har således ej utgått under vintern 1949/50. Nedanstående löneuppgifter avse endast förtjänsterna för vana skogsarbetare.

Då skogsarbetarnas individuella förtjänster sannolikt variera mycket starkt, beroende på olika väderleks- och markförhållanden, arbetarnas skogsvana m. m. karakteriseras löneförhållandena inom ett revir ej tillfredsstäl-

Tab. 29. Skogsarbetarnas arbetsförtjänster inom olika län 1929/30—1949/50

L ä n	Medelförtjänst (i kr) per dag vintern									
	1929 /30	1939 /40	1947 /48	1948 /49	1949 /50	1929 /30	1939 /40	1947 /48	1948 /49	1949 /50
	<i>Huggare</i>					<i>Körare</i>				
Stockholms	5·50	7·75	13·50	14·00	13·75	9·00	12·75	23·50	24·00	24·50
Uppsala	4·83	9·00	14·00	14·00	14·50	8·83	13·00	23·00	23·00	24·00
Södermanlands	4·75	7·13	14·17	15·13	15·38	7·88	10·50	23·58	22·13	21·88
Östergötlands	4·23	6·19	13·90	13·95	14·50	7·00	9·75	21·50	22·40	23·30
Jönköpings	4·44	6·50	13·88	14·38	15·88	7·69	10·63	24·38	24·50	26·63
Kronobergs	4·17	5·67	14·67	14·67	15·83	7·33	9·83	24·33	24·00	26·50
Kalmar	4·10	6·32	15·01	15·59	16·13	7·13	10·03	24·83	25·67	25·97
Gotlands	4·00	6·00	12·00	12·00	12·00	7·50	10·00	25·00	22·00	22·00
Blekinge	4·50	6·00	14·00	14·50	14·50	7·00	10·00	20·00	25·00	25·00
Kristianstads	4·25	5·75	13·78	14·50	14·83	8·25	10·25	23·12	24·67	25·00
Malmöhus	4·50	6·50	11·00	14·50	15·00	9·00	12·00	21·50	25·00	26·00
Hallands	4·50	6·33	15·00	16·00	17·00	7·50	11·00	25·00	25·00	25·00
Göteborgs o. Bohus	4·07	5·50	13·00	15·00	15·00	7·63	10·00	24·00	27·00	30·00
Älvsborgs	4·06	6·25	14·00	15·17	15·33	8·13	10·75	23·33	23·33	24·00
Skaraborgs	3·86	5·95	14·50	15·38	15·50	6·77	10·18	24·13	24·53	24·75
Värmlands	5·13	6·88	14·75	16·00	15·50	8·79	11·60	24·75	21·00	22·50
Örebro	4·80	6·73	14·40	16·03	16·11	7·15	10·80	22·56	22·79	23·56
Västmanlands	4·00	6·75	14·53	15·81	15·50	7·96	11·88	24·40	24·94	25·72
Kopparbergs	6·67	8·63	21·43	21·69	20·90	12·39	15·63	35·17	33·06	36·14
Gävleborgs	5·90	9·00	17·96	18·86	19·01	11·83	17·00	30·40	34·73	31·60
Västernorrlands	6·04	7·80	18·10	19·10	18·33	11·71	15·60	34·15	35·50	35·03
Jämtlands	6·47	8·07	20·50	20·17	18·92	12·77	15·96	36·36	36·83	34·17
Västerbottens	6·46	9·22	19·31	22·24	21·17	12·26	18·44	38·22	42·90	42·60
Norrbottnens	6·07	8·56	19·84	21·93	18·85	11·66	17·59	40·65	44·90	40·88
Hela riket ¹	5·51	7·73	17·42	18·74	17·76	10·28	14·46	31·82	33·89	32·46
Indextal:										
basår 1929/30	100	140	316	340	322	100	141	310	330	316
» 1939/40	71	100	225	242	230	71	100	220	234	224
Därav <i>Norra Sverige</i> ²	6·22	8·63	19·61	21·41	19·64	11·87	17·06	37·49	41·03	38·49
Indextal:										
basår 1929/30	100	139	315	344	316	100	144	316	346	324
» 1939/40	72	100	227	248	228	70	100	220	241	226

lande av den genomsnittliga dagsförtjänsten för samtliga arbetare. Metodens tillförlitlighet torde ytterligare ha minskats under de senaste åren på grund av de rådande arbetsmarknadsförhållandena inom skogsbruket. De beräknade medelförtjänsterna böra därför närmast användas för att mäta lönenivåns förändringar år från år, icke dess läge vid viss tidpunkt.

En sammanfattning av de alltsedan vintern 1918/19 införskaffade löneuppgifterna, vilka nästan uteslutande avse dagsförtjänster vid arbete på ackord, lämnas i tab. 28.

Sedan vintern 1933/34 ha arbetsförtjänsterna oavbrutet stigit med undantag för säsongerna 1938/39, 1944/45 och 1949/50. Dessa avbrott i lönestegringen ha i hög grad berott på ogynnsamma väderleksförhållanden och för vintern 1949/50 även på att averkningarna var mindre än föregående vinter med påföljd att konkurrensen om arbetskraften minskade, vilket be-

¹ Övägt medeltal. — ² Värmland, Dalarna och Norrland.

Tab. 30. Ackordssatser för huggning av brännved våren 1950

Överjägmästartrikt	Antal revir med uppg. om pris för huggning av brännved	Antal revir, där vanliga priset för huggning av 1 m ³ brännved utgjorde i kr:								Medelpris för huggning av 1 m ³ brännved, kr
		under 3'75	3'75-3'99	4'00-4'24	4'25-4'49	4'50-4'74	4'75-4'99	5'00-5'24	5'25 o. däröver	
Södra	13	3	—	5	3	2	—	—	—	4'10
Västra	11	—	—	1	4	4	2	—	—	4'43
Östra	15	—	2	2	5	6	—	—	—	4'32
Bergslags	14	—	—	—	1	7	6	—	—	4'64
Gävle-Dala	8	—	—	1	—	5	2	—	—	4'53
Mellersta Norrland	13	—	—	2	—	—	1	5	5	5'06
Umeå	3	—	—	—	—	1	1	—	1	4'93
Skellefteå	7	—	—	—	—	—	1	5	1	5'07
Nedre Norrbotten	5	—	—	—	—	1	—	3	1	5'13
Övre Norrbotten	8	—	—	—	2	1	1	1	3	4'95
Hela riket 1950	97	3	2	11	15	27	14	14	11	4'63
1949	88	1	2	11	13	25	11	17	8	4'64
1948	90	2	4	16	18	22	10	12	6	4'51
1947	95	15	26	33	8	9	2	1	1	4'01
1946	95	54	27	12	2	—	—	—	—	3'65
1945	94	62	23	9	—	—	—	—	—	3'54

tydde en striktare tillämpning av gällande avtal. Arbetsförtjänsterna voro jämfört med vintern 1948/49 5 % lägre för huggare och 4 % lägre för körare.

Löneförändringarna ha varit ganska olika i skilda landsdelar. Detta förhållande belyses närmare i tab. 29, där en översikt lämnas av skogsarbetarnas genomsnittliga arbetsförtjänster i olika län åren 1929/30, 1939/40 och 1947/48—1949/50. Det bör framhållas, att tabellens länsmedeltal i flera fall grunda sig på mycket få primäruppgifter.

I de sista raderna av tab. 29 ha för hela riket indextal beräknats över löneutvecklingen sedan åren 1929/30 och 1939/40. Sådana indextal ha även uträknats för norra Sverige (Värmland, Dalarna och Norrland), där skogsbrukets betydelse är större än i övriga landsdelar. Enligt indextalen för hela riket voro huggarnas dagsförtjänster 1949/50 222 % och körarnas 216 % högre än 1929/30 och 130 % resp. 124 % högre än 1939/40.

Då skogsarbetarna nästan alltid arbeta på ackord, kunna de i olika delar av landet tillämpade ackordssatserna för vedhuggning i viss mån användas som mått på lönenivån inom skogsbruket. Härvid bortses från den inverkan, som lokala avvikelser i fråga om skogens beskaffenhet o. dyl. kunna ha på ackordssatserna.

Uppgifter om det på olika orter vanliga priset för huggning av 1 m³ brännved ha även år 1950, liksom föregående år, insamlats från jägmästarna. En sammanställning av dessa uppgifter lämnas i tab. 30.

Priset för vedhuggning varierade i södra och mellersta Sverige vanligen

mellan 4,00 och 4,75 kr och i norra Sverige mellan 4,50 och 5,25 kr per m². Genomsnittspriset för huggning av 1 m³ brännved var 4,63 kr (mot 4,64 föregående år). Medelpriset för huggning av 1 m³ brännved har ökat med omkring 114 % sedan 1939/40.

D. Vägarbetare

Under åren 1927—1946 insamlade och bearbetade socialstyrelsen från vägstyrelserna (från 1944 från vägförvaltningarna) summariska uppgifter om vägarbetarnas löneförhållanden.

Sedan 1947 föres inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen en fortlöpande statistik över vägarbetarnas löneförhållanden. Primärmaterialet insändes halvårsvis av vägförvaltningarna och bearbetas inom styrelsens statistikkontor. Den följande redogörelsen för löneförhållandena för vägarbetare under 1949 bygger på uppgifter, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ställt till socialstyrelsens förfogande.

För vägarbetarna tillämpas två kollektivavtal, nämligen vägunderhållsavtalet och väg- och brobyggnadsavtalet. Det förra omfattar dels egentliga vägunderhållsarbetare och dels arbetare vid verkstad, garage och förråd. Av de egentliga vägunderhållsarbetarna äro inemot $\frac{2}{3}$ grovarbetare, medan

Tab. 31. Arbetstid och löneinkomster för vägarbetare fördelade på yrkes- och lönegrupper under år 1949

Yrkes- och lönegrupp	Totala antalet arbetstimmar (1 000-tal)	därav i %		Genomsnittlig löneinkomst per timme, öre (exkl. övertidstillägg, semester, sjuklön, naturaförmåner o. dyl.)		
		ackord	övertid	tidlön	ackord	oavsett löneform
Vägunderhållsarbetare						
Underhållsarbetare	20 240	30·7	4·1	202·7	278·9	226·1
Grovarbetare i lönegrupp 1	13 471	38·5	2·5	197·5	279·8	229·2
Yrkesarbetare i " 2	2 148	23·7	5·9	205·9	274·6	222·2
Vält- och hyvelförare i " 3	1 391	7·0	8·0	208·7	281·8	213·8
Övriga i " 3	2 737	14·6	8·0	209·0	272·0	218·2
Vägförmän	493	2·9	6·8	233·4	293·0	235·3
Arbetare vid verkstad, garage och förråd						
	1 938	2·1	6·4	224·7	291·6	226·1
Grovarbetare i lönegrupp 1	68	11·5	3·3	193·3	268·2	201·8
Yrkesarbetare i " 2	477	3·1	6·0	213·5	288·3	215·8
" i " 3	513	2·8	4·5	224·5	309·0	226·9
Verkstadsförmän	385	0·2	6·6	250·4	331·1	250·6
Väg- och brobyggnadsarbetare						
	4 404	83·1	1·4	208·8	271·2	260·6
Grovarbetare i lönegrupp 1	3 926	85·1	1·1	206·7	270·1	260·7
Yrkesarbetare i " 2	197	75·7	3·2	210·5	281·1	263·8
" i " 3	251	60·3	4·5	217·4	280·4	255·4

¹ Medieval stil betecknar, att uppgifterna grunda sig på ett antal arbetstimmar, understigande 5 000.

det övervägande antalet arbetare vid verkstäder, garage och förråd är yrkesarbetare. Den alldeles övervägande delen av de enligt väg- och brobyggnadsavtalet anställda arbetarna utgöres av grovarbetare.

Löneutvecklingen för vägarbetarna har helt blivit beroende av ackordsarbetet, eftersom till följd av avtalsprolongeringen icke några större förändringar i de avtalsenliga timlönerna inträffat. Förändringarna i den samlade timförtjänsten bero därför dels av ackordsvolymens omfattning och dels av ackordsförtjänsternas storlek. Ackordsvolymen är, såsom framgår av tab. 31, bland underhållsarbetarna större för grovarbetarna än för yrkesarbetarna. Verkstadsarbetarna arbeta däremot i väsentligt mindre omfattning på ackord. Vidare förekommer ackordsarbete i mycket större omfattning vid väg- och brobyggnad än vid underhåll och är även avsevärt jämnare fördelat på olika lönegrupper.

Tab. 32. Den genomsnittliga timförtjänstens sammansättning för vägarbetare år 1949

Löneförmånernas art	Vägunderhållsarbetare		Väg- och brobyggnadsarbetare
	underhållsarbetare	arbetare vid verkstad m. m.	
<i>A. Egentliga löneförmåner.</i>	234.0	235.6	263.4
Tidlön och ackordslön	226.1	226.1	260.6
Övertidstillägg	4.3	7.0	1.2
Skifttillägg	0.3	—	0.3
Ersättning för förberedelse- och avslutningsarbeten	0.3	0.1	—
Lagbaspengar	0.1	—	0.6
Ersättning för passningstjänst	0.2	0.1	—
Transportersättning	0.8	0.1	0.2
Ersättning för rapportskrivning	1.1	0.7	0.2
Övriga egentliga löneförmåner	0.8	1.5	0.3
<i>B. Semesterlön och -ersättning.</i>	10.0	9.9	7.3
<i>C. Särskilda ersättningar.</i>	8.6	2.8	8.0
Traktamenten	8.0	2.7	8.0
Cykelersättning	0.6	0.1	—
<i>D. Sociala förmåner.</i>		5.2	3.7
Ersättning vid militärtjänstgöring		0.4	0.4
Sjukavlöning		2.6	1.1
Ersättning vid olycksfall i arbete		1.5	2.0
Sjukvård och medicin		0.7	0.2
Summa löneförmåner	257.8	253.5	282.4

Följande tablå visar timförtjänsterna (i öre) under åren 1948 och 1949.

Yrkesgrupper	Genomsnittlig löneinkomst per timme, öre					
	tidlön		ackord		oavsett löneform	
	1948	1949	1948	1949	1948	1949
Underhållsarbetare	201.9	202.7	270.1	278.9	221.9	226.1
Arbetare vid verkstad, garage och förråd	224.3	224.7	276.7	291.6	225.2	226.1
Väg- och brobyggnadsarbetare	208.1	208.8	269.0	271.2	258.6	260.7

Den samlade timförtjänstens storlek för vägarbetarna inom olika dyrortsgrupper redovisas i nedanstående sammanställning.

Arbetsgrupp	Timförtjänst i öre i olika dyrortsgrupper					
	1	2	3	4	5	Samtliga
<i>Vägunderhållsavtalet</i>						
Underhållsarbetare	201·7	218·2	227·8	236·7	254·3	226·1
Grovarbetare	201·9	219·7	231·1	239·6	258·0	229·2
Yrkesarbetare	201·4	215·4	221·4	229·6	244·1	219·8
Verkstadsarbetare m fl.	209·2	217·3	227·0	236·7	253·4	226·1
<i>Väg- och brobyggnadsavtalet</i>						
Grovarbetare	239·7	249·5	263·7	274·6	267·8	260·6
Grovarbetare	238·8	248·1	263·1	275·5	268·4	260·7
Yrkesarbetare	245·1	258·5	268·3	266·0	257·9	260·1

I fråga om underhållsarbetarna konstateras, att medeltimförtjänsten för grovarbetarna genomgående ligger något högre än för yrkesarbetarna. Detta beror på att grovarbetarna, som förut framhållits, i så mycket större omfattning arbeta på ackord än övriga underhållsarbetare. För väg- och brobyggnadsarbetarna ha till följd av den jämnare ackordsvolymen yrkesarbetarna räknat för dyrortsgrupperna sammantagna kunnat hålla jämna steg med grovarbetarna. I dyrortsgrupperna 1—3 överstiga yrkesarbetarnas timförtjänster grovarbetarnas, medan i ortsgrupperna 4—5 förhållandet är det omvända.

Tabell 32 belyser den genomsnittliga timförtjänstens sammansättning för arbetare hörande under vägunderhålls- resp. väg- och brobyggnadsavtalet.

II. Löneförhållandena inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m.

A. Löneförhållandena för arbetarpersonal

a) Undersökningens primärmaterial

Undersökningens innehåll. Efterföljande översikt av löneläget år 1949 innebär ett fullföljande av socialstyrelsens sedan år 1918 pågående årliga undersökningar angående löneförhållandena för arbetarpersonal inom industri och angränsande verksamhetsområden.

Insamlandet av undersökningens huvudsakliga primärmaterial, som avser faktiskt utbetalda löner inom industri, hantverk och transportväsen m. m., har liksom tidigare skett genom utsändande av frågeblanketter till vederbörande arbetsgivare, varvid förutsatts, att erforderligt material skulle kunna åstadkommas på frivillighetens väg. Lönematerialet rörande statens anläggningsarbetare har ställts till förfogande av statens järnvägars statistiska kontor samt av vattenfallsstyrelsens kanslibyrå. Löneförhållandena

Tab. 33. Antal i undersökningen redovisade arbetare fördelade efter näringsgrenar

Näringsgrenar	Antal redovisade arbetare								Samtliga
	Män				Kvinnor				
	Arbetande förmän	Övriga vuxna arbetare	Minderåriga	Tillhopa	Arbetande förmän	Övriga vuxna arbetare	Minderåriga	Tillhopa	
Malmbrytning o. metallind. . .	2 050	176 497	11 705	190 252	31	11 519	885	12 435	202 687
Jord- o. stenindustri	404	26 814	1 015	28 233	4	2 147	259	2 410	30 643
Träindustri	1 120	40 109	2 284	43 513	4	762	76	842	44 355
Pappers- o. grafisk industri . .	454	42 493	2 201	45 148	23	6 090	798	6 911	52 059
Livsmedelsindustri	1 483	26 663	973	29 119	120	10 702	560	11 382	40 501
Textil- o. beklädnadsindustri . .	1 138	28 759	2 500	32 397	520	40 549	4 883	45 952	78 349
Läder-, hår- o. gummivaruind. . .	394	14 130	1 106	15 630	46	6 903	815	7 764	23 394
Kemisk-teknisk industri	396	13 552	409	14 357	42	3 231	199	3 472	17 829
Samtliga industrigrupper	7 439	369 017	22 193	398 649	790	81 903	8 475	91 168	489 817
Byggnadsverksamhet	274	37 147	729	38 150	—	—	—	—	38 150
Statliga verk och byggnadsarbeten	513	36 640	892	38 045	5	1 524	85	1 614	39 659
Kommunala verk och byggnadsarbeten	407	30 016	374	30 797	—	510	1	511	31 308
Samfärdsel	134	8 008	261	8 403	1	102	3	106	8 509
Samtliga grupper	8 767	480 828	24 449	514 044	796	84 039	8 564	93 399	607 443

Tab. 34. Antal redovisade vuxna arbetare (exkl. arbetande förmän) fördelade efter näringsgrenar och dyrorter

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Antal redovisade vuxna arbetare (exkl. arbetande förmän)											
	m ä n					k v i n n o r						
	hela riket ¹	dyrortsgrupp					hela riket ¹	dyrortsgrupp				
		1	2	3	4	5		1	2	3	4	5
Malmbrytning och metallindustri . . . . . (2 016)	176 497	4 054	40 222	77 276	29 165	22 949	11 519	186	1 405	4 738	1 568	3 334
Gruvor och anrikningsverk . . . . . (55)	8 335	—	3 962	877	777	2 331	85	—	64	21	—	—
Järn-, stål- och kopparverk . . . . . (57)	28 296	—	14 161	12 171	1 156	808	522	—	255	257	—	10
Järn- och stålmanufaktur . . . . . (383)	19 794	761	7 616	9 273	919	1 225	1 918	39	504	1 191	114	70
Mekanisk verkstadsindustri . . . . . (1 131)	93 122	2 302	12 286	43 159	24 725	8 588	3 231	80	296	1 016	1 237	560
Skeppsvarv . . . . . (74)	17 625	20	610	7 251	9 101	643	59	—	—	15	44	—
Bil- och krosserifabriker . . . . . (37)	4 335	8	301	237	3 227	361	106	—	1	—	105	—
Reparationsverkstäder . . . . . (292)	5 959	93	583	2 527	958	1 381	20	—	—	6	3	2
Övriga mekaniska verkstäder . . . . . (728)	65 203	2 181	10 792	33 144	11 439	6 203	3 046	80	295	995	1 085	558
Elektroteknisk industri . . . . . (138)	18 079	146	822	8 838	448	7 787	4 117	—	150	1 793	71	2 103
Annan metallmanufaktur . . . . . (252)	8 871	845	1 375	2 958	1 140	2 210	1 646	67	136	460	146	591
Jord- och stenindustri . . . . . (659)	26 814	4 145	14 299	6 142	976	554	2 147	335	729	1 074	4	5
Kolgruvor . . . . . (16)	792	158	603	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Torvindustri . . . . . (67)	886	402	431	51	2	—	36	18	18	—	—	—
Stenindustri . . . . . (129)	3 756	199	2 136	690	189	25	10	4	5	—	1	—
Byggnadsämnesindustri . . . . . (310)	11 399	1 548	6 071	2 663	630	337	230	77	108	43	2	—
Cementfabriker . . . . . (8)	1 501	182	685	634	—	—	22	—	2	20	—	—
Tegelbruk . . . . . (174)	5 984	917	3 926	873	234	34	142	33	105	2	2	—
Cementvarufabriker . . . . . (82)	2 179	347	508	662	296	216	41	40	—	1	—	—
Kalkbruk . . . . . (46)	1 735	102	952	494	100	87	25	4	1	20	—	—
Porslins-, kakel- och lergodsfabriker . . . . . (22)	3 635	44	1 540	2 051	—	—	1 390	2	413	975	—	—
Porslinsfabriker . . . . . (9)	2 949	—	1 427	1 522	—	—	1 236	—	399	837	—	—
Kakel-, sten- och lergodsfabriker . . . . . (13)	686	44	113	529	—	—	154	2	14	138	—	—
Glasindustri . . . . . (73)	4 733	1 682	2 345	557	70	79	462	226	174	56	1	5
Annan jord- och stenindustri . . . . . (42)	1 613	112	1 173	130	85	113	19	8	11	—	—	—
Träindustri . . . . . (1 211)	40 109	4 280	13 410	10 841	6 754	2 318	762	84	223	293	43	119
Flottning . . . . . (13)	2 271	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sågverk och hyvlerier . . . . . (448)	17 005	767	5 461	4 921	3 770	1 915	—	—	—	—	—	—
Snickeri- och möbelfabriker . . . . . (650)	19 131	3 221	7 269	5 362	2 901	330	482	55	151	222	42	12
Möbelfabriker . . . . . (322)	7 074	1 471	3 079	2 176	117	185	215	22	54	131	2	6
Låd- och wallboardfabriker . . . . . (49)	3 928	337	505	866	2 216	4	87	—	11	40	36	—
Byggnadssnickerier o. trähusfabr. . . . . (185)	5 554	1 123	2 304	1 656	433	38	56	18	11	26	1	—
Annan trävaruindustri . . . . . (90)	1 702	292	680	558	83	78	280	29	72	71	1	107

¹ Inklusive ej dyrortsgrupperade.

Pappers- och grafisk industri . . . . . (653)	42 493	1 977	8 638	14 508	11 255	6 115	6 090	262	1 092	2 250	655	1 831
Pappersmassefabriker . . . . . (70)	16 528	423	2 576	4 599	8 268	662	—	—	—	—	—	—
Pappersbruk och pappfabriker . . . . . (52)	12 012	1 492	5 313	3 931	1 267	6	1 432	192	735	319	186	—
Bokbinderier . . . . . (50)	1 045	20	40	304	358	323	1 108	22	20	392	203	471
Papp- och pappersvaruindustri . . . . . (108)	2 242	42	411	1 275	309	215	1 606	48	260	819	164	315
Tapetfabriker . . . . . (12)	311	—	60	127	121	—	40	—	4	16	20	—
Annan pappersvaruindustri . . . . . (96)	1 931	42	351	1 148	185	205	1 566	48	256	808	144	315
Grafisk industri . . . . . (373)	10 666	—	298	4 396	1 053	4 919	1 944	—	77	720	102	1 045
Bok- och accidenstryckerier . . . . . (194)	5 094	—	203	1 705	321	2 865	1 487	—	70	439	78	900
Tidningstryckerier . . . . . (119)	4 151	—	83	2 250	552	1 266	176	—	4	152	5	15
Annan grafisk industri . . . . . (60)	1 421	—	12	441	180	788	281	—	3	129	19	130
Livsmedelsindustri . . . . . (1 028)	26 663	1 530	3 803	10 965	3 597	4 317	10 702	158	1 248	4 769	1 778	2 386
Kvarnar . . . . . (53)	1 481	53	224	736	266	202	192	1	22	105	24	40
Bagerindustri . . . . . (251)	5 152	38	329	2 646	696	1 443	2 354	1	76	1 159	362	756
Mjnkbrödsbagerier . . . . . (224)	4 056	38	225	1 811	596	1 386	1 506	1	34	466	297	708
Spisbrödsbagerier . . . . . (23)	906	—	104	666	97	39	500	—	42	595	63	—
Käxfabriker . . . . . (4)	190	—	—	169	3	18	348	—	—	298	2	48
Sockerindustri . . . . . (27)	3 410	1 255	681	944	360	167	429	96	42	182	64	45
Råsockerbruk . . . . . (17)	1 873	947	643	283	—	—	94	41	42	11	—	—
Raffinaderier och komb. fabriker . . . . . (10)	1 537	308	41	661	360	167	335	55	—	171	64	45
Choklad- och konfektindustri . . . . . (81)	1 584	25	481	516	188	374	2 536	39	539	931	381	646
Mejeriindustri . . . . . (95)	3 829	99	318	724	449	200	523	11	66	91	54	12
Slakterier och charkuterifabriker . . . . . (173)	4 994	40	779	2 791	177	834	794	—	76	445	22	199
Fiskberedningsanst. o. konservfabr. . . . . (70)	957	2	204	513	229	9	1 346	8	288	766	273	11
Margarinindustri . . . . . (13)	431	—	3	219	140	69	175	—	—	107	46	22
Bryggerier, brännerier m. m. . . . . (205)	3 647	—	488	1 552	745	828	1 033	—	80	392	251	308
Tobaksfabriker . . . . . (9)	443	—	—	133	163	142	970	—	—	453	218	279
Annan livsmedelsindustri . . . . . (51)	735	18	293	191	184	49	350	2	59	138	83	68
Textil- och beklädnadsindustri . . . . . (961)	28 759	682	8 354	15 882	2 563	1 175	40 549	932	8 246	21 446	5 744	3 856
Spinnerier, väverier o. d. . . . . (471)	23 679	622	7 444	13 168	1 946	444	22 022	526	5 513	11 752	3 106	990
Ylleindustri . . . . . (83)	5 910	281	1 596	3 809	224	—	4 924	192	1 079	3 264	389	—
Bomullsindustri . . . . . (64)	8 465	3	3 475	3 626	1 171	190	6 402	19	2 475	2 545	1 212	151
Linne-, hamp- och juteindustri . . . . . (12)	1 301	111	902	288	—	—	1 122	58	638	369	57	—
Triåfabriker . . . . . (148)	2 589	57	444	1 703	324	48	5 978	136	891	3 611	1 022	281
Annan hithörande industri . . . . . (164)	5 414	170	1 027	3 742	227	206	3 596	121	430	1 963	426	553
Sömnadsindustri . . . . . (450)	4 859	53	905	2 554	599	700	17 577	382	2 719	9 003	2 508	2 775
Hatt- och mössfabriker . . . . . (40)	221	7	5	160	18	31	950	24	14	691	130	91
Läder-, hår- och gummivaruindustri . . . . . (396)	14 130	384	3 489	8 853	765	636	6 903	203	1 059	4 825	506	304
Garverier . . . . . (32)	2 398	48	1 199	1 125	11	15	165	17	129	19	—	—
Päls- och skinnvarufabriker . . . . . (83)	941	21	130	677	62	48	934	2	26	689	118	93
Skoindustri . . . . . (172)	4 911	141	653	3 689	258	170	3 080	124	411	2 345	107	93
Andra lädervarufabriker . . . . . (49)	906	51	149	324	337	45	484	43	60	65	264	52
Gummivarufabriker . . . . . (14)	4 147	—	1 236	2 671	7	233	2 047	—	398	1 602	—	47
Annan hithörande industri . . . . . (46)	827	123	122	367	90	125	193	17	35	105	17	19

Tab. 34 (forts.). Antal redovisade vuxna arbetare (exkl. arbetande förmän) fördelade efter näringsgrenar och dyrorter

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Antal redovisade vuxna arbetare (exkl. arbetande förmän)											
	m ä n						k v i n n o r					
	hela riket ¹	dyrortsgrupp					hela riket ¹	dyrortsgrupp				
		1	2	3	4	5		1	2	3	4	5
Kemisk-teknisk industri . . . . . (307)	13 552	84	2 708	6 152	2 775	1 681	3 231	13	706	1 377	354	781
Färg-, olje- och parfymfabriker . . . . . (113)	3 324	—	247	1 219	1 017	841	1 119	—	34	501	89	495
Färg- och fernissfabriker . . . . . (41)	1 099	—	201	217	258	423	181	—	23	47	15	96
Olje-, tvål-, ljus- och parfymfabriker (72)	2 225	—	46	1 0 2	759	418	938	—	11	454	74	399
Sprängämnesfabriker . . . . . (8)	1 151	—	397	745	—	9	359	—	171	186	—	2
Tändsticksfabriker . . . . . (7)	1 075	—	674	401	—	—	557	—	357	200	—	—
Annan kemisk-teknisk industri . . . . . (179)	8 002	84	1 390	3 787	1 758	881	1 196	13	144	490	2 5	284
Samtliga industrigrupper . . . . . (7 221)	369 017	17 136	94 923	150 619	57 850	39 745	81 903	2 173	14 708	40 772	10 652	12 616
Byggnadsverksamhet . . . . . (1 079)	37 147	213	1 920	12 211	5 095	5 682	—	—	—	—	—	—
Egentl. byggnadsarbete . . . . . (427)	25 020	143	1 108	6 688	3 130	2 313	—	—	—	—	—	—
Husbyggnadsarbete . . . . . (411)	20 955	136	1 108	6 660	2 163	2 249	—	—	—	—	—	—
Installationsarbete . . . . . (456)	10 426	47	606	4 604	1 812	3 146	—	—	—	—	—	—
El. installationsarbeten . . . . . (121)	3 137	4	130	1 453	626	900	—	—	—	—	—	—
Rörledningsarbete . . . . . (335)	7 289	43	476	3 151	1 186	2 246	—	—	—	—	—	—
Målning . . . . . (196)	1 701	23	236	919	153	223	—	—	—	—	—	—
Statliga verk o. byggnadsarb. m. m. . (291)	36 640	106	1 950	14 651	4 680	7 164	1 524	—	90	731	308	394
Mek. o. elektr. verkst. samt skeppsvarv (91)	14 571	106	912	9 062	1 549	2 901	401	—	13	110	232	46
El. linjearbeten och kraftverk . . . . . (65)	9 885	—	293	64	62 ²	1 101	—	—	—	—	—	—
Ban- och byggnadsarbete . . . . . (43)	9 395	—	625	4 427	2 201	1 915	—	—	—	—	—	—
Intendenturverkstäder, förråd o. d. . . . (64)	863	—	7	485	98	269	623	—	88	362	36	186
Övrig statlig verksamhet . . . . . (28)	1 926	—	113	613	206	978	500	—	39	259	40	162
Kommunala verk o. byggnadsarb. m. m. (300)	30 016	—	709	10 424	6 314	12 427	510	—	—	80	12	418
Kraft-, belysnings- och vattenverk . . . (143)	6 999	—	320	3 226	1 360	1 951	2	—	—	2	—	—
Byggnads- och anläggningsarbete . . . (128)	12 839	—	389	5 746	2 600	4 104	291	—	—	78	12	201
Spärvägs- och omnibusdrift . . . . . (29)	10 178	—	—	1 452	2 354	6 372	217	—	—	—	—	217
Samfärdsl . . . . . (137)	8 008	43	194	2 296	2 086	1 917	102	—	—	19	—	34
Omnibusföretag . . . . . (55)	2 746	43	95	627	148	363	102	—	—	19	—	34
Åkerirörelse . . . . . (29)	748	—	—	137	178	433	—	—	—	—	—	—
Lastning och lossning . . . . . (53)	4 514	—	99	1 534	1 760	1 121	—	—	—	—	—	—
Summa övriga grupper . . . . . (1 807)	111 811	362	4 773	39 684	18 175	27 190	2 136	—	90	830	320	846
Samtliga grupper (9 028)	480 828	17 498	99 696	190 208	76 025	66 935	84 039	2 173	14 798	41 602	10 972	13 462

¹ Se not på sid. 74.

för arbetare inom handeln ha liksom föregående år undersökts i samband med den särskilda löneundersökningen för handelsanställda (sid. 121).

Den blankett, som använts vid insamlande av primärmaterialet för socialstyrelsens lönestatistiska uppgifter från arbetsgivarna (se sid. 148), skiljer sig i viss mån från den under tidigare år använda. Så har t. ex. antalet under året utgjorda dagsverken och arbetsveckor ej efterfrågats. Uppgifterna om arbetstid och lönesumma ha i allmänhet specificerats på tidlöns-, ackords- och övertidsarbete. Vid undersökningen har tillgång ej funnits till några uppgifter om individuella löneförhållanden. Materialet har delvis bearbetats enligt hålkortsmetoden.

Primärmaterialets omfattning. Blanketterna utsändes av socialstyrelsen under januari månad 1950 till sammanlagt c:a 11 000 arbetsgivare i olika delar av riket. Det övervägande flertalet av de tillskrivna återsände blanketterna vederbörligen ifyllda. Sammanlagt ha till styrelsen inkommit lönestatistiska uppgifter från 9 157 arbetsgivare eller c:a 83 % av de tillskrivna, däribland från så gott som samtliga större företag.

Allteftersom löneuppgifterna inkommo till socialstyrelsen, underkastades de omedelbart en ingående granskning, varvid bl. a. jämförelse skett med för tidigare år lämnade uppgifter samt med lönesatser i gällande kollektivavtal. Vid bearbetningen har det, för erhållande av ett så fullgott material som möjligt, befunnits lämpligt att av olika anledning utgallra 129 blanketter. Det till grund för undersökningen liggande primärmaterialet utgöres sålunda av uppgifter från 9 028 företag. Från dessa företag ha redovisats tillsammans 607 443 arbetare. Av de redovisade arbetarna representerade 80,6 % den egentliga industrin och återstoden eller 19,4 % grupperna samfärdsel (inkl. kommunal spårvägs- och omnibusdrift) och byggnadsverksamhet (inkl. statliga och kommunala byggnads- och anläggningsarbeten). I förhållande till föregående år är antalet redovisade personer i det närmaste oförändrat.

Primärmaterialets beskaffenhet. I samband med den inom styrelsen verkställda granskningen av primäruppgifterna har kompletterande material insamlats, varjämte uppenbart felaktiga uppgifter korrigerats. Särskilt för vissa näringsgrenar kvarstå likväl vissa bristfälligheter, vilka framför allt göra sig gällande vid beräkningen av årslönerna inom de s. k. säsongyrkena. I årsboken för 1939 gjordes ett försök att närmare utreda betydelsen av de viktigaste bland angivna felkällor. Då de resultat, som därvid vunnos, i allt väsentligt äga giltighet även för årets lönestatistik, hänvisas här av utrymmesskäl i fråga om detaljerna till nämnda undersökning.¹ Såsom en sammanfattning av nämnda omprövning av primäruppgifternas beskaffenhet må här antecknas dels att arbetare inom fabriksindustrin blivit mera fullständigt redovisade än inom småindustrin och hantverket, dels att det

¹ Jfr Lönestatistisk Årsbok för Sverige 1939 (sid. 65) samt Berättelse över Svenska städernas förhandlingsorganisations verksamhet år 1941 (sid. 54).

summariska tillvägagångssättet vid löneredovisningen visserligen ej nämnvärt påverkar tillförlitligheten av de beräknade tim- och dagsförtjänsterna men däremot nödvändiggör försiktighet vid årslönestatistikens användning. Varsamhet påkallas även vid jämförelse mellan lönenivån inom olika näringsgrenar och industrigrupper, bl. a. på grund av att primärmaterialet ej möjliggör en sammanställning av jämförbara yrkesspecialiteter. Vid studiet slutligen av löneutvecklingen i tiden måste hänsyn tagas till det lönestatistiska materialets svagare representativitet under tidigare år.

Antal redovisade arbetare. Antalet redovisade arbetare vid 1949 års löneundersökning utgör, såsom nämnts, tillhopa 607 443, fördelade på 9 028 företag, emot 607 503 arbetare och 8 811 företag år 1948. De större och medelstora företagen äro betydligt överrepresenterade. I årsboken för 1947 (sid. 82) publicerades en fördelning av materialet från denna synpunkt.

Av de för år 1949 redovisade arbetarna voro 80,6 % vuxna män, 14,0 % vuxna kvinnor och 5,4 % minderåriga av båda könen (i regel under 18 år). Tabell 33 visar materialets sammansättning efter kön, näringsgrenar och arbetarkategorier, medan tabell 34 redovisar antalet vuxna arbetare (exkl. arbetande förmän) i undersökningen fördelade på näringsgrenar och dyrortsgrupper.

b) Löneutvecklingen i allmänhet

I tab. 35 meddelas genomsnittssiffror för löneinkomster per arbetstimme, dag och år för vart och ett av åren 1913, 1929, 1935 och 1939—1948.¹ För 1949 ha inga löneinkomster per dag uträknats. Särskilda lönesiffror ha beräknats för män, kvinnor och minderåriga. För arbetarpersonalen i dess helhet ha härvid medellönerna standardräknats under antagande av oförändrad sammansättning under hela perioden med avseende på kön (= 1949). I avsaknad av mera fullständiga uppgifter om medellönen för tidigare år inom olika dyrortsgrupper ha däremot några korrigeringar med hänsyn till förskjutningar i arbetarpersonalens fördelning på olika dyrortsgrupper icke kunnat ifrågakomma.

För belysande av löneutvecklingen sedan tiden före första världskriget finnes direkt jämförelsematerial endast i fråga om dags- och årsinkomster. I syfte att kunna jämföra även timförtjänster vid olika tidpunkter har en approximativ beräkning av den genomsnittliga arbetslönen per utgjord arbetstimme verkställt på grundval av föreliggande uppgifter angående löneinkomsten per dag och med ledning av från arbetstidsundersökningar, kollektivavtal m. m. erhållna siffror rörande arbetsdagens längd. Å andra sidan ha beträffande åren 1921—1925, för vilka uppgifter om antalet utgjorda dagsverken ej inhämtats, daglönerna beräknats genom att multiplicera den genomsnittliga timförtjänsten med normalantalet arbetstimmar per dag,

¹ För mellanliggande år hänvisas till föregående årgångar av denna årsbok.

Tab. 25. Lönenivåns förändringar för arbetare inom industri och hantverk, transportväsen, allmän tjänst m. m. åren 1913—1949

År	M ä n			K v i n n o r			M i n d e r å r i g a			S a m t l i g a a r b e t a r e		
	L ö n e i n k o m s t p e r											
	timme	dag	år	timme	dag	år	timme	dag	år	timme	dag	år
a) Absoluta tal, kr												
1913	0·45	4·32	1 241	0·24	2·34	651	0·18	1·76	485	0·41	3·91	1 109
1929	1·25	9·99	2 846	0·74	5·80	1 637	0·51	3·92	1 099	1·14	9·09	2 565
1935	1·24	10·10	2 770	0·74	5·84	1 661	0·48	3·73	1 036	1·18	9·17	2 504
1939	1·43	11·44	3 183	0·84	6·65	1 882	0·58	4·57	1 286	1·30	10·41	2 879
1940	1·53	12·33	3 406	0·93	7·37	2 011	0·67	5·30	1 466	1·40	11·27	3 086
1941	1·64	13·15	3 615	1·01	7·94	2 142	0·72	5·66	1 525	1·50	12·03	3 274
1942	1·79	14·35	3 982	1·09	8·64	2 350	0·77	6·09	1 679	1·64	13·12	3 605
1943	1·86	14·93	4 136	1·14	9·03	2 485	0·81	6·40	1 758	1·70	13·66	3 752
1944	1·90	15·28	4 260	1·19	9·47	2 626	0·84	6·65	1 849	1·75	14·01	3 877
1945	1·98	15·97	4 377	1·27	9·91	2 749	0·91	7·12	1 962	1·82	14·66	3 994
1946	2·15	17·29	4 790	1·38	10·86	2 995	1·02	8·03	2 218	1·98	15·90	4 373
1947	2·45	19·64	5 396	1·62	12·67	3 469	1·24	9·77	2 691	2·27	18·15	4 952
1948	2·67	21·41	5 912	1·79	14·01	3 883	1·38	10·24	2 993	2·48	19·79	5 440
1949	2·75	.	6 077	1·87	.	4 034	1·44	.	3 094	2·56	.	5 600
b) Index tal för penninglönen, om avlöningen år 1948 sättes = 100												
1949	103·0	.	102·8	104·5	.	103·9	104·3	.	103·4	103·2	.	102·9
c) Index tal för penninglönen, om avlöningen år 1939 sättes = 100												
1944	132·9	133·6	133·8	141·7	142·4	139·5	144·8	145·5	143·8	134·6	134·6	134·7
1945	138·6	139·6	137·5	151·2	149·0	146·1	156·9	155·8	152·6	140·0	140·8	138·7
1946	150·3	151·1	150·5	164·3	163·3	159·1	175·9	175·7	172·5	152·3	152·7	151·9
1947	171·3	171·7	169·5	192·9	190·5	184·3	213·8	213·8	209·3	174·6	174·4	172·0
1948	186·7	187·2	185·7	213·1	210·7	206·3	237·9	224·1	232·7	190·8	190·1	189·0
1949	192·3	.	190·9	222·6	.	214·3	248·3	.	240·6	196·9	.	194·6
d) Index tal för penninglönen, om avlöningen år 1935 sättes = 100												
1940	123·4	122·1	123·0	125·7	126·2	121·1	139·6	142·1	141·5	123·9	122·9	123·2
1941	132·3	130·2	130·5	136·5	136·0	129·0	150·0	151·7	147·2	132·7	131·2	130·8
1942	144·4	142·1	143·8	147·3	147·9	141·5	160·4	163·3	162·1	145·1	143·1	144·0
1943	150·0	147·8	149·3	154·1	154·6	149·6	168·8	171·6	169·7	150·4	149·0	149·8
1944	153·2	151·3	153·8	160·8	162·2	158·1	175·0	178·3	178·5	154·9	152·3	154·8
1945	159·7	158·1	158·0	171·6	169·7	165·5	189·6	190·9	189·4	161·1	159·9	159·5
1946	173·4	171·2	172·9	186·5	186·0	180·3	212·5	215·3	214·1	175·2	173·4	174·6
1947	197·6	194·5	194·8	218·9	217·0	208·9	258·3	261·9	259·7	200·9	197·9	197·8
1948	215·3	212·0	213·4	241·9	239·9	233·8	287·5	274·5	288·9	219·5	215·8	217·3
1949	221·8	.	219·4	252·7	.	242·9	300·0	.	298·6	226·5	.	223·6
e) Index tal för penninglönen, om avlöningen år 1929 sättes = 100												
1940	122·4	123·4	119·7	125·7	127·1	122·8	131·4	135·2	133·4	122·8	124·0	120·3
1941	131·2	131·6	127·0	136·5	136·9	130·8	141·2	144·4	138·8	131·6	132·3	127·6
1942	143·2	143·6	139·9	147·3	149·0	143·6	151·0	155·4	152·8	143·9	144·3	140·5
1943	148·8	149·4	145·3	154·1	155·7	151·8	158·8	163·3	160·0	149·1	150·3	146·3
1944	152·0	153·0	149·7	160·8	163·3	160·4	164·7	169·6	168·2	153·5	154·1	151·2
1945	158·4	159·9	153·8	171·6	170·9	167·9	178·4	181·6	178·5	159·6	161·3	155·7
1946	172·0	173·1	168·3	186·5	187·2	183·0	200·0	204·8	201·8	173·7	174·9	170·5
1947	196·0	196·6	189·6	218·9	218·4	211·9	243·1	249·2	244·9	199·1	199·7	193·1
1948	213·6	214·3	207·7	241·9	241·6	237·2	270·6	261·2	272·3	217·5	217·7	212·1
1949	220·0	.	213·5	252·7	.	246·4	282·4	.	281·5	224·6	.	218·3
f) Index tal för penninglönen, om avlöningen år 1913 sättes = 100												
1929	275·6	231·2	229·3	308·3	247·9	251·5	283·3	222·7	226·6	278·0	232·5	231·3
1939	317·8	264·8	256·5	350·0	284·2	289·1	322·2	259·7	265·1	317·1	266·2	259·6
1940	340·0	285·4	274·5	387·5	315·0	308·9	372·2	301·1	302·3	341·5	288·2	278·3
1941	364·4	304·4	291·3	420·8	339·3	329·0	400·0	321·6	314·4	365·9	307·7	295·2

Tab. 35 (forts.). Lönenivåns förändringar för arbetare inom industri och hantverk, transportväsen, allmän tjänst m. m. åren 1913—1949

År	M ä n			K v i n n o r			M i n d e r å r i g a			S a m t l i g a a r b e t a r e		
	L ö n e i n k o m s t p e r											
	timme	dag	år	timme	dag	år	timme	dag	år	timme	dag	år
1942	397.8	332.2	320.9	454.2	369.2	361.0	427.8	346.0	346.2	400.0	335.5	325.1
1943	413.3	345.6	333.3	475.0	385.9	381.7	450.0	363.6	362.5	414.6	349.4	338.3
1944	422.2	353.7	343.3	495.8	404.7	403.4	466.7	377.8	381.2	426.8	358.3	349.6
1945	440.0	369.7	352.7	529.2	423.5	422.3	505.6	404.5	404.5	443.9	374.9	360.1
1946	477.8	400.2	386.0	575.0	464.1	460.1	566.7	456.2	457.3	482.9	406.6	394.3
1947	544.4	454.6	434.8	675.0	541.5	532.9	688.9	555.1	554.9	553.7	464.2	446.5
1948	593.3	495.6	476.4	745.8	598.7	596.5	766.7	531.8	617.2	604.9	506.1	490.5
1949	611.1	.	489.7	779.2	.	619.7	800.0	.	637.9	624.4	.	505.0
g) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1948 sättes = 100												
1949	101.4	.	101.2	102.9	.	102.3	102.7	.	101.8	101.6	.	101.3
h) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1939 sättes = 100												
1944	94.3	94.8	94.9	100.5	101.0	99.0	103.7	103.2	102.0	95.5	95.5	95.6
1945	98.3	99.1	97.6	107.3	105.7	103.7	111.3	110.5	108.3	99.3	99.9	98.4
1946	105.8	106.3	105.9	115.6	114.9	112.0	123.8	123.6	121.4	107.2	107.5	106.9
1947	114.0	114.2	112.8	128.4	126.8	122.6	142.3	142.3	139.3	116.2	116.0	114.4
1948	122.3	122.6	121.7	139.6	138.0	135.2	155.9	146.8	152.5	125.0	124.7	123.8
1949	124.1	.	123.2	143.6	.	138.3	160.2	.	155.3	127.1	.	125.5
i) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1935 sättes = 100												
1940	100.3	99.2	99.9	102.1	102.5	98.4	113.4	115.5	115.0	100.7	99.9	100.1
1941	94.7	93.2	93.4	97.7	97.3	92.3	107.3	108.6	105.3	95.0	93.9	93.6
1942	95.5	93.9	95.1	97.4	97.8	93.5	106.0	107.9	107.2	95.9	94.6	95.2
1943	97.9	96.5	97.5	100.6	100.9	97.6	110.2	112.0	110.8	98.2	97.3	97.8
1944	99.2	97.9	99.6	104.1	105.0	102.3	113.3	115.4	115.5	100.3	98.9	100.2
1945	103.4	102.3	102.3	111.1	109.8	107.1	122.7	123.6	122.6	104.3	103.5	103.2
1946	111.3	109.9	111.0	119.7	119.4	115.7	136.4	138.2	137.4	112.5	111.3	112.1
1947	119.9	118.1	118.2	132.9	131.7	126.8	156.8	159.0	157.6	121.9	120.1	120.1
1948	128.7	126.7	127.5	144.6	143.4	139.7	171.8	164.1	172.7	131.2	129.0	129.9
1949	130.6	.	129.2	148.8	.	143.0	176.6	.	175.8	133.3	.	131.6
j) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1929 sättes = 100												
1940	107.7	108.6	105.4	110.6	111.9	108.1	115.7	119.0	117.4	108.1	109.1	105.9
1941	101.7	102.0	98.5	105.8	106.1	101.4	109.5	111.9	107.6	102.0	102.6	98.9
1942	102.5	102.8	100.2	105.5	106.7	102.8	108.1	111.3	109.4	103.0	103.3	100.6
1943	105.2	105.6	102.7	109.0	110.1	107.3	112.3	115.5	113.1	105.4	106.3	103.5
1944	106.6	107.3	105.0	112.8	114.5	112.5	115.5	118.9	117.9	107.6	108.1	106.0
1945	111.1	112.1	107.9	120.3	119.8	117.7	125.1	127.3	125.2	111.9	113.1	109.2
1946	119.6	120.4	117.1	129.7	130.2	127.3	139.1	142.4	140.3	120.8	121.6	118.6
1947	128.9	129.3	124.7	143.9	143.6	139.3	159.9	163.9	161.0	130.9	131.3	127.0
1948	133.3	138.8	134.5	156.6	156.4	153.6	175.2	169.1	176.3	140.8	141.0	137.3
1949	140.3	.	136.2	161.2	.	157.1	180.1	.	179.5	143.2	.	139.2
k) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1913 sättes = 100												
1929	164.4	136.8	135.7	182.4	146.7	148.8	167.7	131.8	134.1	164.5	137.6	136.9
1939	185.8	154.9	150.0	204.7	166.2	169.1	188.4	151.9	155.0	185.4	155.7	151.8
1940	177.1	148.6	143.0	201.8	164.1	160.9	193.9	156.8	157.4	177.9	150.1	144.9
1941	167.2	139.6	133.6	193.0	155.6	150.9	183.5	147.5	144.2	167.8	141.1	135.4
1942	168.6	140.8	136.0	192.5	156.4	153.0	181.3	146.6	146.7	169.6	142.2	137.8
1943	172.9	144.6	139.5	198.7	161.5	159.7	188.3	152.1	151.7	173.5	146.2	141.5
1944	175.2	146.8	142.4	205.7	167.9	167.4	193.7	156.8	158.2	177.1	148.7	145.1
1945	182.6	153.4	146.3	219.6	175.7	175.2	209.8	167.8	167.8	184.2	155.6	149.4
1946	196.6	164.7	158.8	236.6	191.0	189.3	233.2	187.7	188.2	198.7	167.3	162.3
1947	211.8	176.9	169.2	262.6	210.7	207.4	268.1	216.0	215.9	215.4	180.6	173.7
1948	227.3	189.9	182.5	285.7	229.4	228.5	293.8	222.9	236.5	231.8	193.9	187.9
1949	230.6	.	184.8	294.0	.	233.8	301.9	.	240.7	235.6	.	190.6

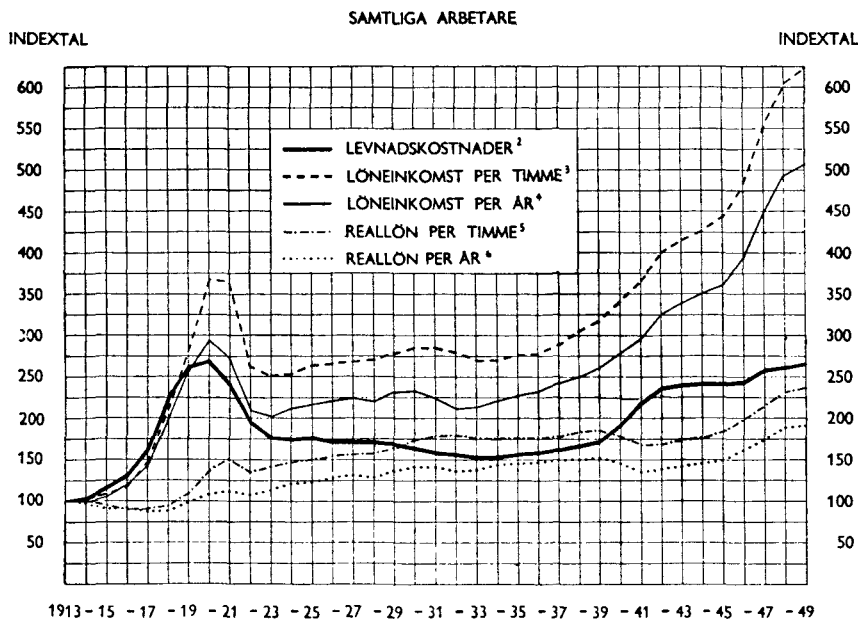
d. v. s. 8. På detta sätt ha indextal för tim-, dags- och årsförtjänster kunnat beräknas för varje år under perioden 1913—1948.

I tabellen har vidare angivits en serie utvisande reallönens utveckling. Med reallöneindex avses här det indextal som erhålles genom att dividera penninglönserien med socialstyrelsens levnadskostnadsindexserie (inkl. skatter).

Av tab. 35 (avd. b) framgår, att *timförtjänsten* sedan föregående år ökats med 3,2 % i genomsnitt för samtliga redovisade arbetare. Stegningen har varit något mindre för män än för kvinnor eller resp. 3,0 och 4,5 %. För 1949 prolongerades de för 1948 gällande avtalen. Lönestegringen beror därför på sådana faktorer som individuella löneförbättringar, som genomförts på grund av knapphet på arbetskraft, förändringar i arbetarnas fördelning efter ålder och utbildning samt på grund av den olika användningen av tidlöns-, ackords- och övertidsarbeten, variationer i arbetsintensiteten m. m.

Ökningen av den nominella timförtjänsten från år 1939 uppgår enligt tab. 35 (avd. c) till 97 % och från år 1935 (avd. d) till 127 %. Motsvarande jämförelsetal för enbart vuxna manliga arbetare utgör resp. 92 och 122 % samt för enbart vuxna kvinnliga arbetare resp. 123 och 153 %.

DIAGRAM V. ARBETSLÖNERNAS OCH LEVNADSKOSTNADERNAS
FÖRÄNDRINGAR ÅREN 1913—1949¹

¹ Mouvement général des salaires des ouvriers de l'industrie, de 1913 à 1949. — ² Nombres indices du coût de la vie (villes et agglomérations urbaines). — ³ Salaire nominal par heure. — ⁴ Salaire nominal par an. — ⁵ Salaire réel par heure. — ⁶ Salaire réel par an.

Sedan år 1929, som särskilt för den s. k. konkurrensindustrin kan be-tecknas som gränsåret, innan den senaste lågkonjunkturen före andra världskriget satte in, har den nominella timförtjänsten i genomsnitt för samtliga grupper ökat med 127 % (avd. e). Motsvarande siffra var för män-nen 120, för kvinnorna 153 och för minderåriga 182 %. Större delen av den-na förskjutning i lönenivån ägde rum under 1938—1948. Under perioden 1929—1949 låg medellönen lägst åren 1933 och 1934.

Från lönestatistikens utgångsår 1913 räknat har stegringen till 1949 i den genomsnittliga timförtjänsten beräknats utgöra omkring 524 % (avd. f). Löneökningen har i allmänhet varit större för kvinnor (679 %) än för män (511 %).

Årsförtjänsten steg mellan 1948 och 1949 med 2,9 %. För männen var stegringen 2,8 % och för kvinnorna 3,9 %.

I tab. 36 ha för vinnande av större överskådlighet ur tab. 35 och från tidigare årgångar av årsboken sammanställts indextal, som — under förut-sättning av oförändrad proportion av manliga, kvinnliga och minderåriga arbetare — ange den genomsnittliga stegringen under åren 1913—1949 av nominal- och reallönen per timme (per dag t. o. m. 1948) och per år, kompletterade med socialstyrelsens indextal för levnadskostnadernas förändringar.

Tab. 36. Arbetslönernas och levnadskostnadernas förändringar åren 1913—1949

Samtliga arbetare

Indextal (1913=100)	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932
Löneinkomst:																	
per timme	117	146	212	283	363	363	263	251	254	263	266	268	271	278	285	285	280
» dag . .	119	145	206	265	309	306	223	213	214	219	223	223	225	232	241	238	235
» år . .	119	142	199	256	294	271	209	202	211	216	220	224	220	231	233	224	212
Levnadskost-																	
nader . .	130	162	225	261	269	241	195	177	174	176	172	171	171	169	164	159	156
Reallön:																	
per timme	90	90	94	108	137	151	135	142	146	150	155	157	158	164	174	179	180
» dag . .	91	90	92	102	115	127	114	120	123	124	130	130	132	138	147	150	151
» år . .	92	88	88	98	109	112	107	114	121	123	128	131	129	137	142	141	136

Indextal (1913=100)	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949
Löneinkomst:																	
per timme	271	271	276	278	288	305	317	341	366	400	415	427	444	483	554	605	624
» dag . .	227	228	235	235	243	256	266	288	308	336	349	358	375	407	464	506	.
» år . .	213	221	226	232	242	249	260	278	295	325	338	350	360	394	447	491	505
Levnadskost-																	
nader . .	153	154	156	158	162	166	171	192	218	236	239	241	241	243	257	261	265
Reallön:																	
per timme	177	176	177	176	178	184	185	178	168	169	173	177	184	199	215	232	236
» dag . .	148	148	150	149	150	154	156	150	141	142	146	149	156	167	181	194	.
» år . .	139	144	145	147	149	150	152	145	135	138	142	145	149	162	174	188	191

Det framgår av tab. 36 och diagram V bl. a., att levnadskostnadernas stegring under första världskriget var starkare än lönestegringen, vilket resulterade i att reallönen sjönk. Från och med 1919 har förhållandet blivit det motsatta; reallönen har — med undantag för enstaka år — stigit ända till 1939. Under 1940 inträdde ett markerat avbrott i reallönens stegring. Reallönen sjönk detta år med 4 å 5 % i jämförelse med föregående år. Under 1941 sjönk reallönen med 5 å 7 % i förhållande till 1940. Därmed hade reallönen återgått till ungefär samma läge som år 1929.

Från och med år 1942 ha emellertid arbetarnas reallöner räknat per timme åter börjat stiga och 1946 passerades 1939 års reallönenivå. De kvinnliga arbetarna passerade 1939 års reallön redan 1944, medan de manliga arbetarna gjorde detta först 1946. (Se tab. 35 avd. h.)

Det bör framhållas, att i det föregående anförda genomsnittstal endast kunna giva en ungefärlig bild av förändringarna i löner och prisutveckling. Beträffande särskilda orter och industrigrenar kunna speciella förhållanden åstadkomma betydande avvikelser från de allmänna genomsnittstalen, såsom närmare framgår av det följande.

e) Löneutvecklingen 1939—1949 inom olika industrigrenar.

En översikt över de genomsnittliga timlönernas utveckling sedan 1939 för olika huvudgrupper inom den egentliga industrin framlägges i tab. 37. Tabellen visar, att den procentuellt starkaste lönestegringen har kommit de industrigrenar till del som 1939 hade de lägsta genomsnittliga timförtjänsterna; jord- och stenindustrin, träindustrin samt textil- och beklädnadsindustrin.

De kvinnliga arbetarna ha under den i tab. 37 redovisade tiden fått starkare stegring av sina timlöner än de manliga arbetarna, vilket betytt att löneskillnaden mellan män och kvinnor utjämnats. 1939 hade kvinnorna en genomsnittlig timförtjänst, som utgjorde 63 % av männens. 1944 var denna andel 65 % men hade 1949 stigit till 71 %.

Diagram VI lämnar en sammanfattning av löneutvecklingen de tre senaste åren inom de olika huvudgrupperna inom den egentliga industrin.

För ett närmare studium av hur löneutvecklingen gestaltat sig i olika delgrupper inom de olika näringsgrenarna hänvisas till indextalen i tab. 40 samt tablån på sid. 88.

d) Löneinkomster per timme

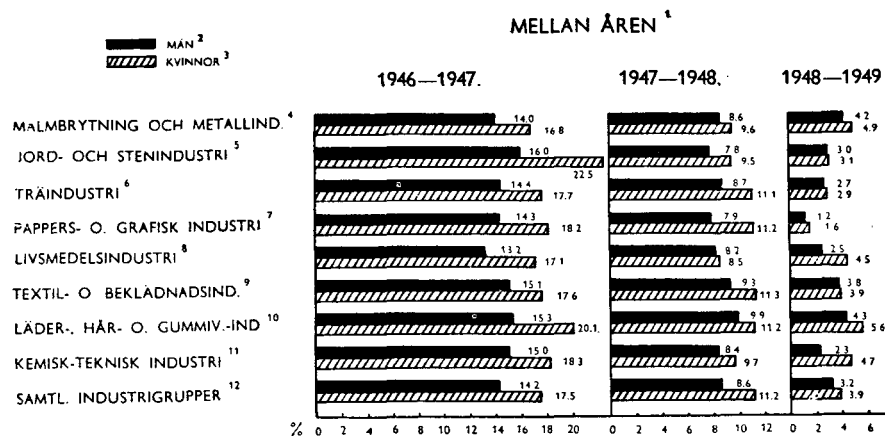
Genomsnittliga timförtjänster. I det föregående meddelade genomsnittstal för timlönerna inrymma givetvis rätt betydande olikheter i de faktiskt utgående lönebeloppen. Förutom efter ålder och kön samt dyrortsförhållanden (jfr sid. 103) växla lönevillkoren efter de anställdas olika yrken, och även inom samma yrke variera lönerna bl. a. med hänsyn till arbete-

Tab. 37. Genomsnittliga timförtjänster åren 1939—1949 för vuxna arbetare inom olika industrigrenar

Å r	Industrigrenar								
	Malm- brytn. o. metall- ind.	Jord- o. sten- ind.	Trä- ind.	Pap- pers- o. grafisk ind.	Livs- me- dels- ind.	Textil- o. be- klädn- ind.	Läder- hår- o. gummi- varu- ind.	Ke- misk- tekn. ind.	Samt- liga (inkl. säsong)
<i>Vuxna manliga arbetare.</i>									
	Genomsnittlig timförtjänst, kronor.								
1939	1'42	1'12	1'10	1'41	1'45	1'11	1'28	1'37	1'33
1940	1'55	1'23	1'18	1'52	1'55	1'22	1'41	1'52	1'45
1941	1'67	1'31	1'27	1'63	1'63	1'30	1'53	1'62	1'56
1942	1'83	1'46	1'40	1'76	1'75	1'45	1'66	1'73	1'70
1943	1'90	1'57	1'47	1'82	1'83	1'52	1'75	1'78	1'78
1944	1'95	1'63	1'51	1'87	1'85	1'59	1'81	1'83	1'82
1945	2'02	1'73	1'63	1'95	1'92	1'69	1'89	1'93	1'90
1946	2'13	1'88	1'81	2'10	2'04	1'86	2'02	2'07	2'04
1947	2'43	2'18	2'07	2'40	2'31	2'14	2'33	2'38	2'33
1948	2'64	2'35	2'25	2'59	2'50	2'34	2'56	2'58	2'53
1949	2'75	2'42	2'31	2'52	2'41	2'43	2'67	2'64	2'61
	Indextal (1939 = 100)								
1940	109	110	107	108	107	110	110	111	109
1941	118	117	115	116	112	117	120	118	117
1942	129	130	127	125	121	131	130	126	128
1943	134	140	134	129	126	137	137	130	134
1944	137	146	137	133	128	143	141	134	137
1945	142	154	148	138	132	152	148	141	143
1946	150	168	165	149	141	168	158	151	153
1947	171	195	188	170	159	193	182	174	175
1948	186	210	205	184	172	211	200	188	190
1949	194	216	210	186	171	219	209	193	196
<i>Vuxna kvinnliga arbetare.</i>									
	Genomsnittlig timförtjänst, kronor.								
1939	0'96	0'69	0'75	0'88	0'91	0'79	0'84	0'83	0'84
1940	1'03	0'75	0'88	0'95	1'00	0'88	0'93	0'92	0'92
1941	1'12	0'80	0'90	1'04	1'07	0'95	1'02	1'00	1'00
1942	1'21	0'89	0'99	1'13	1'15	1'04	1'09	1'08	1'09
1943	1'25	0'96	1'00	1'18	1'20	1'08	1'14	1'09	1'13
1944	1'29	1'02	1'06	1'22	1'22	1'15	1'17	1'15	1'18
1945	1'36	1'08	1'12	1'30	1'27	1'24	1'24	1'21	1'26
1946	1'43	1'20	1'30	1'43	1'40	1'36	1'34	1'31	1'37
1947	1'67	1'47	1'53	1'69	1'64	1'60	1'61	1'55	1'61
1948	1'83	1'61	1'70	1'88	1'78	1'78	1'79	1'70	1'79
1949	1'92	1'66	1'75	1'91	1'86	1'85	1'89	1'78	1'86
	Indextal (1939 = 100)								
1940	107	109	117	108	110	111	111	111	110
1941	117	116	120	118	118	120	121	120	119
1942	126	129	132	128	126	132	130	130	130
1943	130	139	133	134	132	137	135	131	135
1944	134	148	141	139	134	146	139	139	140
1945	142	157	149	148	140	157	148	146	150
1946	149	174	173	152	154	172	160	158	163
1947	174	213	204	192	180	203	192	187	192
1948	191	233	227	214	196	225	213	205	213
1949	200	241	233	217	204	234	225	214	221

¹ Då gruppen utkörare vid bryggerier ej medtagits vid bearbetningen av 1949 års uppgifter är timförtjänsten för livsmedelsindustrin ej jämförbar med tidigare år.

DIAGRAM VI. TIMFÖRTJÄNSTERNAS STEGRING (i %) FÖR VUXNA INDUSTRIARBETARE

rens kompetens och ställning i yrket. I viss utsträckning ha kollektivavtalen verkat normerande och utjämnande. Olikheterna i de faktiska lönebeloppen äro emellertid fortfarande ganska stora. Det summariska primärmaterial, som ligger till grund för den förevarande undersökningen, medger emellertid endast jämförelse mellan medellöner för arbetande förmän, män, kvinnor och minderåriga inom olika näringsgrenar och näringsgrupper.

I tab. 38 meddelas genomsnittliga timförtjänster för arbetande förmän och i tab. 39 för minderåriga. För de vuxna arbetarna (exkl. arbetande förmän) redovisas dessa uppgifter i tab. 40 (sid. 89 o. f.).

Beträffande de för *minderåriga* arbetare redovisade lönesiffrorna bör särskilt beaktas, att de icke utan vidare kunna läggas till grund för en jämförelse mellan lönenivån inom olika näringsgrenar, enär åtskilliga skilljaktigheter torde föreligga med hänsyn bl. a. till de redovisade arbetarnas genomsnittsålder. Vid gruvor och anrikningsverk, järn-, stål- och kopparverk m. fl. industrigrupper torde de anställda minderåriga merendels vara ynglingar, som nalkas (eller överskridit) adertonårsåldern medan däremot inom t. ex. glasindustrin i betydande utsträckning sysselsätts yngre personer.

I de genomsnittliga timförtjänster, som redovisas för arbetande förmän och för minderåriga, ingå förutom den ordinarie lönen på tidlön eller ackord dels övertidstillägg, skifttillägg samt dyrtidstillägg, dels dessa lönebelopp plus semesterlön, sjuklön och naturaförmåner o. d.

I tab. 40 lämnas uppgifter om timförtjänsterna för vuxna arbetare (exkl.

¹ Augmentation des salaires par heure des ouvriers de l'industrie entre 1946—1947, 1947—1948, 1948—1949. — ² Hommes — ³ Femmes. — ⁴ Extraction de minerais et industrie métallifère. — ⁵ Industrie de la terre et de la pierre. — ⁶ Industrie du bois. — ⁷ Industrie du papier et industrie graphique. — ⁸ Industrie des denrées alimentaires. — ⁹ Industrie textile et des vêtements. — ¹⁰ Industrie du cuir, des poils et du caoutchouc. — ¹¹ Industrie chimique. — ¹² Tous les branches.

Tab. 33. Genomsnittliga löneinkomster per timme och per år för förmän som deltaga i arbetet

Näringsgrenar	Manliga förmän						Kvinnliga förmän							
	Redo- visat antal	Genomsnittlig löneinkomst						Redo- visat antal	Genomsnittlig löneinkomst					
		per timme			per år				per timme			per år		
		exkl. se- mes- terlön, sjuklön o. na- turaf. Kr.	inkl. se- mesterlön, sjuklön o. naturaf. Kr.	Index- tal 1948 =100	exkl. se- mes- terlön, sjuklön o. naturaf. Kr.	inkl. se- mesterlön, sjuklön o. naturaf. Kr.	Index- tal 1948 =100		exkl. se- mes- terlön, sjuklön o. na- turaf. Kr.	inkl. se- mesterlön, sjuklön o. naturaf. Kr.	Index- tal 1948 =100	exkl. se- mes- terlön, sjuklön o. naturaf. Kr.	inkl. se- mesterlön, sjuklön o. naturaf. Kr.	Index- tal 1948 =100
Malmbrytning o. metallindustri	2 050	3:08	3:26	103	7 422	103	31	2:41	2:54	113	5 666	115		
Jord- och stenindustri	404	2:58	2:72	102	6 429	101	4	.	.	.	.	.		
Träindustri	1 120	2:54	2:66	105	6 048	103	4	.	.	.	.	.		
Pappers- och grafisk industri	454	3:30	3:48	110	8 140	100	23	2:19	2:29	99	5 161	98		
Livsmedelsindustri	1 483	2:93	3:12	103	7 315	105	120	2:05	2:18	104	5 081	108		
Textil- och beklädnadsindustri	1 138	2:96	3:12	102	7 146	102	520	2:25	2:36	104	5 239	104		
Läder-, hår- o. gummivaruind.	394	3:14	3:28	102	7 444	101	46	2:34	2:48	106	5 524	106		
Kemisk-teknisk industri	396	2:99	3:21	104	7 305	103	42	2:20	2:35	111	5 291	112		
Samtliga industrigrupper	7 439	2:94	3:10	103	7 170	103	790	2:22	2:34	105	5 246	105		
Byggnadsverksamhet	274	3:47	3:67	109	.	.	—	—	—	—	—	—		
Statliga verk o. byggnadsarb.	513	3:08	3:33	104	7 666	106	5	.	.	.	.	.		
Kommunala verk o. byggnadsarb.	407	3:23	3:59	102	8 101	102	—	—	—	—	—	—		
Samfärdse	134	2:82	2:98	100	7 095	101	1	.	.	.	.	.		
Samtliga grupper														
inkl. säsongind.	8 767	2:97	3:15	102	.	.	796	2:22	2:34	105	.	.		
exkl. säsongind.	8 191	2:98	3:16	103	7 246	103	794	2:22	2:34	105	5 241	105		

Tab. 39. Genomsnittliga löneinkomster per timme och per år för minderåriga arbetare

Näringsgrenar	M ä n						K v i n n o r							
	Redo- visat antal	Genomsnittlig löneinkomst						Redo- visat antal	Genomsnittlig löneinkomst					
		per timme			per år				per timme			per år		
		exkl. se- mes- terlön, sjuklön o. na- turaf. Kr.	inkl. se- mesterlön, sjuklön o. naturaf. Kr.	Index- tal 1948 =100	exkl. se- mes- terlön, sjuklön o. naturaf. Kr.	inkl. se- mesterlön, sjuklön o. naturaf. Kr.	Index- tal 1948 =100		exkl. se- mes- terlön, sjuklön o. na- turaf. Kr.	inkl. se- mesterlön, sjuklön o. naturaf. Kr.	Index- tal 1948 =100	exkl. se- mes- terlön, sjuklön o. naturaf. Kr.	inkl. se- mesterlön, sjuklön o. naturaf. Kr.	Index- tal 1948 =100
Malmbrytning o. metallindustri	11705	1:43	1:50	104	3 236	104	885	1:31	1:37	104	2 926	102		
Jord- och stenindustri	1 015	1:32	1:38	101	2 963	101	259	1:12	1:19	95	2 514	95		
Träindustri	2 284	1:29	1:35	105	2 793	100	76	1:22	1:28	107	2 786	109		
Pappers- och grafisk industri	2 201	1:30	1:36	101	3 045	102	798	1:15	1:21	99	2 626	97		
Livsmedelsindustri	973	1:29	1:36	101	2 963	99	560	1:14	1:20	104	2 538	103		
Textil- och beklädnadsindustri	2 500	1:50	1:56	105	3 365	103	4 883	1:31	1:38	105	2 941	105		
Läder-, hår- o. gummivaruind.	1 106	1:41	1:48	106	3 177	105	815	1:30	1:36	105	2 850	102		
Kemisk-teknisk industri	409	1:40	1:48	107	3 294	108	199	1:19	1:27	105	2 831	106		
Samtliga industrigrupper	22193	1:40	1:47	104	3 164	103	8 475	1:27	1:34	105	2 858	103		
Byggnadsverksamhet	729	1:54	1:61	98	.	.	—	—	—	—	—	—		
Statliga verk o. byggnadsarb.	892	1:42	1:53	105	3 371	104	85	1:24	1:32	103	2 809	102		
Kommunala verk o. byggnadsarb.	374	1:63	1:77	111	3 846	106	1	.	.	.	.	.		
Samfärdse	261	1:19	1:29	99	2 870	101	3	.	.	.	.	.		
Samtliga grupper														
inkl. säsongind.	24449	1:40	1:47	104	.	.	8 564	1:27	1:34	105	.	.		
exkl. säsongind.	23360	1:40	1:47	104	3 180	103	8 544	1:27	1:34	105	2 858	103		

arbetande förmän). Först anges timförtjänsterna på ordinarie tid vid tidlöns- resp. ackordsarbete. Dessa siffror inkludera ej dyrtidstillägg, då de endast uträknats på uppgifter från företag som särredovisat dyrtidstillägget. Detta betyder emellertid, att de ej kunna jämföras med motsvarande uppgifter från föregående år, eftersom i den ordinarie lönen då även ingingo uppgifter från företag som ej särredovisat dyrtidstillägget utan räknat in detta i tidlöns- eller ackordsförtjänsten. Jämförelser mellan förtjänstsiffrorna vid tidlöns- resp. ackordsarbete och övriga förtjänstsiffror i tabellen böra göras med försiktighet, då siffrorna ej grunda sig på lika stort material. Inom pappers- och grafisk industri samt livsmedelsindustri ha tidlöns- och ackordsförtjänsterna uträknats på ett betydligt mindre material än de totala förtjänstsiffrorna. I nedanstående uppställning visas i vilken utsträckning dyrtidstillägget särredovisats samt skillnaden mellan timförtjänsterna vid tidlöns- resp. ackordsarbete om uppgifterna uträknas på hela det redovisade materialet eller på den del som särredovisat dyrtidstillägget.

Näringsgrenar	M ä n						K v i n n o r					
	Samtliga företag			Företag som särredovisat dyrtidstillägg			Samtliga företag			Företag som särredovisat dyrtidstillägg		
	Antal arbetare	Timförtjänst, kr. tid- lön	ac- kord	Antal arbetare	Timförtjänst, kr. tid- lön	ac- kord	Antal arbetare	Timförtjänst, kr. tid- lön	ac- kord	Antal arbetare	Timförtjänst, kr. tid- lön	ac- kord
Malmbrytning o. metallind.	176 497	1·99	2·37	173 125	1·96	2·37	11 519	1·39	1·70	11 258	1·37	1·69
Jord- o. stenindustri	26 814	1·67	2·19	25 106	1·64	2·19	2 147	1·07	1·55	2 101	1·05	1·55
Träindustri	40 109	1·73	2·07	40 216	1·65	2·05	762	1·30	1·61	667	1·24	1·60
Pappers- o. grafisk industri	42 493	2·19	1·89	38 664	2·05	1·88	6 090	1·45	1·80	5 631	1·42	1·80
Livsmedelsindustri	26 663	2·04	2·33	18 005	1·83	2·29	10 702	1·48	1·63	7 866	1·30	1·62
Textil- o. beklädnadsind.	28 759	1·79	2·03	27 844	1·76	2·02	40 549	1·36	1·60	38 508	1·33	1·59
Läder-, hår- o. gummivaru- industri	14 130	1·79	2·39	13 577	1·75	2·38	6 903	1·33	1·68	6 656	1·30	1·68
Kemisk-teknisk industri	13 552	1·91	2·26	12 606	1·85	2·25	3 231	1·31	1·55	2 996	1·26	1·54
Samtliga industrigrupper	369 017	1·95	2·25	349 143	1·87	2·24	81 903	1·39	1·63	75 683	1·33	1·62
Statliga verk o. byggn.-arb.	36 640	2·04	2·83	16 906	1·83	2·83	1 524	1·54	1·89	387	1·55	1·76
Kommunala verk	30 016	2·25	3·14	29 648	2·25	3·13	510	1·87	2·27	499	1·87	2·27
Samfärdsl	8 008	1·94	2·77	7 764	1·87	2·76	102	.	.	102	.	.
Samtliga grupper	480 828	1·98	2·41	439 398	1·91	2·39	84 039	1·40	1·63	76 671	1·34	1·62

Förtjänstsiffrorna i kol. 8 i tab. 40 ha uträknats på hela det redovisade materialet, medan däremot siffrorna i kol. 7 uträknats på uppgifter från företag, som särredovisat semesterlön, sjuklön, naturaförmåner o. d. För att säkrare kunna jämföra förtjänsterna inklusive och exklusive semesterlön, sjuklön, naturaförmåner o. d. ha i tab. 41 dessa löneuppgifter redovisats endast för företag som lämnat särskilda uppgifter om dessa förmåner.

Tabellerna 38, 39 och 40 visa, att den genomsnittliga timförtjänsten under 1949 (inkl. dyrtidstillägg, semesterlön, övertid, sjuklön, naturaförmå-

ner o. d.) för manliga arbetande förmän beräknats till 3,15 kr, för övriga vuxna manliga arbetare till 2,74 kr samt för minderåriga manliga arbetare till 1,47 kr. De kvinnliga arbetande förmännen förtjänade i genomsnitt 2,34 kr, övriga vuxna kvinnliga arbetare 1,87 kr samt de minderåriga kvinnliga arbetarna 1,34 kr.

Inom den egentliga industrin voro de genomsnittliga timförtjänsterna 3,10 kr och 2,34 kr för manliga resp. kvinnliga förmän, 2,61 kr och 1,86 kr för övriga vuxna manliga resp. kvinnliga arbetare samt 1,47 kr och 1,34 kr för minderåriga manliga resp. kvinnliga arbetare.

Primärmaterialen tillåter ej en exakt beräkning av hur ovan nämnda timförtjänster äro sammansatta. Skillnaden mellan förtjänsterna på ordinarie tid och totalförtjänsterna utgöres av dyrtidstillägg, övertidstillägg samt semesterlön, sjuklön, naturaförmåner m. m. Inom samtliga redovisade grupper utgöra dessa poster för de vuxna manliga arbetarna 53 öre (19,3 % av den totala timförtjänsten) och för de vuxna kvinnliga arbetarna 33 öre (17,6 % av den totala timförtjänsten). Inom den egentliga industrin voro dessa tal 49 resp. 33 öre.¹

Timlönerns fluktuationer inom olika näringsgrenar. I tab. 40 meddelas även indextal för löneutvecklingen inom de olika näringsgrenarna med 1939 resp. 1948 som bas. För att underlätta ett närmare studium av löneutvecklingen 1939—1949 ha i efterföljande tablå sammanställts högsta och lägsta variationerna i fråga om timförtjänsten under samma period.

Timförtjänstens procentuella stegringar åren 1939—1949

Män.	%	%	%
Torvindustri	184	Statens intendenturverkst., förråd o. d.	70
Kakel-, sten- o. lergodsfabr.	132	Elektriska installationsarb.	70
Bomullsindustri	132	Rörledningsarbete	69
Ylleindustri	126	Kvarnar	69
Stenindustri	125	Lastning och lossning	69
Linne-, hamp- o. juteind.	123	Tobaksfabriker	62
Färg- o. färgfabriker	122	Gruvor och anrikningsverk i norra Sverige	62
Gravur och anrikningsverk i mellersta Sverige	121		
Päls- o. skinnvarufabriker	121	<i>Kvinnor.</i>	
Flottning	119	Kakel-, sten- o. lergodsfabr.	169
— — — — —	—	Porslinsfabriker	146
Statl. mek. o. el. verkst. samt skeppsvarv	73	Ylleindustri	146
Husbyggnadsarbete	72	Linne-, hamp- o. juteind.	145
Slakterier o. charkuterifabr.	71	Bomullsindustri	143
		Trikåfabriker	142
		Päls- o. skinnvarufabriker	138
		Gummivarufabriker	130
		Färg- o. färgfabriker	129
		Järn- o. stålmanuf.	127
		— — — — —	—
		Raffinaderier o. komb. fabr.	107
		Annan grafisk ind	105
		Annan livsmedelsind.	101
		Mjukbrödsbagerier	100
		Bok- o. accidenstryck.	100
		Mek. verkstadsindustri	97
		Elektrotekn. industri	93
		Spisbrödsbagerier	88
		Tobaksfabriker	85
		Slakterier o. charkuterifabr.	81

¹ I nedanstående tablå har dyrtidstillägg (a), övertidstillägg (b), semesterlön, sjuklön och värdet av naturaförmåner o. d. (c) utslagits på totalantalet utgjorda arbetstimmar.

	Genomsnittligt antal öre per timme				Därav egentlig industri			
	Samtliga redovisade grupper							
	a	b	c	s:a	a	b	c	s:a
Vuxna män	32.7	3.4	16.8	52.9	31.9	3.1	14.6	49.6
Vuxna kvinnor	22.3	0.6	10.5	33.4	22.5	0.5	10.1	33.1

Tab. 40. Arbetstid och genomsnittliga löneinkomster per timme för vuxna arbetare inom olika näringsgrenar och dyrtidsgrupper år 1949

(Siffror i medieväl stil ange, att medeltalet avser 25—149 arbetare. För grupper om mindre än 25 arbetare ha medeltal ej beräknats.)

Näringsgrenar	Medel- antal arbeta- re	Medeltal arbets- timmar per år och ar- betare	Genomsnittlig löneinkomst per timme, kronor												Indextal (för hela riket: kol. 8)		
			på ordi- narie tid (exkl. dyrtids- övertids- o. skifttill- lägg) ¹		inkl. dyrtidstilllägg, övertids- och skifttilllägg		övertids- och skifttilllägg					övertids- och skifttilllägg					
			antal	där- av på ac- kord %	tid- lön	ac- kord	exkl.		inkl.		semesterlön, sjuklön, naturaförm. o. d.					1939 =100	1948 =100
							hela riket	hela riket	dyrtidsgrupp								
				1	2	3	4	5	1	2	3	4	5				
Vuxna manliga arbetare																	
Malmbrytning o. metallind. . .	176 497	2 238	67.5	1.96	2.37	2.63	2.75	2.45	2.56	2.65	2.96	3.25	194	104			
Gruvor och anrikningsverk . . .	8 335	2 141	86.1	2.20	2.75	3.16	3.34	—	2.93	2.99	3.69	4.13	187	104			
därav i: mellersta Sverige . . .	4 927	2 178	89.7	1.71	2.45	2.80	2.94	—	2.93	2.99	—	—	221	109			
norra Sverige . . .	3 408	2 088	80.8	2.60	3.25	3.69	3.94	—	—	—	3.69	4.13	162	105			
Järn-, stål- o. kopparverk . . .	28 296	2 246	81.1	1.78	2.12	2.45	2.61	—	2.54	2.59	3.39	3.15	199	104			
Järn- och stålmanufaktur . . .	19 794	2 229	64.3	1.89	2.32	2.52	2.65	2.37	2.55	2.61	2.81	3.72	201	104			
Mekanisk verkstadsindustri . . .	93 122	2 254	65.6	1.97	2.42	2.65	2.76	2.45	2.45	2.68	2.93	3.23	194	104			
Skeppsvarv	17 625	2 270	84.2	1.98	2.46	2.78	2.90	—	2.86	2.68	3.08	3.24	196	104			
Bil- o. karosserifabriker . . .	4 335	2 250	59.1	2.08	2.54	2.81	2.94	—	2.53	2.45	2.87	3.80	—	104			
Reparationsverkstäder . . .	5 959	2 223	14.0	2.08	2.59	2.50	2.63	2.11	2.17	2.40	2.80	3.19	—	102			
Övriga mek. verkstäder . . .	65 203	2 253	65.7	1.95	2.39	2.62	2.73	2.47	2.47	2.70	2.83	3.21	—	105			
Elektroteknisk industri . . .	18 079	2 204	57.1	2.02	2.41	2.65	2.78	2.27	2.72	2.57	2.75	2.98	184	104			
Annan metallmanufaktur . . .	8 871	2 227	54.1	2.01	2.47	2.64	2.78	2.55	2.57	2.67	2.89	3.17	—	105			
Jord- o. stenindustri																	
Jord- o. stenindustri	26 814	2 251	56.5	1.64	2.19	2.31	2.42	2.25	2.39	2.50	2.74	3.14	216	103			
Kolgruvor	792	2 002	61.9	1.59	2.38	2.41	2.54	2.56	2.55	—	—	—	212	100			
Torvindistri	886	—	61.5	1.55	2.12	2.11	2.19	2.31	2.10	1.96	—	—	284	95			
Stenindustri	3 756	—	54.6	1.68	2.23	2.34	2.41	2.26	2.52	2.19	2.70	4.22	225	105			
Byggnadsämnesindustri	11 399	2 272	54.6	1.66	2.14	2.29	2.39	2.23	2.30	2.52	2.71	3.00	206	102			
Cementfabriker	1 501	2 357	30.1	1.69	2.38	2.31	2.42	2.27	2.43	2.46	—	—	197	102			
Tegelbruk	5 984	2 259	61.5	1.58	2.00	2.17	2.27	2.12	2.24	2.42	2.67	2.75	199	103			
Cementvarufabriker	2 179	2 254	55.2	1.86	2.53	2.63	2.74	2.51	2.52	2.83	2.87	3.27	—	101			
Kalkbruk	1 735	2 262	52.9	1.61	2.02	2.24	2.35	2.18	2.35	2.39	2.26	2.43	—	102			
Porslins-, kakel- o. lergods- fabriker	3 635	2 270	60.6	1.57	2.20	2.29	2.43	2.08	2.29	2.54	—	—	213	104			
Porslinsfabriker	2 949	2 261	62.3	1.56	2.15	2.25	2.39	—	2.30	2.48	—	—	204	104			
Kakel-, sten- och lergods- fabriker	686	2 311	53.4	1.61	2.48	2.45	2.58	2.08	2.17	2.70	—	—	232	104			
Glasindustri	4 733	2 233	51.9	1.63	2.16	2.26	2.37	2.24	2.36	2.60	2.99	3.30	208	104			
Annan jord- och stenindustri . .	1 613	2 246	72.8	1.72	2.36	2.64	2.79	2.29	2.80	2.72	2.90	3.20	—	105			
Träindustri																	
Träindustri	40 109	2 216	54.7	1.65	2.05	2.21	2.31	2.25	2.22	2.33	2.40	2.49	210	103			
Flottning	2 271	—	38.1	1.85	2.22	2.24	2.34	—	—	—	—	—	219	101			
Sågverk och hyvlerier	17 005	2 212	56.0	1.61	1.90	2.14	2.24	2.01	2.14	2.25	2.33	2.38	207	103			

¹ Dessa timförtjänster grundas sig på uppgifter från företag, som särredovisat dyrtidstillägget. Då motsvarande beräkningar under tidigare år grundat sig på uppgifter även från företag som ej särredovisat dyrtidstillägget, äro årets siffror ej jämförbara med siffrorna för tidigare år. Timförtjänsterna i kol. 5 och 6 böra användas med försiktighet vid jämförelse med uppgifterna i kol. 7—13, vilka äro uträknade på ett större material. Se tablan på sid. 87.

Tab. 40 (forts.). Arbetstid och genomsnittliga löneinkomster per timme för vuxna arbetare inom olika näringsgrenar och dyrortsgrupper år 1949

Näringsgrenar	Medel- antal arbeta- re	Medeltal arbets- timmar per år och ar- betare	3	4	Genomsnittlig löneinkomst per timme, kronor										Indextal (för hela riket; kol. 8)																
					antal	där- av på ac- kord %	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	1939 =100	1948 =100												
																				tid- lön	ac- kord	inkl. dyrtidstillägg, overtids- och skifttillägg					exkl.				
																						semesterlön, sjuklön, naturaförm. o. d.					dyrortsgrupp				
																						hela riket	hela riket	1	2	3	4	5			
Snickeri- och möbelfabriker	19 131	2 223	56.5	1.64	2.16	2.26	2.36	2.30	2.27	2.40	2.49	2.98	213	102																	
Möbelfabriker	7 074	2 179	55.5	1.67	2.27	2.30	2.39	2.32	2.35	2.44	2.52	3.01	.	101																	
Låd- o. wallboardfabriker ²	3 928	2 317	70.4	1.66	1.96	2.33	2.43	2.26	2.26	2.40	2.50	.	.	101																	
Byggnadsenickerier o. trä- husfabriker ³	5 554	2 238	50.0	1.62	2.21	2.20	2.30	2.33	2.19	2.39	2.45	2.66	.	103																	
Annan trävaruindustri	1 702	2 179	47.3	1.70	2.27	2.27	2.36	2.30	2.25	2.38	2.39	3.33	190	104																	
Pappers- o. grafisk industri	42 493	2 324	50.7	2.05	1.88	2.48	2.62	2.11	2.33	2.59	2.62	3.28	186	101																	
Pappersmassefabriker	16 528	2 328	64.9	1.67	1.87	2.31	2.44	2.18	2.35	2.35	2.54	2.47	189	100																	
Pappersbruk o. pappfabriker	12 012	2 325	83.1	1.66	1.83	2.24	2.33	2.07	2.30	2.40	2.57	.	188	103																	
Bokbinderier	1 045	2 288	20.1	2.14	3.06	2.79	2.91	.	2.38	2.59	3.03	3.16	.	103																	
Papp- o. pappersvaruindustri ⁴	2 242	2 304	15.6	1.95	2.47	2.49	2.59	2.54	2.50	2.58	2.57	2.95	179	100																	
Tapetfabriker	311	2 298	5.2	1.81	1.83	2.17	2.30	.	2.18	2.27	2.40	.	193	104																	
Annan pappersvaruindustri	1 931	2 305	17.3	1.98	2.51	2.54	2.64	2.54	2.55	2.61	2.68	2.95	177	100																	
Grafisk industri	10 666	2 324	2.2	2.34	3.06	3.02	3.21	.	2.56	3.02	3.26	3.41	179	101																	
Bok- o. accidenstryckerier	5 094	2 325	4.2	2.22	3.09	2.85	2.98	.	2.34	2.83	2.74	3.13	175	98																	
Tidningstryckerier	4 151	2 310	0.1	2.48	.	3.29	3.54	.	3.03	3.21	3.63	4.12	179	103																	
Annan grafisk industri ⁵	1 421	2 364	1.3	2.34	2.71	2.97	3.09	.	.	2.71	3.07	3.30	185	103																	
Livsmedelsindustri	26 663	2 310	7.3	1.83	2.29	2.34	2.49	2.16	2.24	2.41	2.66	2.94	172	100																	
Kvarnar	1 481	2 287	0.1	1.91	3.40	2.92	2.45	1.84	2.29	2.36	2.68	2.89	169	101																	
Bageriindustri	5 152	2 296	0.2	.	.	2.61	2.75	2.71	2.35	2.63	2.89	3.00	175	103																	
Mjukbrödsbagerier	4 056	2 294	0.0	.	.	2.64	2.77	2.71	2.37	2.62	2.85	3.01	174	103																	
Spisbrödsbagerier	906	2 303	.	.	.	2.58	2.73	.	2.30	2.74	3.14	2.76	182	101																	
Käxfabriker	190	2 289	4.7	.	.	2.26	2.38	.	.	2.33	.	.	189	106																	
Sockerindustri	3 410	.	24.8	1.65	2.19	2.16	2.25	2.16	2.14	2.28	2.51	2.76	184	103																	
Råsockerbruk	1 873	.	14.4	1.64	2.08	2.05	2.14	2.11	2.15	2.23	.	.	183	103																	
Raffinaderier o. komb. fa- briker	1 537	2 260	38.3	1.68	2.25	2.28	2.39	2.31	2.03	2.30	2.51	2.76	188	103																	
Choklad- och konfektindustri	1 584	2 307	37.5	1.81	2.33	2.43	2.53	1.37	2.33	2.31	2.45	3.17	190	102																	
Mejeriindustri	3 829	2 342	0.0	1.90	3.25	2.29	2.42	2.14	2.11	2.23	2.68	2.68	.	103																	
Slakterier och charkuterifabr. Fiskberedningsanstalter och konservfabriker	4 994	2 357	1.8	.	.	2.36	2.62	2.51	2.35	2.43	2.63	2.98	171	102																	
Margarinindustri	957	2 319	6.8	1.77	2.68	2.18	2.30	.	2.21	2.15	2.68	.	200	105																	
Bryggerier, brännerier m. m. Brännerier, destillerings- verk o. jästfabriker	431	2 380	4.8	1.88	.	2.50	2.71	.	.	2.61	2.68	3.14	.	103																	
Bryggerier, mineralvatten- o. läskedrycksfabriker	3 647	2 271	3.4	1.74	2.37	2.25	2.44	.	2.23	2.29	2.56	2.76	.	100																	
Tobaksfabriker	442	2 179	0.2	1.86	3.37	2.41	2.59	.	2.41	2.51	2.73	2.73	176	97																	
Annan livsmedelsindustri	3 205	2 283	3.8	1.73	2.37	2.28	2.42	.	2.15	2.29	2.50	2.76	.	102																	
	443	2 165	33.4	1.87	2.09	2.57	2.80	.	.	2.54	2.79	3.11	162	98																	
	735	2 324	6.5	1.73	2.36	2.19	2.33	.	2.11	2.31	2.62	2.62	.	99																	

¹ Se not på sid. 89.² Lådfabriker har sammanförts med fanér-, plywood- och wallboardfabriker.³ Denna industrigrupp har ej tidigare särredovisats.⁴ I tidigare årgångar kallad annan pappersindustri.⁵ I tidigare årgångar kallad grafiska anstalter.

Tab. 40 (forts.). Arbetstid och genomsnittliga löneinkomster per timme för vuxna arbetare inom olika näringsgrenar och dyrortsgrupper år 1949

Näringsgrenar	Medel- antal arbeta- rare	Medeltal arbets- timmar per år och ar- betare	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15											
															Genomsnittlig löneinkomst per timme, kronor										Indextal (för hela riket; kol. 8)
															på ordi- narie tid (exkl. dyr- tids-över- tids- o. skifttill- lägg) ¹	inkl. dyrtidstilllägg, övertids- och skifttilllägg				inkl.					
																antal	där- av på ac- kord %	tid- lön	ac- kord	semesterlön, sjuklön, naturaförm. o. d.					1939 =100
															hela riket					hela riket	dyrortsgrupp				
Textil- o. beklädnadsindustri	28 759	2 250	57.9	1.76	2.02	2.30	2.43	2.30	2.31	2.44	2.61	2.85	219	104											
Spinnerier, väverier o. d. . .	23 679	2 257	61.4	1.73	1.99	2.28	2.41	2.30	2.31	2.44	2.59	2.64	227	104											
Ylleindustri	5 910	2 262	64.2	1.69	1.94	2.22	2.35	2.24	2.26	2.39	2.46	—	226	103											
Bomullsindustri	8 465	2 272	64.6	1.74	1.94	2.27	2.41	—	2.32	2.43	2.60	—	260	104											
Linne-, hamp- o. juteind.	1 301	2 207	61.6	1.62	1.92	2.18	2.32	2.32	2.28	2.45	—	—	223	103											
Trikafabriker	2 589	2 236	59.6	1.83	2.11	2.37	2.50	2.42	2.30	2.52	2.68	2.67	214	104											
Annan hithörande industri	5 414	2 249	53.9	1.72	2.09	2.32	2.46	2.36	2.41	2.46	2.60	2.68	—	105											
Sömnadsindustri ²	4 859	2 219	40.9	1.88	2.24	2.40	2.51	2.23	2.28	2.43	2.67	2.96	190	103											
Hatt- och mössfabriker . . .	221	2 197	50.1	1.89	2.64	2.69	2.87	—	—	2.89	—	3.19	206	104											
Läder-, hår- o. gummivaru- industri	14 130	2 221	65.5	1.75	2.38	2.55	2.67	2.46	2.58	2.67	2.87	3.06	209	104											
Garverier	2 398	2 246	70.7	1.71	2.28	2.47	2.57	2.28	2.50	2.66	—	—	204	103											
Päls- och skinnvarufabriker	941	2 135	35.0	1.97	2.65	2.61	2.74	—	2.65	2.69	2.96	3.50	221	102											
Skoidustri	4 911	2 206	58.9	1.69	2.41	2.53	2.65	2.52	2.59	2.65	2.69	2.84	201	104											
Andra lädervarufabriker . . .	906	2 186	67.0	1.71	2.49	2.56	2.67	2.63	2.20	2.49	3.03	2.76	—	105											
Gummivarufabriker	4 147	2 247	80.4	1.77	2.36	2.65	2.77	—	2.71	2.76	—	3.26	215	105											
Annan hithörande industri . .	827	2 238	45.7	1.79	2.42	2.41	2.50	2.38	2.36	2.34	2.84	2.96	205	104											
Kemisk-teknisk industri . . .	13 552	2 309	52.7	1.85	2.25	2.49	2.64	2.50	2.51	2.59	2.70	2.85	193	102											
Färg-, olje- o. parfymfabriker	3 324	2 295	33.3	1.96	2.48	2.54	2.73	—	2.67	2.50	2.83	2.97	20	102											
Färg- o. färgfabriker	1 099	2 258	56.0	1.93	2.50	2.61	2.80	—	2.74	2.37	2.78	3.05	222	104											
Olje-, tvål-, ljus- o. parfym- fabriker	2 225	2 313	22.3	1.97	2.47	2.51	2.70	—	2.33	2.53	2.85	2.89	196	102											
Sprängämnesfabriker	1 151	2 226	89.6	1.95	2.36	2.80	2.96	—	2.67	3.12	—	—	175	105											
Tändsticksfabriker	1 075	2 319	41.8	1.67	1.91	2.10	2.20	—	2.14	2.32	—	—	190	101											
Annan kemisk-teknisk ind. . .	8 002	2 325	57.1	1.82	2.21	2.47	2.61	2.50	2.63	2.54	2.62	2.81	—	102											
Samtliga industrigrupper inkl. säsongindustri	369 017	2 223	57.6	1.87	2.24	2.49	2.61	2.28	2.43	2.57	2.77	3.14	196	103											
exkl. säsongindustri	358 177	2 255	57.9	—	—	2.50	2.62	2.29	2.43	2.58	2.78	3.14	196	103											
Byggnadsverksamhet	37 147	—	50.7	1.85	3.51	3.18	3.32	2.56	2.74	3.11	3.28	3.62	176	102											
Egentl. byggnadsarbete	25 020	—	48.7	1.83	3.71	3.23	3.38	2.45	2.68	3.15	3.36	3.85	181	102											
Husbyggnadsarbete	20 955	—	45.9	1.82	3.80	3.20	3.35	2.46	2.68	3.15	3.24	3.86	172	103											
Installationsarbete	10 426	—	51.4	1.90	3.03	2.95	3.07	2.63	2.64	2.91	3.09	3.36	169	105											
El. installationsarbeten	3 137	—	45.1	1.86	3.18	2.92	3.03	—	2.68	2.85	3.05	3.37	170	102											
Rörledningsarbete	7 289	—	54.3	1.92	2.97	2.96	3.09	2.65	2.62	2.93	3.12	3.36	169	107											
Målning	1 701	—	77.4	2.07	3.82	4.12	4.19	—	3.40	3.94	4.24	5.57	189	103											
Statliga verk o. byggnads- arbeten m. m.	36 640	2 178	46.7	1.83	2.83	2.61	2.84	2.41	2.75	2.69	2.85	3.30	192	103											
Mek. och elektr. verkstäder samt skeppsvarv	14 571	2 149	66.7	2.11	2.31	2.66	2.90	2.41	2.69	2.84	2.89	3.22	173	102											

¹ Se not på sid 89.

² I tidigare årgångar kallad skrädderier och sömnadsfabriker.

Tab. 40 (forts.). Arbetstid och genomsnittliga löneinkomster per timme för vuxna arbetare inom olika näringsgrenar och dyrortsgrupper år 1949

Näringsgrenar	Medelantal arbetare	Medeltal arbetstimmar per år och arbetare	antal	därav på ackord %	Genomsnittlig löneinkomst per timme, kronor										Indextal (för hela riket; kol. 8)	
					på ordinarie tid (exkl. dyrtids- o. skifttilllägg) ¹		inkl. dyrtidstillägg, overtids- och skifttillägg					semesterlön, sjuklön, naturaförm. o. d.		1939 = 100	1948 = 100	
					tid- lön	ac- kord	exkl.	inkl.				dyrortsgrupp				
					hela riket	hela riket	1	2	3	4	5					
					hela riket	hela riket	1	2	3	4	5					
El. linjearbeten och kraftverk	9 885	2 221	39.5	1.88	2.97	2.69	2.95	—	3.51	2.65	3.89	3.99	206	101		
Ban- och byggnadsarbete . . .	9 395	2 161	28.4	1.77	2.61	2.36	2.53	—	2.54	2.40	2.55	2.73	193	102		
Intendenturverkstäder, förråd o. d.	863	2 277	21.8	2.30	3.72	2.50	2.69	—	2.64	2.64	2.81	—	170	102		
Övrig statlig verksamhet . . .	1 926	2 227	36.6	2.10	4.14	3.09	3.33	—	2.45	2.78	2.78	3.91	—	114		
Kommunala verk o. byggnadsarbeten m. m.	30 016	2 155	31.7	2.25	3.13	3.06	3.44	—	2.74	3.04	3.43	3.85	193	104		
Kraft-, belysnings- o. vattenverk	6 999	2 174	33.9	2.07	3.08	2.92	3.26	—	2.78	2.97	3.32	3.85	202	104		
Byggnads- o. anläggningsarb.	12 839	2 211	48.2	2.11	3.16	3.10	3.45	—	2.71	3.04	3.47	4.07	193	105		
Spårvägs- o. omnibusdrift . . .	10 178	2 072	7.9	2.44	3.04	3.09	3.56	—	—	3.16	3.47	3.69	—	102		
Samfärdsel	8 008	2 313	50.2	1.87	2.76	2.90	3.07	2.10	2.76	2.97	3.36	3.47	186	102		
Omnibusföretag	2 746	2 221	—	1.81	—	2.19	2.37	2.10	2.14	2.34	2.54	2.66	—	99		
Åkerirörelse	748	2 424	2.9	2.14	2.54	2.64	2.78	—	—	2.45	2.76	2.89	—	102		
Lastning och lossning	4 514	2 350	87.2	1.75	2.76	3.35	3.53	—	3.44	3.28	3.48	3.97	169	103		
Summa övriga grupper																
inkl. säsongindustri	111 811	2 168	44.3	2.00	3.21	2.94	3.18	2.45	2.75	2.93	3.23	3.68	187	103		
exkl. säsongindustri	74 664	2 183	41.2	—	—	2.82	3.10	2.33	2.75	2.85	3.22	3.63	194	103		
Samtliga grupper																
inkl. säsongindustri	480 828	2 232	54.5	1.91	2.39	2.59	2.74	2.28	2.44	2.65	2.88	3.34	193	103		
exkl. säsongindustri	432 841	2 242	55.1	—	—	2.55	2.70	2.29	2.44	2.62	2.86	3.31	194	103		
Vuxna kvinnliga arbetare																
Malmbrytning o. metallind. .	11 519	2 178	63.9	1.37	1.69	1.83	1.92	1.72	1.70	1.79	2.04	2.17	200	105		
Järn- och stålmanufaktur . . .	1 918	2 184	66.7	1.26	1.57	1.69	1.77	1.63	1.68	1.78	1.84	2.30	227	105		
Mekanisk verkstadsindustri . .	3 231	2 175	59.8	1.39	1.77	1.89	1.97	1.86	1.78	1.78	2.06	2.23	197	106		
Elektroteknisk industri	4 117	2 184	71.5	1.44	1.73	1.90	1.99	—	1.84	1.80	1.88	2.16	193	105		
Annan metallmanufaktur	1 646	2 150	50.2	1.38	1.71	1.78	1.87	1.53	1.66	1.72	2.07	2.13	—	103		
Jord- o. stenindustri	2 147	2 137	63.9	1.05	1.55	1.56	1.66	1.39	1.64	1.75	—	—	241	103		
Poräls-, kakel- och lergods-fabriker	1 390	2 111	78.4	1.10	1.57	1.66	1.77	—	1.78	1.77	—	—	249	104		
Porälsfabriker	1 236	2 128	78.4	1.11	1.55	1.63	1.75	—	1.79	1.74	—	—	246	104		
Kakel-, sten- o. lergodsfabr.	154	1 973	77.6	1.10	1.78	1.85	1.94	—	—	1.93	—	—	269	102		
Glasindustri	462	2 187	21.9	1.00	1.64	1.32	1.39	1.33	1.36	1.60	—	—	—	104		
Träindustri	762	2 153	56.4	1.24	1.60	1.68	1.75	1.71	1.61	1.73	1.70	2.12	233	103		
Pappers- o. grafisk industri	6 090	2 205	34.6	1.42	1.80	1.83	1.91	1.72	1.79	1.84	1.88	2.12	217	102		
Pappersbruk o. pappfabr. . . .	1 432	2 194	72.3	1.19	1.58	1.71	1.78	1.71	1.80	1.77	1.81	—	223	102		
Bokbinderier	1 108	2 174	25.8	1.44	2.12	1.88	1.98	—	—	1.81	1.97	2.16	—	103		

¹ Se not på sid. 89.

Tab. 40 (forts.). Arbetstid och genomsnittliga löneinkomster per timme för vuxna arbetare inom olika näringsgrenar och dyrtorsgrupper år 1949

Näringsgrenar	Medel- antal arbete- tare	Medeltal arbets- timmar per år och ar- betare	Genomsnittlig löneinkomst per timme, kronor													Indextal (för hela riket; kol. 8)
			på ordi- narie tid (exkl. dyr- tids-över- tids- o. skifttill- lägg) ¹		inkl. dyrtidstillägg, övertids- och skifttillägg					semesterlön, sjuklön, naturaförm. o. d.						
			exkl.	inkl.	hela riket	hela riket	dyrtorsgrupp					1939 = 100	1948 = 100			
							1	2	3	4	5					
antal	där- av på ac- kord %	tid- lön	ac- kord	hela riket	hela riket	1	2	3	4	5	1939 = 100	1948 = 100				
Papp- o. pappersvaruindustri ²	1 606	2 204	34.2	1.48	1.93	1.88	1.95	1.78	1.83	1.94	1.88	2.18	219	103		
Grafisk industri	1 944	2 231	12.9	1.46	2.05	1.85	1.94	—	1.67	1.78	1.81	2.08	202	99		
Bok- o. accidenstryckerier	1 487	2 227	14.4	1.48	2.05	1.86	1.96	—	1.69	1.79	1.77	2.08	200	100		
Tidningsstryckerier	176	2 286	2.5	1.42	—	1.80	1.90	—	—	1.86	—	—	209	95		
Annan grafisk industri ³	281	2 216	11.9	1.40	2.03	1.79	1.87	—	—	1.65	—	2.09	205	99		
Livsmedelsindustri	10 702	2 145	28.8	1.30	1.62	1.74	1.86	1.53	1.65	1.76	1.92	2.15	204	104		
Bageriindustri	2 354	2 155	6.3	1.50	1.72	1.94	2.06	—	1.63	1.93	2.15	2.28	200	108		
Mjukbrödsbagerier	1 506	2 157	0.0	1.57	—	1.98	2.08	—	1.39	1.79	2.15	2.31	200	108		
Spisbrödsbagerier	500	2 180	—	1.59	—	1.95	2.09	—	1.81	2.12	2.15	—	188	109		
Käxfabriker	348	2 109	43.8	1.28	1.72	1.78	1.89	—	—	1.90	—	1.83	208	102		
Socketindustri	429	—	38.4	1.20	1.61	1.60	1.71	1.62	1.45	1.74	1.78	1.96	204	104		
Råsockerbruk	94	—	1.3	1.17	1.64	1.41	1.49	1.51	1.46	—	—	—	210	102		
Raffinaderier o. komb. fa- briker	335	2 092	49.2	1.22	1.61	1.66	1.78	1.71	—	1.75	1.78	1.96	207	106		
Choklad- o. konfektindustri	2 586	2 079	54.2	1.22	1.61	1.66	1.75	1.35	1.71	1.61	1.65	2.10	224	105		
Mejeriindustri	523	2 246	—	1.41	—	1.67	1.80	—	1.57	1.68	1.95	—	—	107		
Slakterier o. charkuterifabr.	794	2 191	0.6	1.39	—	1.65	1.76	—	1.64	1.69	—	1.99	181	104		
Fiskberedningsanstalter och konservfabriker	1 346	2 059	38.2	1.21	1.91	1.69	1.77	—	1.62	1.77	1.94	—	221	103		
Margarinindustri	175	2 205	9.5	1.88	—	1.75	1.96	—	—	1.81	2.14	—	—	108		
Bryggerier, brännerier m. m. Bryggerier, mineralvatten- o. läskedrycksfabriker	1 033	2 177	18.8	1.28	1.72	1.71	1.88	—	1.60	1.67	1.94	2.18	184	101		
Tobaksfabriker	970	2 256	62.8	1.26	1.42	1.76	1.94	—	—	1.85	1.93	2.15	185	101		
Annan livsmedelsindustri	350	2 212	15.3	1.28	1.68	1.62	1.73	—	1.55	1.64	1.88	1.87	—	102		
Textil- o. beklädnadsindustri	40 549	2 152	66.5	1.33	1.59	1.76	1.85	1.68	1.77	1.83	1.89	2.10	234	104		
Spinnerier, väverier o. d.	22 022	2 139	70.9	1.28	1.54	1.74	1.83	1.67	1.79	1.82	1.88	1.94	244	104		
Ylleindustri	4 924	2 147	78.0	1.24	1.53	1.73	1.82	1.70	1.81	1.82	1.91	—	246	103		
Bomullsindustri	6 402	2 109	77.9	1.24	1.49	1.73	1.82	—	1.78	1.80	1.91	1.95	243	104		
Linne-, hemp- o. juteind.	1 122	2 099	77.6	1.16	1.47	1.70	1.79	1.69	1.76	1.78	2.25	—	245	103		
Trikkfabriker	5 978	2 153	70.0	1.32	1.59	1.77	1.86	1.68	1.84	1.87	1.87	1.99	242	104		
Annan hithörande industri	3 596	2 169	48.6	1.32	1.61	1.72	1.79	1.57	1.76	1.78	1.79	1.91	—	102		
Sömnadsindustri ⁴	17 577	2 167	62.0	1.39	1.66	1.80	1.88	1.71	1.74	1.84	1.91	2.15	221	105		
Hatt- o. mössfabriker	950	2 159	49.4	1.31	1.61	1.72	1.83	—	—	1.82	1.79	2.01	220	103		
Läder-, hår- o. gummivaru- industri	6 903	2 124	61.9	1.30	1.68	1.81	1.89	1.68	1.71	1.90	2.01	2.16	225	106		
Päls- och skinnvarufabriker	934	2 150	30.8	1.52	1.73	1.90	2.00	—	2.12	1.96	1.92	2.38	238	108		
Skoindustri	3 080	2 119	52.1	1.24	1.68	1.78	1.83	1.64	1.62	1.89	1.78	1.93	215	103		
Andra lädervarufabriker	484	2 131	62.6	1.30	1.96	1.95	2.03	1.87	1.58	1.77	2.16	2.30	—	111		
Gummivarufabriker	2 047	2 104	90.6	1.21	1.63	1.81	1.91	—	1.85	1.92	—	2.07	230	107		
Annan hithörande industri	193	2 203	57.2	1.22	1.59	1.64	1.72	—	1.62	1.75	—	—	—	106		

¹ Se not på sid. 89.² Se not på sid. 90.³ Se not på sid. 90.⁴ Se not på sid. 91.

Tab. 40 (forts.). Arbetstid och genomsnittliga löneinkomster per timme för vuxna arbetare inom olika näringsgrenar och dyrortsgrupper år 1949

Näringsgrenar	Medel- antal arbete- tare	Medeltal arbets- timmar per år och ar- betare	4	Genomsnittlig löneinkomst per timme, kronor											Indextal (för hela riket; kol. 8)										
				5		6		7		8		9		10			11		12		13		14		15
				på ordi- narie tid (exkl. dyr- tids-,över- tids- o. skifttill- lägg) ¹		inkl. dyrtidstillägg, övertids- och skifttillägg		inkl.		inkl.		inkl.		inkl.		inkl.		inkl.		inkl.		inkl.		inkl.	
				semesterlön, sjuklön, naturaförm. o. d.		semesterlön, sjuklön, naturaförm. o. d.		semesterlön, sjuklön, naturaförm. o. d.		semesterlön, sjuklön, naturaförm. o. d.		semesterlön, sjuklön, naturaförm. o. d.		semesterlön, sjuklön, naturaförm. o. d.		semesterlön, sjuklön, naturaförm. o. d.		semesterlön, sjuklön, naturaförm. o. d.		semesterlön, sjuklön, naturaförm. o. d.		semesterlön, sjuklön, naturaförm. o. d.		semesterlön, sjuklön, naturaförm. o. d.	
				tid- lön	ac- kord	tid- lön	ac- kord	tid- lön	ac- kord	tid- lön	ac- kord	tid- lön	ac- kord	tid- lön	ac- kord	tid- lön	ac- kord	tid- lön	ac- kord	tid- lön	ac- kord	tid- lön	ac- kord	tid- lön	ac- kord
Kemisk-teknisk industri	3 231	2 199	55.9	1.26	1.54	1.66	1.78	—	1.67	1.74	1.66	2.00	214	105											
Färg-, olje- o. parfymfabriker	1 119	2 131	49.2	1.29	1.67	1.72	1.86	—	1.97	1.72	1.73	2.02	219	104											
Färg- o. fernissfabriker	181	2 185	58.9	1.23	1.89	1.74	1.96	—	—	1.62	—	2.04	229	102											
Olje-, tvål-, ljus- o. parfym- fabriker	938	2 120	47.2	1.30	1.66	1.72	1.85	—	—	1.73	1.72	2.01	218	105											
Springgämsfabriker	259	2 214	89.0	1.24	1.55	1.75	1.84	—	1.72	1.94	—	—	—	107											
Tändsticksfabriker	557	2 287	65.4	1.17	1.35	1.58	1.67	—	1.65	1.71	—	—	223	105											
Annan kemisk-teknisk ind.	1 196	2 207	47.3	1.27	1.55	1.62	1.74	—	1.59	1.69	1.64	1.98	—	104											
Samtliga industrigrupper																									
inkl. säsongindustri	81 903	2 156	57.9	1.33	1.62	1.77	1.86	1.64	1.74	1.82	1.91	2.12	221	104											
exkl. säsongindustri	81 545	2 158	57.9	—	—	1.77	1.86	1.64	1.74	1.82	1.91	2.12	221	104											
Statliga verk o. byggnads- arbeten m. m.	1 524	2 201	58.9	1.55	1.76	1.85	2.07	—	1.83	1.94	2.22	2.24	199	104											
Kommunala verk o. byggnads- arbeten m. m.	510	2 152	0.4	1.87	2.27	2.34	2.69	—	—	1.84	—	2.88	264	101											
Summa övriga grupper																									
inkl. säsongindustri	2 136	2 192	42.3	1.74	1.76	1.95	2.20	—	1.83	1.93	2.21	2.55	242	102											
exkl. säsongindustri	2 136	2 192	42.3	—	—	1.95	2.20	—	1.83	1.93	2.21	2.55	242	102											
Samtliga grupper																									
inkl. säsongindustri	84 039	2 157	57.5	1.34	1.62	1.77	1.87	1.64	1.74	1.82	1.92	2.15	223	104											
exkl. säsongindustri	83 681	2 158	57.5	—	—	1.77	1.87	1.64	1.74	1.82	1.92	2.15	223	104											

Arbetslönerna inom de industriella verksamhetsområdena äro i allmänhet fastställda genom *kollektivavtal*, ingångna mellan vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer. De under år 1948 gällande avtalen *prolongerades* i allmänhet att gälla även under 1949.²

Om man gör en jämförelse mellan de faktiska timförtjänsterna 1948 och 1949, framträder beträffande manliga arbetare ökning särskilt inom följande industrigrupper (med bortseende från grupper med mindre än 250 redovisade arbetare): gruvor i mellersta Sverige (9 %) samt rörledningsarbeten (7 %). För den kvinn-

¹ Se not på sid. 89. — ² För närmare upplysningar hänvisas till de kvartalsredogörelser för ingångna kollektivavtal, som meddelas i Soc. Medd. (Årg. 1950, sid. 109). — Enligt ramavtalets bestämmelser uppgick vid ingången av år 1942 det rörliga lönetillägget för vuxna arbetare till 12.7 % av den genomsnittliga kontanta timförtjänsten vid ordinarie arbetstid år 1938. Det rörliga tillägget höjdes per den 1 februari 1942 till 16.7 %, den 1 maj 1942 till 19.2 % och den 1 augusti 1942 till 20.7 %, varefter det kvarstätt oförändrat vid denna nivå åren 1943, 1944, 1945 och 1946. Den 1 maj 1947 höjdes det rörliga tillägget till 25.7 %.

Tab. 41 (forts.). Genomsnittlig löneinkomst per timme för vuxna arbetare inom företag som särredovisat semesterlön, sjuklön, naturaförmåner o. d.

Näringsgrenar	Medel- antal arbeta- re	Genomsnittlig löneinkomst per timme											
		exkl. semesterlön, sjuklön, naturaförmåner o. d.					inkl. semesterlön, sjuklön, naturaförmåner o. d.						
		Hela riket	dyrortsgrupp					Hela riket	dyrortsgrupp				
			1	2	3	4	5		1	2	3	4	5
Jord- och stenindustri	2 127	1.56	1.33	1.56	1.63	.	.	1.66	1.40	1.64	1.76	.	.
Träindustri	735	1.68	1.64	1.55	1.66	1.67	2.03	1.76	1.71	1.62	1.74	1.74	2.15
Pappers- och grafisk industri . .	5 805	1.83	1.64	1.72	1.76	1.80	2.01	1.92	1.72	1.80	1.85	1.88	2.11
Livsmedelsindustri	10 185	1.74	1.44	1.58	1.66	1.78	1.99	1.87	1.54	1.67	1.77	1.92	2.16
därav: Bageriindustri	2 100	1.94	.	1.63	1.83	2.03	2.12	2.09	.	1.71	1.96	2.17	2.30
Textil- och beklädnadsindustri .	39 471	1.76	1.62	1.69	1.74	1.80	2.01	1.85	1.69	1.78	1.83	1.90	2.10
därav: Spinnerier, väverier o. d.	21 614	1.74	1.60	1.70	1.74	1.79	1.86	1.83	1.68	1.79	1.83	1.89	1.95
Sömnadsindustri	16 940	1.80	1.64	1.67	1.76	1.83	2.07	1.89	1.72	1.75	1.84	1.92	2.16
Läder-, hår- och gummivaruind. därav:	6 693	1.81	1.63	1.69	1.82	1.94	2.07	1.90	1.70	1.78	1.91	2.03	2.16
Skoiindustri	2 949	1.78	1.57	1.60	1.81	1.72	1.85	1.86	1.64	1.67	1.89	1.80	1.93
Gummivarufabriker	2 047	1.81	—	1.74	1.83	—	2.01	1.91	—	1.85	1.92	—	2.07
Kemisk-teknisk industri	3 160	1.66	.	1.57	1.61	1.56	1.86	1.73	.	1.67	1.74	1.66	2.02
Samtliga industrigrupper	79 511	1.77	1.57	1.66	1.73	1.82	2.02	1.86	1.64	1.75	1.82	1.92	2.13
Statliga verk och byggnadsarb. .	1 502	1.85	—	1.67	1.73	2.01	2.00	2.07	—	1.83	1.94	2.22	2.27
Samtliga grupper	81 624	1.77	1.57	1.66	1.73	1.83	2.03	1.87	1.64	1.75	1.83	1.93	2.16

liga arbetskraften märkes ökningen i timförtjänsterna särskilt vid bageriindustrin samt päls- och skinnvarufabriker (8 %), mejeriindustri, gummivarufabriker och sprängämnesfabriker (7 %) samt vid mekaniska verkstäder (6 %).

Akords- och tidlön. Vid en lönestatistisk undersökning av de genomsnittliga timförtjänsternas höjd inom olika företagsgrupper bör beaktas även deras samband med avlöningsformen och särskilt utbredningen av akordsarbete.

Beträffande akordsarbetets utbredning ger tabell 40 vid handen, att i genomsnitt för de vuxna männen (exkl. arbetande förmän) 54,5 % av antalet arbetstimmar beräknas ha använts för akordsarbete. För de vuxna kvinnliga arbetarna var motsvarande tal 57,5 %. Under akordsarbete inbegripes även arbete mot premielön, tonlön o. d. lönesystem, genom vilka lönen i väsentlig mån göres beroende av arbetsprestationen eller arbetsprodukten. Inom de särskilda i tabellen redovisade arbetargrupperna växlade motsvarande tal från så gott som ingenting till över 90 %. För att mera överskådligt belysa, inom vilka arbetsområden akordsarbetet dominerar,

har i efterföljande tablå sammanställts de yrken och fack, inom vilka ackordstimmarna under redogörelseåret uppgått till minst hälften av totala timantalet.

Ackordsyrken

Män.	Ackords- tim., %		Ackords- tim., %		Ackords- tim., %
Sprängämnesfabriker . . .	89·6	Porslins-, kakel- o. lergods- fabriker	60·6	Porslins-, kakel- o. lergods- fabriker	78·4
Lastning o. lossning . . .	87·2	Skoindustri	58·9	Pappersbruk o. pappfabr.	72·3
Gruvor o. anrikningsverk	86·1	Elektroteknisk industri . .	57·1	Elektroteknisk industri . .	71·5
Pappersbruk o. pappfabr.	83·1	Annan kem.-tekn. industri	57·1	Spinnerier, väverier o. d.	70·9
Järn-, stål- o. kopparverk	81·1	Suickeri- o. möbelfabriker	56·5	Järn- o. stålmanufaktur . .	66·7
Gummivarufabriker	80·4	Sågverk o. hyvlerier	56·0	Tändsticksfabriker	65·4
Målning	77·4	Stenindustri	54·6	Tobaksfabriker	62·8
Annan jord- o. stenind. . .	72·8	Byggnadsämnesindustri . .	54·6	Andra lädervarufabr. . . .	62·6
Garverier	70·7	Annan metallmanufaktur . .	54·1	Sömnadsindustri	62·0
Andra lädervarufabriker . .	67·0	Glasindustri	51·9	Mekanisk verkstadsind. . .	59·8
Statens verkstäder och skeppsvarv	66·7	Installationsarbete	51·4	Annan läder-, hår- och gummivaruindustri	57·2
Mekanisk verkstadsind. . .	65·6	Hatt- o. mössfabriker . . .	50·1	Choklad- och konfektind.	54·2
Pappersmassfabriker	64·9			Skoindustri	52·1
Järn- o. stålmanufaktur . .	64·3			Annan metallmanufaktur	50·2
Kolgruvor	61·9	<i>Kvinnor.</i>			
Torvindustri	61·5	Gummivarufabriker	90·6		
Spinnerier, väverier o. d. .	61·4	Sprängämnesfabriker	89·0		

Avlöningsformens betydelse för löneläget inom olika näringsgrenar sammanhänger med att arbetsförtjänsterna i regel ställa sig väsentligt olika, allteftersom avlöningsformen är tid- eller ackordslön. Vid en undersökning av timlönernas växlingar i tab. 40, till vilken hänvisas för närmare detaljer, bör dock beaktas, att de högre ackords- och tidlönsförtjänsterna företrädesvis avse företag å större och dyrare orter, medan de lägre i ganska stor utsträckning härröra från sådana företag, som äro förlagda till landsbygden. För samtliga redovisade vuxna män (exkl. arbetande förmän) var den genomsnittliga timförtjänsten vid tidlönsarbete 1,91 kr och vid ackordsarbete 2,39 kr eller 25 % mera. Motsvarande tal för samtliga vuxna kvinnor var 1,34 och 1,61 (överskott 21 %). Begränsas jämförelsen till den egentliga industrin blir överskottet 20 % för de manliga arbetarna och 22 % för de kvinnliga. Dessa allmänna genomsnitt — som ej inrymma dyrtidstillägget för stegrade levnadskostnader — påverkas emellertid, förutom av det skiftande antalet tidlöns- och ackordsarbetare, även av fluktuationerna i arbetsförtjänsterna per timme inom olika industrigrenar.

Den för hela undersökningsområdet eller för en viss del därav erhållna genomsnittliga tidlönen och motsvarande ackordslön avse vidare ej sällan olika arbetargrupper och äro därför ej alltid jämförbara. Med nuvarande primärmaterial för den industriella lönestatistiken kan denna felkälla endast till en del elimineras därigenom, att man begränsar undersökningen till arbetargrupper, som i större omfattning arbetat både på ackord och tidlön (i genomsnitt för varje grupp minst 20 och högst 80 % av arbetstiden på ackord). Efter sådan bearbetning av de i tab. 40 publicerade uppgifterna finner man, att merförtjänsten vid ackordsarbete växlar för män mellan 10—103 % och för kvinnor mellan 13—64 %. Ordnar man dessa procenttal i tvenne stigande serier och söker gränserna för deras mittersta hälften (genom bortskärande av första och sista fjärdedelen eller skvartilerna), befinnas de på sådant sätt beräknade normala överskottsvariationerna utgöra för män 23—46 % och för kvinnor 22—35 %.

Extra förtjänster utöver ordinarie ackords- och tidlön. Undersökningens uppgifter om de totala timförtjänsterna omfatta samtliga löneinkomster utslagna på antalet utgjorda arbetstimmar. Förutom ordinarie ackords- och tidlön per timme ingå i medeltalen även dyrtidstillägg för levnadskostnadernas stegring (indexstillägg), övertids- och skiftersättning, sjuklön, semesterlön och värdet av naturaförmåner o. d. Såsom tidigare meddelats kan det genomsnittliga värdet per timme av dessa extra förmåner beräknas till 19 % av den totala medellönen per timme för männen och 18 % för kvinnorna.

e) Arbetstid samt löneinkomster per år

Antal utgjorda arbetstimmar. I tab. 40 meddelas siffror rörande det genomsnittliga antalet arbetstimmar per år och arbetare. Den genomsnittliga arbetstiden för vuxna manliga arbetare (inberäknat övertid¹) år 1949 uppgick till 2 232 timmar (mot 2 240 timmar året förut) och för vuxna kvinnliga arbetare till 2 157 timmar (mot 2 162 timmar året förut). Det bör påpekas, att dessa siffror erhållits genom att sammanlagda antalet arbetstimmar dividerats med medelantalet arbetare under året. Dessa siffror ge närmast ett mått på arbetstiden för arbetare, som varit anställda under hela verksamhetstiden. Sådana beräkningar ha ej verkställts för byggnadsverksamhet och andra säsongbetonade industrigrenar.

Löneinkomster per år. De redovisade genomsnittliga årslönerna ha framkommit genom division av den totala lönesumman med medelantalet arbetare under verksamhetstiden. I företag som året om sysselsätta en någorlunda konstant arbetsstyrka bli dessa genomsnittssiffror säkrare mått på arbetarnas genomsnittliga årsförtjänster än inom säsongföretag. Då den genomsnittliga årsförtjänsten ej med nöjaktig noggrannhet kan beräknas för arbetare inom säsongartade företag ha årsförtjänster ej uträknats för arbetare vid sådana företag. Företag, som utan att vara säsongföretag under *mindre* del av året haft driften nedlagd, ha medtagits vid beräkningen av de genomsnittliga årslönerna. Härigenom erhålles lägre årskomst för arbetare inom sådana företag än för arbetare inom de industrier, som haft motsvarande inskränkning i driften men företagit denna genom permittering av ett antal arbetare under hela året eller del därav. Detta beräkningssätt påverkar i statistiken årslönerna i sänkande riktning.

För arbetande förmän samt för minderåriga redovisas de genomsnittliga årslönerna i tabellerna 38 och 39. För övriga arbetare redovisas dessa löneuppgifter i tabell 42.

De beräknade årslönerna inkludera dyrtidstillägg, semesterlön, övertidsersättning, naturaförmåner o. d. För samtliga undersökta näringsgrenar ge

¹ Övertidsarbetets andel av den totala arbetstiden (inkl. arbetstiden vid företag, som ej särredovisat övertidsarbetet) utgjorde 2,54 % under år 1949. Motsvarande procental under vart och ett av åren 1939—1948 uppgick till resp. 2,20, 2,59, 2,29, 2,43, 2,48, 2,45, 2,49, 2,78, 2,69 och 2,66.

Tab. 42. Genomsnittliga löneinkomster per år för vuxna arbetare inom olika näringsgrenar och dyrorstgrupper år 1949

(Siffror i medieväl stil ange, att medeltalet avser 25—149 arbetare. För grupper om mindre än 25 arbetare ha medeltal ej beräknats.)

Näringsgrenar	Medel- antal arbeta- re	Genomsnittlig löneinkomst per år (inkl. dyrtids-, övertids- o. skifttillägg, semesterlön, sjuklön, naturaförm. o. d.), kronor							
		hela riket	dyrorstgrupp					Indextal (för hela riket)	
			1	2	3	4	5	1939= 100	1948= 100
Vuxna manliga arbetare									
Malmbrytning och metallindustri . . .	176 497	6 163	5 450	5 705	5 946	6 675	7 154	190	104
Gruvor och anrikningsverk	8 335	7 154	—	6 396	6 383	7 686	8 533	182	106
därav i: mellersta Sverige	4 927	6 412	—	6 396	6 383	—	—	213	112
norra Sverige	3 408	8 226	—	—	—	7 686	8 533	159	105
Järn-, stål- och kopparverk	28 296	5 864	—	5 691	5 811	7 638	7 177	194	104
Järn- och stålmanufaktur	19 794	5 916	5 109	5 718	5 806	6 274	8 210	197	105
Mekanisk verkstadsindustri	93 122	6 232	5 438	5 472	6 058	6 630	7 217	190	104
Skeppsvarv	17 625	6 574	—	5 071	6 123	6 977	7 451	191	104
Bil- och karosserifabriker	4 335	6 611	—	5 621	5 269	6 518	8 224	—	102
Reparationsverkstäder	5 959	5 837	4 619	4 898	5 334	6 024	7 165	—	102
Övriga mek. verkstäder	65 203	6 151	5 487	5 521	6 105	6 435	7 146	—	105
Elektroteknisk industri	18 079	6 076	5 099	6 118	5 672	6 373	6 529	172	103
Annan metallmanufaktur	8 871	6 192	5 852	5 641	5 993	6 448	7 060	—	105
Jord- och stenindustri	21 427	5 477	5 012	5 328	5 813	6 309	7 077	—	—
Kolgruvor	792	5 091	5 178	5 064	—	—	—	196	101
Byggnadsämnesindustri	10 654	5 455	5 067	5 200	5 844	6 247	6 889	210	103
Cementfabriker	1 501	5 706	5 463	5 516	5 981	—	—	205	103
Tegelbruk	5 239	5 126	4 768	5 089	5 456	5 956	6 120	—	103
Cementvarufabriker	2 179	6 184	5 656	5 477	6 314	6 868	7 538	—	103
Kalkbruk	1 735	5 318	4 782	5 227	5 645	4 887	5 578	—	102
Porlins-, kakel- och lergodsfabriker	3 635	5 516	4 720	5 169	5 794	—	—	212	103
Porlinsfabriker	2 949	5 414	—	5 202	5 613	—	—	208	103
Kakel-, sten- och lergodsfabriker	686	5 957	4 720	4 759	6 315	—	—	230	102
Glasindustri	4 733	5 289	4 945	5 318	5 709	6 699	7 512	212	104
Annan jord- och stenindustri	1 613	6 270	5 138	6 303	5 949	6 394	7 333	—	103
Träindustri	36 705	5 110	4 907	4 878	5 170	5 460	5 526	207	103
Sågverk och hyvlerier	15 888	4 950	4 337	4 706	4 995	5 193	5 257	209	103
Snickeri- och möbelfabriker	19 115	5 241	5 015	5 000	5 321	5 784	6 628	209	102
Möbelfabriker	7 074	5 218	4 944	5 104	5 398	5 694	6 818	—	101
Låd- och wallboardfabriker	3 928	5 620	4 934	5 217	5 355	5 916	—	—	102
Annan trävaruindustri	1 702	5 138	5 091	4 853	5 181	5 286	7 423	182	102
Pappers- och grafisk industri	42 493	6 100	4 966	5 327	6 046	6 108	7 673	191	101
Pappersmassfabriker	16 528	5 691	5 037	5 396	5 507	5 922	5 656	200	100
Pappersbruk och pappfabriker	12 012	5 427	4 910	5 245	5 711	5 918	—	189	103
Bokbinderier	1 045	6 655	—	5 042	5 970	6 939	7 229	—	102
Papp- och pappersvaruindustri	2 242	5 975	5 739	5 650	5 990	5 866	6 751	178	101
Tapetfabriker	311	5 296	—	4 776	5 329	5 512	—	193	103
Annan hithörande industri	1 931	6 085	5 739	5 799	6 063	6 103	6 751	176	101
Grafisk industri	10 666	7 463	—	5 793	6 930	7 589	8 014	181	101
Bok- och accidenstryckerier	5 094	6 921	—	5 214	6 481	6 513	7 371	175	97
Tidningsstryckerier	4 151	8 187	—	7 160	7 410	8 393	9 547	180	105
Annan grafisk industri	1 421	7 295	—	—	6 221	7 401	7 890	188	104
Livsmedelsindustri	24 614	5 832	5 305	5 301	5 604	6 191	6 601	174	104
Kvarnar	1 481	5 614	4 256	5 344	5 383	6 149	6 409	165	100

Tab. 42 (forts.). **Genomsnittliga löneinkomster per år för vuxna arbetare inom olika näringsgrenar och dyrortsgrupper år 1949**

Näringsgrenar	Medel- antal arbetare	Genomsnittlig löneinkomst per år (inkl. dyrtids-, övertids- o. skifttillägg, semesterlön, sjuklön, naturaförm. o. d.), kronor							
		hela riket	dyrortsgrupp					Indextal (för hela riket)	
			1	2	3	4	5	1939 = 100	1948 = 100
Bageriindustri	5 152	6 306	6 441	5 500	6 124	6 624	6 667	172	103
Mjukbrödsbagerier	4 056	6 350	6 441	5 541	6 119	6 599	6 674	168	104
Spisbrödsbagerier	906	6 292	—	5 412	6 328	6 848	6 622	185	99
Käxfabriker	190	5 438	—	—	5 377	—	—	185	—
Sockerindustri	1 537	5 403	5 414	4 615	5 175	5 678	5 886	179	101
Raffinaderier och komb. fabriker	1 537	5 403	5 414	4 615	5 175	5 678	5 886	179	101
Choklad- och konfektindustri	1 584	5 846	4 390	5 267	5 325	5 725	7 467	194	105
Mejeriindustri	3 829	5 661	5 203	5 050	5 167	6 353	6 357	—	101
Slakterier och charkuterifabriker	4 994	5 930	5 594	5 712	5 710	6 131	6 912	170	104
Fiskberedningsanstalter och konserverfabr. Margarinindustri	852 431	5 376 6 452	—	5 154	4 995	6 382	—	207	106
Bryggerier, brännerier m. m	3 647	5 546	—	4 958	5 258	5 922	6 093	—	99
Brännerier, destilleringsverk och jäst- fabriker	442	5 651	—	5 023	5 917	6 024	5 957	195	98
Bryggerier, mineralvatten- och läske- drycksfabriker	3 205	5 531	—	4 927	5 236	5 884	6 099	—	100
Tobaksfabriker	443	6 069	—	—	5 516	6 145	6 541	167	97
Annan hithörande industri	664	5 459	—	4 986	5 527	6 022	5 607	—	102
Textil- och beklädnadsindustri	28 759	5 473	5 169	5 140	5 519	5 934	6 389	213	103
Spinnerier, väverier o. d.	23 679	5 446	5 194	5 162	5 529	5 941	5 951	222	104
Ylleindustri	5 910	5 323	5 117	5 017	5 466	5 326	—	218	102
Bomullsindustri	8 465	5 483	—	5 222	5 541	6 040	5 745	227	104
Linne-, hamp- och juteindustri	1 301	5 121	5 163	4 987	5 528	—	—	213	104
Trikåfabriker	2 589	5 591	5 412	5 082	5 659	5 918	6 013	207	104
Annan hithörande industri	5 414	5 530	5 285	5 372	5 523	6 067	6 127	—	106
Sömnadsindustri	4 859	5 566	4 911	4 960	5 417	5 913	6 643	182	102
Hatt- och mössfabriker	221	6 311	—	—	6 338	—	6 911	211	102
Läder-, hår- och gummivaruindustri	14 130	5 926	5 447	5 732	5 931	6 355	6 698	209	103
Garverier	2 398	5 769	4 707	5 635	5 962	—	—	198	102
Päls- och skinnvarufabriker	941	5 840	—	5 830	5 671	6 480	7 655	210	99
Skoindustri	4 911	5 837	5 530	5 713	5 863	5 880	5 944	207	104
Andra lädervarufabriker	906	5 831	5 794	4 721	5 438	6 713	5 774	—	106
Gummivarufabriker	4 147	6 228	—	6 007	6 231	—	7 406	214	103
Annan hithörande industri	827	5 591	5 467	5 126	5 252	6 390	6 589	—	108
Kemisk-teknisk industri	13 552	6 089	5 485	5 713	5 985	6 305	6 655	192	102
Färg-, olje- och parfymfabriker	3 324	6 276	—	5 821	5 793	6 523	6 810	201	103
Färg- och fernissfabriker	1 099	6 326	—	6 113	5 204	6 379	6 970	217	104
Olje-, tvål-, ljus- och parfymfabriker	2 225	6 251	—	4 544	5 920	6 572	6 648	196	103
Sorängämnesfabriker	1 151	6 590	—	5 884	6 977	—	—	168	105
Tändsticksfabriker	1 075	5 113	—	4 939	5 406	—	—	188	101
Annan kemisk-teknisk industri	8 002	6 070	5 485	6 020	5 913	6 178	6 509	—	101
Samtliga industrigrupper	358 177	5 918	5 124	5 440	5 827	6 337	7 028	194	103
Statliga verk och byggnadsarbeten m. m.	36 640	6 180	5 433	6 198	5 812	6 156	7 139	185	102
Mekaniska o. elektriska verkstäder samt skeppsvarv	14 571	6 236	5 433	6 226	6 069	6 116	6 870	168	101
Intendenturverkstäder, förråd o. d.	863	6 135	—	—	5 989	5 949	6 505	171	104
Övrig statlig verksamhet	1 926	7 416	—	5 393	6 081	6 283	8 761	—	114

Tab. 42 (forts.). Genomsnittliga löneinkomster per år för vuxna arbetare inom olika näringsgränar och dyrtorsgrupper år 1949

Näringsgränar	Medelantal arbetare		Genomsnittlig löneinkomst per år (inkl. dyrtids-, övertids- o. skifttillägg, semesterlön, sjuklön, naturaförm. o. d.), kronor							Indextal (för hela riket)	
			hela riket	dyrtorsgrupp					1939 = 100	1948 = 100	
				1	2	3	4	5			
Kommunala verk och byggnadsarb. m. m.	30 016	7 418	.	5 975	6 654	7 451	8 142	182	100		
Kraft-, belysnings- och vattenverk . . .	6 999	7 086	.	6 092	6 502	7 429	8 058	193	101		
Byggnads- och anläggningsarbeten . . .	12 839	7 635	—	5 880	6 666	7 560	9 205	188	106		
Spårvägs- och omnibusdrift	10 178	7 373	—	—	6 943	7 088	7 483	.	92		
Samfärdsl	8 008	7 108	4 696	5 975	6 950	8 295	7 760	191	104		
Åkerirörelse	748	6 738	—	—	5 769	6 635	7 087	179	104		
Lastning och lossning	4 514	8 286	—	6 938	7 656	8 660	8 679	.	.		
Summa övriga grupper	74 664	6 777	5 254	6 128	6 228	7 122	7 774	186	101		
Samtliga grupper	432 841	6 065	5 125	5 461	5 889	6 483	7 290	192	103		
Vuxna kvinnliga arbetare											
Malmbrytning och metallindustri . . .	11 519	4 174	3 606	3 686	3 874	4 544	4 729	194	105		
Järn- och stålmanufaktur	1 918	3 870	3 366	3 653	3 882	4 118	5 114	216	107		
Mekanisk verkstadsindustri	3 231	4 284	3 846	3 860	3 794	4 609	4 734	196	104		
Elektroteknisk industri	4 117	4 342	—	3 871	3 927	4 192	4 735	184	106		
Annan metallmanufaktur	1 646	4 017	3 458	3 517	3 699	4 503	4 641	.	103		
Jord- och stenindustri	2 094	3 546	3 053	3 602	3 647	.	.	.	.		
Porslins-, kakel- och lergodsfabriker . .	1 390	3 744	.	3 930	3 669	—	—	240	104		
Porslinsfabriker	1 236	3 735	—	3 958	3 628	—	—	242	104		
Kakel-, sten- och lergodsfabriker . . .	154	3 819	.	.	3 915	—	—	240	100		
Träindustri	762	3 769	3 772	3 519	3 779	3 519	4 303	228	102		
Pappers- och grafisk industri	6 090	4 216	3 874	3 912	4 089	4 040	4 667	212	102		
Pappersbruk och pappfabriker	1 432	3 906	3 933	3 896	3 939	3 861	—	226	104		
Bokbinderier	1 108	4 296	.	.	4 022	4 224	4 640	.	101		
Papp- och pappersvarindustri	1 606	4 308	3 815	4 085	4 289	4 056	4 745	210	102		
Grafisk industri	1 944	4 324	—	3 667	3 963	3 973	4 655	197	99		
Hok- och accidenstryckerier	1 487	4 357	—	3 705	3 952	3 903	4 644	193	99		
Tidningstryckerier	176	4 337	—	.	4 216	.	.	207	99		
Annan grafisk industri	281	4 141	—	.	3 705	.	4 603	200	101		
Livsmedelsindustri	10 397	3 998	3 190	3 694	3 824	4 142	4 404	200	103		
Bageriindustri	2 354	4 433	.	3 734	4 264	4 722	4 621	191	104		
Mjukbrödsbagerier	1 506	4 495	.	3 078	4 149	4 741	4 688	188	104		
Spisbrödsbagerier	500	4 563	—	4 266	4 566	4 747	—	185	106		
Käxfabriker	348	3 975	—	—	4 043	.	3 672	200	.		
Sockerindustri	335	3 720	3 531	.	3 590	3 963	4 067	197	99		
Raffinaderier och komb. fabriker . . .	335	3 720	3 531	.	3 590	3 963	4 067	197	99		
Choklad- och konfektindustri	2 536	3 630	2 768	3 813	3 425	3 485	3 910	206	103		
Mejeriindustri	523	4 036	.	3 566	3 727	4 483	.	.	104		
Slakterier och charkuterifabriker . . .	794	3 860	—	3 670	3 745	.	4 229	169	101		
Fiskberedningsanstalter och konserverfab.	1 137	3 671	—	3 545	3 658	3 794	.	230	98		
Margarinindustri	175	4 312	—	—	3 973	4 854	.	.	107		

Tab. 42 (forts.). Genomsnittliga löneinkomster per år för vuxna arbetare inom olika näringsgrenar och dyrortsgrupper år 1949

Näringsgrenar	Medel- antal arbeta- re	Genomsnittlig löneinkomst per år (inkl. dyrtids-, övertids- o. skifttillägg, semesterlön, sjuklön, naturaförm. o. d.) kronor							
		hela riket	dyrortsgrupp					Indextal (för hela riket)	
			1	2	3	4	5	1939 = 100	1948 = 100
Bryggerier, brännerier m. m.	1 033	4 098	—	3 369	3 643	4 284	4 721	180	99
Bryggerier, mineralvatten- och läskedrycksfabriker	980	4 102	—	3 256	3 642	4 319	4 733	·	99
Tobaksfabriker	970	4 385	—	—	4 155	4 367	4 848	204	106
Annan hithörande industri	348	3 824	—	3 483	3 573	4 241	4 121	·	103
Textil- och beklädnadsindustri	40 549	3 980	3 642	3 777	3 938	4 046	4 624	221	105
Spinnerier, väverier o. d.	22 022	3 904	3 609	3 780	3 918	4 035	4 211	227	104
Ylleindustri	4 924	3 912	3 753	3 823	3 943	3 981	—	231	104
Bomullsindustri	6 402	3 833	·	3 744	3 792	4 085	4 021	226	103
Linne-, hamp- och juteindustri	1 122	3 751	3 436	3 684	3 784	4 608	—	228	102
Trikkåfabriker	5 978	4 013	3 647	3 892	4 020	4 046	4 435	226	105
Annan hithörande industri	3 596	3 885	3 446	3 793	3 875	3 837	4 149	·	103
Sömnadsindustri	17 577	4 078	3 696	3 774	3 966	4 073	4 774	214	105
Hatt- och mössfabriker	950	3 942	·	·	3 915	3 824	4 545	219	104
Läder-, hår- och gummivaruindustri	6 903	4 006	3 639	3 696	4 019	4 301	4 667	222	103
Päls- och skinnvarufabriker	934	4 297	·	4 527	4 184	4 166	5 290	232	108
Skoindustri	3 080	3 874	3 537	3 264	3 996	3 694	4 127	215	103
Andra lädervarufabriker	484	4 319	3 983	3 408	3 497	4 649	5 004	·	110
Gummivarufabriker	2 047	4 011	—	3 968	4 016	—	4 234	221	98
Annan hithörande industri	193	3 786	·	3 522	3 843	·	·	·	106
Kemisk-teknisk industri	3 231	3 907	·	3 742	3 778	3 695	4 388	212	104
Färg-, olje- och parfymfabriker	1 119	3 966	—	4 199	3 584	3 719	4 380	209	104
Färg- och fernissfabriker	181	4 160	—	4 139	3 567	·	4 513	220	102
Olje-, tvål-, ljus- och parfymfabriker	938	3 928	—	·	3 586	3 704	4 347	207	105
Sprängämnesfabriker	359	4 118	—	3 833	4 395	—	·	·	105
Tändsticksfabriker	557	3 819	—	3 748	3 946	—	—	228	107
Annan kemisk-teknisk industri	1 196	3 830	·	3 511	3 672	3 687	4 415	·	103
Samtliga industrigrupper	81 545	4 014	3 561	3 752	3 921	4 133	4 600	214	104
Statliga verk o. byggnadsarbeten m. m.	1 524	4 552	—	4 065	4 190	4 943	5 031	204	105
Kommunala verk o. byggnadsarb. m. m.	510	5 792	—	—	3 961	·	6 184	264	100
Summa övriga grupper	2 136	4 814	—	4 065	4 176	4 920	5 622	236	102
Samtliga grupper	83 681	4 034	3 561	3 754	3 926	4 157	4 664	214	104

tabellerna vid handen, att den genomsnittliga totala arbetsförtjänsten under år 1949 för vuxna manliga förmän var 7 246 kr, för kvinnliga förmän 5 241 kr, för övriga vuxna män 6 065 kr, för övriga vuxna kvinnor 4 034 kr samt för minderåriga män 3 180 kr och för minderåriga kvinnor 2 858 kr. Vid begränsning till den egentliga industrin bli siffrorna lägre för samtliga redovisade grupper med undantag för kvinnliga förmän.

f) Arbetslöner inom olika dyrortsgrupper, inom företag av olika storlek samt å olika orter

Arbetslöner inom olika dyrortsgrupper. De till lönestatistiken redovisade arbetslönerna ha, såsom förut antytts, rönt inflytande av arbetsplatsens förläggning i dyrortshänseende. För att undersöka hur långt sambandet mellan löner och levnadskostnader sträcker sig för här redovisade arbetargrupper, jämföras i det följande de genomsnittliga löneförhållandena inom de olika dyrortsgrupperna (efter dyrortsgrupperingen den 30 juni 1947 med senare ändringar), och denna jämförelse utsträcker även till de särskilda näringsgrenarna. (Jfr Svensk författningssamling 1947, nr 425).

Beträffande manliga (m) och kvinnliga (kv) arbetare ger en jämförelse mellan lönenivån inom olika dyrortsgrupper följande resultat:

Ortsgrupp	Levnadskostnader		Genomsnittlig löneinkomst år 1949 för vuxna arbetare				Indextal (medeltal i grupp 3 =1000) löneinkomst					levnads- kostna- der
	grupp- gränser	medel- tal	kr per år		kr per timme		per år		per timme			
			m	kv	m	kv	m	kv	m	kv		
1	t. o. m. 5 324	5 270	5 125	3 561	2·28	1·64	870	907	860	901	935	
2	5 325—5 574	5 430	5 461	3 754	2·44	1·74	927	956	921	956	963	
3	5 575—5 824	5 639	5 889	3 926	2·65	1·82	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	
4	5 825—6 074	5 856	6 483	4 157	2·88	1·92	1 101	1 059	1 087	1 055	1 038	
5	6 075 o. däröver	6 182	7 290	4 664	3·34	2·15	1 238	1 188	1 260	1 181	1 096	

Medeltalet för de särskilda ortsgrupperna visar en tendens till stegring av löneinkomsterna från billigaste till dyraste ortsgrupp i fråga om såväl årslöner som timförtjänster. Förhållandet mellan lönenivå och levnadskostnader inom de olika dyrortsgrupperna åskådliggöres närmare genom i tablån meddelade indextal. Till bas för dessa ha valts medellönen och medelindex-
talet för levnadskostnaderna i ortsgrupp 3.¹

En föreställning om i vad mån liknande divergenser i lönehänseende även framträda för skilda näringsgrenar erhålles genom tabellerna 40 och 42, av vilka den förra redovisar genomsnittliga timförtjänster och den senare genomsnittliga årsförtjänster inom olika dyrortsgrupper.

Tabellerna utvisa, att lönedifferenser mellan olika dyrortsgrupper göra sig gällande även inom de särskilda näringsgrenarna om också i växlande grad. Från tendensen till stegring av löneinkomsterna från billigaste till dyraste ortsgrupp förekomma åtskilliga undantag, vilket är naturligt både med hänsyn till bristerna i själva dyrortsgrupperingen och till att arbetargruppernas sammansättning inom olika ortsgrupper kan variera betydligt.

Det relativa löneläget för arbetare inom olika industrigrupper. Såsom framgår av det föregående, måste vid en mera ingående jämförelse mellan löneläget inom olika industrigrupper hänsyn tagas till deras olikformiga lokalisering i dyrortshänseende. Undersökningen har därför även avsett att i någon mån belysa de variationer i lönerna, som äro betingade av arbetsplat-

¹ Dyrortsgrupp 3, där flertalet medelstora städer återfinnes, har tagits till utgångspunkt för jämförelsen.

sernas belägenhet i dyrortshänseende. Den genomsnittliga löneinkomsten per arbetstimme för vuxna manliga arbetare var för den lägsta dyrortsgruppen 2,²⁸ kr och för den högsta 3,³⁴ kr. För den kvinnliga arbetskraften voro motsvarande timlöner 1,⁶⁴ och 2,¹⁵ kr. Vid en mera ingående jämförelse mellan löneläget inom olika industrigrupper måste — i den mån så ske kan — hänsyn tagas till de inbördes olikartade levnadskostnaderna å olika orter. I sådant syfte ha lönesummorna för företag, som kunna hänföras till viss ort, omräknats med användande av indextal enligt socialstyrelsens år 1946 verkställda undersökning av de lokala olikheterna i levnadskostnader, varvid man begränsat sig till vuxna manliga och kvinnliga arbetare inom den egentliga industrin. Sedan lönerna på detta sätt, i den mån indextalen ge uttryck för de faktiska olikheterna i levnadskostnader för här ifrågakommande arbetargrupper, omräknats till samma levnadskostnadsnivå (Stockholms levnadskostnadsnivå), ha beloppen inom företag tillhörande samma industrigrupp adderats, varefter nya medeltimförtjänster framräknats, som ställts i relation till en på motsvarande sätt beräknad genomsnittlig timlön för samtliga grupper. I tab. 43 å sid. 105 representera b-talen dylika till stockholmsdyrhet omräknade timlöner jämte motsvarande indextal, efter vilkas höjd näringsgrenarna ordnats i sjunkande skala, medan a-talen återgiva på vanligt sätt beräknade timlöner utan hänsyn till industrigruppernas olika lokalisering i dyrortshänseende.

En närmare granskning visar — såsom ju också är naturligt — att siffrorna, som skola ange de olika industrigruppernas placering på löneskalan, i nästan samtliga fall ej bli desamma, om man — såsom skett i tabellen — utgår från b-talen, eller om man låter a-talen vara bestämmande. Endast 14 av de i tabellen redovisade industrigrupperna (för män 6 och för kvinnor 8) behålla sina platser oförändrade, oavsett om man tar hänsyn till dyrortsförhållandena eller ej, 48 grupper (för män 29 och för kvinnor 19) flyttas ned och 49 grupper (för män 33 och för kvinnor 16) flyttas upp på skalan.

Såsom mera gynnsamt ställda i löneavseende än vad de vanliga riksmedel-talen ge vid handen te sig närmast följande industrigrupper:

1) i fråga om lönerna för manliga arbetare: fiskberedningsanstalter, torv-industri, kolgruvor, stenindustri, råsockerbruk, linne-, hamp- och juteindustri, byggnadssnickrier, kakel-, sten- o. lergodsfabriker samt glasindustri;

2) i fråga om lönerna för den kvinnliga arbetskraften: spisbrödsbagerier, råsockerbruk, glasindustri, linne-, hamp- och juteindustri, porslinsfabriker, gummivarufabriker samt pappersbruk och pappfabriker.

Såsom mindre gynnsamt ställda än som framgår av riksmedel-talet för lönerna äro enligt detta beräkningssätt närmast

1) i fråga om manliga arbetare de anställda inom följande industrier: gruvor och anrikningsverk i n:a Sverige, boktryckerier, bil- och karosseri-fabriker, elektroteknisk industri samt tidningstryckerier;

2) i fråga om kvinnliga arbetare de anställda inom följande industrier:

Tab. 43. Jämförelse mellan medelförtjänster för manliga och kvinnliga arbetare (exkl. arbetande förmän) inom olika industrigrupper år 1949

(a = *utan* hänsyn tagen till näringsgrenarnas olika lokalisering i dyrortshänseende
b = *med* hänsyn tagen till näringsgrenarnas olika lokalisering i dyrortshänseende)

Industrigrupper	Genomsnittl. löneink. i kr per timme		Index-tal		Industrigrupper	Genomsnittl. löneink. i kr per timme		Index-tal	
	a	b	a	b		a	b	a	b
<i>Män.</i>									
Gruvor o. anrikningsverk i n:a Sv.	3·94	4·07	151	142	Pappersmassfabriker	2·44	2·59	93	91
Tidningsstryckerier	3·54	3·75	136	131	Bryggerier m.m. (exkl. utkörare)	2·42	2·59	93	91
Annan grafisk industri	3·09	3·46	118	121	Annan snickerindustri	2·27	2·57	87	90
Gruvor o. anrikn.-verk i mell. Sv.	2·94	3·31	113	116	Käxfabriker	2·38	2·57	91	90
Sprängämnesfabriker	2·96	3·25	113	114	Annan livsmedelsindustri	2·33	2·57	89	90
Annan jord- o. stenindustri	2·79	3·16	107	110	Mejeriindustri	2·42	2·56	93	90
Skeppsvarv	2·90	3·12	111	109	Torvindistri	2·19	2·54	84	89
Hatt- och mössfabriker	2·87	3·11	110	109	Tapetfabriker	2·30	2·50	88	87
Gummivarufabriker	2·77	3·11	106	109	Råsockerbruk	2·14	2·50	82	87
Bok- o. accidenstryckerier	2·98	3·10	114	108	Tändsticksfabriker	2·20	2·49	84	87
Bokbinderier	2·91	3·07	111	107	Sågverk o. hyvlerier	2·24	2·43	86	85
Bil- o. karosserifabriker	2·94	3·06	113	107	Samtliga grupper	2·61	2·86	100	100
Cementvarufabriker	2·74	3·05	105	107	<i>Kvinnor.</i>				
Päls- o. skinnvarufabriker	2·74	3·02	105	106	Spisbrödsbagerier	2·09	2·50	112	124
Annan metallmanufaktur	2·78	3·01	107	105	Andra lädervarufabriker	2·03	2·18	109	108
Kakel-, sten- o. lergodsfabriker	2·58	2·98	99	104	Mjukbrödsbagerier	2·08	2·17	112	107
Övriga mekaniska verkstäder	2·73	2·97	105	104	Päls- o. skinnvarufabriker	2·00	2·17	108	107
Färg- o. fernissfabriker	2·80	2·97	107	104	Gummivarufabriker	1·91	2·14	103	106
Spisbrödsbagerier	2·73	2·95	105	103	Mekaniska verkstäder	1·97	2·13	106	105
Kolgruvor	2·54	2·94	97	103	Annan pappersvaruindustri	1·95	2·13	105	105
Mjukbrödsbagerier	2·77	2·94	106	103	Kakel-, sten- o. lergodsfabriker	1·94	2·12	104	105
Tobaksfabriker	2·80	2·94	107	103	Margarinindustri	1·96	2·09	105	103
Järn- o. stålmanufaktur	2·65	2·93	102	102	Elektroteknisk industri	1·99	2·07	107	102
Andra lädervarufabriker	2·67	2·92	102	102	Bokbinderier	1·98	2·07	106	102
Järn-, stål- o. kopparverk	2·61	2·91	100	102	Tidningsstryckerier	1·90	2·07	102	102
Skoindustri	2·65	2·90	102	101	Tobaksfabriker	1·94	2·06	104	102
Elektroteknisk industri	2·76	2·89	106	101	Triåfabriker	1·86	2·05	100	101
Olje-, tvål-, ljus- o. parfymfabriker	2·70	2·89	103	101	Bryggerier m. m.	1·88	2·04	101	101
Annan pappersvaruindustri	2·64	2·89	101	101	Sömnadsindustri	1·88	2·04	101	101
Garverier	2·57	2·89	98	101	Annan metallmanufaktur	1·87	2·03	101	100
Margarinindustri	2·71	2·88	104	101	Bok- o. accidenstryckerier	1·96	2·03	105	100
Annan kemisk-teknisk industri	2·61	2·84	100	99	Linne-, hamp- o. juteindustri	1·79	2·03	96	100
Brännerier, jästfabriker m. m.	2·59	2·83	99	99	Sprängämnesfabriker	1·84	2·03	99	100
Fiskberedn.-anst. o. konservf.	2·30	2·82	88	99	Käxfabriker	1·89	2·02	102	100
Reparationsverkstäder	2·63	2·80	101	98	Ylleindustri	1·82	2·01	98	100
Stenindustri	2·41	2·77	92	97	Bomullsindustri	1·82	2·01	98	100
Triåfabriker	2·50	2·77	96	97	Skoindustri	1·83	2·01	98	100
Annan läder-, hår- o. gummi-varuindustri	2·50	2·76	96	97	Pappersbruk o. pappfabriker	1·78	2·00	96	99
Cementfabriker	2·42	2·75	93	96	Färg- o. fernissfabriker	1·90	1·99	102	99
Choklad- o. karamellfabriker	2·53	2·75	97	96	Hatt- och mössfabriker	1·83	1·98	98	98
Slakterier o. charkuterifabriker	2·52	2·74	97	96	Annan grafisk industri	1·87	1·96	101	97
Sömnadsindustri	2·51	2·74	96	96	Fiskberedn.-anst. o. konservf.	1·77	1·96	95	97
Annan textilindustri	2·46	2·73	94	95	Järn- o. stålmanufaktur	1·77	1·95	95	97
Glasindustri	2·37	2·72	91	95	Porslinsfabriker	1·75	1·95	94	97
Möbelfabriker	2·39	2·72	92	95	Olje-, tvål-, ljus- o. parfymfabr.	1·85	1·95	99	97
Porslinsfabriker	2·39	2·69	92	94	Sockerraffinaderier m. m.	1·78	1·94	96	96
Bomullsindustri	2·41	2·68	92	94	Annan textilindustri	1·79	1·94	96	96
Kvarnar	2·45	2·66	94	93	Slakterier o. charkuterifabriker	1·76	1·90	95	94
Linne-, hamp- o. juteindustri	2·32	2·66	89	93	Annan läder-, hår- o. gummi-varuindustri	1·72	1·90	92	94
Ylleindustri	2·35	2·65	90	93	Choklad- o. karamellfabriker	1·75	1·89	94	94
Kalkbruk	2·35	2·64	90	92	Mejeriindustri	1·80	1·88	97	93
Byggnadssnickerier	2·30	2·64	88	92	Annan kemisk-teknisk industri	1·74	1·85	94	92
Annan trävaruindustri	2·36	2·64	90	92	Annan livsmedelsindustri	1·73	1·81	93	90
Sockerraffinaderier m. m.	2·39	2·63	92	92	Råsockerbruk	1·49	1·74	80	86
Låd o. wallboardfabriker	2·43	2·62	93	92	Tändsticksfabriker	1·67	1·67	90	83
Pappersbruk o. pappfabriker	2·33	2·62	89	92	Glasindustri	1·39	1·60	75	79
Tegelbruk	2·27	2·59	87	91	Samtliga grupper	1·86	2·02	100	100

tändsticksfabriker, elektroteknisk industri, mjukbrödsbagerier, boktryckerier, bokbinderier, annan grafisk industri samt mejeriindustri.

Anmärkas bör, att växlingarna år från år äro mycket stora vid en jämförelse mellan placeringarna inom a- resp. b-kolumnen.

För flertalet industrier blir emellertid icke endast den inbördes rangordningen förändrad, utan avståndet mellan medellönerna minskas i regel. I nedanstående tablå visas spridningen av samtliga de i tab. 43 förekommande indextalen. Tablåen visar, att a-talen äro mera spridda än b-talen.

	Löneindextal						
	80—	90—	100—	110—	120—	130—	140 o. däröver
Män:	89	99	109	119	129	139	
b-tal	5	32	25	3	1	1	1
a-tal	12	26	20	8	—	1	1
Kvinnor:							
b-tal	3	16	23	—	1	—	—
a-tal	2	20	19	2	—	—	—

Lönenivån för industriarbetarna företer alltså något mindre spridning, när lönerna beräknas med hänsyn till industrins lokalisering i dyrortshänseende. Sannolikt är därjämte, att olikheterna i löneläget inom olika industrier skulle ytterligare reduceras, om hänsyn även kunde tagas till arbetarpersonalens skiljaktiga sammansättning bland annat med hänsyn till ålder och yrke. Såsom närmare framgår av det följande, är emellertid även de särskilda industriernas betalningsförmåga en viktig faktor vid lönesättningen.

Löneutvecklingen 1939—1949 inom olika dyrortsgrupper. I Lönestatistisk årsbok 1946 lämnades i tabell 48 en redogörelse för timförtjänsternas förändringar inom olika dyrortsgrupper mellan åren 1939 och 1946. Primärmaterialen för år 1939 hade därvid omgrupperats i överensstämmelse med den 1947 fastställda dyrortsgrupperingen. De så erhållna förtjänstsiffrorna för 1939 för hela den egentliga industrin ha i nedanstående sammanställning jämförts med förtjänstsiffrorna 1949.

	Genomsnittlig löneinkomst per timme (inkl. semester- och sjuklön, naturaförmåner o. d.) för					
	m ä n			k v i n n o r		
	1939	1949	ökning i %	1939	1949	ökning i %
<i>Hela riket</i>	1·33	2·61	96·2	0·84	1·86	121·4
Därav:						
dyrortsgrupp 1	1·07	2·28	113·1	0·69	1·64	137·7
2	1·17	2·43	107·7	0·74	1·74	135·1
3	1·31	2·57	96·2	0·80	1·82	127·5
4	1·46	2·77	89·7	0·88	1·91	117·0
5	1·80	3·14	74·4	1·01	2·12	109·9

Sammanställningen visar, att lönestegringen varit starkare inom de lägre dyrorterna än inom de högre.

Tab. 44. Genomsnittliga löneinkomster per timme för vuxna manliga och kvinnliga arbetare inom företag av olika storlek (efter antalet arbetare)

(Siffror i medieval stil ange, att medeltalet avser 25—90 arbetare)

Industrigränar	M ä n						K v i n n o r					
	Genomsnittlig löneinkomst per timme (inkl. semester- och sjuklön, naturaförmaner o. d.) inom företag med följande antal arbetare											
	1— 10	11— 50	51— 200	201— 500	över 500	Samt- liga	1— 10	11— 50	51— 200	201— 500	över 500	Samt- liga
Malmbrytning o. metallindustri	2·69	2·72	2·72	2·74	2·78	2·75	1·98	1·92	1·95	1·85	1·94	1·92
därav dyrt 1	2·36	2·35	2·44	2·55	—	2·45	.	1·64	1·60	1·92	—	1·72
2	2·18	2·43	2·53	2·52	2·62	2·56	.	1·74	1·69	1·66	1·73	1·70
3	2·52	2·59	2·67	2·58	2·67	2·65	1·79	1·75	1·80	1·76	1·81	1·79
4	2·90	2·81	2·82	2·90	3·01	2·96	.	2·01	1·97	1·92	2·08	2·04
5	3·38	3·39	3·17	3·27	3·22	3·25	2·25	2·19	2·19	1·92	2·17	2·17
Jord- o. stenindustri	2·47	2·38	2·42	2·35	2·51	2·42	.	1·56	1·47	1·64	1·76	1·66
därav dyrt 1	2·24	2·19	2·29	2·24	—	2·25	.	1·39	1·34	1·53	—	1·39
2	2·23	2·30	2·39	2·42	2·48	2·39	.	1·69	1·53	1·28	1·73	1·64
3	2·46	2·48	2·54	2·36	2·61	2·50	.	.	1·63	1·73	1·79	1·75
4	2·39	2·63	2·81	—	—	2·74	—	.	.	—	—	.
5	3·44	3·05	3·11	—	—	3·14	.	.	—	—	—	.
Träindustri	2·16	2·27	2·30	2·39	2·36	2·31	1·56	1·69	1·81	1·73	—	1·75
därav dyrt 1	2·09	2·24	2·21	2·68	—	2·25	.	1·68	1·73	—	—	1·71
2	2·08	2·19	2·22	2·33	—	2·22	.	1·56	1·65	—	—	1·61
3	2·23	2·32	2·36	2·28	2·37	2·33	.	1·76	1·70	1·85	—	1·73
4	2·28	2·33	2·38	2·45	—	2·40	—	.	.	1·59	—	1·70
5	2·74	2·71	2·65	2·38	—	2·49	.	.	2·15	—	—	2·12
Pappers- o. grafisk industri	2·78	2·88	2·67	2·53	2·58	2·62	1·83	1·89	1·86	1·93	1·97	1·91
därav dyrt 1	—	2·00	2·15	2·10	2·09	2·11	—	1·59	1·57	1·97	1·62	1·72
2	2·44	2·33	2·30	2·33	2·36	2·33	.	1·64	1·80	1·88	1·77	1·79
3	2·72	2·86	2·78	2·40	2·47	2·59	1·74	1·70	1·81	1·81	2·07	1·84
4	2·78	3·00	2·59	2·43	2·77	2·62	.	1·83	1·83	.	1·95	1·88
5	3·00	3·11	3·35	3·45	3·12	3·28	2·07	2·18	2·11	2·22	2·03	2·12
Livsmedelsindustri	2·36	2·43	2·44	2·53	2·96	2·49	1·68	1·77	1·79	1·89	2·22	1·86
därav dyrt 1	2·03	2·19	2·12	2·24	—	2·16	.	1·37	1·52	1·68	—	1·53
2	2·15	2·21	2·26	2·45	2·34	2·24	1·54	1·56	1·65	1·64	1·82	1·65
3	2·36	2·37	2·44	2·38	2·88	2·41	1·52	1·71	1·75	1·79	2·19	1·76
4	2·58	2·68	2·65	2·67	—	2·66	1·87	1·94	1·89	2·04	—	1·92
5	2·76	2·90	2·83	2·89	3·16	2·94	1·93	2·07	1·91	2·10	2·39	2·15
Textil- o. beklädnadsindustri	2·30	2·43	2·42	2·39	2·49	2·43	1·75	1·82	1·88	1·83	1·86	1·85
därav dyrt 1	.	2·29	2·31	2·30	—	2·30	.	1·69	1·67	1·74	—	1·68
2	2·08	2·32	2·32	2·27	2·37	2·31	1·66	1·75	1·79	1·75	1·83	1·77
3	2·25	2·40	2·41	2·41	2·50	2·44	1·64	1·79	1·83	1·84	1·84	1·83
4	2·15	2·60	2·60	2·61	2·64	2·61	1·80	1·86	1·92	1·82	1·95	1·89
5	2·69	2·84	2·89	2·83	—	2·85	1·95	2·07	2·14	2·05	—	2·10
Läder-, hår- o. gummivaruind.	2·39	2·57	2·66	2·70	2·77	2·67	1·78	1·86	1·90	1·88	1·91	1·89
därav dyrt 1	.	2·33	2·57	—	—	2·46	.	1·65	1·72	—	—	1·68
2	1·96	2·39	2·54	2·65	—	2·58	.	1·67	1·70	1·73	—	1·71
3	2·37	2·57	2·64	2·69	2·77	2·67	1·64	1·85	1·90	1·95	1·91	1·90
4	2·37	2·85	2·92	—	—	2·87	.	1·98	2·05	—	—	2·01
5	2·91	2·97	2·91	3·26	—	3·06	2·27	2·37	2·02	2·07	—	2·16

Tab. 44 (forts.). Genomsnittliga löneinkomster per timme för vuxna manliga och kvinnliga arbetare inom företag av olika storlek (efter antalet arbetare)

Industrigrönar	M ä n						K v i n n o r						
	Genomsnittlig löneinkomst per timme (inkl. semester- och sjuklön, naturaförmaner o. d.) inom företag med följande antal arbetare												
	1— 10	11— 50	51— 200	201— 500	över 500	Samt- liga	1— 10	11— 50	51— 200	201— 500	över 500	Samt- liga	
Kemisk-teknisk industri . . .	2.44	2.55	2.62	2.69	2.68	2.64	1.76	1.76	1.80	1.77	1.77	1.78	
däruv dyror	1	2.53	—	—	—	2.50	—	—	—	—	—	—	
2	2.41	2.33	2.66	2.62	2.06	2.51	1.63	1.75	1.67	1.63	1.67	1.67	
3	2.32	2.45	2.45	2.61	2.94	2.59	1.65	1.67	1.92	1.96	1.96	1.74	
4	2.51	2.57	2.84	2.79	2.46	2.70	1.61	1.94	1.66	—	1.66	—	
5	2.70	2.92	2.84	3.15	—	2.89	1.85	1.97	2.03	2.07	—	2.00	
Samtliga industrigrönar . . .	2.47	2.53	2.56	2.58	2.72	2.61	1.75	1.82	1.86	1.84	1.92	1.86	
däruv dyror	1	2.17	2.25	2.29	2.35	2.09	2.28	1.41	1.64	1.59	1.77	1.62	1.64
2	2.16	2.29	2.40	2.45	2.55	2.43	1.59	1.71	1.76	1.73	1.77	1.74	
3	2.43	2.52	2.56	2.50	2.65	2.57	1.62	1.76	1.82	1.83	1.86	1.82	
4	2.68	2.68	2.66	2.65	2.94	2.77	1.80	1.88	1.92	1.84	2.01	1.91	
5	3.12	3.16	3.10	3.11	3.21	3.14	2.00	2.11	2.12	2.10	2.19	2.12	

Arbetslöner inom företag av olika storlek. Löneläget inom olika industrigrupper kan även tänkas vara beroende av företagsstorleken. Tab. 44 visar de genomsnittliga timförtjänsterna efter företagets storlek (antal arbetare) inom olika industrigrönar och dyrorter. Av utrymmesskäl har redovisningen måst begränsas till huvudgrupperna inom den egentliga industrin. Tabellen visar, att genomsnittsförtjänsterna ligga något högre inom de större företagen än inom de mindre. Detta kan tänkas i viss mån bero på, att om man inom varje huvudgrupp i detalj delade upp företagen efter produktionsinriktningen, företag av en viss tillverkning — med lägre genomsnittslöner — utgjordes av mindre företag, medan andra företag med en annan tillverkning — och högre genomsnittslöner — utgjordes av större företag. En annan omständighet, som kan förklara olikheterna i fråga om medellönerna inom företag av olika storlek, är t. ex. arbetarpersonalens skiljaktiga sammansättning i fråga om yrke och ålder.

Arbetslöner i vissa större städer. För att belysa löneläget inom de större städerna i riket har för dessa i tab. 45 sammanförts ett antal löneuppgifter beträffande sådana industrigrupper, inom vilka sysselsätts ett större antal (i regel minst 150) vuxna män eller kvinnor, härrörande från flera särskilda företag. Liksom i tab. 40 redovisas därvid den totala löneinkomsten per timme (inkl. dyrtidstillägg, sjuklön, semesterlön, övertidsersättning, naturaförmaner o. d.). För männen meddelas därutöver genomsnittliga löneinkomster per timme vid tidlöns- resp. ackordsarbete på ordinarie tid.

En närmare granskning av tab. 45 kompletterar de i tab. 40 meddelade

Tab. 45. Löneinkomster i vissa större städer för arbetare inom olika näringsgrenar år 1949

Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst i kr per timme för				Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst i kr per timme för			
	manliga arbetare	därav på tid- ac- lön , kord	kvinnl. arbetare	kvinnl. arbetare		manliga arbetare	därav på tid- ac- lön , kord	kvinnl. arbetare	kvinnl. arbetare
Ortsgrupp 5.					Ortsgrupp 3.				
<i>Stockholm.</i>					<i>Malmö.</i>				
Samtl. arb. (m 49 462, kv 11 984)	3·41	2·38	3·20	2·16	Samtl. arb. (m 17 560, kv 5 693)	2·80	2·02	2·49	1·80
Järn- o. stålmanufaktur	3·79	2·59	3·46	2·30	Järn- o. stålmanufaktur	2·63	1·92	2·48	1·74
Mekanisk verkstadsindustri	3·32	2·47	3·04	2·26	Mekanisk verkstadsindustri	2·69	1·86	2·30	1·73
Elektroteknisk industri	2·96	2·16	2·67	2·15	Elektroteknisk industri	3·14	1·88	3·43	—
Annan metallmanufaktur	3·20	2·49	2·88	2·14	Annan metallmanufaktur	2·60	1·87	2·33	1·77
Byggnadsämnesindustri	3·18	2·19	3·30	—	Byggnadsämnesindustri	2·43	1·73	2·17	1·61
Sågverk o. hyvlerier	2·93	2·15	3·55	—	Snickeri- o. möbelfabriker	2·53	1·87	2·24	1·76
Snickeri- o. möbelfabriker	3·09	2·24	2·96	2·02	Grafisk industri	3·22	2·49	3·82	1·85
Papp- o. pappersvaruindustri	3·01	2·33	3·13	2·14	Bagerier	3·06	3·02	—	1·59
Bokbinderier	3·16	2·15	3·32	2·16	Choklad- o. karamellfabriker	2·42	1·85	2·06	1·68
Grafisk industri	3·41	2·42	3·06	2·08	Tobaksfabriker	2·59	1·66	2·10	1·90
Bagerier	3·04	2·70	3·33	2·31	Slakterier o. charkuterifabriker	2·36	2·18	—	1·71
Råsockerbruk och raffinaderier	2·76	1·83	2·58	1·96	Spinnerier, väverier o. d.	2·48	1·84	2·02	1·82
Choklad- o. karamellfabriker	2·88	2·33	2·74	1·91	Sömnadsindustri	2·37	1·95	2·00	1·76
Bryggerier o. läskedrycksfabriker	2·81	1·96	2·38	2·26	Hatt- o. mössfabriker	3·04	1·64	2·96	1·77
Tobaksfabriker	3·11	2·09	2·17	2·15	Garverier	2·88	1·90	2·57	—
Slakterier o. charkuterifabriker	3·15	2·54	3·27	2·04	Skoidindustri	2·58	1·67	2·24	1·90
Mejeriindustri	2·89	2·09	—	1·92	Gummivarufabriker	2·62	1·90	2·21	1·96
Spinnerier, väverier o. d.	2·65	2·06	2·21	1·95	Andra lädervarufabriker	2·71	2·26	2·81	1·98
Sömnadsindustri	2·97	2·37	2·47	2·17	Färg-, olje- och parfymfabriker	2·33	1·90	2·17	1·51
Gummivarufabriker	3·26	2·38	2·81	2·07	Annan kemisk-tekn. industri	2·45	1·85	2·29	1·76
Färg-, olje- och parfymfabriker	2·97	2·10	2·61	2·02	Egentligt byggnadsarbete	3·25	1·77	3·68	—
Annan kemisk-tekn. industri	2·88	2·07	2·74	1·98	Målning	4·01	2·34	3·60	—
Egentligt byggnadsarbete	3·84	2·07	4·61	—	Installationsarbete	3·03	1·84	3·16	—
Målning	5·81	2·72	6·04	—	Statliga verkst. och skeppsvarv	3·00	2·47	2·74	—
Installationsarbete	3·42	2·07	3·89	—	Kraft-, belysnings- o. vattenverk	3·05	2·07	2·90	—
Statliga verkst. o. skeppsvarv	3·40	2·57	3·28	2·45	Kommunala byggnads- och anlägg- ningsarbeten	4·15	2·36	3·63	2·15
Intendenturverkstäder, förråd o. d.	2·70	2·42	2·83	2·05	Spårvägs- o. omnibusdrift	3·70	2·55	3·04	3·64
Annan statlig verksamhet	3·58	2·23	4·08	2·26	Åkerirörelse	2·90	2·22	2·54	—
Kraft-, belysnings- o. vattenverk	3·95	2·26	3·22	—	Lastning och lossning	4·32	3·48	3·60	—
Kommunala byggnads- och anlägg- ningsarbeten	4·15	2·36	3·63	2·15					
Spårvägs- o. omnibusdrift	3·70	2·55	3·04	3·64					
Åkerirörelse	2·90	2·22	2·54	—					
Lastning och lossning	4·32	3·48	3·60	—					
Ortsgrupp 4.									
<i>Göteborg.</i>									
Samtl. arb. (m 35 973, kv 7 528)	2·98	2·12	2·61	1·93	Färg-, olje- o. parfymfabriker	2·33	1·90	2·17	1·51
Järn- och stålmanufaktur	2·90	2·19	2·84	1·82	Annan kemisk-teknisk industri	2·45	1·85	2·29	1·76
Mekanisk verkstadsindustri	2·97	2·19	2·52	2·08	Egentligt byggnadsarbete	3·25	1·77	3·68	—
Elektroteknisk industri	2·75	1·99	2·58	1·86	Målning	4·01	2·34	3·60	—
Byggnadsämnesindustri	2·45	1·42	2·56	—	Installationsarbete	3·03	1·84	3·16	—
Snickeri- och möbelfabriker	2·62	2·17	2·24	1·91	Statliga verkst. och skeppsvarv	3·00	2·47	2·74	—
Papp- o. pappersvaruindustri	2·57	1·94	2·87	1·87	Kraft-, belysnings- o. vattenverk	3·05	2·07	2·90	—
Bokbinderier	3·03	2·38	2·95	1·97	Kommunala byggnads- och anlägg- ningsarbeten	3·07	1·98	2·74	1·89
Grafisk industri	3·28	2·29	2·97	1·81	Spårvägs- o. omnibusdrift	3·24	2·30	2·65	—
Bagerier	2·86	2·69	—	2·16	Lastning och lossning	3·28	1·70	3·08	—
Råsockerbruk o. raffinaderier	2·51	1·80	2·24	1·78					

¹ Dyrtdstillägg, övertidersättning, semesterlön samt naturaförmåner o. d. kunna ej medräknas i specialkolumnerna »tidlön» och »ackord».

Tab. 45 (forts.). Löneinkomster i vissa större städer för arbetare inom olika näringsgrenar år 1949

Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst i kr pr timme för				Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst i kr pr timme för				
	manliga arbetare	därav på ¹		kvinnl. arbetare		manliga arbetare	därav på ¹		kvinnl. arbetare	
		tid- lön	ac- kord				tid- lön	ac- kord		
Ortsgrupp 3.										
<i>Norrköping.</i>										
Samtl. arb. (m 9 820, kv 3 308)	2·65	1·92	2·28	1·88	Slakterier o. charkuterifabriker . . .	2·31	1·99	2·63	1·64	
Mekanisk verkstadsindustri	2·70	1·95	2·51	1·99	Spinnerier, väverier o. d.	2·53	1·76	2·07	1·87	
Elektroteknisk industri	2·39	1·78	2·13	1·85	Sömnadsindustri	2·56	1·96	2·39	1·85	
Snickeri- o. möbelfabriker	2·40	1·74	2·34	—	Gummivarufabriker	2·77	1·78	2·47	1·78	
Pappersbruk o. pappfabriker	2·49	1·57	1·91	2·01	Installationsarbete	2·80	1·74	2·67	—	
Papp- o. pappersvaruindustri	2·64	1·99	2·72	2·15	Kraft-, belysnings- och vattenverk	3·20	1·97	3·38	—	
Grafisk industri	2·90	2·19	3·38	1·85	Kommunala byggnads- o. anlägg- ningsarbeten	3·21	2·16	3·49	—	
					Spårvägs- o. omnibusdrift	3·26	2·05	3·05	—	

genomsnittslönerna för olika dyrtorsgrupper genom att belysa det stundom rätt växlande löneläget å särskilda orter inom samma grupp. Vid dessa jämförelser måste dock reservation göras för bristande jämförbarhet på grund av de redovisade företagens växlande art och produktionsinriktning på olika orter.

Tab. 46. Medelförtjänster under år 1949 för arbetare vid statens järnvägars banavdelning

Arbetarkategorier	Medel- antal arbeta- re under året	Löneinkomst i kr per arbetstimme						
		Vid drift o. underhåll samt för- ändr. o. ny- byggnads- arbeten	Därav å dyrtorsgrupp					
			1	2	3	4	5	
Banarbetare								
a. Arbete mot tidlön på ordinarie tid . . .	6 814	2·08	1·83	1·95	2·09	2·20	2·36	
<i>Grupp I</i> (arb. utan särskild yrkeskun- nighet)	5 492	2·03	1·81	1·92	2·02	2·15	2·31	
<i>Grupp II</i> (yrkesk. arb., såsom cement- slipare, stenarb. m. fl.)	1 322	2·30	2·03	2·14	2·27	2·39	2·55	
<i>Grupp III</i> (särsk. yrkesk. arb., såsom byggnads- o. finsnickare, elektriker m. fl.)								
b. Arbete å ackord på ordinarie tid . . .	2 783	2·92	2·62	2·81	2·91	3·05	3·24	
<i>Grupp I</i> (arb. utan särskild yrkeskun- nighet)	2 580	2·89	2·60	2·80	2·88	3·03	3·20	
<i>Grupp II</i> (yrkesk. arb., såsom cement- slipare, stenarb. m. fl.)	203	3·24	2·86	3·10	3·14	3·42	3·50	
<i>Grupp III</i> (särsk. yrkesk. arb., såsom byggnads- o. finsnickare, elektriker m. fl.)								
Samtliga arbetare	9 597	2·33	2·01	2·22	2·33	2·46	2·57	

¹ Se not 1, sid. 109.

Tab. 47. Antal utförda arbetstimmar under år 1949 vid Vattenfallsstyrelsens kraftverksbyggen och sjöregleringar

Arbetarkategorier	Antal arbetstimmar vid följande arbetsplatser								Totalt
	Forsmo	Näm-forsen	Kil-forsen	Sjö-regle-rings-arbetena	Stads-forsen	Hölle	Berge-forsen	Har-språnget	
Förrädsarbetare	—	—	7 554	4 624	—	—	3 606	4 108	19 892
Hjälparbetare	10 789	260	140 443	13 151	1 660	44 818	1 164	248 219	460 504
Jord- o. diversearbetare	111 115	6 835	331 196	234 158	2 186	137 188	29 064	499 439	1 351 181
Kompressorskötare	422	—	9 964	—	—	1 229	—	4 802	16 417
Spelskötare vid spel och kranar	—	—	52	635	—	2 942	—	201	3 830
Utsättare	1 111	624	21 526	9 142	—	9 033	626	7 439	49 501
Övriga tillh. lönegrupp I	—	—	47 095	22 293	—	21 915	1 901	25 501	118 705
<i>S:a lönegrupp I</i>	123 437	7 719	557 830	284 003	3 846	217 125	36 361	789 709	2 020 030
Armerare	13 497	—	7 454	2 562	207	20 594	—	36 052	80 366
Bergarbetare, totalt	16 285	—	153 293	31 979	2 431	23 215	4 473	344 397	576 073
Betonggjutare, yrkesk.	25 023	—	110	—	537	48 451	—	57 871	131 992
Bilförare, förräds- o. trafik-körning	5 806	12	14 629	130	403	8 066	1 005	36 650	66 701
Elektromontörer	4 399	—	13 269	4 556	—	4 231	3 049	20 210	49 714
Grävmaskinförare	—	—	2 899	7 373	—	3 317	2 189	12 625	28 403
Järn- o. metallarb., yrkesk.	12 603	—	23 336	6 580	353	10 780	1 292	41 471	96 415
Kompressormaskinister	2 793	—	3 810	—	—	2 338	—	8 810	17 751
Smeder med lägre yrkes-skicklighet	2 455	—	2 443	2 078	—	1 172	—	3 110	11 258
Spelskötare vid spel och kranar	2 416	—	3 736	1 269	442	6 693	—	4 589	19 145
Svetsare med lägre yrkes-skicklighet	507	—	—	1 925	—	1 148	—	7 244	10 824
Träarbetare, yrkesk.	45	1 051	10 613	6 983	272	2 245	—	86 251	107 460
Utsättare	3 205	—	8 276	3 028	205	2 902	745	—	18 361
Övriga tillh. lönegrupp II	4 002	385	17 631	6 161	376	18 362	595	37 596	85 108
<i>S:a lönegrupp II</i>	93 036	1 448	261 499	74 624	5 226	153 514	13 348	696 876	1 299 571
Bilförare vid transport från grävmaskin	—	—	35 906	—	—	—	—	81 321	117 227
Bilreparatörer, fullt yrkesk.	198	—	9 837	767	—	—	—	13 065	23 867
Byggnadssnickare	35 028	1 031	109 736	33 276	2 033	77 204	15 643	133 033	406 984
Elektromontörer, ledande	1 160	—	19 230	8 304	—	13 795	1 784	13 908	58 181
Grävmaskinförare, fallt yrkesk.	2 546	—	41 152	16 931	—	16 415	2 249	27 340	106 633
Järn- o. metallarb., ledande	19 501	—	45 083	14 711	381	39 196	2 508	59 715	181 095
Smeder med högre yrkes-skicklighet	—	—	3 604	182	—	2 602	—	4 540	10 928
Spelskötare vid spel och kranar	2 952	—	1 743	—	—	6 778	—	12 641	24 114
Svetsare med högre yrkes-skicklighet	2 748	—	9 853	—	—	1 775	—	18 169	32 545
Övriga tillh. lönegrupp III	3 656	—	46 302	4 054	197	22 100	938	37 663	114 910
<i>S:a lönegrupp III</i>	67 789	1 031	322 446	78 225	2 611	179 865	23 122	401 395	1 076 484
Dykare	1 882	421	8 478	—	—	1 497	—	3 905	16 183
<i>Samtliga arbetare exkl. underåriga</i>	286 144	10 619	1 150 253	436 852	11 683	552 001	72 831	1 891 885	4 412 268
Underåriga	18 297	850	70 698	27 987	861	18 691	6 534	74 322	218 240

Tab. 43. Medelförtjänster under år 1949 för arbetare vid Vattenfallsstyrelsens kraftverksbyggen och sjöregleringar

(Siffror i medialval stil ange, att medeltalet avser mindre än 5 000 arbetstimmar)

Yrkeskategorier och lönegrupper	Genomsnittlig löneinkomst (inkl. dyrtidstillägg, ev. kallortstillägg, övertids- o. skifttillägg, förmanspengar, semesterlön och naturaförmåner) i kr per timme								
	Forsmo	Näm-forsen	Kil-forsen	Sjöreg-lerings-arbeta-tena	Stads-forsen	Hölle	Berge-forsen	Har-spräng-et	Totalt
Förrädsarbetare	—	—	2·75	2·36	—	—	2·22	3·08	2·68
Hjälparbetare	3·11	3·05	3·40	3·44	2·67	3·83	3·22	4·12	3·82
Jord- o. diversearbetare	3·13	3·06	3·30	3·50	3·07	3·33	3·50	3·83	3·52
Kompressorskötare	2·91	—	2·75	—	—	2·49	—	3·56	2·97
Spelskötare vid spel och kranar	—	—	3·40	3·69	—	3·79	—	3·95	3·77
Utsättare	2·25	2·21	2·36	2·27	—	2·37	2·14	2·78	2·39
Övriga tillhörande lönegrupp I	—	—	2·89	3·32	—	3·00	2·78	3·78	3·18
<i>S:a lönegrupp I</i>	3·12	2·99	3·24	3·12	2·90	3·36	3·30	3·90	3·53
Armerare, yrkeskunniga	3·76	—	3·49	3·98	4·20	4·00	—	4·49	4·13
Bergarbetare, totalt	3·80	—	4·47	4·07	4·08	4·48	4·54	4·78	4·61
Betonggjutare, yrkeskunniga	3·53	—	3·73	—	3·66	4·01	—	4·34	4·06
Bilförare, förräds- o. trafikkörning	3·14	2·20	2·83	3·18	3·24	3·22	3·21	3·38	3·21
Elektromontörer	3·59	—	3·95	3·27	—	3·85	3·90	4·97	4·26
Grävmaskinsförare	—	—	3·95	3·92	—	3·99	3·33	4·20	4·05
Järn- o. metallarbetare, yrkesk.	3·66	—	3·71	3·54	3·61	3·78	3·71	4·32	3·96
Kompressormaskinister	2·87	—	2·92	—	—	2·88	—	3·66	3·28
Smeder med lägre yrkesskickl.	3·57	—	3·91	3·66	—	4·20	—	4·77	4·06
Spelskötare vid spel och kranar	3·23	—	3·77	3·79	3·74	3·71	—	4·35	3·83
Svetsare med lägre yrkesskickl.	4·30	—	—	3·67	—	3·63	—	4·55	4·28
Träarbetare, yrkeskunniga	3·53	3·64	3·86	3·72	3·87	4·16	—	5·17	4·91
Utsättare	2·38	—	2·49	2·46	2·28	2·46	2·29	—	2·45
Övriga tillhörande lönegrupp II	3·00	3·52	3·25	3·64	2·94	3·28	3·75	3·61	3·44
<i>S:a lönegrupp II</i>	3·52	3·60	4·04	3·79	3·76	3·86	3·94	4·59	4·26
Bilförare, transport från grävmaskin	—	—	3·55	—	—	—	—	3·99	3·85
Bilreparatörer, fullt yrkeskunniga	3·61	—	3·56	3·56	—	—	—	4·32	3·97
Byggnadssnickare	4·25	3·85	4·13	4·38	4·01	4·30	3·91	5·17	4·52
Elektromontörer, ledande	2·95	—	4·16	3·67	—	3·83	3·84	4·88	4·15
Grävmaskinsförare, fullt yrkesk.	3·70	—	4·35	4·12	—	5·12	3·97	4·82	4·53
Järn- o. metallarbetare, ledande	4·10	—	3·97	3·67	3·62	3·97	3·82	4·67	4·19
Smeder med högre yrkesskickl.	—	—	4·11	3·60	—	4·27	—	5·22	4·60
Spelskötare vid spel och kranar	3·67	—	3·98	—	—	4·11	—	4·18	4·09
Svetsare med högre yrkesskickl.	4·31	—	4·49	—	—	3·96	—	4·86	4·65
Övriga tillhörande lönegrupp III	3·05	—	3·20	2·97	2·44	4·33	4·16	4·15	3·72
<i>S:a lönegrupp III</i>	4·08	3·55	3·93	4·03	3·84	4·26	3·91	4·65	4·27
Dykare	6·87	6·07	7·85	—	—	7·01	—	7·74	7·59
<i>Samtliga arbetare czkl. underåriga</i>	3·50	3·28	3·65	3·60	3·49	3·80	3·61	4·32	3·94
Underåriga	1·56	0·84	1·79	1·83	1·49	1·60	1·23	2·26	1·90

g) Löneinkomster vid statens anläggningsarbeten.

I tab. 40 lämnades vissa uppgifter om genomsnittslönerna vid statens anläggningsarbeten. Till komplettering av dessa uppgifter, lämnas i tabellerna 46, 47 och 48 vissa uppgifter, vilka ställts till förfogande av järnvägsstyrelsens statistiska kontor och vattenfallsstyrelsens kanslibyrå.

Vid statens järnvägars banavdelning (tab. 46) uppgick medelförtjänsten för samtliga vid drift och underhåll samt vid förändrings- och nybyggnadsarbeten sysselsatta arbetare (i medeltal 9 597 man) till 2,33 kr per timme; förtjänsten utgjorde i medeltal 2,08 kr vid tidlöns- och 2,92 kr vid ackordsarbete.

Vattenfallsstyrelsens byggnadsföretag, vid vilka år 1949 sysselsattes i genomsnitt 2 254 arbetare, redovisas i tab. 47 och 48. Siffrorna utvisa, att inom denna arbetargrupp de genomsnittliga timförtjänsterna för samtliga arbetare vid de olika arbetsföretagen växla mellan 3,28 och 4,32 kr.

B. Industrins sysselsättningsvolym och lönebudget

De i föregående kapitel verkställda undersökningarna av årslönens fluktuationer komma, såsom förut påpekats, på grund av redovisnings sättet närmast att avse sådana arbetare, som varit i arbete oavbrutet under redogörelseåret eller den del därav företagen varit i gång. Särskilt under tider med ogynnsamma förhållanden på arbetsmarknaden ger en sådan undersökning av löneutvecklingen för arbetare med mera stadigvarande anställning en i viss mån vilseledande bild av industrins möjligheter att bereda försörjning åt landets industriarbetarstam som helhet betraktad. Under den av lönestatistiken berörda tidsperioden har tillgången på arbete varit underkastad betydande växlingar, varigenom arbetslönerna — om de beräknades i genomsnitt per arbetare både med och utan sysselsättning — skulle visat vida större fluktuationer än som kommit till synes i den i det föregående meddelade lönestatistiken. Det bidrag lönestatistiken kan ge till dylika kalkyler inskränker sig emellertid till vissa approximativa beräkningar rörande förändringarna i den totala lönebudgeten och sysselsättningsvolymen, mätt i antalet utgjorda arbetstimmar. Härvid måste hänsyn tagas till det förhållandet, att lönestatistikens material vid resp. undersökningstillfällen icke omfattar alldeles samma företag. Dylika variationer i primärmaterial ha mindre att betyda vid ett studium av de genomsnittliga förändringarna i tim- och daglöner men innebära däremot, att uppgifterna om antalet sysselsatta arbetare och utgjorda arbetstimmar samt företagets totala löneutgifter icke kunna utan vidare jämföras från det ena året till det andra. För att möjliggöra en dylik jämförelse har i tab. 49 gjorts en sammanställning av arbetarantal, arbetstimmar och lönesumma enbart vid de företag, som lämnat uppgift till lönestatistiken såväl för år 1948 som år 1949. Vid

Tab. 49. Arbetarantal, arbetstimmar och lönesumma vid industriella företag, varifrån uppgifter föreligga både för 1948 och 1949

Industrigrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Antal arbetare		Summa utgjorda arbetstim- mar per år (milj.)		Totalsumma arbetslön i kronor un- der år (milj.)		Indextal för 1949 (1948=100)		
	1948	1949	1948	1949	1948	1949	Antal arbeta- re	Sä- utgj. ar- bets- tim.	Total- summa arb- lön
<i>Malmbrytning o. metallind.</i> (1 787)	190 602	192 144	425·8	428·4	1073·3	1131·1	100·8	100·6	105·4
Gruvor o. anrikningsverk (52)	8 170	8 472	17·2	18·2	52·9	59·5	103·7	105·4	112·5
Järn-, stål- o. kopparverk (55)	28 774	30 176	64·6	67·6	158·2	172·6	104·9	104·6	109·1
Järn- o. stålmanufaktur (340)	22 170	22 146	49·1	49·2	118·6	124·0	99·9	100·2	104·5
Mekanisk verkstadsind. (984)	96 874	96 666	218·6	217·1	559·6	582·2	99·8	99·3	104·0
Elektroteknisk industri (129)	23 090	23 380	50·8	51·3	121·9	128·7	101·3	101·0	105·6
Annan metallmanufaktur (227)	11 524	11 304	25·5	25·0	62·1	64·1	98·1	97·9	103·2
<i>Jord- o. stenindustri</i> (569)	28 784	28 136	63·3	62·0	142·8	144·0	97·7	97·9	100·8
Kolgruvor . . . . . (14)	752	751	1·5	1·5	3·8	3·8	99·9	100·1	101·0
Torrindustri . . . . . (60)	1 066	950	1·9	1·8	4·1	3·9	89·1	93·9	94·9
Stenindustri . . . . . (104)	3 276	3 034	6·9	6·5	15·6	15·4	92·6	94·6	98·9
Byggnadsämnesindustri (275)	11 229	10 912	25·1	24·4	57·9	57·4	97·2	97·3	99·1
Porslins-, kakel- o. lergodsf. (21)	5 213	5 426	11·7	12·0	24·7	26·4	104·1	103·1	106·9
Glasindustri . . . . . (67)	5 556	5 460	12·4	12·2	26·6	27·2	98·3	98·1	102·1
Annan jord- o. stenind. (28)	1 692	1 603	3·8	3·6	10·1	9·9	94·7	93·0	97·8
<i>Träindustri</i> (1064)	41 737	41 600	91·2	92·2	201·2	208·2	99·7	101·0	103·5
Flottning . . . . . (13)	1 753	2 520	4·1	6·5	9·4	15·2	143·8	160·3	162·4
Sågverk o. hyvlrier (410)	17 259	17 553	37·0	38·0	79·1	83·5	101·7	102·7	105·5
Snickeri- o. möbelfabr. (565)	20 531	19 580	45·3	43·5	102·3	100·0	95·4	95·8	97·9
»Annan» trävaruindustri (76)	2 194	1 947	4·8	4·2	10·4	9·5	88·7	87·5	90·7
<i>Pappers- o. grafisk industri</i> (594)	47 066	46 667	108·3	107·1	264·9	267·4	99·2	98·9	100·9
Pappersmassefabriker (59)	14 099	13 640	32·8	31·4	79·0	76·6	96·7	95·8	96·9
Pappersbruk o. pappfabr. (47)	12 767	12 739	29·5	29·3	64·4	65·4	99·8	99·7	101·6
Bokbinderier . . . . . (46)	2 865	2 417	5·3	5·4	12·1	12·6	102·2	101·0	104·1
Papp- o. pappersvaruind. (97)	4 164	4 091	9·4	9·3	20·8	21·0	98·3	98·1	100·8
Grafisk industri . . . . . (345)	13 671	13 780	31·3	31·7	88·6	91·8	100·8	101·3	103·6
<i>Livsmedelsindustri</i> (879)	35 766	36 518	81·5	82·7	182·6	190·6	102·1	101·6	104·4
Kvarnar . . . . . (44)	1 620	1 621	3·7	3·7	8·8	8·8	100·1	98·6	100·7
Bagerier . . . . . (193)	6 182	6 230	14·1	14·2	34·0	35·1	100·8	101·2	103·2
Råsockerbruk o. raffinad. (26)	3 705	3 925	8·6	9·0	18·2	19·8	105·9	105·4	109·1
Choklad- o. karamellfabr. (76)	4 459	4 466	9·7	9·7	19·3	19·9	100·2	99·8	102·9
Bryggerier o. läskedrycksf. (192)	4 838	4 890	11·1	11·0	25·4	25·7	101·1	99·2	101·5
Tobaksfabriker . . . . . (7)	1 630	1 458	3·5	3·2	7·4	7·0	89·4	92·4	93·9
Slakterier o. charkuterifabr. (138)	5 485	5 736	12·7	13·4	29·9	32·3	104·6	105·5	107·8
Fiskberedningsanstalter (62)	2 236	2 329	5·0	4·9	9·5	9·8	104·2	99·3	103·0
Mejeriindustri . . . . . (85)	4 234	4 356	10·0	10·1	23·2	24·4	102·9	101·1	105·0
Margarinindustri . . . . . (12)	381	534	0·9	1·3	2·1	3·1	140·2	141·7	144·3
»Annan» livsmedelsind. (44)	996	973	2·2	2·2	4·8	4·7	97·7	97·0	98·9
<i>Textil- o. beklädnadsindustri</i> (831)	71 632	71 390	156·4	156·1	308·2	321·0	99·7	99·8	104·1
Spinnerier, väverier o. d. (427)	46 878	46 751	102·6	102·5	206·6	214·8	99·7	99·9	104·0
Sömnadsindustri . . . . . (372)	23 403	23 326	50·9	50·8	96·2	100·7	99·7	99·7	104·6
Hatt- o. mössfabriker (32)	1 351	1 313	2·9	2·8	5·4	5·5	97·2	97·5	101·7
<i>Läder-, hår- o. gummivaru- ind.</i> (355)	22 774	22 321	50·5	48·8	113·8	115·1	98·0	96·7	101·2
Garverier . . . . . (30)	2 675	2 702	6·0	6·1	14·7	15·1	101·0	100·5	103·1
Päls- o. skinnvarufabriker (66)	1 866	1 667	4·1	3·5	9·0	8·2	89·3	86·8	91·2
Skoindustri . . . . . (158)	8 871	8 568	19·3	18·6	42·0	42·1	96·6	96·2	100·1
Andra lädervarufabriker (44)	1 590	1 604	3·4	3·5	7·6	8·2	100·9	101·3	107·3
Gummivarufabriker (14)	6 508	6 644	14·9	14·6	34·5	35·7	102·1	98·1	103·6
Annan hithörande ind. (43)	1 264	1 136	2·8	2·5	6·0	5·8	89·9	92·7	97·4
<i>Kemisk-teknisk industri</i> (272)	17 153	16 956	39·2	38·8	93·9	95·7	98·9	98·8	101·9
Färg-, olje- o. parfymfabr. (104)	4 572	4 466	10·2	10·1	25·0	25·5	97·7	98·4	102·0
Sprängämnesfabriker (7)	1 473	1 567	3·3	3·5	8·3	9·3	106·4	106·2	112·0
Tändsticksfabriker (7)	1 732	1 824	4·0	4·2	7·7	8·8	105·3	105·6	108·2
Annan kemisk-tekn. ind. (154)	9 376	9 099	21·7	21·0	52·9	52·6	97·0	96·6	99·4
Samtliga industrigrenar (6 351)	455 514	455 732	1016·2	1016·1	2380·7	2473·1	100·0	100·0	103·9

denna bearbetning har liksom tidigare begränsning skett till den egentliga industrin.

Med användande av dessa uppgifter, vilka under år 1949 avse 6 351 företag med 455 732 arbetare och en lönebudget av 2 473 milj. kr, ha med 1948 som basår i tabellen uträknats indextal för antalet sysselsatta arbetare och hela antalet utgjorda arbetstimmar samt totalsumman utbetalda arbetslöner.

Vid samtliga de i tabell 49 redovisade företagen har antalet arbetare och antalet utgjorda arbetstimmar varit i stort sett detsamma under 1949 som under 1948, medan däremot den utbetalda lönesumman ökat med 4 %.

Att under en längre följd av år studera utvecklingen av industrins sysselsättningsvolym och lönebudget erbjuder stora vanskligheter. Uppgifterna bli ofullständigare ju längre tillbaka i tiden man går. Vidare kunna sådana långtidsjämförelser inte fullständigt återspegla förändringarna i sysselsättningsvolymen, enär de bl. a. ej taga hänsyn till de förändringar, som betingas av hela företags nedläggande resp. nyskapande. Detta medför framför allt i tider med uppåtgående konjunkturer, då de nytillkomna företagen ofta bli mångdubbelt flera än de nedlagda, att den faktiska sysselsättningen växer hastigare än vad en jämförelse med lönestatistikens material skulle utvisa.

I tab. 50 lämnas vissa indexsiffror för hela den egentliga industrin sedan 1939. De ha beräknats på företag som lämnat uppgifter under två på varandra följande år (kedjeindex). I tabellen meddelas dessutom en indexserie, som uträknats på antalet industriarbetare enligt kommerskollegii industristatistik.¹

Tab. 50. Förändringar i sysselsättning, arbetstid och löner 1939—1949 inom den egentliga industrin

År	Indextal (1939 = 100) för				
	antal sysselsatta arbetare	genomsnittlig arbetstid per år o. arbetare	totala antalet arbetstimmar	totalt utbetalad lönesumma	antal arbetare inom industrin enl. Komerskollegium ¹
1940 . . .	97	98	95	103	98
1941 . . .	96	97	93	111	97
1942 . . .	98	99	97	126	103
1943 . . .	99	99	99	134	106
1944 . . .	100	100	100	141	107
1945 . . .	106	91	96	141	113
1946 . . .	109	100	109	174	118
1947 . . .	107	99	106	196	118
1948 . . .	108	99	108	218	120
1949 . . .	108	99	108	227	119

Som komplettering till de i tab. 49 meddelade rikssiffrorna har i tab. 51 det lönestatistiska materialet fördelats på län och inom varje län på de med hänsyn till arbetarantalet viktigaste industrigrenarna. För var och en av de

(forts. sid. 120.)

¹ Hänsyn har härvid tagits till den omläggning av statistiken som företogs 1946 (Se »Industri» 1946, sid. 18). Stegringen i arbetarantalet dessförinnan är delvis beroende av stegringen i antalet företag, som undan för undan kommit över gränsen för uppgiftsplikt.

Tab. 51. Sysselsättningsvolym och lönebudget under åren 1948 och 1949 för arbetare inom olika län och viktigare industrigrenar

Län och industrigrenar	Antal anställda 1949	Utbe- tald löne- summa 1949 (1000 kr)	Indextal för 1949 (1948 = 100)		
			Antal anställda	Summa arbets- timmar	Löne- summa
Stockholms stad	41 924	266 754	99·0	98·9	102·4
Malmbrytning o. metallind.	20 717	136 061	98·4	98·7	102·6
Pappers- o. grafisk industri	7 513	51 904	99·9	100·4	102·5
Livsmedelsindustri	5 114	31 045	103·6	101·6	104·4
Textil- o. beklädnadsindustri	4 762	24 130	99·4	99·3	103·7
Kemisk-teknisk industri	2 022	12 108	94·0	94·1	98·4
Stockholms län	18 109	109 151	101·0	99·8	103·7
Malmbrytning o. metallind.	11 584	73 115	100·8	99·0	103·4
Livsmedelsindustri	1 608	9 118	101·6	99·6	105·2
Uppsala län	9 820	51 275	102·9	103·0	106·9
Malmbrytning o. metallind.	4 239	22 958	103·5	104·0	108·5
Södermanlands län	19 220	104 644	98·6	98·1	103·2
Malmbrytning o. metallind.	13 414	76 002	99·1	98·5	104·2
Textil- o. beklädnadsindustri	1 714	7 674	95·9	95·4	101·4
Östergötlands län	24 722	125 645	98·9	98·7	102·7
Malmbrytning o. metallind.	7 473	39 053	100·1	99·3	104·2
Träindustri	1 954	9 771	96·1	95·7	98·1
Pappers- o. grafisk industri	3 220	18 211	100·5	100·8	103·0
Textil- o. beklädnadsindustri	7 452	35 059	97·7	97·8	101·9
Jönköpings län	19 938	108 169	98·4	98·7	102·4
Malmbrytning o. metallind.	7 798	46 463	99·3	99·8	104·5
Träindustri	3 816	19 741	92·4	92·7	95·0
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	2 550	13 581	101·1	98·8	102·9
Kemisk-teknisk industri	955	4 760	106·0	106·3	108·6
Kronobergs län	9 523	44 775	98·2	98·2	100·9
Jord- o. stenindustri	2 631	11 837	95·7	96·9	99·1
Träindustri	1 530	6 838	97·4	96·9	100·4
Pappers- o. grafisk industri	2 309	11 018	101·0	99·9	101·3
Kalmar län	13 726	69 693	99·9	100·6	103·8
Malmbrytning o. metallind.	5 666	30 469	102·1	102·4	106·6
Jord- o. stenindustri	1 650	7 819	97·3	97·9	100·5
Träindustri	3 011	14 751	94·7	95·9	98·2
Gotlands län	1 098	5 564	93·7	92·8	94·7
Jord- o. stenindustri	615	3 061	90·8	89·4	90·0
Blekinge län	6 158	29 553	102·1	101·9	106·6
Malmbrytning o. metallind.	3 200	15 662	105·8	104·3	109·0
Kristianstads län	12 538	59 818	100·1	99·9	103·1
Malmbrytning o. metallind.	1 981	10 161	100·7	101·0	106·3
Jord- o. stenindustri	3 154	14 925	99·0	99·2	101·9
Träindustri	1 638	7 410	94·3	95·1	97·9
Livsmedelsindustri	1 482	7 395	103·1	102·3	103·6
Malmöhus län	47 585	244 959	99·5	99·4	102·9
Malmbrytning o. metallind.	11 903	68 649	100·7	100·7	104·8
Jord- o. stenindustri	4 813	24 172	97·8	96·4	98·1
Livsmedelsindustri	6 795	33 943	100·7	102·0	105·2
Textil- o. beklädnadsindustri	10 292	43 925	98·4	99·3	102·6
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	6 432	33 321	101·3	98·0	102·9

Tab. 51 (forts.). Sysselsättningsvolym och lönebudget under åren 1948 och 1949 för arbetare inom olika län och viktigare industrigrenar

Län och industrigrenar	Antal anställda 1949	Utbe- tald löne- summa 1949 (1000 kr)	Indextal för 1949 (1948 = 100)		
			Antal anställda	Summa arbets- timmar	Löne- summa
Hallands län	7 994	39 390	101·4	100·6	103·8
Malmbrytning o. metallind.	2 261	12 551	100·8	100·3	106·4
Textil- o. beklädnadsindustri	2 941	13 277	101·7	100·6	103·2
Göteborgs o. Bohus län	41 405	236 703	98·5	98·1	102·1
Malmbrytning o. metallind.	20 494	130 116	97·9	97·2	102·6
Pappers- o. grafisk industri	3 784	22 047	99·0	99·1	102·7
Livsmedelsindustri	5 916	30 236	104·4	103·0	103·1
Textil- o. beklädnadsindustri	7 200	32 063	97·2	97·6	100·4
Älvsborgs län	34 964	173 875	99·3	99·1	103·1
Malmbrytning o. metallind.	6 197	35 890	99·1	99·1	103·1
Pappers- o. grafisk industri	2 265	11 739	98·6	100·0	101·7
Textil- o. beklädnadsindustri	21 105	96 800	100·8	100·3	104·9
Skaraborgs län	11 238	55 248	99·5	99·6	103·5
Malmbrytning o. metallind.	3 737	20 533	99·7	100·7	105·1
Jord- o. stenindustri	1 970	9 616	98·9	98·0	101·5
Träindustri	1 377	6 443	96·6	97·9	99·2
Värmlands län	19 572	101 986	101·2	100·7	105·2
Malmbrytning o. metallind.	9 669	51 628	100·6	100·3	105·4
Träindustri	1 764	8 331	105·7	109·9	111·3
Pappers- o. grafisk industri	4 338	22 705	99·3	97·0	100·1
Örebro län	21 329	116 451	100·4	100·7	105·0
Malmbrytning o. metallind.	9 896	56 438	102·4	102·9	107·3
Träindustri	1 163	5 383	102·4	103·5	106·8
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	4 093	21 107	92·4	91·7	96·4
Kemisk-teknisk industri	1 589	9 298	105·4	105·6	111·1
Västmanlands län	21 395	116 597	103·4	103·0	107·9
Malmbrytning o. metallind.	17 366	95 730	103·0	102·5	107·5
Kopparbergs län	20 141	109 626	102·0	103·2	108·3
Malmbrytning o. metallind.	13 128	75 383	102·6	104·2	110·0
Träindustri	2 646	12 563	101·6	102·6	106·0
Gävleborgs län	20 436	108 603	100·9	100·9	105·5
Malmbrytning o. metallind.	11 005	62 914	102·4	101·3	106·6
Träindustri	3 919	19 272	103·7	103·6	106·5
Pappers- o. grafisk industri	1 446	7 912	90·9	97·0	102·7
Västernorrlands län	15 174	84 155	97·3	97·2	98·8
Träindustri	4 126	21 815	92·7	93·8	95·5
Pappers- o. grafisk industri	6 484	37 409	96·9	96·4	96·2
Jämtlands län	1 646	8 530	98·0	98·2	99·1
Västerbottens län	6 631	41 084	97·8	97·4	100·2
Malmbrytning o. metallind.	2 957	21 240	98·0	97·9	102·1
Träindustri	1 681	8 504	99·5	100·0	102·3
Norrbottnens län	6 264	42 320	108·7	107·7	112·6
Malmbrytning o. metallind.	3 393	27 208	117·3	116·9	121·1
Hela riket ¹	455 732	2 473 063	100·0	100·0	103·9

¹ Inberäknat personal, som ej kunnat fördelas på län.

Tab. 52. Sysselsättningsvolym och lönebudget för arbetare vid vissa industri-företag inom olika län och viktigare industrigrenar

Län och industrigrenar	Indextal (föregående år = 100) för											
	Antal sysselsatta arbetare				Totalantal utgjorda arbetstimmar				Totalsumma utbetalad arbetslön			
	1946	1947	1948	1949	1946	1947	1948	1949	1946	1947	1948	1949
Stockholms stad	102	101	99	99	115	99	100	99	123	113	107	102
Malmbrytning o. metallind.	101	100	99	98	133	99	100	99	139	114	107	103
Pappers- o. grafisk industri	102	99	101	100	102	98	101	100	110	110	107	103
Livsmedelsindustri	104	101	99	104	104	99	100	102	109	114	109	104
Textil- o. beklädnadsind.	99	94	99	99	98	93	100	99	107	108	110	104
Kemisk-teknisk industri	106	99	100	94	106	99	100	94	116	113	106	98
Stockholms län	103	101	103	101	126	99	104	100	136	116	112	104
Malmbrytning o. metallind.	105	104	104	101	151	102	105	99	157	119	112	103
Livsmedelsindustri	99	96	104	102	97	97	103	100	107	112	113	105
Uppsala län	103	101	101	103	113	100	102	103	123	115	112	107
Malmbrytning o. metallind.	107	100	103	104	134	98	105	104	142	114	113	109
Södermanlands län	103	101	101	99	129	97	103	98	139	112	111	103
Malmbrytning o. metallind.	103	101	102	99	147	97	104	99	152	112	111	104
Textil- o. beklädnadsind.	99	99	99	96	100	97	101	95	111	114	112	101
Östergötlands län	105	101	102	99	113	100	102	99	124	116	113	103
Malmbrytning o. metallind.	105	102	104	100	135	100	105	99	142	114	117	104
Träindustri	101	99	97	96	103	98	96	96	114	110	106	98
Pappers- o. grafisk industri	105	103	99	101	109	101	100	101	119	117	109	103
Textil- o. beklädnadsind.	103	99	100	98	103	97	101	98	115	116	111	102
Jönköpings län	104	97	101	98	119	95	102	99	131	111	111	102
Malmbrytning o. metallind.	104	96	99	99	150	92	101	100	157	110	110	105
Träindustri	103	97	96	92	102	95	96	93	116	109	103	95
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	110	96	98	101	111	93	101	99	124	107	111	103
Kemisk-teknisk industri	122	119	124	106	124	116	126	106	136	136	138	109
Kronobergs län	103	95	100	98	106	96	102	98	118	112	111	101
Jord- o. stenindustri	97	92	99	96	99	94	102	97	108	110	109	99
Träindustri	104	97	97	102	98	95	97	97	116	113	103	100
Pappers- o. grafisk industri	103	97	105	101	103	98	107	100	114	114	118	101
Kalmar län	106	99	102	100	120	98	102	101	132	113	111	104
Malmbrytning o. metallind.	104	99	103	102	144	97	104	102	153	113	112	107
Jord- o. stenindustri	109	93	99	97	110	93	99	98	120	107	107	101
Träindustri	104	98	97	95	104	97	97	96	120	111	105	98
Gotlands län	112	99	101	94	114	99	100	93	124	115	109	95
Jord- o. stenindustri	115	98	101	91	118	98	99	89	128	119	108	90
Blekinge län	101	101	104	102	112	99	106	102	122	113	117	107
Malmbrytning o. metallind.	102	105	105	106	126	104	108	104	140	116	118	109
Kristianstads län	101	98	100	100	107	98	99	100	117	113	110	103
Malmbrytning o. metallind.	96	98	103	101	142	96	103	101	149	110	115	106
Jord- o. stenindustri	99	93	100	99	98	95	97	99	107	112	105	102
Träindustri	99	95	95	94	99	97	93	95	113	110	103	98
Livsmedelsindustri	105	95	106	103	105	96	106	102	113	107	117	104
Malmöhus län	101	98	103	100	109	97	103	99	119	113	113	103
Malmbrytning o. metallind.	101	98	106	101	146	97	107	101	154	111	118	105
Jord- o. stenindustri	83	91	97	97	82	92	97	96	91	107	104	98
Livsmedelsindustri	99	98	102	101	99	98	102	102	108	110	111	105
Textil- o. beklädnadsind.	102	99	104	98	101	97	104	99	111	116	114	103
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	106	96	105	101	107	96	106	98	117	114	117	103

Tab. 52 (forts.). Sysselsättningsvolym och lönebudget för arbetare vid vissa industriföretag inom olika län och viktigare industrigrenar

Län och industrigrenar	Indextal (föregående år = 100) för											
	Antal sysselsatta arbetare				Totalantal utgjorda arbetstimmar				Totalsumma utbetalad arbetslön			
	1946	1947	1948	1949	1946	1947	1948	1949	1946	1947	1948	1949
Hallands län	106	101	104	101	114	101	104	101	126	120	114	104
Malmbrytning o. metallind.	105	98	106	101	136	97	107	100	142	115	116	106
Textil- o. beklädnadsind.	104	101	106	102	104	101	105	101	118	123	117	103
Göteborgs o. Bohus län	102	98	103	99	118	97	105	98	132	112	114	102
Malmbrytning o. metallind.	102	100	108	98	149	99	109	97	162	113	119	103
Pappers- o. grafisk industri	111	94	98	99	112	93	99	99	122	110	107	103
Livsmedelsindustri	101	101	97	104	99	99	102	103	108	116	110	103
Textil- o. beklädnadsind.	95	96	100	97	96	94	100	98	107	110	111	100
Älvsborgs län	101	98	99	99	104	97	101	99	115	114	111	103
Malmbrytning o. metallind.	105	99	96	99	142	97	98	99	152	113	107	103
Pappers- o. grafisk industri	100	94	102	99	101	96	100	100	114	113	110	102
Textil- o. beklädnadsind.	99	99	101	101	98	98	102	100	108	115	114	105
Skaraborgs län	100	97	99	100	111	96	100	100	122	111	199	104
Malmbrytning o. metallind.	105	96	99	100	152	94	99	101	162	111	107	105
Jord- o. stenindustri	88	90	98	99	88	89	100	98	95	102	109	102
Träindustri	104	100	97	97	103	98	96	98	116	112	105	99
Värmlands län	102	102	102	101	112	102	104	101	121	118	113	105
Malmbrytning o. metallind.	97	101	101	101	120	100	102	100	128	115	111	105
Träindustri	107	96	100	106	106	95	103	110	117	109	112	111
Pappers- o. grafisk industri	111	108	102	99	112	108	106	97	125	126	112	100
Örebro län	100	97	100	100	102	96	101	101	108	111	110	105
Malmbrytning o. metallind.	103	96	100	102	106	95	101	103	111	109	111	107
Träindustri	99	95	100	102	98	96	103	104	111	109	111	107
Läder-, hår- o. gummivaruintrustri	99	98	99	92	100	97	101	92	105	116	112	96
Kemisk-teknisk industri	91	94	97	105	92	96	96	106	97	106	105	111
Västmanlands län	120	82	102	103	142	80	104	103	154	91	112	108
Malmbrytning o. metallind.	123	80	103	103	153	77	106	103	165	88	113	108
Kopparbergs län	100	96	100	102	105	96	101	103	111	111	110	108
Malmbrytning o. metallind.	99	96	102	103	108	96	102	104	112	111	111	110
Träindustri	104	96	94	102	100	92	97	103	109	105	105	106
Gävleborgs län	104	105	101	101	107	104	101	101	116	120	109	106
Malmbrytning o. metallind.	102	105	102	102	108	105	102	101	115	123	110	107
Träindustri	98	102	94	104	99	100	96	104	109	114	104	107
Pappers- o. grafisk industri	125	111	105	91	127	107	106	97	139	120	114	103
Västernorrlands län	105	100	104	97	109	99	105	97	120	116	113	99
Träindustri	103	98	99	93	104	97	101	94	117	111	110	96
Pappers- o. grafisk industri	112	104	104	97	116	102	106	96	130	120	112	96
Jämtlands län	107	105	99	98	109	104	100	98	117	119	110	99
Västerbottens län	101	99	102	98	102	102	101	97	108	116	111	100
Malmbrytning o. metallind.	92	103	106	98	94	106	104	98	98	119	112	102
Träindustri	108	99	99	100	107	98	99	100	118	109	106	102
Norrbottnens län	100	101	111	109	103	105	110	108	108	118	122	113
Malmbrytning o. metallind.	95	99	117	117	100	106	115	117	103	117	128	121
Hela riket	103	99	101	100	113	97	102	100	123	113	111	104

redovisade lokala näringsgrenarna meddelas i tabellen antalet anställda och till dem under år 1949 utbetalade lönesummor, varjämte utvecklingen sedan 1948 belyses genom indextal.

För att ytterligare belysa utvecklingen inom de olika länen meddelas i tab. 52 indextal som visa förändringarna i sysselsättning, utgjorda arbetstimmar samt utbetald arbetslön mellan varje år från 1945 fram till 1949.

Även om det lönestatistiska materialet som helhet betraktat torde representera en för statistikens huvudsyften tillräcklig andel av inom berörda arbetsområden anställd personal, får vid denna långt gående uppdelning av de redovisade företagen den omständigheten ej lämnas obeaktad, att representativiteten kan ställa sig ganska växlande i olika landsdelar. En viss ojämnhet i redovisningen sammanhänger med att uppgiftsplikt ej föreligger. Men den viktigaste orsaken till variationerna i representativiteten torde vara att söka i det förhållandet, att lönestatistiken företrädesvis avser den stora och medelstora industrin och endast i mindre utsträckning berör småindustri och hantverk, vilka storleksgrupper av näringsfång förete olika utbredning i lokalt hänseende (jfr s. 77).

C. Löneförhållandena för privatanställda

(Förvaltningspersonal o. dyl.)

I det följande redogöres för undersökningar som socialstyrelsen verkställt rörande löneförhållandena för förvaltningspersonal under år 1949. För förvaltningspersonalen inom industrin avse uppgifterna dock 1950.

I tidigare årgångar av Lönestatistisk årsbok publicerades tabeller över nominal- och reallönens utveckling för privatanställda. I dessa serier ingick förvaltningspersonal vid industriföretag, handelsföretag, banker och försäkringsbolag. Vid omläggningen av lönestatistiken år 1947 infordrades uppgifter för endast en månad mot tidigare ett helt år. Följande år lades undersökningarna för anställda vid banker och försäkringsbolag om, varför full överensstämmelse för dessa grupper ej kunde erhållas med tidigare år. Genom dessa omläggningar av statistiken för privatanställda har kontinuiteten i de tidigare redovisade serierna rörande nominal- och reallöneutvecklingen brutits. På grund av dessa omständigheter har något försök att sammanfatta löneutvecklingen för de privatanställda ej gjorts i år.

I de redogörelser som gälla anställda inom den enskilda handeln samt anställda vid industriföretag meddelas vissa uppgifter om nominallöneutvecklingen sedan 1939. (Se tabellerna 53 och 78.) I texten till dessa undersökningar redogöres för den inverkan omläggningarna kan tänkas ha haft på jämförbarheten med tidigare år. (Se sidorna 123 och 145.)

a) Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln år 1949

Socialstyrelsen inhämtade t. o. m. 1946 summariska årsuppgifter rörande löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln. De anställda fördelades härvid av uppgiftslämnarna själva på ett fåtal större grupper såsom teknisk personal, kontorspersonal och butikspersonal. 1947 ändrades denna undersökning så, att uppgifter togs in blott för en månad — september — varvid yrkesbeteckningarna gjordes mera detaljerade. Liksom tidigare inplacerade uppgiftslämnarna de anställda i olika yrkesgrupper — teknisk personal, verkmästare, förmän, kontorspersonal med kvalificerat arbete och övrig kontorspersonal, butikspersonal samt vaktmästare och bud. För september 1948 begärde styrelsen uppgift om lönen för varje anställd vid de av undersökningen berörda företagen. Inplaceringen i de olika yrkesgrupperna gjordes av styrelsen med ledning av de yrkesbeteckningar samt närmare beskrivningar av arbetsuppgifterna som uppgiftslämnarna gävo för de anställda. I 1948 års undersökning ingick i motsats till tidigare år även arbetarpersonal. Uppgifter om löneförhållandena för denna personal hade tidigare erhållits vid den årliga löneundersökningen för industriarbetare, då uppgifterna emellertid endast varit summariska.

Undersökningen av löneförhållandena för handelsanställda i september 1949 är i stort sett genomförd på samma sätt som föregående års undersökning. Preliminära resultat av undersökningen har lämnats i Sociala Meddelanden årg. 1950 sid. 204.

På den blankett som använts för undersökningen begärdes uppgifter om bl. a. följande data: 1) beträffande företaget: företagets namn, belägenhet och bransch, 2) för varje anställd: kön, ålder, yrke och arbetsuppgifter, lörens storlek i september månad (för arbetarna sista avlöningsperioden). Ackordsersättningar och provisioner skulle specificeras med angivande av den tid dessa ersättningar avsåg. I lönen skulle inräknas indextillägg, övertidsersättning, lön under semester, sjuklön, av företaget verkställda skatteavdrag samt värdet av naturaförmåner, fria arbetskläder o. d. Företagets andel i pensionsavgifterna skulle icke redovisas. För arbetarpersonalen skulle uppgift även lämnas om antalet arbetstimmar.

Undersökningens omfattning. Blanketterna utsändes till de 7 522 företag som ingår i ett register över handelsföretag, som socialstyrelsen upprättat med hjälp av arbetsmarknadsstyrelsens företagsinventering över handelsföretag 1946. Bearbetningsbara svar erhöles från 4 310 företag (4 129 i 1948 års undersökning), av vilka 3 082 var detaljhandelsföretag och 1 228 parti-handelsföretag. Uppgifter erhöles om tillhoppa 44 960 anställda (mot 42 971 i 1948 års undersökning). Då större företag efter särskilda anvisningar endast redovisade för hälften eller en tredjedel av sina anställda har dessa företags uppgifter vid den maskinella bearbetningen uppmultiplierats med

100 resp. 200 %.¹ Den redovisade personalens fördelning på större yrkesgrupper framgår av följande tablå. Inom parentes anges det uppmultiplicerade antalet.

Personalkategori	Antal redovisade anställda inom			
	detaljhandel		partihandel	
	män	kvinnor	män	kvinnor
Teknisk och arbetsledande personal	263 (413)	66 (130)	728 (975)	47 (51)
Kontorspersonal	1 023 (1 275)	2 484 (3 355)	4 066 (5 110)	4 681 (5 687)
Butikspersonal	6 308 (7 595)	8 297 (10 227)	2 226 (2 724)	448 (619)
Vaktmästare och bud	1 170 (1 315)	343 (374)	624 (734)	86 (90)
Arbetarpersonal	3 617 (4 423)	1 570 (1 966)	6 351 (7 743)	562 (737)
Samtliga	12 381 (15 021)	12 760 (16 052)	13 995 (17 286)	5 824 (7 184)

Tablåen visar, att av den redovisade personalen 25 141 (55,9 %) voro sysselsatta inom detaljhandeln och 19 819 (44,1 %) inom partihandeln. Kontorspersonalen var i större utsträckning sysselsatt inom partihandeln än inom detaljhandeln, där butikspersonalen var den procentuellt största gruppen. Arbetarpersonalen var starkare representerad inom parti- än inom detaljhandeln. Av samtlig redovisad personal — oavsett kön och bransch — tillhörde 27 % kontorspersonalen, 38 % butikspersonalen och 27 % arbetarpersonalen.

Jämfört med uppgifter från 1945 års folkräkning skulle ca 20 % av den manliga personalen och ca 17 % av den kvinnliga vara representerad i undersökningen. I folkräkningens material räknades 28 % av de anställda (exkl. medhjälpare familjemedlemmar) inom varuhandeln till kontorspersonal, 38 % till butikspersonal och 24 % till arbetarpersonal. Undersökningens fördelning på dessa grupper ansluter sig alltså väl till folkräkningens.

De anställda inom varuhandeln äro i viss utsträckning provisionsavlönade. I följande tablå har den redovisade förvaltningspersonalen (inkl. vaktmästare och bud) fördelats efter löneform, d. v. s. efter om provision ingår i lönen eller ej.

Personalkategori	Antal manliga anställda	Därav (i %)		Antal kvinnliga anställda	Därav (i %)	
		med provision	utan provision		med provision	utan provision
<i>Detaljhandel</i>						
Teknisk personal	263	8.4	91.6	66	7.6	92.4
Kontorspersonal	1 023	4.6	95.4	2 484	2.0	98.0
Butikspersonal	6 308	15.0	85.0	8 297	21.7	78.3
Vaktmästare o. bud	1 170	0.6	99.4	343	1.7	98.3
Samtliga	8 764	11.6	88.4	11 194	16.6	83.4
<i>Partihandel</i>						
Teknisk personal	728	11.1	88.9	47	2.1	97.9
Kontorspersonal	4 066	8.7	91.3	4 681	1.0	99.0
Butikspersonal	2 226	5.6	94.4	448	21.0	79.0
Vaktmästare o. bud	624	0.6	99.4	86	1.2	98.8
Samtliga	7 647	7.4	92.6	5 262	2.8	97.2

I tablåen ingår även sådan provisionsavlönad personal för vilken ingen uppgift kunde erhållas vid redovisningstillfället om provisionsbeloppets

¹ I den preliminära redogörelsen (Soc. Medd. 1950: 3) avsåg antalsuppgifterna dessa uppmultiplicerade tal. I denna redogörelse anges det verkliga antalet redovisade anställda.

storlek. Uppgifterna för sådan personal ha icke använts vid bearbetningen. Antalet dylika uppgifter uppgick till 593.

Den provisionsavlönade personalen återfinnes till största delen bland butikspersonalen inom detaljhandeln. I den följande redogörelsen för löneläget i september 1949 (s. 125 o. f.) ägnas det största utrymmet åt den ej provisionsavlönade personalen, då antalet provisionsavlönade är för litet för någon ingående uppsplättning av materialet.

1. Lönenivåns förändringar 1939—1949

a) **Förvaltningspersonalen.** Löneutvecklingen sedan 1939 kan icke studeras för individuella yrken, då uppgifter för dessa ej erhöles förrän fr. o. m. 1948. För tidigare år redovisade företagen — som tidigare nämnts — lönerna för sina anställda fördelade på yrkesgrupperna egentlig kontorspersonal och egentlig butikspersonal samt vaktmästare och bud inom dessa grupper. 1947 — då denna statistik omlades att avse endast en månad (september) — tillkom bl. a. grupperna teknisk personal samt en uppdelning av kontorspersonalen på sådan personal med kvalificerat arbete och övrig kontorspersonal. Löneförhållandena för butikspersonalen kunde vid denna omläggning redovisas tillfredsställande endast beträffande den ej provisionsavlönade personalen, varför genomsnittslönerna för butikspersonalen 1947 ej var jämförbara med lönerna för tidigare år.

I tabell 53 redovisas löneutvecklingen 1939—1949 för yrkesgrupperna egentlig kontorspersonal och egentlig butikspersonal.

Till denna tabell måste följande anmärkningar göras:

De vid löneundersökningarna 1947—1949 erhållna månadslönerna har multiplicerats till årslöner för att jämförelse skall kunna göras med de årslöner som erhållits för 1946 och tidigare år. Härvid kan givetvis eventuella säsongföreteelser spela in. Septemberlönen i en viss bransch eller inom ett visst yrke kan tänkas avvika från den normala månadslönen. Då jämförelsen endast göres för de stora yrkesgrupperna kontorspersonal och butikspersonal torde denna avvikelse inte ha någon större betydelse.

Före omläggningen av lönestatistiken 1947 kunde gratifikationer som utbetalats till vissa anställda — i regel vid årsskiftet — utan svårighet redovisas. Genom att undersökningsperioden ändrats till att avse endast september, har i stor utsträckning någon redovisning av dylika gratifikationer ej förekommit. Vid jämförelse mellan medellönerna före och efter omläggningen måste detta förhållande beaktas.

Före 1948 — då redovisningen var summarisk — inplacerade uppgiftslämnarna själva de anställda i resp. yrkesgrupper med ledning av socialstyrelsens anvisningar. Fr. o. m. 1948 har denna inplacering gjorts av socialstyrelsen med ledning av de uppgifter om de anställdas yrke och arbetsuppgifter som erhållits från uppgiftslämnarna. Detta kan tänkas betyda, att full överensstämmelse ej har erhållits mellan den inplacering som uppgiftslämnarna själva gjorde och den socialstyrelsen gjort. En annan faktor som kan tänkas ha påverkat siffrorna i tablån är, att uppgif-

terna för 1946 och tidigare år grundade sig på ett mindre material än vad som fr. o. m. 1947 legat till grund för undersökningarna. Antal handelsföretag som ingå i undersökningen var t. o. m. 1946 ca 1 500 mot ca 4 000 fr. o. m. 1947. Dessa omständigheter göra, att tabellen bör studeras med stor försiktighet.

Tab. 53. Lönenivåns förändringar för handelsanställda åren 1939—1949

Å r	Genomsnittlig årsförtjänst, kronor för				Indextal för årsförtjänsten (1939 = 100)			
	kontorspersonal		butikspersonal		kontorspersonal		butikspersonal	
	män	kv.	män	kv.	män	kv.	män	kv.
1939	4 798	2 490	3 458	2 048	100·0	100·0	100·0	100·0
1940	5 160	2 683	3 645	2 230	107·5	108·0	105·4	108·9
1941	5 655	2 878	3 909	2 420	117·9	115·6	113·0	118·2
1942	6 149	3 088	4 230	2 592	128·2	124·0	122·3	126·6
1943	6 406	3 286	4 529	2 784	133·5	132·0	131·0	135·9
1944	6 535	3 376	4 638	2 887	136·2	135·6	134·1	141·0
1945	6 857	3 555	4 890	3 031	142·9	142·8	141·4	148·1
1946	7 365	3 884	5 341	3 305	153·5	156·0	154·5	161·4
1947 ¹	7 728	4 368	·	·	161·1	175·4	·	·
1948 ¹	7 836	4 560	5 736	3 780	163·3	183·1	165·9	184·6
1949 ¹	8 036	4 735	5 927	3 946	167·5	190·2	171·4	192·7

Sedan 1939 har den genomsnittliga årslönen för den manliga kontorspersonalen stigit från 4 798 kr till 8 036 kr eller med 67 %. För den kvinnliga kontorspersonalen har lönen stigit kraftigare — från 2 490 kr till 4 735 kr eller med 90 %. Lönestegringen mellan 1939 och 1949 är för butikspersonalen något kraftigare än för kontorspersonalen. De manliga butiksanställdas löner steg från 3 458 kr till 5 927 kr eller med 71 % och de kvinnligas från 2 048 kr till 3 946 kr eller med 93 %.

Mellan 1948 och 1949 uppgår lönestegringen för manlig kontorspersonal till 3 % och för kvinnlig kontorspersonal till 4 %. För butikspersonalen är lönestegringen i procenttal uttryckt ungefär densamma som för kontorspersonalen, d. v. s. 3 % för män och 4 % för kvinnor. Vid dessa jämförelser bör dock beaktas, att en löneökning kan vara beroende av ändring i personalens sammansättning t. ex. efter ålder och yrke.

b) Arbetarpersonalen. Löneutvecklingen sedan 1939 för den vuxna (fyllda 18 år) arbetarpersonalen inom den enskilda varuhandeln framgår av efterföljande tablå.

Tablåen visar, att de manliga arbetarnas genomsnittliga timförtjänster sedan 1939 stigit med 66 % och de kvinnliga arbetarnas med 112 %. Sedan 1948 noteras en löneökning av 4 % för de kvinnliga arbetarna, medan den genomsnittliga timförtjänsten för de manliga arbetarna är ungefär densamma som under 1948.

¹ Redovisade månadslöner som uppräknats till årslöner.

År	Kr. per timme	Medelförtjänster för arbetare fyllda 18 år					
		M ä n			K v i n n o r		
		1939 = 100	Indextal föregående år = 100	Kr. per timme	1939 = 100	Indextal föregående år = 100	Kr. per timme
1939	1.39	100	100	0.83	100	100	
1940	1.47	106	106	0.87	105	105	
1941	1.58	114	107	0.95	114	109	
1942	1.70	122	108	1.01	122	106	
1943	1.76	127	104	1.05	127	104	
1944	1.77	127	101	1.12	135	107	
1945	1.87	135	106	1.18	142	105	
1946	2.04	147	109	1.29	155	109	
1947	2.23	160	109	1.52	153	118	
1948	2.30	165	103	1.69	204	111	
1949	2.31	166	100	1.76	212	104	

Som jämförelse kan nämnas, att den genomsnittliga timförtjänsten för arbetarna inom den egentliga industrin sedan 1939 stigit med 96 % för män och med 121 % för kvinnor. (Jfr sid. 91 och 94.)

2. Löneläget i september 1949

I det följande lämnas en närmare redogörelse för löneförhållandena i september 1949 för olika grupper av anställda inom den enskilda varuhandeln enligt de uppgifter som socialstyrelsen erhöll vid denna undersökning.

a) **Förvaltnings- och butikspersonal.** Medianlöner inom olika yrken för den ej provisionsavlönade förvaltnings- och butikspersonalen (fyllda 18 år) inom detalj- och partihandeln kan studeras i tab. 54. Personalen har redovisats på kön, yrke och dyrortsgrupp. Då endast ett fåtal personer redovisats inom dyrortsgrupp 1, ha medianlöner ej angivits för personal inom denna dyrortsgrupp. Vid jämförelse av löneförhållandena mellan olika yrken bör observeras, att löneskillnaderna till en del kan vara beroende av olika ålderssammansättning i grupperna samt att samma yrkesbeteckning betyder olika arbetsuppgifter i företag av olika storlek. Den relativt fåtaliga tekniska personalen har ej redovisats i tabellen.

Tabellen visar bl. a., att kontors- och avdelningschefer samt kamrerare komma högst på löneskalan med medianlöner på ca 1 000 kronor i de två högsta dyrortsgrupperna. Bland den kvinnliga kontorspersonalen har huvudkassörer, huvudbokförare och korrespondenter de högsta medianlönerna, medan maskin- och fakturaskrivareskor samt telefonister och personal vid bokförings- och andra kontorsmaskiner komma lägst på löneskalan. I allmänhet har kontorspersonalen inom partihandeln högre löner än kontorspersonalen inom detaljhandeln. Butiksbiträdenas löner ligga lägre än kontorspersonalens. Så t. ex. är medianlönen för en maskinskrivare inom partihandeln högre än medianlönen för ett kvinnligt butiksbiträde inom detaljhandeln. Inom samtliga yrkesgrupper stiger i allmänhet lönen med högre dyrort.

Tab. 54. Medianlöner i september 1949 för förvaltnings- och butikspersonal inom handeln

(Siffror i medieval stil ange, att medeltalet avser 10—24 anställda)

Y r k e	Vuxna män					Vuxna kvinnor				
	Antal redo- visade	Medianlön, kronor, inom dyrortsgrupp				Antal redo- visade	Medianlön, kronor, inom dyrortsgrupp			
		2	3	4	5		2	3	4	5
Detaljhandel										
<i>Arbetsledande personal</i>	171	545	595	690	750	34	—	510	502	500
Därav										
Verkmästare	108	.	596	754	751	2	—	—	—	.
Förmän	63	.	585	534	668	32	—	510	502	500
<i>Kontorspers. m. kval. arbete</i>	519	623	699	727	789	314	466	544	544	611
Därav										
Kontors- o. avdeln.chefer	102	.	880	848	1045	14	—	.	—	723
Kamrerare	166	.	765	832	879	7	—	.	.	.
Huvudkassörer	28	.	699	.	.	101	.	574	550	628
Huvudbokförare	39	.	565	.	.	42	.	492	.	553
Korrespondenter m. fl. språk	9	.	.	—	.	12	—	.	.	.
Korrespond. m. enb. svenska	12	—	.	.	.	26	—	.	.	500
<i>Övrig kontorspersonal</i>	426	400	440	439	500	1 893	306	365	377	437
Därav										
Kassörer	38	.	520	546	.	255	400	414	431	475
Bokförare	73	.	450	439	535	178	363	377	445	481
Personal vid bokf.- o. räknemaskin.	26	.	440	.	528	137	325	365	442	445
Stenografer m. fl. språk	2	—	—	—	.	17	—	.	.	509
Stenografer m. enb. svenska	1	—	—	—	.	37	.	403	.	468
Maskinskrivare	19	—	375	.	.	158	282	349	368	471
Fakturaskrivare	31	.	363	.	406	216	293	314	358	437
Lagerkontorister	39	.	490	.	610	50	.	386	.	375
Telefonister	1	—	.	—	.	109	.	312	315	375
<i>Butiksföreståndare</i>	531	545	628	636	800	198	350	450	539	500
<i>Annan butiks- o. lagerpers.</i>	4 466	400	468	500	538	5 223	275	325	350	393
Därav										
Första biträden	448	477	550	600	578	319	350	400	414	425
Butiksbiträden	2 907	375	450	481	511	4 179	259	310	326	375
Butikskassörer	4	.	.	—	.	474	389	405	400	441
Elever	83	.	225	267	257	91	.	200	200	281
Dekoratörer	149	.	502	534	594	21	—	.	471	500
Lagerföreståndare	265	441	565	565	600	15	.	.	.	.
Lagerförmän	97	.	523	531	562	3	—	.	.	.
Lagerbiträden	429	375	417	452	500	83	.	305	347	364
<i>Vaktmästare och bud</i>	203	180	215	250	442	23	.	151	.	356
Partihandel										
<i>Arbetsledande personal</i>	336	541	580	690	752	9	—	.	.	.
Därav										
Verkmästare	147	650	628	700	755	2	—	.	—	—
Förmän	189	531	547	635	675	7	—	.	.	.
<i>Kontorspers. m. kval. arbete</i>	2 041	691	700	778	816	510	558	534	584	628
Därav										
Kontors- o. avdeln.chefer	524	754	880	1005	1100	17	—	.	.	800
Kamrerare	315	722	755	1006	1005	13	.	.	.	.

Tab. 54 (forts.). Medianlöner i september 1949 för förvaltnings- och butikspersonal inom handeln

(Siffror i medjeval stil ange, att medeltalet avser 10—24 anställda)

Y r k e	Vuxna män					Vuxna kvinnor				
	Antal redovisade	Medianlön, kronor, inom dyrortsgrupp				Antal redovisade	Medianlön, kronor, inom dyrortsgrupp			
		2	3	4	5		2	3	4	5
Huvudkassörer	98	.	749	766	833	158	.	567	629	689
Huvudbokförare	81	.	611	875	880	40	.	571	.	650
Korrespondenter m. fl. språk	124	.	721	793	754	62	.	471	550	628
Korrespond. m. enb. svenska	74	.	558	650	600	81	.	409	461	565
Övrig kontorspersonal	1 564	434	441	495	503	3 609	325	346	400	440
Därav										
Kassörer	83	.	527	501	550	417	395	440	450	534
Bokförare	161	400	483	605	565	231	376	400	425	495
Personal vid bokf.- o. räknemaskin.	95	.	423	613	500	417	345	364	409	440
Stenografer m. fl. spåk	24	—	.	500	.	184	.	451	471	560
Stenografer m. enb. svenska	19	—	.	.	450	238	.	385	408	471
Maskinskrivare	48	—	413	400	450	357	301	326	345	425
Fakturaskrivare	133	440	421	439	534	587	314	314	377	409
Lagerkontorister	283	384	440	565	550	140	.	367	408	440
Telefonister	10	—	.	.	.	278	.	318	350	408
Annan butiks- o. lagerpers.	1 992	472	502	514	565	312	.	305	344	386
Därav										
Butiksbiträden	99	.	433	500	527	82	.	300	345	382
Lagerföreståndare	626	579	597	629	700	17	.	.	.	.
Lagerförmän	447	458	522	571	600	8	—	.	.	.
Lagerbiträden	772	402	441	484	502	177	.	300	333	377
Vaktmästare och bud	207	.	345	354	440	8	—	.	—	.
Därav										
Kontorsvaktmästare	123	.	421	490	487	1	—	—	—	.
Kontorsbud	39	.	.	300	314	4	—	.	—	.
Varubud	38	—	207	.	322	3	—	—	—	—

En yrkesgrupp som blott delvis kommit med i tabellen är varubud, vilka i regel äro under 18 år. I nedanstående uppställning återgivas därför medianlönerna för varubud inom detaljhandeln.

Dyrortsgrupp	Manliga varubud under 18 år		Kvinnliga varubud under 18 år	
	Antal	Medianlön, kr	Antal	Medianlön, kr
1	10	124	1	.
2	159	150	21	100
3	542	160	192	125
4	131	190	33	150
5	132	172	60	150

Den största — och enhetligaste — av de redovisade yrkesgrupperna är butikspersonalen inom detaljhandeln. Denna personal redovisas därför utförligare. I tabellerna 55 och 56 lämnas uppgifter om lönespridningen för denna yrkesgrupp. Tabellerna visa, att lönesättningen är ganska skiftande

Tab. 55. Ej provisionsavlönad butikspersonal inom detaljhandeln fördelad efter månadslönens storlek september 1949. Vuxna män

Yrke och dyrtort	Antal redo- visa- de	Antal i % med en månadslön av kr												Me- di- an- lön (kr)	Lönens normala varia- tions- gränser
		un- der 250	250- 299	300- 349	350- 399	400- 449	450- 499	500- 549	550- 599	600- 649	650- 699	700- 749	750. där- över		
<i>Butiks- o. la- gerpersonal</i>	4 466	3.5	6.1	7.2	9.0	13.0	14.5	19.2	11.3	6.0	3.6	1.8	4.8	—	—
därav dyrtorts- grupp	1	33	12.2	24.2	15.1	30.3	9.1	3.0	6.1	—	—	—	—	346	270-380
	2	606	7.5	10.5	13.8	17.0	22.2	8.4	9.6	4.9	2.6	1.8	0.2	1.5	400 321-458
	3	2 275	4.7	6.1	8.3	9.2	14.3	17.0	18.3	7.9	5.1	3.3	1.6	4.2	468 377-534
	4	580	1.1	6.5	6.5	6.5	11.6	13.9	21.4	11.3	7.7	5.4	3.2	4.9	500 401-574
	5	915	1.1	4.4	3.1	6.2	7.9	12.5	20.0	20.8	9.4	4.3	2.4	7.9	538 451-597
<i>Första biträden</i>	448	—	0.4	2.1	3.6	9.4	10.9	20.6	14.0	13.6	11.1	4.6	9.7	—	—
därav dyrtorts- grupp	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	2	79	—	—	3.8	10.1	22.8	17.7	12.7	12.7	10.1	7.6	—	2.5	477 425-560
	3	255	—	0.8	1.1	2.7	8.4	12.6	23.7	11.1	13.7	10.2	5.0	10.7	550 490-650
	4	58	—	—	3.1	3.1	6.3	7.8	17.2	10.9	21.9	15.6	6.3	7.8	600 500-650
	5	53	—	—	—	—	1.4	—	20.3	30.4	10.2	14.5	7.2	16.0	578 550-691
<i>Butiksbiträden</i>	2 907	3.5	6.6	9.3	11.2	14.8	15.2	20.2	10.4	4.1	2.0	0.9	1.8	—	—
därav dyrtorts- grupp	1	26	15.4	30.8	15.4	34.6	3.8	—	—	—	—	—	—	300	250-354
	2	455	8.8	12.0	16.4	18.1	21.0	6.3	10.3	3.1	1.8	0.9	—	1.3	375 300-439
	3	1 492	4.0	7.0	11.0	11.3	16.0	17.6	19.2	7.2	3.1	2.0	0.7	0.9	450 350-502
	4	346	1.1	7.5	6.9	7.5	15.7	14.1	22.4	13.1	5.6	2.9	1.6	1.6	481 400-549
	5	537	0.4	2.3	4.2	9.1	10.2	15.4	20.2	21.2	7.9	2.8	1.9	4.4	511 441-568

Tab. 56. Ej provisionsavlönad butikspersonal inom detaljhandeln fördelad efter månadslönens storlek september 1949. Vuxna kvinnor

Yrke och dyrtort	Antal redo- visa- de	Antal i % med en månadslön av kr												Me- di- an- lön (kr)	Lönens normala varia- tions- gränser
		un- der 150	150- 199	200- 249	250- 299	300- 349	350- 399	400- 449	450- 499	500- 549	550- 599	600- 649	650. där- över		
<i>Butiks- o. la- gerpersonal</i>	5 223	0.5	2.8	9.9	16.7	21.4	20.4	15.8	5.6	3.6	1.7	0.5	1.1	—	—
därav dyrtorts- grupp	1	29	6.9	20.7	31.0	24.1	17.3	—	—	—	—	—	—	230	195-275
	2	490	1.2	8.3	23.2	26.6	24.0	9.1	3.3	3.7	0.2	0.4	—	—	275 225-320
	3	2 819	0.6	3.1	11.7	19.8	23.9	20.1	12.6	3.3	3.2	0.7	0.4	0.6	325 270-377
	4	777	0.4	1.4	6.9	14.6	24.1	22.2	16.4	6.2	3.0	1.4	1.2	2.2	350 300-400
	5	1 034	0.3	0.8	3.4	8.8	14.1	24.9	25.2	10.0	5.3	4.5	0.7	2.0	393 342-441
<i>Första biträden</i>	319	—	0.2	0.5	4.1	9.8	24.4	30.6	12.7	5.0	6.0	4.3	2.4	—	—
därav dyrtorts- grupp	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	2	31	—	—	3.2	9.7	35.5	19.4	16.1	9.7	3.2	3.2	—	3.50	300-402
	3	155	—	—	0.6	3.7	11.0	23.9	30.7	12.3	6.7	4.9	2.5	3.7	400 360-465
	4	58	—	—	—	6.3	5.4	28.9	28.9	14.8	0.8	7.8	6.3	0.8	414 378-462
	5	74	—	—	—	—	5.3	21.0	37.9	11.6	8.4	6.3	6.3	3.2	425 390-475
<i>Butiksbiträden</i>	4 179	0.5	3.2	11.9	19.7	24.9	21.2	12.2	3.6	1.8	0.5	0.2	0.3	—	—
därav dyrtorts- grupp	1	28	7.1	17.9	32.1	25.0	17.9	—	—	—	—	—	—	235	199-275
	2	421	1.0	8.8	26.6	29.7	23.5	7.6	2.1	0.7	—	—	—	259	225-300
	3	2 332	0.4	3.4	13.1	22.1	26.5	20.8	9.8	2.2	1.0	0.4	0.1	0.2	310 260-358
	4	616	0.3	1.6	8.5	17.1	30.5	22.7	12.4	4.2	2.4	0.1	0.1	0.1	326 284-378
	5	738	0.4	0.9	3.7	10.8	17.2	28.2	23.9	8.2	4.0	1.4	0.3	1.0	375 323-408

Tab. 57. Median- och kvartillöner i sept. 1949 för några grupper ej provisionsavlönade kontorsanställda inom partihandeln

Yrke Dyrort	Vuxna män				Yrke Dyrort	Vuxna kvinnor					
	Antal redo- visa- de	Undre kvar- til	Me- dian	Övre kvar- til		Antal redo- visa- de	Undre kvar- til	Me- dian	Övre kvar- til		
<i>Avd.-chefer .</i> dyrort	3	218	754	880	1 123	<i>Kassörskor .</i> dyrort	3	210	377	440	479
» 4	102	809	1 005	1 257	(ej huvud- kassörska)	» 4	78	400	450	500	
» 5	186	883	1 100	1 257	» 5	114	471	534	566		
<i>Kamrerare . .</i> »	3	143	645	755	1 000	<i>Maskinskriverskor</i> »	3	153	282	326	377
» 4	44	738	1 006	1 250	» 4	52	282	345	421		
» 5	113	872	1 005	1 257	» 5	128	377	425	471		
<i>Bokförare . .</i> »	3	77	415	483	550	<i>Personal vid kon-</i> »	3	182	312	364	408
(annan än hu- vudbokförare)	» 4	17	488	605	825	<i>tors-, bokförings-</i> »	4	64	354	409	471
» 5	48	500	565	628	<i>o. räknem. . . .</i> »	5	146	377	440	502	
<i>Lagerkontorister</i> »	3	118	354	440	521	<i>Telefonister .</i> »	3	109	282	318	349
» 4	48	440	565	625	» 4	49	290	350	408		
» 5	96	472	550	600	» 5	111	375	408	469		

inom en och samma yrkesgrupp. På grund av utrymmesbrist har tabellen (tab. 57) över lönespridningen för kontorspersonal måst begränsas till några få (ej provisionsavlönade) yrkesgrupper inom partihandeln.

För butiksbiträdena ligger den övre kvartilen i regel 30—40 % över den undre kvartilen. Bland första biträdena är lönevariationerna något mindre än bland butiksbiträden. Vid en jämförelse mellan män och kvinnor inom samma yrkesgrupp finner man, att de kvinnliga anställdas löner förete en något mindre spridning än de manligas. Som jämförelse kan nämnas, att samma tendens framträder bland den redovisade kontorspersonalen. Bland arbetarpersonal — t. ex. lager- och förrådsarbetare och chaufförer — är, som senare skall visas (se sid. 134), lönespridningen avsevärt mindre än bland butikspersonalen och kontorspersonalen.

Som framgår av tablan på sid. 122 är det främst bland butikspersonalen inom detaljhandeln som den provisionsavlönade personalen återfinnes. I följande tabeller lämnas vissa löneuppgifter för denna personal. Tab. 58 lämnar besked om månadsprovisionernas andel av den totala månadslönen, medan tab. 59 jämför lönerna för provisionsavlönade och ej provisionsavlönade butiksbiträden inom olika branscher. Månadslönerna ligga som synes högre för den provisionsavlönade personalen. Det bör dock anmärkas, att skillnaden kan bero på bl. a. ålderssammansättningen och företagsstorleken.

Tab. 58. Genomsnittlig månadslön i sept. 1949 för provisionsanlönad butikspersonal inom detaljhandeln

Yrke och dyrtort	Vuxna män			Vuxna kvinnor		
	Antal redovisade	Genomsnittlig månadslön, kr.	Därav i % provision	Antal redovisade	Genomsnittlig månadslön, kr.	Därav i % provision
<i>Butiksföreståndare . . . . .</i>	140	705	27.1	99	538	23.9
Därav dyrtortsgrupp						
1	2	.	.	1	.	.
2	30	530	20.7	5	.	.
3	70	750	29.2	53	511	22.6
4	11	643	26.7	13	546	18.7
5	27	826	27.4	19	674	25.6
<i>Första biträde . . . . .</i>	91	678	24.0	136	482	20.7
Därav dyrtortsgrupp						
1	—	—	—	—	—	—
2	9	.	.	10	441	32.8
3	48	686	25.8	59	435	19.3
4	10	623	19.7	22	503	24.2
5	24	740	23.5	45	542	18.5
<i>Butiksbiträde . . . . .</i>	490	582	22.5	1 216	397	20.0
Därav dyrtortsgrupp						
1	1	.	.	2	.	.
2	31	452	19.6	52	315	31.1
3	154	522	20.9	385	352	18.1
4	65	567	19.9	258	394	19.3
5	239	643	24.2	510	441	20.5

Tab. 59. Medianlöner i sept. 1949 för butiksbiträden med och utan provision inom detaljhandeln

(Siffror i mediala stil ange, att antalet avser 10—24 anställda, punkt att antalet är under 10)

Löneform Bransch	Antal redovisade	Vuxna män				Antal redovisade	Vuxna kvinnor			
		Medianlön (kr.) inom dyrtortsgrupp					Medianlön (kr.) inom dyrtortsgrupp			
		2	3	4	5		2	3	4	5
<i>Provisionsavlönade butiksbiträden¹</i>										
Livsmedel	100	.	.	—	534	101	.	307	.	434
Textil och beklädning	130	.	523	591	630	692	300	348	417	438
Möbel och bosättning	64	—	577	592	698	49	.	359	398	426
Järn, sport o. d.	18	.	504	.	.	3	—	.	.	.
Papper, bok och musik	23	—	418	548	—	8	—	.	.	.
Färg, parfym och sjukvård	10	.	.	.	—	32	.	335	.	—
Varuhus	126	—	.	519	668	313	—	296	392	442
Lanthandel	9	402	.	—	—	14	306	.	—	—
<i>Ej provisionsavlönade butiksbiträden</i>										
Livsmedel	652	401	431	450	500	661	238	300	307	370
Textil och beklädning	518	400	475	506	515	1 959	284	325	370	375
Möbel och bosättning	109	.	500	500	579	258	250	310	325	400
Järn, sport o. d.	895	400	458	500	515	71	.	335	332	400
Papper, bok och musik	183	400	415	467	597	195	251	304	300	400
Färg, parfym och sjukvård	149	292	425	400	497	272	275	300	295	375
Varuhus	29	.	.	.	569	192	275	300	326	408
Lanthandel	324	350	350	400	425	324	250	269	270	300

¹ Som erhållit provision avseende en månad.

Medianlöner inom olika åldrar och branscher för ej provisionsavlönade butiksbiträden redovisas i tabellerna 60 och 61. Bortser man först från vad branschen betyder och endast ser på lönerna inom olika åldrar finner man, att medianlönerna såväl för manliga som kvinnliga butiksbiträden stiger till upp i 50-årsåldern. Skillnaden mellan medianlönerna för manliga och kvinnliga biträden synes bli större med stigande ålder. I åldern 21—24 år ligger männens löner ca 30 % över kvinnornas mot ca 45 % i åldern 40—49 år.

Tab. 60. Medianlöner i sept. 1949 för ej provisionsavlönade manliga butiksbiträden fördelade på bransch, dyrort och ålder

(Siffror i medial stil ange, att antalet avser 10—24 anställda, punkt att antalet är under 10)

Bransch och dyrort	Antal redovisade anställda	Medianlön, kronor, i åldern								
		under 17 år	17 år	18—20 år	21—24 år	25—29 år	30—39 år	40—49 år	50—59 år	60 år o. över
Samtliga män.										
Dyrortsgrupp 1	26	.	.	.	.	.	.	.	.	.
2	455	184	201	275	351	401	433	426	500	.
3	1 492	200	232	298	400	465	500	522	506	501
4	346	.	238	300	408	490	540	522	521	.
5	537	.	300	355	441	502	565	568	568	565
Därav inom:										
<i>Livsmedelsaffärer.</i>										
Dyrortsgrupp 1	1	.	—	—	—	—	—	—	—	—
2	49	.	.	322	.	.	.	.	.	.
3	357	200	243	310	405	430	478	522	500	.
4	74	.	.	295	.	425	509	502	.	—
5	162	.	.	355	441	493	557	568	568	.
<i>Manufaktur- och konfektionsaff.</i>										
Dyrortsgrupp 1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	50	—	—	—	—	425	475	.	—	—
3	307	.	.	275	421	478	509	534	.	.
4	78	.	.	.	439	500	578	540	.	—
5	96	—	—	.	402	497	625	565	.	.
<i>Järn-, sport- och el. affärer.</i>										
Dyrortsgrupp 1	2	—	—	.	—	—	—	—	—	—
2	154	.	.	270	400	450	502	466	.	.
3	500	.	225	298	389	474	502	534	558	.
4	126	—	.	290	414	490	522	522	.	.
5	143	.	.	304	439	515	545	553	.	.

Jämförelser mellan medianlöner inom olika branscher bör göras med försiktighet, då åtskilliga mediantal basera sig på ett fåtal uppgifter. De manliga biträdena inom livsmedelsaffärerna uppnå snabbare en högre lönenivå än biträdena inom järnvaruaffärer, vilka dock i allmänhet synes uppnå en högre slutlön. I övrigt hänvisas till tabellerna.

Tab 61. Medianlöner i sept. 1949 för ej provisionsavlönade kvinnliga butiksbiträden fördelade på bransch, dyrort och ålder

(Siffror i medietal stil ange, att antalet avser 10—24 anställda, punkt att antalet är under 10)

Bransch och dyrort	Antal redovisade anställda	Medianlön, kronor, i åldern								
		under 17 år	17 år	18—20 år	21—24 år	25—29 år	30—39 år	40—49 år	50—59 år	60 år o. över
Samtliga kvinnor.										
Dyrortsgrupp 1	28	.	.	210	.	.	.	.	.	.
2	421	150	200	225	264	300	295	301	300	.
3	2 332	160	200	250	306	345	350	358	367	350
4	616	185	208	270	326	360	377	375	375	.
5	738	200	201	283	350	390	400	400	415	383
Därav inom:										
<i>Livsmedelsaffärer.</i>										
Dyrortsgrupp 1	4	.	.	.	.	.	.	.	.	.
2	44	.	.	203	244	.	.	.	.	.
3	403	193	201	260	307	344	322	315	337	.
4	153	175	.	275	367	330	327	305	.	.
5	151	.	.	275	325	383	383	393	378	.
<i>Mannafaktur- och konfektionsaff.</i>										
Dyrortsgrupp 1	7	.	.	.	.	.	.	.	.	.
2	169	170	225	225	260	300	313	300	.	.
3	1 334	157	200	250	313	350	360	377	379	350
4	280	198	.	300	350	381	408	402	376	.
5	335	201	200	283	340	390	375	400	400	358
<i>Färg-, parfym- o. sjukvårdsaff.</i>										
Dyrortsgrupp 1	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.
2	32	.	.	.	.	.	.	.	.	.
3	181	.	200	250	314	364	301	.	.	.
4	37	.	.	255	.	.	.	.	.	.
5	56	.	.	.	363	.	400	.	.	.

b) **Arbetarpersonal.** Som tidigare nämnts ha uppgifterna om löneförhållandena för arbetarpersonal inom handeln t. o. m. 1947 erhållits per år på samma sätt som uppgifterna till den årliga lönestatistiken för industriarbetare. Någon uppdelning på olika yrkeskategorier var därför icke möjlig. När lönestatistiken för förvaltningspersonalen inom varuhandeln 1948 om-lades till att avse individuella uppgifter för de anställda syntes det önskvärdt, att även erhålla dylika uppgifter för vid företagen anställd arbetarpersonal.

Antalet vid 1949 års undersökning redovisade arbetare uppgår — som framgår av tablan på sid. 122 till 12 100 (föregående år 11 015), varav 9 968 män och 2 132 kvinnor. Av de redovisade arbetarna voro 5 187 anställda inom detaljhandeln och 6 913 inom partihandeln.

Den genomsnittliga timförtjänsten för arbetare om vilka uppgifter lämnats om utgjord arbetstid redovisas i tab. 62. Timförtjänsterna ha angivits för de något så när stora yrkesgrupperna med fördelning på dyrortsgrupper. I lönen inräknas dyrtidstillägg, semesterlön, sjuklön, över-tidsersättning samt värdet av ev. naturaförmåner, fria arbetskläder o. dyl.

Tab 62. Genomsnittlig timförtjänst för vuxna manliga och kvinnliga arbetare inom handeln i sept. 1949

(Siffror i medial stil ange, att medeltalet avser blott 10—24 anställda, punkt att antalet understiger 10)

Kön Yrke	Antal redovisade ¹	Genomsnittlig timförtjänst					
		hela riket	därav inom dyrortsgrupp				
			1	2	3	4	5
Män	5 988	2 51	1'89	2'01	2'19	2'45	2'61
Därav:							
Lager- och förrådsarbetare	2 910	2'21	1'89	1'99	2'13	2'33	2'51
Chaufförer	1 123	2'32	.	2'00	2'18	2'45	2'59
Transportarbetare	103	2'23	—	.	2'10	2'20	2'48
Montörer	239	2'61	—	.	2'43	2'57	3'01
Bilreparatörer	160	2'56	—	2'19	2'44	2'69	.
Urmakare	73	3'23	—	.	2'90	.	3'71
Tapetserare	106	2'78	—	2'65	2'59	3'09	3'14
Skräddare	103	2'72	—	.	2'42	2'74	3'21
Kvinnor	951	1'76	—	1'49	1'64	1'84	1'96
Därav:							
Lager- och förrådsarbetare	241	1'53	—	1'34	1'44	1'75	1'73
Sömmerskor	434	1'83	—	.	1'68	1'81	2'07

Månadslöner inom vissa yrken redovisas i tab. 63. De ha angivits för vissa större yrkesgrupper med fördelning på dyrortsgrupper. På blanketterna redovisade veckolöner ha därvid förvandlats till månadslöner.

Tab. 63. Medianlöner i sept. 1949 för vissa grupper vuxna arbetare inom handeln

(Siffror i medial stil ange, att medeltalet avser blott 10—24 anställda, punkt att antalet understiger 10)

Yrke	Antal redovisade	Medianlön, kronor, inom dyrortsgrupp				
		1	2	3	4	5
Män.						
Lager- och förrådsarbetare	4 286	390	412	438	472	505
Chaufförer	1 976	390	413	446	498	528
Transportarbetare	137	—	3'8	433	455	550
Montörer och mekaniker	498	482	399	489	541	575
Bilreparatörer och bilmontörer	217	—	476	503	532	594
Urmakare	113	—	—	536	541	644
Slakteri- och charkuteriarbetare	148	—	448	480	—	536
Skrädderiarbetare	237	—	446	485	528	652
Tapetserare	177	—	514	530	558	663
Kvinnor.						
Lager- och förrådsarbetare	332	—	270	292	326	352
Sömmerskor	867	—	309	335	373	412

¹ Med uppgift om antal arbetade timmar.

Tab. 64. Vuxna manliga lager- och förrådsarbetare samt chaufförer fördelade efter månadslönens storlek i september 1949

Yrke och dyrtort	Antal redo- visade	Antal i % med en månadslön av kr.							Medianlön	Lörens normala variationsgränser
		under 350	350—399	400—449	450—499	500—549	550—599	600 o. där- över		
<i>Lager- o. förrådsarb.</i>	<i>4 286</i>	<i>7.1</i>	<i>7.2</i>	<i>31.4</i>	<i>28.4</i>	<i>13.5</i>	<i>5.0</i>	<i>4.4</i>	.	.
därav dyrtort 1 . . .	30	10.0	76.7	10.0	3.3	—	—	—	390	386—399
2 . . .	398	11.2	28.4	45.8	10.0	1.9	1.7	1.0	412	386—425
3 . . .	2 282	7.8	5.4	53.3	24.2	5.4	2.4	1.5	438	425—455
4 . . .	671	8.8	5.8	11.0	45.9	17.4	6.2	4.9	472	446—489
5 . . .	856	3.0	1.8	7.1	32.9	32.9	11.0	11.3	506	485—544
<i>Chaufförer . . . . .</i>	<i>1 976</i>	<i>2.4</i>	<i>5.5</i>	<i>23.5</i>	<i>28.5</i>	<i>21.5</i>	<i>10.6</i>	<i>8.0</i>	.	.
därav dyrtort 1 . . .	13	7.7	53.8	—	15.4	15.4	—	7.7	390	380—499
2 . . .	136	3.9	26.3	42.1	16.5	6.6	2.0	2.6	413	395—450
3 . . .	982	3.7	5.0	41.6	33.0	10.6	4.3	1.8	446	433—475
4 . . .	305	2.5	4.1	7.6	33.3	28.8	10.3	8.4	498	476—536
5 . . .	539	0.3	1.5	3.5	20.3	36.0	21.1	17.3	528	498—575

Tab. 65. Medianlön, kr. för sept. 1949 för arbetare fördelade efter ålder, yrke och dyrtort.

(Siffror i medialval stil ange, att mediantalet grundar sig på 10—24 anställda, punkt att antalet understiger 10)

Yrke	Antal redo- visade	Medianlön, kr., för arbetare i åldern											
		under 18 år	18—20 år	21—24 år	25—29 år	30—34 år	35—39 år	40—44 år	45—49 år	50—54 år	55—59 år	60—64 år	65 år o. över
Samtliga män.													
dyrtorsgrupp 1	80	.	.	.	433	.	.	.	.	395	.	.	.
2	823	220	307	399	412	412	428	414	412	412	412	412	356
3	5 065	215	313	433	444	450	455	450	450	446	446	441	433
4	1 606	231	326	468	485	502	515	506	511	502	489	493	471
5	2 336	309	390	493	515	535	556	553	543	541	546	546	502
<i>Lager- o. förrådsarbetare</i>													
dyrtorsgrupp 1	31	.	—	.	.	—	.	.	.	.	.	.	.
2	408	204	300	399	412	412	412	412	403	412	412	412	365
3	2 400	215	322	433	438	438	438	442	442	438	438	433	433
4	706	240	322	463	472	484	493	486	474	480	480	476	472
5	872	.	390	480	502	506	515	511	515	506	—	506	.
<i>Chaufförer</i>													
dyrtorsgrupp 1	13	—	—	.	390	419	.	.	.	.	—	.	—
2	136	—	—	.	390	419	425	.	415	412	.	.	—
3	982	—	358	433	443	450	450	450	450	455	450	444	.
4	305	—	356	485	489	498	506	498	534	519	560	.	.
5	542	—	463	503	519	541	524	557	542	562	562	528	.
Samtliga kvinnor.													
dyrtorsgrupp 1	7	—	.	.	—	.	.	.	.	.	.	.	—
2	122	176	270	300	333	309	305	287	.	.	.	.	.
3	956	183	270	327	334	330	339	334	343	328	322	279	.
4	460	215	276	350	351	382	374	373	373	373	373	378	.
5	555	250	312	362	386	408	382	410	396	387	415	386	347
<i>Sömmerskor</i>													
dyrtorsgrupp 1	5	—	.	.	—	.	.	.	.	.	.	.	—
2	32	—	.	.	321	.	.	.	.	.	.	.	—
3	418	219	330	339	339	339	339	335	350	334	339	285	.
4	175	—	313	369	371	416	369	378	373	373	373	378	—
5	237	—	.	384	386	412	425	425	425	420	433	429	359

För de två största yrkesgrupperna — lager- och förrådsarbetare samt chaufförer — anges i tab. 64 *lön es p r i d n i n g e n*. Tabellen visar, hur de individuella månadslönera varierat för dessa yrkesgrupper samt hur median- och kvartillönera ligga. Lönespridningen är ganska obetydlig. Den övre kvartillönen ligger 10—15 % över den undre, vilket betyder ungefär hälften så stor lönespridning som för butiksbiträdena. Lönespridningen är något mindre för lager- och förrådspersonalen än för chaufförerna.

Månadslöner inom olika åldrar (tab. 65) ha uträknats för samtliga manliga resp. samtliga kvinnliga arbetare samt för de vanligaste förekommande individualyrkena — lager- och förrådsarbetare, chaufförer och sömmerskor. Tabellen visar, att medianlönen för arbetarna håller sig på i stort sett samma nivå från 25-årsåldern upp till 50-årsåldern för att därefter sjunka.

b) Löneförhållandena för personal vid konsumtionsföreningarna i september 1949

Socialstyrelsens statistik över lönera för personal vid konsumtionsföreningar baserades år 1948 på summariska uppgifter för grupper av anställda, vilka erhöles genom Kooperationens Förhandlingsorganisation. För år 1949 har primärmateriallet inhämtats direkt från de kooperativa föreningarna och statistiken grundats på individualuppgifter.

Den använda blanketten har utarbetats i samråd med Kooperationens Förhandlingsorganisation och överensstämmer i huvudsak med den blankett, som användes för motsvarande undersökning inom den privata handeln.

De efterfrågade uppgifterna avse förhållandena under *september* månad 1949. Jämte vissa klassificeringsdata — kön, födelseår, bransch, yrke, dyror — ha uppgifter begärts dels om total lön under redovisningsperioden, dels om det belopp omsättningstillägget för butiksföreståndarna uppgått till och den tid det avser. Därjämte efterfrågades uppgifter om deltidsanställning, sjukdom och andra särskilda förhållanden som kunde påverka den redovisade lönen.

Uppgifterna beröra endast föreningar anslutna till Kooperativa förbundet. Blanketter tillställdes sammanlagt 200 föreningar, därav samtliga med mer än 20 försäljningsställen. Bland föreningar med 11—20 försäljningsställen utvaldes var tredje förening, bland föreningar med 1—10 försäljningsställen var femte. De båda sistnämnda kategorierna av föreningar — de mindre — redovisade för alla sina anställda. Av de större föreningarna, d. v. s. de med mer än 20 försäljningsställen, redovisade flertalet hälften av sina anställda (i regel personer födda den 1—15 i månaden); de nio största föreningarna redovisade efter analoga principer en tredjedel eller en fjärdedel av sin personal. Vid bearbetningen av materialet tilldelades sedan dessa olika urvalskategorier olika vikter alltefter urvalets storlek.

Tab. 66. Medianlöner i september 1949 för kontors-, butiks- och lagerpersonal vid de konsumentkooperativa föreningarna

(Medianer ha icke angivits för grupper om mindre än 10 anställda. Siffror med medialval stil ange att medianen avser 10—24 anställda) Vägdta tal

Yrkesgrupp	Antal redovisade	Män					Antal redovisade	Kvinnor				
		Medianlön (kr) inom dyrortsgrupp						Medianlön (kr) inom dyrortsgrupp				
		1	2	3	4	5		1	2	3	4	5
<i>Kontorspersonal, 18 år och däröver</i>												
Avdelningschefer, kamrerare etc.	109	—	·	825	750	775	4	—	—	·	—	·
Kassörer, bokförare	23	·	·	·	·	·	68	·	400	450	·	·
Kontorister med kvalificerat arbete och personal vid kontorsmaskiner	13	—	·	·	·	·	74	—	·	365	·	428
Okvalificerad kontorspersonal, exkl. elever	21	—	·	·	·	·	147	·	285	325	265	319
<i>Butiks- och lagerpersonal 18 år och däröver</i>												
Butiksföreståndare	1 501	475	495	534	530	670	431	371	369	392	402	474
Första biträden	60	·	414	440	430	·	27	·	·	370	·	·
Butiksbiträden	776	313	326	344	365	452	2 128	260	262	300	295	375
Butikselever	19	—	·	·	·	·	48	·	·	215	·	235
Dekoratörer	29	—	·	474	·	·	2	—	—	·	—	—
Lagerföreståndare	69	—	470	545	520	·	5	—	—	·	—	·
Lagerbiträden	134	·	365	440	375	469	5	—	—	·	·	·
<i>Personal under 18 år</i>												
Kontorspersonal, inkl. elever . .	5	—	—	·	—	—	34	—	·	150	·	·
Butiksbiträden	88	·	205	215	·	·	225	·	175	190	200	190
Butikselever	155	120	137	165	150	173	463	120	123	150	150	150
Lagerbiträden och -elever . . .	15	—	·	·	·	·	5	—	—	·	—	·
Varubud	286	130	125	130	130	155	28	—	·	135	·	200

Av de tillfrågade 200 föreningarna insände 191 uppgifter. Antalet i redovisningen upptagna anställda utgör sammanlagt 7 100, varav 2 826 vuxna män och 2 961 vuxna kvinnor, samt 549 minderåriga män och 764 minderåriga kvinnor (under 18 år).

Bland kontors- och butikspersonalen redovisas alla kategorier av anställda, bortsett från affärschefer, direktörer och motsvarande. Lagerpersonalen omfattar lagerföreståndare och lagerbiträden. Lagerarbetare ha icke medtagits.

Materialet redovisas i form av medianlöner, varmed avses de löner som ligga mitt i serierna om lönerna ordnas i stigande ordning; de vilkas löner ligga lägre än medianlönen äro alltså lika många som de som ha större lön än medianlönen.

Endast sådana anställda ha medtagits, som varit i arbete under hela redovisningsmånaden och därunder åtnjutit oavkortad lön. Sålunda ingår personal som haft semester, men ej de som varit tjänstlediga eller haft förkortad arbetstid. Sjukledig personal med fast lön har medtagits och lönen angivits som beräknad »normal» lön, d. v. s. den lön de hade erhållit om de varit i tjänst. Sjukledig personal med omsättningstillägg, premieackord o. d. har icke medtagits.

Tab. 67. Medianlöner i september 1949 för butiksföreståndare vid konsumtionsföreningar med fördelning efter ålder

(Medianer ha icke angivits för grupper om mindre än 10 anställda. Siffror med medieval stil ange att medianen avser 10—24 anställda) Vägdta tal

Åldersgrupp	M ä n					K v i n n o r		
	Antal redovisade	Medianlön (kr) inom dyrortsgrupp				Antal redovisade	Medianlön (kr) inom dyrortsgrupp	
		2	3	4	5		3	5
under 21 år	20	.	.	.	.	14	.	.
21—22 »	31	.	523	.	.	27	350	.
23—24 »	98	487	485	505	572	45	404	437
25—29 »	397	488	526	522	590	103	405	458
30—34 »	292	501	537	541	656	66	384	508
35—39 »	231	514	547	562	703	52	398	493
40—44 »	200	509	538	561	710	46	414	470
45—49 »	121	513	548	553	712	41	394	.
50—54 »	74	488	544	.	741	23	388	.
55 år och däröver .	37	.	527	.	.	15	.	—

Tab. 68. Medianlöner i september 1949 för butiksbiträden vid konsumtionsföreningar fördelade efter ålder

(Medianer ha icke angivits för grupper om mindre än 10 anställda. Siffror med medieval stil ange att medianen avser 10—24 anställda) Vägdta tal

Åldersgrupp	M ä n					K v i n n o r				
	Antal redovisade	Medianlön (kr) inom dyrortsgrupp				Antal redovisade	Medianlön (kr) inom dyrortsgrupp			
		2	3	4	5		2	3	4	5
under 18 år	88	205	215	.	.	225	175	190	200	190
18—20 »	346	270	285	270	336	710	225	240	232	266
21—22 »	95	349	352	370	472	397	281	295	244	328
23—24 »	115	365	415	397	490	265	305	331	325	365
25—29 »	128	391	431	415	526	372	305	345	345	391
30—34 »	29	.	454	.	.	126	318	345	343	422
35—39 »	27	.	488	.	.	94	286	325	.	409
40—44 »	13	.	.	.	.	85	.	345	377	418
45—49 »	11	.	.	.	.	55	.	345	.	429
50 år och däröver .	12	.	.	.	.	24	.	.	.	405

I samtliga tabeller inkluderar den redovisade totala lönen övertidsersättning, semesterlön, skatteavdrag, beklädnadsförmåner och andra tillägg samt omsättningstillägg och i förekommande fall premieackord. Det bör särskilt observeras, att den *officiella dyrortsgrupperingen* använts i föreliggande redogörelse, samt att denna i många fall väsentligt avviker från avtalens uppdelning i ortsgupper.

I tab. 66 redovisas medianlöner för olika yrkesgrupper av anställda vuxna och minderåriga (under 18 år) med fördelning efter kön och dyrort. De följande tabellerna belysa närmare löneförhållandena för butiksföreståndare och biträden. Tab. 67 och 68 visar medianlöner för föreståndare resp.

Tab. 69. Butiksföreståndare vid konsumtionsföreningarna fördelade efter månadslönens storlek i september 1949

Kön Dyrort	Redo- visat antal an- ställda	Därav i % med en månadslön av kr ¹											Me- dian- lön (kr) ²	Lönernas normala variations- gränser ²
		un- der 250	250- 299	300- 349	350- 399	400- 449	450- 499	500- 549	550- 599	600- 649	650- 699	700 o. där- över		
<i>Vuxna män</i>	1501	—	—	0.3	0.7	8.3	25.4	28.4	17.6	7.9	4.4	6.8		
därav dyr- ortsgrupp	1	82	—	—	3.7	31.7	32.9	23.2	7.3	—	1.2	—	475	436—521
	2	348	—	—	0.6	0.9	11.2	37.2	26.4	17.0	4.6	1.1	495	469—543
	3	608	—	—	0.3	0.3	6.3	23.0	33.4	20.9	9.5	3.5	534	492—576
	4	230	—	—	0.4	0.9	5.6	22.2	33.5	17.4	10.9	3.9	530	488—575
	5	233	—	—	—	—	4.7	12.0	15.5	13.7	8.6	13.7	670	564—736
<i>Vuxna kvinnor</i>	431	0.7	1.4	13.2	31.6	26.4	13.9	8.8	2.6	1.4	—	—		
därav dyr- ortsgrupp	1	10	10.0	20.0	20.0	20.0	20.0	10.0	—	—	—	—	371	310—400
	2	48	2.1	2.1	16.7	43.7	33.3	2.1	—	—	—	—	369	353—410
	3	224	0.4	1.4	17.4	38.8	25.0	8.0	5.4	1.8	1.8	—	392	362—432
	4	42	—	—	14.3	31.0	30.9	7.1	14.3	2.4	—	—	402	357—430
	5	107	—	—	1.9	12.1	25.2	34.6	18.7	5.6	1.9	—	474	442—504

Tab. 70. Butiksbiträden vid konsumtionsföreningarna fördelade efter månadslönens storlek i september 1949

Kön Dyrort	Redo- visat antal an- ställda	Därav i % med en månadslön av kr ¹											Me- dian- lön (kr) ²	Lönernas normala variations- gränser ²	
		un- der 200	200- 249	250- 299	300- 349	350- 399	400- 449	450- 499	500- 549	550- 599	600- 649	650- 699			700 o. där- över
<i>Vuxna män</i>	776	0.9	10.3	21.3	16.9	16.6	18.9	7.1	1.2	6.2	0.2	0.4	—		
därav dyr- ortsgrupp	1	37	2.7	13.5	24.3	21.6	29.8	8.1	—	—	—	—	—	313	270—365
	2	166	3.0	10.2	30.1	18.1	18.7	18.7	1.2	—	—	—	—	326	270—375
	3	314	0.3	10.2	22.9	17.2	15.3	21.3	8.9	2.9	1.0	—	—	344	285—424
	4	122	—	12.3	19.7	14.8	17.2	32.1	12.3	—	1.6	—	—	365	277—415
	5	137	—	8.0	7.3	15.3	13.1	13.9	7.3	—	31.4	1.5	2.2	452	364—536
<i>Vuxna kvinnor</i>	2128	4.6	20.6	24.5	28.2	15.7	4.7	1.2	0.2	0.2	0.1	—	—		
därav dyr- ortsgrupp	1	71	14.0	25.4	35.2	25.4	—	—	—	—	—	—	—	260	230—300
	2	368	8.7	31.8	25.0	29.1	5.1	0.3	—	—	—	—	—	262	225—305
	3	958	4.5	18.3	27.4	32.2	16.8	0.5	0.2	—	0.1	—	—	300	253—345
	4	332	1.8	24.1	24.7	31.3	17.2	0.6	0.3	—	—	—	—	295	242—343
	5	419	1.4	12.4	15.8	16.7	24.3	22.0	5.5	1.0	0.7	0.2	—	375	308—420

biträden i olika åldrar fördelade på kön och dyrort; för dyrortsgrupper med mindre än 10 redovisade personer, ha medianer ej uträknats. Tab. 69 och 70 visa, hur de individuella lönerna varierat för butiksföreståndare och butiksbiträden. Ett sammanfattande mått på lönespridningen ge de i sista kolumnen angivna kvartillönerna, d. v. s. de löner mellan vilka hälften av de individuella lönerna varierar om man bortser från de två fjärdedelar, som bestå av de lägst och högst avlönade.

Vid jämförelse mellan resultatet av löneundersökningen för den enskilda handeln och de ovan redovisade lönerna vid konsumtionsföreningarna bör

¹ Övägda tal. — ² Vägda tal.

bl. a. observeras att det förekommer vissa olikheter i organisationen inom den enskilda handeln och inom den kooperativa. Innebörden av benämningarna på vissa personalkategorier är icke densamma (t. ex. butiksföreståndare, avdelningschefer). Skiljaktigheter i lönehänseenden kunna också uppstå till följd av olikheter i personalens ålderssammansättning och i antalet tjänsteår. Av betydelse härvidlag är också personalens fördelning på olika branscher; större delen av den kooperativa handeln avser livsmedel, medan redovisningen av lönerna inom enskild handel inkluderar ett avsevärt antal sysselsatta i andra branscher.

På grund av det förändrade redovisningssystemet kunna inga jämförelser verkställas mellan lönerna år 1949 och föregående år.

c) Löneförhållandena för anställda vid banker och försäkringsbolag år 1949

För år 1949 ha — liksom för föregående år — uppgifter angående löneförhållandena för anställda vid affärsbanker, sparbanker och försäkringsbolag inhämtats centralt, d. v. s. genom Bankernas Förhandlingsorganisation, Sparbankernas Förhandlingsorganisation och Försäkringsbranschens Utjämningskassa.

Socialstyrelsen har från de nämnda organisationerna erhållit löneuppgifterna i form av färdigställda fördelningstabeller. För de olika personalkategorierna inom varje ortsgrupp ha sålunda erhållits sammanställningar utvisande antalet anställda i varje åldersår med fördelning efter årslönens storlek (100-kronors intervaller).

Statistiken omfattar samtliga anställda vid banker och försäkringsbolag med undantag av cheftjänstemän och övrig personal, som är undantagen gällande kollektivavtal. Uppdelningen på personalkategorier, som framgår av tab. 71—73, följer klassificeringen i resp. avtal.

För både bankerna och försäkringsbolagen redovisas lönen som den enligt lönesättningen för resp. tjänsteman *beräknade årslönen* och avser alltså ej den faktiskt utbetalda lönesumman. Hänsyn har sålunda icke tagits till sjukdom, tjänstledighet o. dyl.

Lönen för de vid *bankerna* anställda inkluderar dyrtidstillägg, värde av naturaförmåner och de anställdas egna pensionskostnader. Rese- och traktamentsersättningar samt övertidsersättningar och företagets del i pensionsavgifterna ingå ej.

För de anställda vid *försäkringsbolagen* redovisas lönen som s. k. nettolön. Sålunda har avdrag gjorts för den anställdes och företagets pensionskostnader. Dyrtidstillägg och värdet av naturaförmåner ingå däremot i lönen, men ej rese- och traktamentsersättningar samt övertidsersättningar.

Till följd av den olikartade redovisningen av pensionskostnaderna äro sålunda uppgifterna för personal vid å ena sidan affärs- och sparbanker och å den andra försäkringsbolag icke fullt jämförbara.

Tab. 71. Medianlöner¹ år 1949 för anställda vid affärsbanker, fördelade efter ålder
(Medianlöner ha icke angivits för grupper om mindre än 10 anställda. Siffror med medieval stil ange, att medianen avser 10—24 anställda)

Personalkategori Dyrortsgrupp	Antal redovi- sade	Medianlön ¹ (i kronor) för tjänstemän i åldern								
		21-24 år	25-29 år	30-34 år	35-39 år	40-44 år	45-49 år	50-54 år	55-59 år	60 år o. där- över
Män										
Befordrade tjänstemän	803	—	·	11 350	11 650	12 350	13 350	13 850	14 450	14 250
därav i dyrortsgrupp 2	147	—	—	·	10 550	11 650	12 350	12 550	12 550	12 550
3	257	—	·	·	11 850	12 050	13 050	13 550	14 450	13 150
4	132	—	·	·	11 950	12 550	13 850	13 750	14 450	15 750
5	255	—	·	13 150	14 450	13 050	14 250	14 450	15 050	·
Obefordrade ord. tjänste- män	2 689	5 350	6 550	7 950	9 250	10 650	11 550	11 850	11 850	12 350
därav i dyrortsgrupp 2	300	5 050	6 050	7 150	8 850	9 750	10 650	10 850	10 850	·
3	1 020	5 350	6 350	7 650	9 250	10 150	11 150	11 350	11 350	11 350
4	478	5 950	6 650	8 150	9 650	10 650	11 850	11 850	11 850	12 450
5	873	6 150	6 550	8 450	9 550	11 050	12 350	12 350	12 350	12 350
Befordrade o. obefordra- de ord. vaktmästare	422	4 550	5 550	6 250	6 750	7 450	7 950	8 450	8 550	8 550
därav i dyrortsgrupp 2	9	—	—	—	—	—	—	—	—	·
3	189	·	·	6 050	6 450	7 150	7 650	7 850	7 850	·
4	68	·	5 350	·	·	7 450	7 950	·	·	·
5	206	·	5 750	6 560	7 050	8 050	8 250	8 550	8 850	8 550
Kvinnor										
Befordrade o. obefordra- de ord. tjänstemän	3 914	4 750	5 450	5 950	6 950	7 450	7 850	8 250	8 250	·
därav i dyrortsgrupp 2	456	4 450	4 950	5 050	6 450	6 650	7 550	7 550	7 550	·
3	1 416	4 650	5 250	5 550	6 650	7 150	7 850	7 850	7 850	·
4	678	4 850	5 450	5 750	6 750	·	8 250	8 250	8 250	·
5	1 334	5 250	5 650	6 250	7 250	7 750	8 550	8 550	8 550	·

På grundval av de sammanställningar, som erhållits från de nämnda organisationerna, ha tabellerna 71—73 utarbetats. Såsom framgår av dessa tabeller har för olika personalkategorier samt Orts- och åldersgrupper (5-årsklasser) beräknats det 100-kronors intervall vari medianlönen ligger; i tabellerna anges mittpunkten för detta intervall. Detta innebär att lönerna först fördelats på löneklasser med 100-kronors intervall och dessa löneklasser sedan ordnats i stigande ordning; medianlönen ligger då i den löneklass (100-kronors intervall) vars mittpunkt anges i tabellen.

I efterföljande tablå har gjorts en jämförelse mellan lönerna år 1948 och 1949 vid *bankerna*. Tablå utvisar dels de nominella genomsnittslönerna, dels indextal för utvecklingen 1948—1949 för olika kategorier av anställda, fördelade på åldersklasser (10-årsklasser). För tidigare år saknas direkt jämförbart material.

¹ Medianlönen ligger i det 100-kronors intervall vars mittpunkt anges i tabellen; för befordrade tjänstemän i åldern 30—34 år ligger medianlönen sålunda i intervallet 11 301—11 400 kr med mittpunkten 11 350 kr etc.

Personalkategori	Genomsnittlig årslön ¹ år 1948 och 1949 samt indextal för årslönen 1949 (1948 = 100) för					
	samtliga åldersgrupper	anställda i åldern				60 år o. däröver
		21-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	
Män						
Befordrade tjänstemän	1948 13 514	.	11 787	13 021	14 278	14 833
	1949 13 637	.	11 947	13 118	14 397	14 708
	Indextal 100·9	.	101·4	100·7	100·8	99·2
Obefordrade ordinarie tjänstemän	1948 9 957	6 361	8 642	10 947	11 861	11 686
	1949 9 974	6 312	8 639	10 936	11 897	12 013
	Indextal 100·2	99·2	100·0	99·9	100·3	102·8
Vaktmästare	1948 7 376	5 123	6 654	7 700	8 347	8 170
	1949 7 381	5 196	6 609	7 733	8 374	8 219
	Indextal 100·1	101·4	99·3	100·4	100·3	100·6
Samtliga	1948 10 406	6 251	8 747	11 061	12 267	11 953
	1949 10 493	6 228	8 763	11 063	12 338	12 028
	Indextal 100·3	99·6	100·2	100·0	100·6	100·6
Kvinnor						
Samtliga	1948 6 544	5 121	6 324	7 554	8 073	7 696
	1949 6 492	5 117	6 336	7 524	8 023	7 755
	Indextal 99·2	99·9	100·2	99·6	99·4	100·8

För försäkringsbolagen är det icke möjligt att på grundval av tillgängligt material beräkna fullt jämförbara genomsnittslöner för 1948 och 1949.

Tab. 72. Medianlöner² år 1949 för anställda vid sparbanker fördelade efter ålder (Medianer ha icke angivits för grupper om mindre än 10 anställda. Siffror med medieval stil ange att medianen avser 10—24 anställda)

Personalkategori	Antal redovisade	Medianlön ² (i kronor) för anställda i åldern								
		21—24 år	25—29 år	30—34 år	35—39 år	40—44 år	45—49 år	50—54 år	55—59 år	60 år o. däröver
Män.										
Befordrade tjänstemän	127	—	.	10 050	12 050	12 750	13 250	14 250	15 050	.
därav i dyrortsgrupp 3	68	—	.	.	12 050	13 250	13 850	15 450	.	.
Obefordrade ordinarie tjänstemän	404	5 650	6 550	7 550	8 750	9 750	10 650	11 350	11 550	.
därav i dyrortsgrupp 3	252	5 550	6 550	7 550	8 750	9 750	10 850	11 450	.	.
Ordinarie vaktmästare	79	—	.	.	6 750	7 350	7 650	8 250	.	7 850
därav i dyrortsgrupp 3	51	—	.	.	6 750	.	7 650	.	.	.
Kvinnor.										
Obefordrade ordinarie tjänstemän	316	4 750	5 250	5 650	6 450	6 850	7 650	7 450	7 850	8 050
därav i dyrortsgrupp 3	191	4 850	5 250	5 650	6 450	6 650	7 150	7 650	7 850	.

¹ Medeltal ha icke angivits för grupper om mindre än 10 anställda. Siffror med medieval stil ange att medeltalet avser 10—24 anställda. — ² Medianlönen ligger i det 100-kronors intervall, vars mittpunkt anges i tabellen; för befordrade tjänstemän i åldern 30—34 år ligger medianen sålunda i intervallet 10 000—10 100 kr med mittpunkt 10 050 kr etc.

Tab. 73. Medianlöner¹ år 1949 för anställda vid försäkringsbolag fördelade efter ålder

(Medianer ha icke angivits för grupper om mindre än 10 anställda. Siffror med medialval stil ange att medianen avser 10—24 anställda)

Personalkategori Ort	Antal redovi- sade	Medianlön ¹ (i kronor) för tjänstemän i aldern									
		under 20	20—24	25—29	30—34	35—39	40—44	45—49	50—54	55—59	60 år
		år	år	år	år	år	år	år	år	år	o. där- över
Män											
Ordinarie tjänstemän .	1 419	—	5 550	7 650	9 250	11 550	12 150	12 250	13 650	14 350	14 850
därav i Stockholm .	1 092	—	5 650	7 850	9 250	11 550	12 650	12 650	14 550	15 850	14 950
Göteborg .	229	—	7 450	13 750	9 950	9 250	9 750	11 050	13 050	13 750	—
Malmö .	61	—	8 650	9 650	—	—	13 550	—	—	—	—
Extra tjänstemän .	125	·	4 850	5 950	6 850	5 950	·	·	·	·	—
därav i Stockholm .	109	·	4 950	5 950	7 150	6 150	·	·	·	·	—
Vaktmästare .	192	·	4 150	5 150	6 050	6 550	7 050	7 750	7 450	7 350	7 350
därav i Stockholm .	155	·	5 150	6 050	6 550	7 050	7 750	7 450	7 450	·	·
Kvinnor											
Ordinarie tjänstemän .	2 206	—	4 750	5 350	5 850	6 550	6 850	7 150	7 250	7 150	·
därav i Stockholm .	1 862	—	4 850	5 350	5 950	6 550	6 950	7 150	7 350	7 250	·
Göteborg .	170	—	4 350	5 350	5 850	6 750	6 650	7 250	7 450	7 450	—
Malmö .	106	—	4 150	5 050	5 350	6 050	6 650	6 650	6 650	·	—
Jönköping .	48	—	4 150	4 750	·	·	·	·	·	·	—
Extra tjänstemän .	605	4 050	4 350	4 750	5 150	5 150	5 050	5 050	·	·	—
därav i Stockholm .	508	4 150	4 450	4 750	5 150	5 150	5 050	5 050	·	·	—
Göteborg .	47	3 750	3 850	·	·	·	·	·	·	·	—
Malmö .	30	·	3 650	·	·	·	·	·	·	·	—
Jönköping .	17	·	3 550	·	·	·	·	·	·	·	—

d. Löneförhållandena i september 1950 för anställda inom industri

Liksom tidigare år har socialstyrelsen för år 1950 inhämtat uppgifter angående löneförhållandena för privatanställda tjänstemän m. fl. inom industrin. På samma sätt som skett alltsedan år 1947 inhämtades vid löneundersökningen för år 1950 uppgifter endast för en månad (september) mot tidigare för ett helt år.

Uppgifterna ha erhållits fördelade på olika personalkategorier med ledning av efterföljande exemplifieringar, som liksom formuläret i dess helhet utarbetats i samråd med berörda arbetsmarknadsorganisationer.

Teknisk personal med kvalificerat arbete: ingenjörer, t. ex. konstruktörer, kemister med självständigt arbete, arbetsstudieingenjörer, annan vetenskapligt eller konstnärligt utbildad personal.

Övrig teknisk personal: ritare, arbetsstudiemän, planeringspersonal, systemsatt med material-, operations- och verktygsbestämning, kopister, textare, laboratoriebiträden o. d.

Verkmästare: arbetsledande personal, som under sig har förmän.

¹ Medianlönen ligger i det 100-kronors intervall vars mittpunkt anges i tabellen; för ordinarie tjänstemän i åldern 20—24 år ligger medianlönen sålunda i intervallet 5 501—5 600 kr med mittpunkt 5 550 kr etc.

Tab. 74. Antal i löneundersökningen september 1950 redovisad teknisk personal, verkmästare och förmän

Industrigren och dyrortsgrupp	Antal redovisade anställda, därav							
	teknisk personal med kval. arbete		övrig teknisk personal		verkmästare		förmän	
	Män	Kv	Män	Kv	Män	Kv	Män	Kv
Malmbrytning o. metallindustri	7 715	19	7 055	609	2 486	2	7 505	37
Jord- o. stenindustri	427	6	244	24	370	—	786	3
Träindustri	238	—	253	14	484	—	1 065	1
Pappers- o. grafisk industri . .	790	10	565	153	474	7	1 779	55
Livsmedelsindustri	402	16	175	143	505	20	765	79
Textil- o. beklädnadsindustri .	696	88	523	163	871	78	1 421	495
Läder-, hår- o. gummivarurind.	149	4	173	21	268	2	558	85
Kemisk-teknisk industri	834	34	656	243	296	9	702	52
Samtliga industrigrenar ¹	11 251	177	9 644	1 370	5 754	118	14 581	807
därav inom dyrortsgrupp 1 . . .	146	—	115	11	240	—	314	9
2	1 851	17	1 416	147	1 282	13	3 342	98
3	4 688	75	4 233	564	2 398	47	6 116	408
4	1 971	36	1 993	341	742	13	2 514	124
5	2 517	46	1 821	294	964	41	2 161	154

Förmän: lägre arbetsbefäl (ej deltagande i arbetet), som under sig har arbetare.

Kontorspersonal med kvalificerat arbete: avdelningschefer, chefsassistenter, prokurister, kontorschefer, inköpschefer, ombudsmän, kamrerare; kassörer, bokförare och kalkylatorer med mera kvalificerat arbete; korrespondenter.

Övrig kontorspersonal: kassörer, bokförare och kalkylatorer med mindre kvalificerat arbete; stenografer, kassabiträden, maskinskriverskor, personal vid kontors-, bokförings- och räknemaskiner, registreringspersonal, lagerkontorister, inkasserare, tidskrivare, telefonister.

*Butikspersonal:*² expediter och därmed jämställd personal; dock skulle personal med huvudsakligen kontorsarbete, t. ex. lagerkontorister och bokförare, redovisas som kontorspersonal. Lagerarbetare skulle icke redovisas.

I undersökningen skulle icke ingå företagsledare (direktörer, disponenter, butiks- och handelsföreståndare och andra med självständig ledande verksamhet), handelsresande, journalister och pressfotografer samt deltidsanställd personal. Löneuppgifterna skulle avse personal, som varit anställd hela redovisningsperioden och som åtnjutit oavkortad lön. I den uppgivna lönen skulle ingå lön under semester, dyrtidstillägg samt värde av naturaförmåner m. m., men ej företagets del i pensionsavgifterna.

Uppgifterna för butikspersonal med provision ha använts för sysselsättningsstatistiken men däremot icke för lönestatistiken.

Preliminära resultat av bearbetningen, som skett med hälkortsmetoden, ha publicerats i Sociala Meddelanden (1951, sid. 279).

¹ Inkl. ej dyrortsgrupperade företag. — ² Butiks- och lagerpersonal inom varuhandel redovisas å sid. 121 ff.

Tab. 75. Genomsnittlig månadslön september 1950 för teknisk personal, verk-mästare och förmän

Industrigrän och dyrortsgrupp	Genomsnittlig månadslön (inkl. semesterlön, dyrtidstillägg, naturaförmåner m. m.), kr, för							
	teknisk personal med kval. arbete		övrig teknisk personal		verkmästare		förmän	
	Män	Kv	Män	Kv	Män	Kv	Män	Kv
Malmbrytning o. metallindustri	1 170	.	634	365	818	.	698	518
Jord- o. stenindustri	1 138	.	625	.	716	—	594	.
Träindustri	1 079	—	578	.	690	—	595	.
Pappers- o. grafisk industri . .	1 339	.	610	342	873	.	701	501
Livsmedelsindustri	1 222	.	635	389	816	.	674	497
Textil- o. beklädnadsindustri .	1 303	745	695	468	872	602	662	495
Läder-, hår- o. gummivaruind.	1 174	.	656	.	857	.	652	483
Kemisk-teknisk industri . . .	1 170	802	542	420	775	.	670	496
Samtliga industrigränar ¹ . . .	1 189	737	628	390	813	573	678	495
därav inom dyrortsgrupp								
1.	1 065	—	574	.	698	—	576	.
2.	1 168	.	604	368	747	.	621	464
3.	1 222	723	610	356	816	610	662	489
4.	1 232	781	635	393	859	.	728	484
5.	1 118	753	686	466	887	532	767	544

Av de 7 753 utsända frågeblanketterna inkommo 6 553 besvarade. Sedan 260 blanketter kasserats, bearbetades av återstoden till skillnad från tidigare år endast sådana blanketter som avsågo företag, vilka redovisat även till nästföregående års undersökning. Den följande redogörelsen bygger på uppgifter från 5 158 sådana »identiska» industriföretag.

I undersökningen redovisades av 5 100 företag 105 523 personer — 68 % män och 32 % kvinnor — som varit anställda hela avlöningsperioden och som åtnjutit oakortad lön. Det totala antalet redovisade anställda, inkl. sådana, för vilka löneuppgifter saknats och som därför endast kunnat medtagas vid sammanställningarna för sysselsättningsstatistiken, uppgick till 118 486 personer med nyssnämnda relation mellan antal män och kvinnor.

Av tab. 75 och 77 framgår den genomsnittliga månadslönen för de olika personalkategorierna med fördelning efter industri- och dyrortsgrupper. Tab. 74 och 76 ange det antal anställda, som ligger till grund för beräkningarna av medellönerna. Medeltal, som grunda sig på uppgifter för mindre än 25 anställda, publiceras icke.

De manliga tjänstemännens löneökningar september 1949—september 1950 varierade mellan de olika yrkesgrupperna från närmare 5 % för teknisk personal med kvalificerat arbete och för springpojkar till närmare 3 % för verkmästare, om man bortser från butikspersonalen, som hade i det närmaste oförändrade löner. Motsvarande variationer för de kvinnliga tjänstemännen rörde sig från närmare 5 % för springflickor och kontorspersonal med kvalificerat arbete till närmare 2 % för teknisk personal med mindre kvalificerat arbete. Därvid bortser man från de kvinnliga vaktmästarna, som

¹ Inkl. ej dyrortsgrupperade företag.

Tab. 76. Antal i löneundersökningen september 1950 redovisad kontors- och butikspersonal, vaktmästare och bud

Industrigren och dyrortsgrupp	Antal redovisade anställda, därav									
	kontorspersonal med kval. arbete		övrig kontors- personal		butikspersonal ¹		vakt- mästare		springpojkar, springflickor	
	Män	Kv	Män	Kv	Män	Kv	Män	Kv	Män	Kv
Malmbrytning o. metallind.	4 765	1 173	8 394	9 157	367	137	427	7	1 127	356
Jord- o. stenindustri . . .	472	83	489	573	1	7	23	1	47	8
Träindustri	738	138	681	617	43	42	30	—	80	23
Pappers- o. grafisk industri	1 347	481	1 549	2 855	68	81	194	5	535	61
Livsmedelsindustri	1 096	424	1 109	2 552	690	2 677	74	6	467	86
Textil- o. beklädnadsind. .	1 023	591	1 097	2 986	230	606	176	2	254	104
Läder-, hår- o. gummivaru- industri	324	152	520	853	22	98	73	5	83	17
Kemisk-teknisk industri. . .	709	246	858	1 383	33	498	69	2	106	27
Samtliga industrigrenar ² därav	10 474	3 288	14 697	20 976	1 451	4 146	1 066	28	2 699	682
inom dyrortsgrupp 1	250	62	273	297	3	22	11	—	22	20
2	2 040	398	2 548	2 897	123	294	146	4	338	109
3	4 374	1 412	6 377	9 274	961	2 299	430	14	1 415	310
4	1 435	441	2 459	3 422	132	575	138	1	454	62
5	2 188	935	2 848	4 754	171	704	325	8	377	150

hade en betydligt kraftigare löneökning. Gruppen omfattade emellertid icke mer än 28 personer. För uppgifter om de procentuella förändringarna i medellönerna inom olika industri- och dyrortsgrupper hänvisas till ovannämnda redogörelse i Sociala Meddelanden.

Genomsnittslönerna för de olika industri- och dyrortsgrupperna måste bedömas med hänsyn tagen till det antal redovisade anställda, som uppgifterna hänföra sig till (jfr tab. 74 och 76). I regel steg genomsnittslönen med högre dyrort, även om enstaka oregelbundenheter förekommo. Dessa kunna emellertid vara betingade, förutom av materialets omfattning, av olikheter i fråga om ålder, praktikår, företagets lokalisering etc. Vid en jämförelse av löneläget för män och kvinnor inom olika yrkeskategorier måste likaså hänsyn tagas till eventuella olikheter i åldersfördelningen m. m.

Lönenivåns förändringar åren 1939—1950. Av tab. 78 framgå lönenivåns förändringar för de olika personalgrupperna inom industrin åren 1939—1950. Beräkningarna äro gjorda under antagande, att sammansättningen på yrkesgrupper under alla åren varit densamma som i september 1950. Av tabellen framgår, att lönestegringen för den berörda perioden varit betydligt kraftigare för kvinnliga (103 %) än för manliga (77 %) tjänstemän. Bland männen noterades den kraftigaste löneökningen för egentlig kontorspersonal, bland kvinnorna för ingenjörer, ritare o. d. I jämförelse med september 1949 hade medellönen för såväl samtliga män som samtliga kvinnor ökat med drygt 4 %.

¹ Ej provisionsavlönad butikspersonal. — ² Inkl. ej dyrortsgrupperade företag.

**Tab. 77. Genomsnittlig månadslön september 1950 för kontors- och butiks-
personal, vaktmästare och bud**

Industrigren och dyrortsgrupp	Genomsnittlig månadslön (inkl. semesterlön, dyrtidstillägg, naturaförmåner m. m.), kr, för									
	kontorspersonal med kval. arbete		övrig kontors- personal		butikspersonal ¹		vakt- mästare		springpojkar, springflickor	
	Män	Kv	Män	Kv	Män	Kv	Män	Kv	Män	Kv
Malmbrytning o. metallind.	977	597	533	364	470	383	525	.	195	177
Jord- o. stenindustri . . .	877	570	517	348	.	.	.	.	202	.
Träindustri	833	494	487	347	523	307	423	—	174	.
Pappers- o. grafisk industri	1 011	574	566	395	456	416	474	.	216	174
Livsmedelsindustri	962	555	551	374	420	321	501	.	189	157
Textil- o. beklädnadsind. .	1 008	586	553	374	501	335	470	.	217	184
Läder-, hår- o. gummivaru- industri	996	520	511	349	.	344	473	.	206	.
Kemisk-teknisk industri . .	1 048	616	550	407	516	252	482	.	209	174
Samtliga industrigrenar ² .	973	579	537	372	452	319	496	325	201	174
däruv										
inom dyrortsgrupp 1	774	450	457	309	.	.	.	—	.	.
2	913	539	500	328	406	288	441	.	170	150
3	947	549	511	344	442	297	487	.	180	152
4	1 062	590	571	387	493	347	529	.	218	185
5	1 046	646	606	446	530	396	515	.	284	236

Sysselsättningens förändringar september 1949—september 1950. På de för löneundersökningen utsända blanketterna frågades även efter antalet i slutet av september 1950 sysselsatta manliga och kvinnliga tjänstemän. Antalet företag med sådana uppgifter för både år 1949 och år 1950 uppgick till 5 158. År 1950 hade dessa företag 107 287 anställda, varav 73 020 män

*Indextal för sysselsättning och lönesumma för tjänstemän m. fl.
inom egentlig industri*

År	Indextal för i slutet av september anställd personal			Indextal för månadsanställd ³ personal					
	Antal anställda			Antal månadsanställda			Lönesumma		
	män	kv	s:a	män	kv	s:a	män	kv	s:a
	a) September 1949 = 100								
1950	103·0	101·8	102·6	103·6	103·7	103·6	106·8	107·7	107·0
	b) September 1947 = 100 ⁴								
1948	103·3	97·9	101·6	103·3	99·5	102·1	109·3	109·0	109·3
1949	106·8	101·1	105·1	106·8	103·3	105·7	117·5	117·3	117·6
1950	110·0	102·9	107·8	110·6	107·1	109·5	125·5	126·3	125·8
	c) September 1946 = 100 ⁴								
1947	104·7	105·8	105·1	—	—	—	—	—	—
1948	108·2	103·6	106·8	—	—	—	—	—	—
1949	111·9	107·0	110·4	—	—	—	—	—	—
1950	115·3	108·9	113·3	—	—	—	—	—	—

¹ Ej provisionsavlönad butikspersonal. — ² Inkl. ej dyrortsgrupperade företag. — ³ Härmed avses personal, som varit anställd hela månaden. — ⁴ Indextalen för år 1950 ha anknutits till de föregående årens indextal enligt den s. k. kedjemetoden.

Tab. 78. Lönenivåns förändringar för teknisk personal och kontorspersonal m. fl. inom industrin åren 1939—1950

Å r	M ä n					K v i n n o r				
	Löneinkomst per år för ¹									
	ingenjörer, ritare o. d.	verkmästare, för-män	samtlig teknisk personal ²	egentlig kontorspersonal ³	samtliga ²	ingenjörer, ritare o. d.	verkmästare, för-män	samtlig teknisk personal ²	egentlig kontorspersonal ³	samtliga ²
	Absoluta tal, kr									
1939.....	6 546	4 947	5 757	4 569	5 307	2 387	3 080	2 646	2 367	2 393
1940.....	6 951	5 249	6 112	4 843	5 631	2 564	3 275	2 830	2 533	2 560
1941.....	7 417	5 574	6 508	5 191	6 009	2 896	3 450	3 103	2 723	2 758
1942.....	8 030	6 038	7 048	5 680	6 529	3 125	3 705	3 342	2 969	3 003
1943.....	8 448	6 249	7 363	6 037	6 861	3 225	3 925	3 487	3 128	3 161
1944.....	8 515	6 438	7 491	6 119	6 971	3 494	4 157	3 742	3 260	3 305
1945.....	8 690	6 645	7 681	6 416	7 202	3 618	4 269	3 862	3 405	3 447
1946.....	9 098	7 115	8 120	6 891	7 654	3 816	4 591	4 106	3 630	3 674
1947.....	9 660	7 680	8 683	7 488	8 230	4 464	5 256	4 760	4 092	4 154
1948.....	10 380	8 112	9 261	7 980	8 776	4 680	5 664	5 048	4 404	4 464
1949.....	10 560	8 292	9 441	8 316	9 015	5 028	5 844	5 333	4 596	4 664
1950.....	11 160	8 592	9 893	8 628	9 414	5 160	6 060	5 497	4 800	4 864
	Indextal 1939=100									
1940.....	106.2	106.1	106.2	106.0	106.1	107.4	106.3	107.0	107.0	107.0
1941.....	113.3	112.7	113.0	113.6	113.2	121.3	112.0	117.3	115.0	115.3
1942.....	122.7	122.1	122.4	124.3	123.0	130.9	120.3	126.3	125.4	125.5
1943.....	129.1	126.3	127.9	132.1	129.3	135.1	127.4	131.8	132.2	132.1
1944.....	130.1	130.1	130.1	133.9	131.4	146.4	135.0	141.4	137.7	138.1
1945.....	132.8	134.3	133.4	140.4	135.7	151.6	138.6	146.0	143.9	144.0
1946.....	139.0	143.8	141.0	150.8	144.2	159.9	149.1	155.2	153.4	153.5
1947.....	147.6	155.2	150.8	163.9	155.1	187.0	170.6	179.9	172.9	173.6
1948.....	158.6	164.0	160.9	174.7	165.4	196.1	183.9	190.8	186.1	186.5
1949.....	161.3	167.6	164.0	182.0	169.9	210.6	189.7	201.5	194.2	194.9
1950.....	170.5	173.7	171.8	188.8	177.4	216.2	196.8	207.7	202.8	203.3
	Indextal 1949=100									
1950.....	105.7	103.6	104.8	103.8	104.4	102.6	103.7	103.1	104.4	104.3

och 34 267 kvinnor, tillhörande de av undersökningen berörda personalkategorierna.

Indextalen i avd. a) av tablan på omstående sida visa förändringarna från september 1949 till september 1950 dels i antalet anställda vid månadens slut, dels i antalet personer, som varit anställda hela månaden, dels i den totala lönesumman för sistnämnda kategori. Antalet anställda vid månadens slut hade ökat för män med 3 % och för kvinnor med närmare 2 %. Antalet personer, som varit anställda hela månaden, hade ökat för såväl män som kvinnor med närmare 4 %. Den totala lönesumman för manliga och kvinnliga tjänstemän, som varit anställda hela månaden, hade stigit med 7 resp. 8 %. — Av indextalen i avd. b) framgå motsvarande förändringar i sysselsättning och total lönesumma från september 1947 till september 1950. — Av indextalen i avd. c) framgå förändringarna från september 1946 till september 1950 i antalet anställda vid månadens slut.

¹ Uppräknad från månadslön för åren 1947—1950. — ² Beräknade medellöner under antagande att sammansättningen på yrkesgrupper för samtliga år varit densamma som för år 1950. — ³ Vaktmästare och bud ingå ej.

SOCIALSTYRELSEN

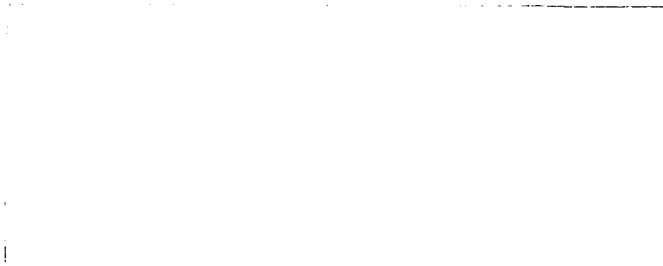
Utredningsbyrån

Tel. Växel: 22 12 00

Begär i växeln nr 68

Stockholm i januari 1950

Nr .....

För fullföljande av de inom socialstyrelsen under flera föregående år utförda löneundersökningarna får styrelsen härmed anhålla, att Ni ville för Edert företags vidkommande ifylla omstående blankett för arbetarpersonal, avseende *år 1949*, samt därefter återsända den till styrelsen *senast den 1 mars 1950*. Om bifogade svarskuvert användes, befordras försändelsen portofritt.

Socialstyrelsen har tidigare å en särskild blankett (SS nr 1268 a) inhämtat uppgifter angående sysselsättnings- och löneförhållandena i september 1949 för teknisk personal, arbetsbefäl (ej deltagande i arbetet), kontors- och butikspersonal, vaktmästare, springpojkar och springflickor. Å omstående blankett skola uppgifter lämnas *endast beträffande arbetare* (inberäknat lagerarbetare, chaufförer samt förmän, som själva deltaga i arbetet).

Varje mera betydande arbetsställe (fabrik, driftsenhet o. dyl.) bör redovisas å särskild blankett.

Blanketten utsändes i 2 exemplar, varav den ena är avsedd att av uppgiftslämnaren behållas som kopia. Anvisningar till blankettens ifyllande återfinnas på särskild bilaga.

ERNST BEXELIUS

ANDERS TWENGSTRÖM

Uppgifter om löneförhållanden under år 1949 för arbetare (inberäknat lagerarbetare, chaufförer samt förmän, som själva deltaga i arbetet).

Markera i förekommande fall svaret med kryss (x) i ruta ( ).

Företagets namn:	Pågick arbetet under hela 1949? ☐ ja ☐ nej (Uppehåll på grund av semester eller helgpermission räknas ej som inräkning.)	Om förkortad arbetstid förekommit, på vilket sätt har i så fall förkortningen genomförts? ☐ genom minskat antal arbetsdagar per vecka? ☐ " " " arbetstimmar per dag? ☐ på annat sätt .....
Företagets väsentliga verksamhet (näringsgren):	Om arbetet ej pågick hela året angiv antalet dagar verksamheten var i gång	Arbetslöshetsförsäkring har under året (räknat för samtliga arbetare) omfattat ..... timmar.
Arbetsställets belägenhet (kommun):	Varken var orsaken till att verksamheten ej pågick hela året?	Från och med vilket åldersår räknas i nedanstående redovisning arbetare såsom vuxna? (män) år, (kvinnor) år.
Har under året någon del av tillverknigen exporterats? ☐ ja ☐ nej	Har under året arbetstiden varit förkortad? ☐ ja ☐ nej	
Om export förekommit, hur stor del utgjorde dess ungefärliga värde av den totala tillverkningens? ☐ mindre än en fjärdedel ☐ en fjärdedel ☐ hälften ☐ tre fjärdedelar ☐ mer än tre fjärdedelar		

Obs! Redovisningen skall avse hela lönen inberäknat av företaget verkställda skatteavdrag. Lönen redovisas i kronor (ören angivas ej).

Se anvisningar på bilaga.

Personalkategori M. = män Kv. = kvinnor	Medeltal arbetare	Tidionsarbete		Ackordarbete		Dyrings- tillägg för stegrade levnads- kostnader		Övertidsarbete		Tillägg för skiffarbete och för förskjutet arbetstid Kronor (ej ören)	Semesterlö- n, semester- ersättning, sjuklön o. dyl. Kronor (ej ören)	Övriga förmåner (även natura- såsom hyres- bidrag, fria arbetskläder, gratifikationer m. m. Kronor (ej ören)	Totalsumma	
		All tid (även overtid och skifttid) Timmar (ej halva)	Arbetslön ej dyrtids- overtids- och skifttillägg Kronor (ej ören)	All tid (även overtid och skifttid) Timmar (ej halva)	Ackordlö- n, ej dyrtids- overtids- och skifttillägg Kronor (ej ören)	All overtid på såväl tidions- som ackordarbete Timmar (ej halva)	Övertids- tillägg, Obs endast tillägget Kronor (ej ören)	Under året utgjorda arbetstimmar (overtid inberäknad) (Kol. 3 + 5) Timmar (ej halva)	Arbetslön och förmåner under året (overtid inberäknad) (Kol. 4 + 6 + 7 + 9 + 10 + 11 + 12) Kronor (ej ören)					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Arbetande förmän	M.													
	Kv.													
Övriga vuxna arbetare	M.													
	Kv.													
Minder- åriga arbetare	M.													
	Kv.													
Summa														

Anmärkingar (avsedda att förtydliga och komplettera ovanstående uppgifter):

(Postadress)

den / 1950.

(Arbetsgivarens firma)

(Uppgiftslämnarens namn och telefon)